Maria Sehm

Från: [redacted]
Skickat: den 10 februari 2022 07:55
Till: Remiss Ämnesbetyg
Kopia: [redacted]
Ämne: Remiss avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg
Bifogade filer: Missiv ämnesbetygsreformen.pdf; Konsekvensutredning ämnesbetygsreformen.pdf; Konsekvensutredning hantverksprogrammet.pdf; Ämnesplan för engelska.pdf; Ämnesplan för historia.pdf; Ämnesplan för idrott och hälsa.pdf; Ämnesplan för matematik.pdf; Ämnesplan för naturkunskap.pdf; Ämnesplan för religionskunskap.pdf; Ämnesplan för samhällskunskap.pdf; Ämnesplan för svenska som andraspråk.pdf; Ämnesplan för svenska.pdf; Examensmål för barn- och fritidsprogrammet.pdf; Examensmål för bygg- och anläggningsprogrammet.pdf; Examensmål för ekonomiprogrammet.pdf; Examensmål för el- och energiprogrammet.pdf; Examensmål för estetiska programmet.pdf; Examensmål för fordons- och transportprogrammet.pdf; Examensmål för försäljnings- och serviceprogrammet.pdf; Examensmål för gymnasieingenjör.pdf; Examensmål för hotell- och turismprogrammet.pdf; Examensmål för humanistiska programmet.pdf; Examensmål för hår- och stylistprogrammet.pdf; Examensmål för industritekniska programmet.pdf; Examensmål för naturbruksprogrammet.pdf; Examensmål för naturvetenskapsprogrammet.pdf; Examensmål för restaurang- och livsmedelsprogrammet.pdf; Examensmål för samhällsvetenskapsprogrammet.pdf; Examensmål för teknikprogrammet.pdf; Examensmål för VVS- och fastighetsprogrammet.pdf; Examensmål för vård- och omsorgsprogrammet.pdf; Programstruktur för barn- och fritidsprogrammet.pdf; Programstruktur för bygg- och anläggningsprogrammet.pdf; Programstruktur för ekonomiprogrammet.pdf; Programstruktur för el- och energiprogrammet.pdf; Programstruktur för estetiska programmet.pdf; Programstruktur för fordons- och transportprogrammet.pdf; Programstruktur för försäljnings- och serviceprogrammet.pdf; Programstruktur för hotell- och turismprogrammet.pdf; Programstruktur för humanistiska programmet.pdf; Programstruktur för hår- och stylistprogrammet.pdf; Programstruktur för industritekniska programmet.pdf; Programstruktur för naturbruksprogrammet.pdf; Programstruktur för naturvetenskapsprogrammet.pdf; Programstruktur för restaurang- och livsmedelsprogrammet.pdf; Programstruktur för samhällsvetenskapsprogrammet.pdf; Programstruktur för teknikprogrammet.pdf; Programstruktur för VVS- och fastighetsprogrammet.pdf; Programstruktur för vård- och omsorgsprogrammet.pdf; Programmål för programmet för administration, handel och varuhantering .pdf; Programmål för programmet för estetiska verksamheter.pdf; Programmål för programmet för fastighet och byggnation.pdf; Programmål för programmet för fordonsvård och godshantering.pdf; Programmål för programmet för hantverk och produktion.pdf; Programmål för programmet för hotell, restaurang och bageri.pdf; Programmål för programmet för hälsa, vård och omsorg.pdf; Programmål för programmet för samhälle, natur och språk.pdf; Programmål för programmet för skog, mark och djur.pdf; Programstruktur för programmet för administration, handel och varuhantering .pdf; Programstruktur för programmet för estetiska verksamheter.pdf; Programstruktur för programmet för fastighet och byggnation.pdf; Programstruktur för programmet för fordonsvård och godshantering.pdf; Programstruktur för programmet för hantverk och produktion.pdf; Programstruktur för programmet för hotell, restaurang och bageri.pdf; Programstruktur för programmet för hälsa, vård och omsorg.pdf; Programstruktur för programmet för samhälle, natur och språk.pdf; Programstruktur för programmet för skog, mark och djur.pdf; Författningsförslag bilaga 1-2 gymnasieförordningen.pdf; Författningsförslag bilaga 1-3 skollagen.pdf

Uppföljningsflagga: Följ upp

Flagga: Har meddelandeflagga

Kategorier: Upplärning RR
AppServerName: p360_prod
DocumentID: RR 2022-21:01
DocumentIsArchived: -1

Remiss avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg

Hej,

Skolverket remitterar härmed förslag till;

- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för gymnasieingenjör (vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år)
- Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Remissen avser förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå samt förslag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet**.**

Skolverket vill ge remissinstanserna möjlighet att yttra sig över förslagen och särskilt de förslag som är relevanta för remissinstansen. Eventuella synpunkter bör vara Skolverket tillhanda **senast den 9 maj 2022**. Skicka gärna svar som e-post till remiss.amnesbetyg@skolverket.se eller till registrator@skolverket.se. Ange Skolverkets diarienummer 2022:55.

Vid eventuella frågor hänvisas till Anna Jägberg eller Eva Ekstedt Salzmann som nås via Anna.jagberg@skolverket.se eller eva.ekstedt.salzmann@skolverket.se

Mer information om remissen finns att ta del av på skolverket.se

Skolverket kommer att erbjuda remisseminarium vid två tillfällen; den 9 mars kl. 16.00 och den 28 april kl. 16.00. För anmälan till något av dessa seminarier kontakta Lisa Ekehult som nås via lisa.ekehult@skolverket.se

Vänliga hälsningar
Lisa Ekehult

_____
Undervisningsråd/ Director of Education
Enheten för Gymnasieskola/ Unit of Upper Secondary School
SKOLVERKET/ The Swedish National Agency for Education

Postadress: Skolverket, Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16, 171 41 Solna
Telefon +46 (08) 5273 3832

Skolverket

Missiv

2022-02-10
Dnr 2022:55 och 2022:263

Remiss avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå samt förslag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

I regleringsbrevet för budgetåret 2022[1] för Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen *Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Skolverket har också i uppdrag, enligt samma regleringsbrev[2], att föreslå ändringar som rör hantverksprogrammet. Skolverkets förslag rörande hantverksprogrammet ska, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg.

Denna remiss avser förslag till:

- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år
- Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program
- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna för ett par nationella gymnasieprogram och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Skolverket översänder härmed ovanstående förslag med tillhörande konsekvensutredningar som berör gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Skolverket har för avsikt att återkomma med ytterligare ett remisstillfälle som planeras till perioden december 2022 – februari 2023 med

[1] Regeringens dnr U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806.
[2] https://www.esv.se/ U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806 m.fl

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

anledning av förslag till de föreskrifter som Skolverket beslutar[3]. Detta förutsätter dock att regeringen avser att gå vidare med de förslag som remitteras här.

Skolverket vill nu erbjuda en möjlighet att yttra sig över förslagen och särskilt de förslag som är relevanta för remissinstansen. Syftet med remissen är att hämta in synpunkter och behov av justeringar vad gäller de aktuella förslagen. Skolverket välkomnar remissinstansernas synpunkter och ser särskilt fram emot förslag som ytterligare tydliggör progressionen mellan nivåer i ämnen.

Eventuella synpunkter bör vara Skolverket tillhanda **senast den 9 maj 2022**. Skicka gärna svar som e-post till remiss.amnesbetyg@skolverket.se eller till registrator@skolverket.se. Ange Skolverkets diarienummer 2022:55.

Vid eventuella frågor hänvisas till Anna Jägberg eller Eva Ekstedt Salzmann som nås via anna.jagberg@skolverket.se eller
eva.ekstedt.salzmann@skolverket.se

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef
Skolverket

Bilagor

- Konsekvensutredning avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå (bilaga 1).
- Konsekvensutredning avseende förslag som rör hantverksprogrammet (bilaga 2).
- Förslag på ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena (bilaga 3–11).
- Förslag på examensmål för gymnasieskolan (bilaga 12–30).
- Förslag på programstrukturer för gymnasieskolan (bilaga 31–48).
- Förslag på programmål för gymnasiesärskolan (bilaga 49–57).
  Förslag på programstrukturer för gymnasiesärskolan (bilaga 58–66).
- Förslag på ändringar i skollagen (bilaga 67).
- Förslag på ändringar i gymnasieförordningen (bilaga 68).

Sändlista

Ytterligare remissinstanser, som inte syns i denna officiella sändlista, har delgivits remissen och är välkomna att lämna remissynpunkter. Även enskilda intresserade kan lämna synpunkter på hela eller delar av remissen.

[3] Det omfattar programstrukturer för de nationella programmen i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan, ämnesplaner för övriga ämnen (utom de gymnasiegemensamma ämnena) och andra föreskrifter som berörs av förslagen, däribland föreskrifter om behörighet att undervisa i yrkesämnen och så kallade vissa ämnen samt den så kallade motsvarandelistan. Skolverket avser att besluta om de föreskrifter som myndigheten har bemyndigande att besluta om inför ett ikraftträdande i januari 2024 och inför införande av ämnesbetyg hösten 2025.

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Myndigheter
Arbetsförmedlingen
Arbetsmiljöverket
Barnombudsmannen
CSN
Datainspektionen
Diskrimineringsombudsmannen
Ekonomistyrningsverket
Elsäkerhetsverket
Försvarsmakten
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Jämställdhetsmyndigheten
Kriminalvården
Länsstyrelsen
Myndigheten för yrkeshögskolan
Myndigheten för arbetsmiljökunskap
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Näringslivets regelnämnd
Regelrådet
Sameskolstyrelsen
Sametinget
Skolforskningsinstitutet
Skolinspektionen
Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)
Statens institutionsstyrelse
Statistiska centralbyrån
Tillväxtverket
Transportstyrelsen
Universitets- och högskolerådet
Universitetskanslerämbetet

Organisationer
DHB för döva, hörselskadade och
språkstörda barn
Folkbildningsrådet
Friskolornas riksförbund
Funktionsrätt Sverige
Föreningen Stöd Barnverket
Föräldraalliansen Sverige
Föräldraföreningen Dyslektiska barn
Hem och skola
Högskolans överklagandenämnd
Idéburna skolors riksförbund

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Lika Unika
LO
Lärarförbundet
Lärarnas riksförbund
Riksförbundet Attention
Riksförbundet Hem och skola
Riksidrottsförbundet
SKR
Svenskt näringsliv
Sveriges Elevkårer
Sveriges förenade studentkårer (SFS)
Saco
Skolledarföreningen
Sveriges skolledarförbund
Sveriges universitets- och lärarförbund, SULF
Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF
TCO
Vuxenutbildning i samverkan
Waldorfskolefederationen

Offentliga huvudmän
Arboga
Boden
Borlänge
Borås
Göteborg
Fagersta
Falköping
Falun
Gävle
Hallstahammar
Helsingborg
Hudiksvall
Härnösand
Härryda
Kiruna
Kalmar
Kristianstad
Lapplands kommunalförbund
Linköping
Luleå
Malmö
Norrköping

Stockholm
Stenungsund
Sundsvall
Södertälje
Uppsala
Vetlanda
Vännäs
Ystad
Östersund

Enskilda huvudmän
Astar
Academedia
Hermods
Lärande i Sverige
Praktiska gymnasiet

Övriga
Blekinge region
Encell
Gotland region
Gästrike vux
Svenska skolan i London
Svensk Utlandsundervisnings Förening, SUF

Universitet och högskolor
Gymnastik- och idrottshögskolan
Göteborgs universitet
Karlstads universitet
Kungliga musikhögskolan
Linnéuniversitetet
Luleå tekniska universitet
Malmös universitet
Umeå universitet
Uppsala universitet
Lunds universitet
Stockholms universitet
Linköpings universitet
Karolinska Institutet
Kungliga Tekniska högskolan
Chalmers tekniska högskola
Handelshögskolan i Stockholm
Sveriges lantbruksuniversitet

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Karlstads universitet
Örebro universitet
Högskolan i Gävle
Högskolan Kristianstad
Stiftelsen Högskolan i Jönköping
Röda Korsets högskola

Folkhögskolor
Brunnsviks folkhögskola
Ericastiftelsen

Läromedelsförlag
Läromedelsförfattarna
Läromedelsföretagen

Nationella minoriteter
Sveriges Jiddischförbund
Judiska Centralrådet i Sverige
Judiska ungdomsförbundet i Sverige
Wizo
Romano Pasos Research Centre
Centralförbundet Roma International
Roma Institutet
Sveriges Romerförbund
Riksförbundet Romer i Europa
Frantzwagner Sällskapet - Sinti Kettanepa
IREM - International Romska Evangeliska Missionen
Romska ungdomsförbundet
Trajosko Drom
Malmö romska idécenter
Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset
Met Nuoret
Sverigefinländarnas Delegation
Sverigefinska Pensionärernas Riksförbund i Sverige
Sverigefinska ungdomsförbundet
Sverigefinska Riksförbundet
Sverigefinskt kvinnoforum
Sáminuorra
Svenska Samernas Riksförbund
Riksorganisationen Same Ätnam
Renägarförbundet
Niejda

Postadress: Box 4002, 171 04 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 16
Telefon: 08-527 332 00 (växeln)
www.skolverket.se

Skolverkets förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)

Nuvarande lydelse

Bilaga 1[1]

Nationella inriktningar på de nationella programmen i gymnasieskolan och programgemensamma ämnen för respektive program

Nationella program	*Omfattning i gymnasiepoäng för de programgemensamma ämnena i ett program*		*Nationella inriktningar*
Yrkesprogram			
1. Barn- och fritids-programmet	*Hälsa*	*100*	Fritid och hälsa
	Naturkunskap	50	Pedagogiskt och socialt
	Pedagogik	*400*	arbete
	Samhällskunskap	50	
	Svenska eller svenska som andraspråk	100	
2. Bygg- och anläggningsprogrammet	Bygg och anläggning	400	*Anläggningsfordon*
			Husbyggnad
			Mark och anläggning
			Måleri
			Plåtslageri
3. El- och energiprogrammet	Dator- och kommunikationsteknik	100	*Automation*
	Elektroteknik	*100*	Dator- och kommunikationsteknik
	Energiteknik	100	Elteknik
	Mekatronik	*100*	Energiteknik
4. Fordons- och transportprogrammet	*Fordons- och transportbranschen*	*200*	*Karosseri och lackering*
			Lastbil och mobila maskiner
	Fordonsteknik	*200*	Personbil
			Transport
5. Försäljnings- och serviceprogrammet	Entreprenörskap	100	
	Försäljning och kundservice	*200*	
	Handel	*400*	

[1] Senaste lydelse 2020:763.

Förslag

	Information och kommunikation	100	
	Inköp och logistik	*100*	
6. *Hantverksprogrammet*	*Entreprenörskap*	*100*	*Finsnickeri*
	Hantverk	*200*	*Florist*
	Hantverkskunskap	*100*	*Frisör, barberare och hår- och makeupstylist*
			Textil design
			Övriga hantverk
7. Hotell- och turismprogrammet	*Aktiviteter och värdskap*	*100*	
	Engelska	100	
	Entreprenörskap	100	
	Konferens och evenemang	*100*	
	Reception	*100*	
	Reseproduktion och marknadsföring	*200*	
	Service och bemötande	*100*	
8. Industritekniska programmet	*Industritekniska processer*	*100*	*Driftsäkerhet och underhållsteknik*
	Människan i industrin	100	Processteknik
	Produktionskunskap	*100*	Produkt och
	Produktionsutrustning	100	maskinteknik
			Svetsteknik
9. Naturbruksprogrammet	Biologi	100	Djurvård
	Entreprenörskap	100	Hästhållning
	Naturbruk	200	Lantbruk
			Naturturism
			Skogsbruk
			Trädgård
10. Restaurang- och livsmedelsprogrammet	*Hygienkunskap*	*100*	Bageri och konditori
	Livsmedels- och näringskunskap	100	Kök och servering
	Måltids- och branschkunskap	*100*	
	Service och bemötande	*100*	
11. VVS- och fastighetsprogrammet	*Elektroteknik*	*100*	Fastighet
	Systemkunskap	*200*	Kyl- och värmepumpsteknik
	Verktygs- och materialhantering	*100*	Ventilation
			VVS
12. Vård- och omsorgsprogrammet	Anatomi och fysiologi	100	
	Funktionsförmåga	200	

Förslag

	och funktionsnedsättning		
	Gerontologi och geriatrik	100	
	Hälso- och sjukvård	200	
	Omvårdnad	200	
	Psykiatri	200	
	Psykologi	50	
	Samhällskunskap	50	
	Social omsorg	200	
	Svenska eller svenska som andraspråk	100	

Högskoleförberedande program

13. Ekonomiprogrammet	Företagsekonomi	100	Juridik
	Juridik	100	Ekonomi
	Moderna språk	100	
	Psykologi	50	
14. Estetiska programmet	Estetisk kommunikation	100	Bild och formgivning
	Konst och kultur	50	Dans
			Estetik och media
			Musik
			Teater
15. Humanistiska programmet	Filosofi	50	Kultur
	Moderna språk	200	Språk
	Människans språk	100	
16. Naturvetenskaps programmet	Biologi	100	Naturvetenskap
	Fysik	150	Naturvetenskap och
	Kemi	100	samhälle
	Moderna språk	100	
17. Samhällsvetenskaps-programmet	Filosofi	50	Beteendevetenskap
	Moderna språk	200	*Medier, information*
	Psykologi	50	*och kommunikation*
			Samhällsvetenskap
18. Teknikprogrammet	Fysik	150	Design och
	Kemi	100	produktutveckling
	Teknik	*150*	Informations- och medieteknik
			Produktionsteknik
			Samhällsbyggande och miljö
			Teknikvetenskap

Förslag

Föreslagen lydelse

Bilaga 1[2]

Nationella inriktningar på de nationella programmen i gymnasieskolan och programgemensamma ämnen för respektive program

Nationella program	*Omfattning i gymnasiepoäng för de programgemensamma ämnena i ett program*		*Nationella inriktningar*
Yrkesprogram			
1. Barn- och fritids-programmet	Naturkunskap	50	Fritid och hälsa
	Pedagogik	*300*	Pedagogiskt och socialt arbete
	Pedagogiskt arbete	*100*	
	Samhällskunskap	50	
	Socialt arbete	*100*	
	Svenska eller svenska som andraspråk	100	
2. Bygg- och anläggningsprogrammet	Bygg och anläggning	400	*Byggnadsplåtslageri*
			Husbyggnad
			Mark och anläggning
			Måleri
3. El- och energiprogrammet	*Automationsteknik*	*100*	*Automationsteknik*
	Dator- och kommunikationsteknik	100	Dator- och kommunikationsteknik
	Elteknik	*100*	Elteknik
	Energiteknik	100	Energiteknik
4. Fordons- och transportprogrammet	*Fordon och transport*	*400*	*Fordonsskadeteknik och lackering*
			Lastbil och mobila maskiner
			Personbil
			Transport
5. Försäljnings- och serviceprogrammet	*Engelska*	*100*	
	Entreprenörskap	100	
	Försäljning och kundservice	*300*	
	Handel	*200*	
	Handel och hållbar utveckling	*100*	

[2] Senaste lydelse 2020:763.

Förslag

	Information och kommunikation	100	
	Praktisk marknadsföring	*200*	
	Svenska eller svenska som andraspråk	*100*	
6. Hotell- och turismprogrammet	*Besöksnäringen*	*100*	
	Engelska	100	
	Entreprenörskap	100	
	Hållbar turism	*100*	
	Logi och värdskap	*200*	
	Möten och event	*200*	
	Resor och destinationer	*200*	
	Svenska eller svenska som andraspråk	*100*	
7. *Hår- och stylistprogrammet*	*Entreprenörskap*	*100*	*Barberare*
	Hårvård och salongskunskap	*300*	*Frisör*
			Hår- och makeupstylist
8. Industritekniska programmet	*Driftsäkerhet*	*100*	*Driftsäkerhet och underhåll*
	Industriell produktion	*100*	Processteknik
	Människan i industrin	100	Produkt och
	Produktionsutrustning	100	maskinteknik
			Svetsteknik
9. Naturbruksprogrammet	Biologi	100	Djurvård
	Entreprenörskap	100	Hästhållning
	Naturbruk	200	Lantbruk
			Naturturism
			Skogsbruk
			Trädgård
10. Restaurang- och livsmedelsprogrammet	Livsmedels- och näringskunskap	100	Bageri och konditori
			Kök och servering
	Måltid och bransch	*300*	
11. VVS- och fastighetsprogrammet	*Installationsteknik*	*100*	Fastighet
	VVS och fastighet	*300*	Kyl- och värmepumpsteknik
			Ventilation
			VVS
12. Vård- och omsorgsprogrammet	Anatomi och fysiologi	100	
	Funktionsförmåga och funktionsnedsättning	200	

Förslag

Gerontologi och geriatrik	100	
Hälso- och sjukvård	200	
Omvårdnad	200	
Psykiatri	200	
Psykologi	50	
Samhällskunskap	50	
Social omsorg	200	
Svenska eller svenska som andraspråk	100	

Högskoleförberedande program

13. Ekonomiprogrammet	Företagsekonomi	100	Juridik
	Juridik	100	Ekonomi
	Moderna språk	100	
	Psykologi	50	
14. Estetiska programmet	*Digitalt skapande*	*100*	Bild och formgivning
	Estetisk kommunikation	100	Dans
			Estetik och media
	Konstarterna och samhället	*50*	*Modedesign*
			Musik
			Teater
15. Humanistiska programmet	Filosofi	50	Kultur
	Moderna språk	200	Språk
	Människans språk	100	
16. Naturvetenskaps programmet	Biologi	100	Naturvetenskap
	Fysik	150	Naturvetenskap och
	Kemi	100	samhälle
	Moderna språk	100	
17. Samhällsvetenskaps-programmet	Filosofi	50	Beteendevetenskap
	Moderna språk	200	*Medier, journalistik*
	Psykologi	50	*och kommunikation*
			Samhällsvetenskap
18. Teknikprogrammet	Fysik	150	Design och
	Kemi	100	produktutveckling
	Teknik	*200*	Informations- och medieteknik
			Produktionsteknik
			Samhällsbyggande och miljö
			Teknikvetenskap

Förslag

Nuvarande lydelse

Bilaga 2[3]

Programgemensamma ämnen i gymnasiesärskolan för respektive program

Nationella program	*Omfattning i gymnasiesärskolepoäng för de programgemensamma ämnena i ett program*	
1. *Programmet för administration, handel och varuhantering*	*Administration*	*100*
	Handel	*100*
	Information och kommunikation	100
	Inköp och logistik	*100*
	Service och bemötande	*100*
2. Programmet för estetiska verksamheter	Estetisk kommunikation	*200*
	Konst och kultur	100
	Medieproduktion	*100*
	Svenska	*100*
3. *Programmet för fastighet och byggnation*	*Bygg och anläggning*	*100*
	Fastighetsskötsel	200
	Service och bemötande	*100*
4. Programmet för fordonsvård och godshantering	*Fordonsbranschen*	*200*
	Fordonsteknik	*200*
	Godshantering	*200*
5. Programmet för hantverk och produktion	Form och design	100
	Hantverk och produktion	*200*
	Material och verktyg	*100*
6. Programmet för hotell, restaurang och bageri	*Bageri och konditorikunskap*	*100*
	Hotell	*100*
	Livsmedel och näringskunskap	*100*
	Måltids- och branschkunskap	*200*
	Service och bemötande	*100*

[3] Senaste lydelse 2012:402.

Förslag

7. Programmet för hälsa, vård och omsorg	Hälsa	*200*
	Människan	100
	Service och bemötande	100
	Vård och omsorg	200
8. Programmet för samhälle, natur och språk	Engelska	100
	Geografi	100
	Medieproduktion	100
	Naturkunskap	100
	Samhällskunskap	100
	Svenska	*100*
9. Programmet för skog, mark och djur	Biologi - naturbruk	100
	Naturbruk	200
	Naturbruksteknik	100

Förslag

Föreslagen lydelse

Bilaga 2[4]

Programgemensamma ämnen i gymnasiesärskolan för respektive program

Nationella program	*Omfattning i gymnasiesärskolepoäng för de programgemensamma ämnena i ett program*	
1. *Programmet för handel och service*	*Entreprenörskap*	*100*
	Försäljning och kundservice	*100*
	Handel	*200*
	Information och kommunikation	100
	Praktisk marknadsföring	*100*
2. Programmet för estetiska verksamheter	Estetisk kommunikation	*100*
	Digitalt skapande	*100*
	Konst och kultur	100
	Service och bemötande	*100*
	Svenska eller svenska som andraspråk	*100*
3. *Programmet för fastighet och byggnation*	*Byggkunskap*	*200*
	Fastighetsskötsel	200
4. Programmet för fordonsvård och godshantering	*Fordonsvård och godshantering*	*400*
5. Programmet för hantverk och produktion	Form och design	100
	Hantverk och produktion	*300*
6. Programmet för hotell, restaurang och bageri	*Måltid och bransch*	*600*
7. Programmet för hälsa, vård och omsorg	*Barnet i förskolan*	*100*
	Fritid och friskvård	*100*
	Hälsa	*100*
	Människan	100
	Service och bemötande	100

[4] Senaste lydelse 2012:402.

Förslag

	Vård och omsorg	200
8. Programmet för samhälle, natur och språk	Engelska	100
	Geografi	100
	Medieproduktion	100
	Naturkunskap	100
	Samhällskunskap	100
	Svenska eller svenska som andraspråk	*100*
9. Programmet för skog, mark och djur	Biologi – naturbruk	100
	Naturbruk	200
	Naturbruksteknik	100

Förslag

Skolverkets förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att bilaga 1–3 till skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
2. Lagen tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före utgången av juni 2025.
4. Utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 ska dock efter den 30 juni 2030 fullföljas enligt de bestämmelser som gäller för utbildning som har påbörjats efter den 30 juni 2025.
5. Ett godkännande enligt 2 kap. 5 § som avser hantverksprogrammet ska upphöra att gälla för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning som påbörjats före utgången av juni 2025 ska godkännandet upphöra att gälla senast vid utgången av juni 2030. Regeringen får meddela föreskrifter om att en enskild huvudman, vars godkännande genom denna punkt upphör att gälla, efter anmälan till Statens skolinspektion ska anses ha ett godkännande för viss utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.
6. En enskild huvudman som har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § som avser programmet för administration, handel och varuhantering ska anses ha ett godkännande för programmet för handel och service.
7. En enskild huvudman som har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § som avser programmet för fastighet, anläggning och byggnation ska anses ha ett godkännande för programmet för fastighet och byggnation.

FÖRSLAG

Nuvarande lydelse

Bilaga 1[1]

Nationella program

Yrkesprogram
Barn- och fritidsprogrammet
Bygg- och anläggningsprogrammet
El- och energiprogrammet
Fordons- och transportprogrammet
Försäljnings- och serviceprogrammet
Hantverksprogrammet
Hotell- och turismprogrammet
Industritekniska programmet
Naturbruksprogrammet
Restaurang- och livsmedelsprogrammet
VVS- och fastighetsprogrammet
Vård- och omsorgsprogrammet

Högskoleförberedande program
Ekonomiprogrammet
Estetiska programmet
Humanistiska programmet
Naturvetenskapsprogrammet
Samhällsvetenskapsprogrammet
Teknikprogrammet

FÖRSLAG

[1] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620. Senaste lydelse 2020:446.

Föreslagen lydelse

Bilaga 1[2]

Nationella program

Yrkesprogram
Barn- och fritidsprogrammet
Bygg- och anläggningsprogrammet
El- och energiprogrammet
Fordons- och transportprogrammet
Försäljnings- och serviceprogrammet
Hotell- och turismprogrammet
Hår- och stylistprogrammet
Industritekniska programmet
Naturbruksprogrammet
Restaurang- och livsmedelsprogrammet
VVS- och fastighetsprogrammet
Vård- och omsorgsprogrammet

Högskoleförberedande program
Ekonomiprogrammet
Estetiska programmet
Humanistiska programmet
Naturvetenskapsprogrammet
Samhällsvetenskapsprogrammet
Teknikprogrammet

FÖRSLAG

[2] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620. Senaste lydelse 2020:446.

Nuvarande lydelse

Bilaga 2[3]

Poängplan för nationella program i gymnasieskolan

Ämne	Gymnasiepoäng
De ämnen som, i minst nedan angiven omfattning, ska ingå i de nationella programmen (gymnasiegemensamma ämnen).	
Yrkesprogram	
Svenska eller svenska som andraspråk	100
Engelska	100
Matematik	100
Idrott och hälsa	100
Historia	50
Samhällskunskap	50
Religionskunskap	50
Naturkunskap	50
Högskoleförberedande program	
Svenska eller svenska som andraspråk	300
Engelska	200
Matematik	100/200/300*
Idrott och hälsa	100
Historia	50/100/200**
Samhällskunskap	100/200***
Religionskunskap	50
Naturkunskap	*100*****
Ämnen genom vilket programmet får sin karaktär	
Yrkesprogram	1 600
Högskoleförberedande program	*950/1 050/1 100******
Individuellt val	200
Gymnasiearbete	100
Summa gymnasiepoäng	**2 500**

*Estetiska och humanistiska programmen 100, ekonomi- och samhällsvetenskapsprogrammen 200 samt naturvetenskaps- och teknikprogrammen 300.

**Teknikprogrammet 50, ekonomi-, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 100 samt estetiska och humanistiska programmen 200.*

***Ekonomiprogrammet 200 och övriga program 100.

[3] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620.

FÖRSLAG

*****På naturvetenskapsprogrammet ersätts naturkunskap med karaktärsämnena biologi, fysik och kemi och på teknikprogrammet med karaktärsämnena fysik och kemi.*
******Ekonomiprogrammet 950, teknikprogrammet 1 100 samt estetiska, humanistiska, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 1 050.*

FÖRSLAG

Föreslagen lydelse

Bilaga 2[4]

Poängplan för nationella program i gymnasieskolan

Ämne	Gymnasiepoäng

De ämnen som, i minst nedan angiven omfattning, ska ingå i de nationella programmen (gymnasiegemensamma ämnen).

Yrkesprogram	
Svenska eller svenska som andraspråk	100
Engelska	100
Matematik	100
Idrott och hälsa	100
Historia	50
Samhällskunskap	50
Religionskunskap	50
Naturkunskap	50
Högskoleförberedande program	
Svenska eller svenska som andraspråk	300
Engelska	200
Matematik	100/200/300*
Idrott och hälsa	100
Historia	50/100/200**
Samhällskunskap	100/200***
Religionskunskap	50
Naturkunskap	*50/100***
Ämnen genom vilket programmet får sin karaktär	
Yrkesprogram	1 600
Högskoleförberedande program	*950/1 050/1 150*****
Individuellt val	200
Gymnasiearbete	100
Summa gymnasiepoäng	**2 500**

*Estetiska och humanistiska programmen 100, ekonomi- och samhällsvetenskapsprogrammen 200 samt naturvetenskaps- och teknikprogrammen 300.
***Teknikprogrammet 50, estetiska, ekonomi-, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 100 samt humanistiska programmet 200.*

[4] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620.

FÖRSLAG

***Ekonomiprogrammet 200 och övriga program 100.
**** *Teknikprogrammet 50 och övriga program 100. På naturvetenskapsprogrammet ersätts naturkunskap med karaktärsämnena biologi, fysik och kemi.*
*****Ekonomiprogrammet 950, estetiska programmet 1 150 samt teknikprogrammet, humanistiska, samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen 1 050.*

FÖRSLAG

Nuvarande lydelse

Bilaga 3[5]

Nationella program i gymnasiesärskolan

De nationella programmen i gymnasiesärskolan är

- *Programmet för administration, handel och varuhantering*,
- Programmet för estetiska verksamheter,
- *Programmet för fastighet, anläggning och byggnation*,
- Programmet för fordonsvård och godshantering,
- Programmet för hantverk och produktion,
- Programmet för hotell, restaurang och bageri,
- Programmet för hälsa, vård och omsorg,
- Programmet för samhälle, natur och språk, och
- Programmet för skog, mark och djur.

FÖRSLAG

[5] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620.

Föreslagen lydelse

Bilaga 3[6]

Nationella program i gymnasiesärskolan

De nationella programmen i gymnasiesärskolan är

- *Programmet för handel och service*,
- Programmet för estetiska verksamheter,
- *Programmet för fastighet och byggnation*,
- Programmet för fordonsvård och godshantering,
- Programmet för hantverk och produktion,
- Programmet för hotell, restaurang och bageri,
- Programmet för hälsa, vård och omsorg,
- Programmet för samhälle, natur och språk, och
- Programmet för skog, mark och djur.

FÖRSLAG

[6] Bilagan fick sin nuvarande beteckning genom 2017:620.

Konsekvensutredning avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

Sammanfattning

Vid översynen av hantverksprogrammet i samband med ett tidigare regeringsuppdrag[1] var Skolverkets bedömning att programmets konstruktion bör analyseras vidare.[2] En sådan analys har visat att programmet är för brett konstruerat för att utbilda mot hantverksyrken som i olika grad har beröringspunkter med servicenäringar, mot handeln, hantverksmässig produktion eller småskalig industri. Genom ambitionen att utbildningen ska kunna rymma en bredd av hantverksyrken finns en obalans mellan innehåll och progression i de olika inriktningarna. En följd är att examensmålet och ämnesplanerna i hantverk samt hantverkskunskap fungerar som kompromisser som inte ger tillräcklig styrning för utbildningens olika inriktningar. Därtill har andelen elever på programmet med tiden fått en kraftig slagsida mot inriktning *frisör, barberare och hår- och makeupstylist*.

Dessa skäl för förändring låg bakom en hemställan från Skolverket till regeringen.[3] Där hemställde Skolverket bland annat om att myndigheten ges i uppdrag att föreslå utformning och innehåll för ett nytt program inom hår- och skönhetsområdet som ersätter hantverksprogrammet. Myndigheten hemställde även om möjligheten att föreslå förflyttningar av övriga inriktningar på hantverksprogrammet till andra nationella program eller på annat sätt föreslå hur det hantverksmässiga kunnandet inom inriktningarna kan tas om hand inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Skolverket har nu i uppdrag, enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[4], att föreslå ändringar som rör hantverksprogrammet, med utgångspunkt i nämnda hemställan. Förslagen rörande hantverksprogrammet ska, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg.

Skolverket bedömer att ett nytt program inom hår- och skönhetsområdet bör ersätta hantverksprogrammet. Det nya programmet bör utgöras av de utbildningar som idag ingår i inriktningen *frisör, barberare och hår- och makeupstylist*. Skolverket avser även att föreslå förflyttningar av vissa inriktningar från hantverksprogrammet till andra nationella program samt säkerställa att alla inriktningarna inom programmet tas om hand i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på

[1] Regleringsbrev 1:1 U2009/06971/S (delvis) U2016/01473/GV U2016/01486/GV m.fl.
[2] Redovisning av uppdrag om förändringar av nationella program i gymnasieskolan samt av förslag utifrån propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program, dnr: 2018:00570.
[3] Hemställan angående översyn av hantverksprogrammet, dnr 2020:1910.
[4] https://www.esv.se/

gymnasial nivå. I uppdraget behöver Skolverket också analysera vilka nödvändiga författningsändringar förslagen ger upphov till.

Mot den redovisade bakgrunden lämnar Skolverket följande förslag i sammanfattning.

- *Hantverksprogrammet* i dagens konstruktion upphör.
- Ett nytt nationellt program införs, *hår- och stylistprogrammet*.
- Inriktningen *textil design* föreslås flytta från dagens *hantverksprogram* till det *estetiska programmet* och byta namn till *modedesign*. För att möjliggöra en hantverksmässig utbildning inom det textila området kan det även bli möjligt med en riksrekryterande utbildning med eget examensmål, under förutsättning att ansökan från huvudman godkänns.
- Yrkesområdena inom inriktningarna *finsnickeri* och *florist* samt utbildningarna inom inriktningen *övriga hantverk* föreslås inte erbjudas inom ett nationellt program men kan bli riksrekryterande utbildningar med egna examensmål under förutsättning att ansökan från huvudman godkänns.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund 5
   1.1 Regeringsuppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg 5
   1.2 Uppdrag om översyn av hantverksprogrammet i regleringsbrevet för budgetår 2022 5
   1.3 Tidigare översyn av hantverksprogrammet 5
   1.4 Hantverksprogrammet inrättande och utveckling 6
   1.5 Dialog med nationella programrådet 7
   1.6 Ämnet hantverk 8
   1.7 Ämnet hantverkskunskap 8
   1.8 Hantverksprogrammet idag 9
   1.9 Hantverksutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (komvux) 9
      1.9.1 Finsnickeri 9
      1.9.2 Florist 10
      1.9.3 Frisör 10
      1.9.4 Textil design 10
      1.9.5 Övriga hantverk 10
   1.10 Riksrekryterande utbildningar med egna examensmål 11
      1.10.1 Ansökan och tillståndsprocess 11
2. Skolverkets förslag 12
   2.1 Hantverksprogrammet upphör 12
      2.1.1 Skolverkets bedömning av att vissa utbildningar kan lämpa sig som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål 12
   2.2 Frisör, barberare och hår- och makeupstylist 12
      2.2.1 Examensmål 13
      2.2.2 Programstruktur 13
   2.3 Textil design 14
   2.4 Finsnickeri 15
   2.5 Florist 15
   2.6 Övriga hantverk, guldsmed 15
   2.7 Övriga hantverk, resterande utbildningar 16
3. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförande 17
4. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd 20
   4.1 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen 20
      4.1.1 Gymnasieskolan 20
      4.1.2 Komvux på gymnasial nivå 20
      4.1.3 Lärare 21
      4.1.4 Staten 22
   4.2 Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför 22
      4.2.1 Kostnadsmässiga konsekvenser 22
      4.2.2 Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv 23
      4.2.3 Nationella minoriteter 23

4.2.4 Elevers bästa 23
4.3 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen 24
B Kommuner och regioner 24
C Företag 24
D Samråd 24
E Kontaktperson 25

1. Bakgrund

1.1 Regeringsuppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[5] avseende Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen *Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Om myndigheten bedömer att vissa förändringar behöver göras i de nationella programmens innehåll och att det är lämpligt att göra dessa i samband med en övergång till ämnesbetyg ska Skolverket lämna förslag på sådana justeringar. Skolverket ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer.

1.2 Uppdrag om översyn av hantverksprogrammet i regleringsbrevet för budgetår 2022

Skolverket har i uppdrag, enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[6], att föreslå ändringar som rör hantverksprogrammet. Skolverket ska med utgångspunkt i myndighetens hemställan angående en översyn av hantverksprogrammet (U2021/00469) lämna förslag till åtgärder som rör hantverksprogrammet. Skolverket ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer. Skolverkets förslag rörande hantverksprogrammet ska, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg. Skolverket ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 23 september 2022.

1.3 Tidigare översyn av hantverksprogrammet

Vid översynen av hantverksprogrammet i samband med ett tidigare regeringsuppdrag[7] var Skolverkets bedömning att programmets konstruktion bör analyseras vidare.[8] En sådan analys har visat att programmet är för brett konstruerat för att utbilda mot hantverksyrken som i olika grad har beröringspunkter med servicenäringar, mot handeln, hantverksmässig produktion eller småskalig industri. Genom ambitionen att utbildningen ska kunna rymma en bredd av hantverksyrken finns en obalans mellan innehåll och progression i de

[5] https://www.esv.se/
[6] https://www.esv.se/
[7] Regleringsbrev 1:1 U2009/06971/S (delvis) U2016/01473/GV U2016/01486/GV m.fl.
[8] https://www.skolverket.se/publikationer?id=3965

olika inriktningarna. En följd är att examensmålet och ämnesplanerna i hantverk samt hantverkskunskap fungerar som kompromisser som inte ger tillräcklig styrning för utbildningens olika inriktningar. Därtill har andelen elever på programmet med tiden fått en kraftig slagsida mot inriktning *frisör, barberare och hår- och makeupstylist*. Dessa skäl för förändring utvecklas ytterligare nedan och låg bakom den hemställan från Skolverket som anges i regeringsuppdraget. Där hemställde Skolverket om följande:

- Att myndigheten ges i uppdrag att föreslå utformning och innehåll för ett nytt program inom hår- och skönhetsområdet som ersätter hantverksprogrammet.
- Att myndigheten ges i uppdrag att föreslå förflyttningar av inriktningarna finsnickeri och textil design på hantverksprogrammet till andra nationella program och hur det hantverksmässiga kunnandet inom inriktningarna kan tas om hand inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Att myndigheten ges i uppdrag att föreslå förflyttning av inriktningen florist på hantverksprogrammet till annat nationellt program alternativt lägga ner inriktningen. Vid nedläggning av inriktningen säkerställa att utbildningen tas om hand på annat sätt inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Att myndigheten ges i uppdrag att säkerställa att inriktningen övriga hantverk som omfattar smala hantverksyrken bättre kan tas om hand inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Att regeringen föreslår för riksdagen ett nytt namn för det program som Skolverket menar bör ersätta hantverksprogrammet.

1.4 Hantverksprogrammet inrättande och utveckling

Hantverksprogrammet blev 1992 ett av gymnasieskolans nationella program men hade då inga nationella inriktningar.[9] Kurserna i ämnet hantverksteknik var generella och applicerbara på samtliga hantverk. Programmet var yrkesförberedande och gav en grundläggande utbildning inom valt hantverksområde.

I och med gymnasiereformen Gy11 styrdes innehållet i hantverksprogrammet till inriktningar och kurser för de större yrkesområdena finsnickeri, florist, frisör och textil design.[10] Dessutom utvecklades inriktningen övriga hantverk med generella kurser i hantverksteknik som ett arv från programmets tidigare konstruktion för att möjliggöra utbildning inom hantverk med begränsad elevvolym. Skolverket får

[9] I kommentarer (Hantverksprogrammet Gy 2000. Programmål, kursplaner, betygskriterier och kommentarer.) till programmålet (SKOLFS 1999:12) finns en översikt av utvecklingen av utbildningsvägar från lärlingstradition till gymnasieutbildning.
[10] Propositionen Högre krav och kvalitet i gymnasieskolan (Prop. 2008/09:199). Förslagen fördes fram redan inför Gy 2007 i utredningen Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan med skillnaden att inriktningen textil design förslogs heta skrädderi.

sedan dess besluta om en utbildning ska få finnas inom övriga hantverk och därigenom styrs vilka hantverk som kurserna hantverksteknik får bedrivas mot. Idag omfattar inriktningen övriga hantverk 15 olika smala hantverksyrken med mycket begränsad elevvolym inom gymnasieskolan. Bland dessa finns yrken, till exempel kakelugnsmakare, skomakare och guldsmed.

1.5 Dialog med nationella programrådet

Det nationella programrådet för hantverksprogrammet har haft synpunkter på programmets uppbyggnad och programstruktur. Ledamöterna är överens om att ett hantverksyrke kräver mycket tid för färdighetsträning och att 1 500 timmar till yrkesutövande är ett måste för att eleverna ska nå anställningsbarhet.

De nationella programrådsledamöterna inom industritekniska programmet som företräder träbranschen menar att en inriktning eller tydlig yrkesutgång på industritekniska programmet ligger mer i linje med branschens behov än inriktningen finsnickeri på hantverksprogrammet. Det finns därmed anledning att utreda om gymnasial finsnickeriutbildning även fortsatt bör omfatta manuellt hantverk som på hantverksprogrammet eller enbart processtyrd industriverksamhet som på industritekniska programmet.

Inom inriktningen florist har elevantalet sjunkit markant i gymnasieskolan. En branschrepresentant i det nationella programrådet är orolig över denna utveckling då arbetsmarknadens behov är större än antalet elever som utbildas i gymnasieskolan. Ledamoten efterfrågar därför en förändring av utbildningen och förordar att utbildningen blir riksrekryterande som ett led i att öka möjligheten för presumtiva elever från hela landet att söka.

Frisör, barberare och hår- och makeupstylist är en inriktning med många elever. Ledamoten i programrådet som företräder branschen välkomnar förslaget och ställer sig positiv till ett eventuellt nytt nationellt program inom skönhetsområdet där yrkena frisör, barberare och hår- och makeupstylist ingår.

Utmärkande för inriktningen textil design är att elever inom textil design oftare än andra elever inom hantverksprogrammet har en ambition att läsa vidare inom högskola för arbete inom designområdet. Den nationella programrådsledamot som är förankrad i branschen förordar att utbildningen tillhör det estetiska programmet för att betona att utbildningen är grundläggande och förberedande för vidare utbildning. Innehållsmässigt innebär det att utbildningsinnehållet flyttar fokus från hantverkskunnande inom sömnad till design. Programledamoten påpekar även att nuvarande utbildning leder till yrkesutgångar som inte längre finns på den svenska arbetsmarknaden och utifrån hantverksprogrammets grunduppläggger utbildningen inte heller den högskolebehörighet som krävs för högre utbildningar inom till exempel modeindustrin.

Inom programrådet har det lyfts en oro för de smala hantverksyrkena. Rådet befarar att de traditionella hantverksyrken som idag har få eller inga elever i gymnasieskolan kommer att försvinna. De förordar att utbildningarna är

riksrekryterande som ett led i att öka möjligheten för presumtiva elever från hela landet att söka utbildningen.

Nationella programrådet har även kommenterat ämnet hantverk och lärarlegitimation. Dessa kommentarer finns under avsnittet 1.6 nedan.

1.6 Ämnet hantverk

Inom ämnet hantverk finns idag 55 kurser. Förutom en introduktionskurs läser eleverna en eller två kurser inom respektive inriktning. Totalt kan eleverna läsa nio olika kurser (undantag hår- och makeupstylist som dagsläget kan läsa sex kurser) inom ämnet riktade mot aktuellt hantverksområde: introduktionskursen, två specialiseringskurser samt kurser på nivåerna 1 till 6a eller 6b (hår- och makeupstylist kurser på nivå 1–4). Specialiseringskurserna på nivå 4 och 5 (hår- och makeupstylist kurs på nivå 4) kan eleverna dessutom läsa flera gånger med olika innehåll.

Inom inriktningarna finsnickeri, frisör, florist och textil design läser eleverna kurser med specificerat innehåll, medan eleverna inom inriktningen övriga hantverk läser de generella kurserna hantverksteknik. Eftersom kurserna är anpassade till de yrken inriktningen utbildar mot uppstår en innehållslig obalans. Ett exempel är digitala färdigheter som enligt examensmålen ska vara anpassade till de tekniker som förekommer inom det yrke som utbildningen leder till. En konsekvens är att det centrala innehållet inom till exempel finsnickeri- och textil designkurserna är betydligt mer omfattande och avancerat vad gäller digitala tekniker än inom exempelvis florist- eller frisörkurserna. Vidare har det nationella programrådet för hantverksprogrammet uttalat en oro för att konstruktionen med lärarlegitimation kopplat till ett ämne skulle kunna leda till att behöriga lärare undervisar inom ett hantverk de själva inte behärskar.[11] För att komma till rätta med den innehållsliga obalansen och att legitimationen spänner över hela ämnet avser Skolverket att i samband med det förberedande uppdraget om att införa ämnesbetyg dela ämnet hantverk i flera ämnen. Med nya ämnen skulle yrkenas särskilda förutsättningar och behov bättre speglas i ämnesplanerna. På så sätt kan också innehållet i de olika ämnena anpassas efter vad som bedöms gagna eleverna. Ett exempel är att floristelever i stället för utökat innehåll mot digitalisering kan få utökat kunskapsinnehåll i handel och försäljning, eftersom många florister har blomsterhandeln som sin främsta exponeringsyta mot kund.

1.7 Ämnet hantverkskunskap

Innehållet i ämnet hantverkskunskap är generellt skrivet och är till övervägande del teoretiska kurser. Kunskaperna i dessa kurser får ett ökat värde om de kan involveras i hantverkets görande vilket kräver att det är yrkesspecifikt. Därför föreslår Skolverket att inkludera innehållet från ämnet hantverkskunskap i respektive yrkesämne i samband med ämnesbetygsreformen.

[11] Protokoll från nationellt programrådsmöte 2017-09-20.

1.8 Hantverksprogrammet idag

Hantverksprogrammets examensmål anger att utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper från idé till färdig produkt. Hantverkskunnande och estetiskt tänkande ska samspela i skapandeprocessen och därför genomsyra utbildningen. Vidare anges det att utbildningen såväl ska ge kunskaper om tradition och kulturarv som att eleverna ska få förutsättningar att bli väl förberedda inför framtida förändringar genom att lära sig materialens olika egenskaper, materialutveckling, tekniker och teknikutveckling. Hantverkande kan således sammanfattas som en produktionsprocess där utföraren behärskar alla delar från idé till produkt och bottnar såväl i materialkunskap och estetik som i traditioner och nytänkande.

Inom många av programmets yrken[12] finns traditionen med gesäll- och mästarbrev kvar. Ett exempel är programmets inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist som bland annat kan leda till yrkesutgång frisöraspirant där en elev efter examen kan göra delprovet inför gesällen.

1.9 Hantverksutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (komvux)

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå läser eleverna inte ett sammanhållet program utan kombinerar kurser efter individuella behov och önskemål. Därför redovisas i detta avsnitt antalet individer som har läst kurser och fått betyg inom respektive hantverksområde i ämnet hantverk under 2018. Det är också möjligt att eleverna har fått betyg i kurserna efter att de har blivit validerade i en kurs.

1.9.1 Finsnickeri

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå läste 100 elever kursen finsnickeri 1 under 2018. Sammanlagt har 176 unika elever på komvux läst 535 finsnickerikurser inom ämnet hantverk under 2018. Det medför att elever på komvux läser i genomsnitt 3,04 finsnickerikurser per person. Det är värt att notera att fler elever läste minst en finsnickerikurs på komvux än ungdomar på hantverksprogrammet som läste programmets inriktning inom gymnasieskolan.[13] Det kan också noteras att fler elever läser specialiseringskurser inom finsnickeri än ordinarie kurs på samma nivå. Dessa specialiseringskurser möjliggör färdighetsträning inom närliggande yrkesområden eller mindre vanligen förekommande tekniker och metoder. Specialiseringskurser kan läsas flera gånger med olika innehåll och detta kan vara ett tecken på att en elev vill fortbilda sig eller bredda sin kompetens.

[12] T ex florist, kakelugnsmakare, sadelmakare och urmakare.
[13] 176 elever på komvux läste minst en finsnickerikurs medan det i gymnasieskolan totalt var 155 ungdomar inskrivna på inriktningen läsåret 2018/19.

1.9.2 Florist

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå läste 196 elever kursen florist 1 under 2018. Sammanlagt har 348 unika individer läst 997 floristkurser under 2018 inom komvux. Det medför att eleverna läser i genomsnitt 2,86 kurser per person. Värt att notera är att det förefaller vara fler elever på komvux som läser hela eller delar av floristutbildningen än ungdomar i gymnasieskolan.[14]

1.9.3 Frisör

I jämförelse med gymnasieskolan är frisörutbildningen liten inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.[15] Inom komvux läste 293 elever kursen frisör 1 under 2018. Sammanlagt har 410 unika individer läst 1 807 frisörkurser under 2018 inom komvux. Det medför att eleverna läser i genomsnitt 4,41 kurser per person. Värt att notera är att branschens styrning för delprov och gesäll är stark och troligen påverkar elevernas val.

1.9.4 Textil design

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå läste 38 elever kursen textil design 1 under 2018. Sammanlagt har 84 unika individer läst 191 kurser i textil design under 2018 inom komvux. Det medför att eleverna läser i genomsnitt 2,27 kurser per person. Bland eleverna som läst kurser i textil design är det även vanligt att ha kombinerat dessa med kurserna manuell mönsterkonstruktion 1 (37 elever) och manuell mönsterkonstruktion 2 (22 elever) samt fackteckning och design (21 elever). Datoriserad mönsterhantering 1 är också en relativt vanlig kurs (13 elever). Det är värt att notera att antalet elever inom gymnasieskolan, trots det ringa antalet, är betydligt fler än elever inom komvux.[16] Vidare läser fler komvuxelever specialiseringskurser än ordinarie kurs inom ämnet hantverk på samma nivå. Dessa val kan möjligen reflektera en önskan från de studerande om att vidareutbildas genom specialiserade kunskaper.

1.9.5 Övriga hantverk

Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå läste 220 elever kursen hantverksteknik 1 under 2018. Sammanlagt har 331 unika individer läst 785 kurser inom hantverksteknik/övriga hantverk under 2018 inom komvux, vilket är få i jämförelse med elever inom gymnasieskolan.[17] Det medför att eleverna på komvux läser i genomsnitt 2,37 kurser per person. För elever inom gymnasieskolan anger

---

[14] 196 elever på komvux läste minst en floristkurs (florist 1) medan det i gymnasieskolan totalt var 168 ungdomar inskrivna på inriktningen läsåret 2018/19.
[15] 293 elever på komvux läste minst en frisörkurs medan det i gymnasieskolan totalt var 2 657 ungdomar inskrivna på inriktningen läsåret 2018/19.
[16] 84 elever på komvux läste minst en textil design-kurs medan det i gymnasieskolan totalt var 216 ungdomar inskrivna på inriktningen läsåret 2018/19.
[17] 331 elever på komvux läste minst en hantverksteknikskurs medan det i gymnasieskolan totalt var 3 224 ungdomar inskrivna på inriktningen läsåret 2018/19.

studievägskoden för den valda utbildningen vilket yrke inom övriga hantverk som utbildningen avser. Inom komvux är det däremot inte möjligt att identifiera vilka yrken kurserna i hantverksteknik är inriktade mot eftersom kurserna är generella för inriktningen. Det är värt att notera att kurser i andra ämnen pekar mot att elever i hög grad kan ha läst hantverksteknik mot yrken som låssmed och hovslagare på komvux eftersom det bland andra kurser som eleverna läst ingår kurser som hästkunskap, hippologi samt larm, övervaknings- och säkerhetssystem.

1.10 Riksrekryterande utbildningar med egna examensmål

En utbildning i gymnasieskolan kan bli riksrekryterande om det finns nationell efterfrågan och nationellt intresse av utbildningen. Nationellt intresse innebär att utbildningen kan anses vara en nationellt angelägen utbildning som ger sådana kunskaper och färdigheter som efterfrågas nationellt, men som inte erbjuds i tillräcklig stor omfattning.

Inom gymnasieskolan finns det i speciella fall dessutom möjlighet för huvudmän att ansöka om att få bedriva riksrekryterande utbildning med egna examensmål. I propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* anges att de utbildningar som har tillåtits att avvika från de nationella programmen på detta sätt i övriga avseenden ska behandlas som nationella program till exempel avseende gymnasieexamen, garanterad undervisningstid och behörighet.[18] Sådana egna examensmål finns i dag i framtagna för flygteknikutbildning, marinteknikutbildning, samiska näringar, sjöfartsutbildning, tågteknikutbildning och yrkesdansarutbildning.

För egna examensmål gäller att Skolverket får besluta om avvikelse från examensmål eller programmål för en viss riksrekryterande utbildning om utbildningen till sitt innehåll i allt väsentligt avviker från ett nationellt programs examensmål eller programmål. Det ska även finnas synnerliga skäl för avvikelsen och utbildningen ska rymmas inom gymnasieskolans eller gymnasiesärskolans kompetensområde.[19]

1.10.1 Ansökan och tillståndsprocess

En huvudman ansöker om riksrekryterande utbildning med eget examensmål. Ansökningsformuläret är tillgängligt från oktober till den 31 januari året efter (om sista datumet är en helgdag, är formuläret tillgängligt till nästa vardag). Ansökan sker digitalt och huvudmannen ansöker senast den 31 januari året innan planerad start av utbildning. Det innebär att en huvudman som avser att starta utbildningen hösten 2025 behöver ansöka senast 31 januari 2024. Skolverkets beslut ska om möjligt fattas senast den 1 september året innan utbildningen på programmet planeras att starta. När det gäller enskilda huvudmän, fattar Skolinspektionen

[18] Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199).
[19] 5 kap. 13 § gymnasieförordningen (2010:2039).

därefter beslut om godkännande som enskild huvudman för utbildningen. Ett beslut gäller för fyra antagningsomgångar. En ny ansökan behöver därför inkomma till Skolverket senast den 31 januari det år sista antagningen får göras.

2. Skolverkets förslag

I linje med uppdraget och mot den redovisade bakgrunden lämnar Skolverket följande förslag. Utbildningarna inom respektive inriktning och yrkesutgångarna inom inriktningen övriga hantverk tas omhand enligt nedan (se rubrik 2.2 – 2.7). Ämnet hantverk delas i flera yrkesämnen för att nå en tydlighet i styrning av utbildning och för att anpassas efter ämnesbetygsreformens konstruktion. Det centrala innehållet i ämnet hantverkskunskap inkluderas i respektive yrkesämne som skrivs fram.

2.1 Hantverksprogrammet upphör

Skolverket föreslår att hantverksprogrammet upphör som nationellt program och att dagens inriktningar tas omhand på olika sätt enligt respektive rubrik nedan (se rubrik 2.2 – 2.7). Förslagen innebär ett nytt nationellt program, flytt till ett befintligt nationellt program för en inriktning, och att riksrekryterande utbildningar med egna examensmål inrättas under förutsättningar som beskrivs under rubriken *1.10 Riksrekryterande utbildning med egna examensmål.*

2.1.1 Skolverkets bedömning av att vissa utbildningar kan lämpa sig som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål

Enligt Skolverkets bedömning lämpar sig flera av de hantverk som i dag ryms inom hantverksprogrammet, till exempel guldsmed, finsnickeri och florist, väl för att bedrivas i form av riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, om hantverksprogrammet upphör. Idag är det få elever som läser dessa utbildningar på hantverksprogrammet och det examensmål som eleverna examineras mot inte är ändamålsenligt för bredden av utbildningsinnehållet. Skolverket kommer att ta fram egna examensmål i samband med att huvudmän ansöker om att få bedriva utbildningen (se rubrik 1.10.1). Skolverket bedömer att det under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödinsatser för huvudmän med anledning av ansökansprocessen gällande egna examensmål.

2.2 Frisör, barberare och hår- och makeupstylist

Skolverket föreslår att hantverksprogrammet avvecklas och ett nytt program införs som har hår, skönhet och styling i fokus. Namnet föreslås bli hår- och stylistprogrammet. Ett sådant förslag skulle ta om hand de stora elevvolymerna inom dagens hantverksprogram. Programmet planeras omfatta de utbildningar som från och med hösten 2021 ligger inom inriktningen frisör, barberare och hår-

och makeupstylist. Läsåret 2020/21 hade dessa utbildningar drygt 5 700 elever och är i och med det större än vad till exempel hotell- och turismprogrammet, industritekniska programmet eller restaurang- och livsmedelsprogrammet är idag. Programmet ska utbilda mot yrkesområdena frisör, barberare, hårstylist och makeupartist med alternativa vägar för professionellt arbeta inom respektive fackhandel. Programmet föreslås ha tre inriktningar barberare, frisör och hår- och makeupstylist. Dessa yrkesområden har gemensamma område som därmed kan vara programgemensamma ämne. Idag har hantverksprogrammet kursen entreprenörskap som programgemensamt ämne och i förslaget kvarstår ämnet som programgemensamt ämne. Detta eftersom flertalet av yrkesutövarna är egenföretagare eller anställda i ett mindre företag. Det andra programgemensamma ämnet föreslås vara inom hårvårdsområdet och kunskaper om salong där bland annat schamponering och vårdande behandlingar ingå men även de viktiga kunskaperna om håret och huden och hur en salong fungerar. Inom respektive inriktning föreslås det blir 1–2 yrkesämnen som kan byggas på med ytterligare ämnen eller nivåer inom programfördjupningen. För barberare planeras det för två yrkesämnen vilket innebär att det kommer finnas utrymme för huvudmän att utöver yrkesämnen erbjuda andra ämnen inom programfördjupningen. För frisör och hår- och makeupstylist planeras det för tre yrkesämnen vilket innebär att huvudmän kan erbjuda yrkesämnen inom hela programfördjupningen och även inom individuellt val alternativt kan huvudmän erbjuda färre yrkesämnen till förmån för andra ämnen.

2.2.1 Examensmål

För varje nationellt program i gymnasieskolan finns examensmål som regeringen beslutar om. Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen och anger mål för programmet, de inriktningar som finns inom programmet samt mål för gymnasiearbetet.

Skolverket föreslår skrivningar i examensmålet för det nya programmet hår- och stylistprogrammet som tydligt överensstämmer med de föreslagna yrkesområdena som utbildningen representerar. Genom att skapa ett avgränsat program kan styrningen av utbildning mot aktuella yrkesområde bli tydligare i examensmålet. En ytterligare fördel är att examensmålet ges en lydelse som innebär ett tydliggörande när det gäller att utbildningen även kan leda till arbete i fackhandeln inom yrkesområden.

2.2.2 Programstruktur

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- Entreprenörskap, nivå 1, 100 poäng
- Hårvård och salongskunskap, nivå 1, 200 poäng
- Hårvård och salongskunskap, nivå 2, 100 poäng

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Inriktning *barberare*, inriktningen föreslås få två ämnen om 400 poäng vardera.

Inriktning *frisör*, inriktningen föreslås få två ämnen om 400 poäng respektive 600 poäng.

Inriktning *hår- och makeupstylist*, inriktningen föreslås få två ämnen om 600 poäng respektive 200 poäng.

2.3 Textil design

Skolverket föreslår att inriktningen *textil design* flyttar från dagens hantverksprogram till det estetiska programmet och byter namn till *modedesign*. I och med programbytet så blir *modedesign* en inriktning på ett högskoleförberedande program och ger därmed ökade möjligheter till de vanligaste eftergymnasiala utbildningarna inom området. Skolverkets förslag bedöms även kunna öka elevernas intresse för att välja estetiska programmet med inriktning *modedesign*.

Skolverket föreslår, i syfte att behålla den hantverksmässiga utbildningen inom textila området, att utbildning inom området textil design med fokus på sömnad kan bli aktuellt inom riksrekryterande utbildning med eget examensmål (se punkt 1.10). Detta under förutsättning att ansökan från huvudman godkänns. Utbildningen ska möta arbetsmarknadens behov av gymnasial arbetskraft och samtidigt elevernas önskemål om arbete inom det hantverksmässiga sömnadsområdet.

Utmärkande för dagens inriktning textil design är att elever oftare än andra elever inom hantverksprogrammet har en ambition att läsa vidare inom högskola för arbete inom designområdet.[20] Detta stärks av statistik över vilka kurser elever inom programmet har läst. Det är vanligare att elever inom inriktningen textil design har läst ämnet mönsterkonstruktion[21] och kurser som krävs för högskolebehörighet som engelska 6, svenska 2 och svenska 3 än att de har läst ytterligare yrkesämnen inom ramen för sin examen. Detta indikerar att den textila utbildningen skiljer sig från utbildningarna inom de andra inriktningarna på hantverksprogrammet.

En flytt av inriktningen *textil design* från dagens hantverksprogram till det estetiska programmet, där det byter namn till *modedesign,* kan innebära konsekvenser för huvudmän som i dagens organisation inte har estetiska programmet utan endast hantverksprogrammet. En enskild huvudman som har tillstånd för textil design skulle behöva ansöka om att få erbjuda estetiska programmet med inriktning modedesign. Ett alternativ för huvudmannen skulle kunna vara att ansöka om riksrekryterande utbildning med eget examensmål för en utbildning i textil design.

[20] Information som framkommit vid referensskolebesök.

[21] Av de 87 avgångselever från inriktningen 2017/18 hade samtliga läst kursen mönsterkonstruktion 1, enligt statistik från Skolverket.

2.4 Finsnickeri

Skolverket föreslår att inriktningen *finsnickeri* inom dagens hantverksprogram får ges som en riksrekryterande utbildning med eget examensmål. Detta efter ansökan om och godkännande av utbildning med eget examensmål (se punkt 1.10).

Utifrån den hemställan som Skolverket gjorde var hypotesen att inriktningen skulle flytta till industritekniska programmet och bli en egen inriktning där. I Skolverkets fortsatta utredande av det förslaget i kombination med uppdraget om ämnesbetyg så har det visat sig att de behov som ett system med ämnesbetyg medför för det industritekniska programmet snarare går åt en helt industriell produktionslinje och lämnar väldigt litet utrymme för det hantverksmässiga inom industritekniska programmet. Skolverkets bedömning blir då att för att bevara den hantverksmässiga traditionen inom finsnickeri så är en flytt till industritekniska programmet inte längre aktuell.

2.5 Florist

Skolverket föreslår att inriktningen *florist* inom dagens hantverksprogram får ges som en riksrekryterande utbildning med eget examensmål. Detta efter ansökan om och godkännande av utbildning (se punkt 1.10).

Floristinriktningen med omkring 170 elever läsåret 2020/21 har beröringspunkter med naturbruksprogrammet och inriktningen trädgård samt även med försäljning och serviceprogrammet. Skolverket har övervägt om inriktningen skulle flytta men bedömer att det är tveksamt om floristyrkets hantverksmässiga kunskaper och förmågor ryms inom naturbruksprogrammets examensmål eller försäljning och serviceprogrammets examensmål.

2.6 Övriga hantverk, guldsmed

Skolverket föreslår att yrkesutgången guldsmed inom inriktning övriga hantverk på dagens hantverksprogram tas omhand inom utbildning med eget examensmål (se punkt 1.10). Efter ansökan om och godkännande av utbildning inom något av de *övriga hantverkens* yrkesutgångar kan det bli aktuellt som utbildning inom riksrekryterande utbildning med eget examensmål till exempel guldsmed. Denna utbildning skulle kunna innefatta även juvelfattare.

Guldsmedsutbildningen finns som skolförlagd utbildning vid en gymnasieskola. Under 2020/21 gick totalt 22 elever gymnasieutbildningen. Även om volymen är låg, har utbildningen lång tradition och är väletablerad. Utbildningen till guldsmed på denna skola innefattar även till viss del juvelfattning och är den enda yrkesutgången inom inriktningen övriga hantverk med viss elevvolym. Skolan samverkar sin utbildning med kommunal vuxenutbildning inom yrkesområdet. Det nationella programrådet anser att de traditionella hantverksyrkena ska bevaras då det är ett kulturarv. Rådet förordar att utbildningarna även är riksrekryterande som ett led i att öka möjligheten för presumtiva elever från hela landet att söka

utbildningen. En översyn av programmet bör därför beakta möjligheterna att bevara utbildningen.

2.7 Övriga hantverk, resterande utbildningar

Skolverkets förslag innebär att resterande yrkesutgångar inom övriga hantverk inte kommer finnas. Om inriktningen övriga hantverk begränsas till de 13 yrken som kvarstår skulle förslaget beröra 7 elever under läsåret 2020/21. Skolverket bedömer att det är ett alltför begränsat antal för att motivera en egen inriktning inom ett nationellt program. Se tabell nedan.

	Läsår 16–17		Läsår 17–18		Läsår 18–19		Läsår 19–20		Läsår 20–21	
	Antal elever	varav lärling	Antal elever	varav lärling	Antal elever	varav lärling	Antal elever	varav lärling	Antal elever	varav lärling
Totalt	33	13	31	11	33	14	27	13	29	12
Guldsmed	20	3	21	4	20	4	19	6	22	5
Glasblåsare	1	0	3	0	3	0	1	0	0	0
Sadelmakare	2	1	2	2	2	2	1	1	0	0
Smed	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1
Tapetserare	0	0	0	0	2	2	1	1	1	1
Urmakare	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2
Keramiker	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1
Silversmed	1	1	0	0	1	1	2	2	2	2
Bössmakare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Juvelfattare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kakelugnsmakare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skomakare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sotare	4	4	1	1	0	0	0	0	0	0
Timmerman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totalt antal elever i inriktningen övriga hantverk de senaste fem läsåren.

Det finns dock en möjlighet för en huvudman att ansöka om riksrekryterande utbildning med eget examensmål (se punkt 1.10). Vid en sådan ansökan kan ämnesplan för respektive yrkesområde skapas. Ett annat alternativ är att vissa yrkesinriktade ämnen skrivs fram för att användas inom individuellt val eller inom komvux för elever som behöver läsa motsvarande innehåll för behörighet till yrkeshögskola.

Många små hantverk för en tynande tillvaro. Inom många av dessa yrken finns en lång och stolt hantverkstradition med möjlighet att ta gesäll- och mästarbrev. Flertalet av dessa yrken härrör till det svenska kulturarvet och mot den bakgrunden kan man argumentera att det finns ett nationellt intresse att möjliggöra utbildning inom dessa yrken i framtiden.

Föregående läsår 2020/21 fanns det inga elever registrerade som studerande till bössmakare, glasblåsare, juvelfattare, kakelugnsmakare, segelmakare, skomakare, sotare eller timmerman. Inom utbildning till keramiker, silversmed, smed, tapetserare samt urmakare fanns det under samma tid 1–2 elever i hela landet. Samtliga dessa gick en lärlingsförlagd utbildning.

Det finns utbildning till samtliga av dessa yrken, förutom sotare, inom yrkeshögskolan. För sotare sker utbildningen via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Förutom kommuner som upphandlar utbildningar inom yrkesutbildningspaket för vuxna kan ett traditionsmönster skönjas med kommuner som erbjuder ett mindre yrke skolförlagt eftersom traditionen finns på orten. Exempel på detta är guldsmedsutbildningen och glasblåsarutbildningen.

3. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförande

Skolverkets förslag rörande hantverksprogrammet ska enligt regeringsuppdraget, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg. I avvaktan på riksdagens beslut om införandet av ämnesbetyg utgår Skolverket för frågor om ikraftträdande och övergångsbestämmelser från de förslag som finns i propositionen *Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36).

Skolverket föreslår därför att de ändringarna som i denna konsekvensutredning föreslås för utbildningar inom nuvarande hantverksprogrammet ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Eftersom ändringarna föreslås införas samordnat med införandet av ämnesbetyg gör Skolverket bedömningen att nödvändiga förordningsändringar som regeringen beslutar om samt nödvändiga föreskriftsändringar som Skolverket beslutar om kommer följa samma tidsplan som den som planeras för införandet av ämnesbetyg.

Skolverkets förslag att avveckla hantverksprogrammet och inrätta hår- och stylistprogrammet kräver bland annat ändring av bilaga 1 till skollagen, vilket förutsätter beslut av riksdagen. Innan dessa förslag och ett införande av ämnesbetyg kan börja tillämpas finns det behov av vissa förberedelser. Förutom nödvändiga följdändringar på förordningsnivå och i myndighetens föreskrifter behövs tid för att enskilda huvudmän som ansöker om godkännande för de nya utbildningar som föreslås ska kunna ansöka om godkännande senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta. Detsamma gäller sådana avvikelser inom de nationella programmen som Skolverket beslutar om enligt 5 kap. gymnasieförordningen. Skolverket föreslår därför att de förslagna ändringarna i denna konsekvensutredning som föranleder förändringar i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Skolverkets föreslag innebär att hantverksprogrammet utgår och att ett nytt nationellt program, hår- och stylistprogrammet, inrättas. Skolverket bedömer därför att det behövs övergångsbestämmelser avseende enskilda huvudmäns befintliga godkännanden för hantverksprogrammet enligt 2 kap. 5 § skollagen (se punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen, se bilaga 67). Eftersom förslaget innebär att programmet utgår och endast delvis ersätts av ett annat nationellt program föreslås att ett

godkännande enligt 2 kap. 5 § som avser hantverksprogrammet som ska upphöra att gälla för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För att elever som har påbörjat en utbildning på hantverksprogrammet ska kunna gå klart sin utbildning föreslås dock att ett godkännande ska upphöra att gälla senast vid utgången av juni 2030.

För vissa av de utbildningar som i dag bedrivs på hantverksprogrammet bedömer Skolverket dock att en enskild huvudman ska kunna anses ha ett godkännande för de nya utbildningar som föreslås. Det nya hår- och stylistprogrammet föreslås ha tre nationella inriktningar; barberare, frisör och hår-och makeupstylist. Programmet skulle omfatta de utbildningar som från hösten 2021 ligger inom inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist.[22] När det gäller en enskild huvudman som har ett godkännande som avser denna inriktning bör därför huvudmannen genom en anmälan till Skolinspektionen anses ha ett godkännande för någon av de nya inriktningarna på hår- och stylistprogrammet.[23] Detta bör kunna regleras på förordningsnivå.

När det gäller inriktningen textil design som föreslås flyttas till estetiska programmet bedömer Skolverket dock att en ny ansökan kommer att krävas eftersom utbildningen får en annan karaktär på det högskoleförberedande estetiska programmet. Detsamma gäller för övriga inriktningar inom hantverksprogrammet, eftersom utbildningarna föreslås bli riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

Skolverkets förslag att avveckla hantverksprogrammet och inrätta hår- och stylistprogrammet skulle, förutom i bilaga 1 till skollagen, föranleda att ändringar i gymnasieförordningen och förordningen om examensmål för gymnasieskolans nationella program.[1] Ändringar i gymnasieförordningen blir också aktuellt för estetiska programmet eftersom en ny inriktning föreslås som bygger på nuvarande inriktningen textil design på hantverksprogrammet. Andra ändringar som Skolverket identifierat på förordningsnivå och som skulle kunna göras samordnat med förordningsändringar som rör införandet av ämnesbetyg är några regleringar i gymnasieförordningen som rör nuvarande hantverksprogrammet. I 4 kap. 2 § regleras att de nationella inriktningarna inom estetiska programmet,

---

[22] Hantverksprogrammets inriktningar förändrades inför hösten 2021. Enligt övergångsbestämmelserna till ändringarna i gymnasieförordningen ska en enskild huvudman som har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen (2010:800) som avser inriktningen frisör på hantverksprogrammet ska anses ha ett godkännande för inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist på hantverksprogrammet. Vidare anges att en enskild huvudman som har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen (2010:800) som avser inriktningen övriga hantverk och som har anordnat utbildning till hår- och makeupstylist ska anses ha ett godkännande för inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist på hantverksprogrammet. Se punkt 7 och 8 i övergångsbestämmelserna till förordningen (2019:1266) om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039).

[23] Jfr. förordning (2019:1266) om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039).

[1] Skollagen (2010:800), gymnasieförordningen (2010:2039) och förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program.

hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet får börja det första läsåret. Om Skolverkets förslag genomförs skulle hantverksprogrammet behöva utgå och hår- och stylistprogrammet föras in i bestämmelsen. Vidare framgår av samma paragraf att Skolverket får besluta om en utbildning ska få finnas inom den nationella inriktningen övriga hantverk. Detta bemyndigande bör som en konsekvens tas bort. I bilaga 1 till gymnasieförordningen listas de nationella programmen och omfattningen på programgemensamma ämnen samt inriktningar på respektive program. Vid ett genomförande av förslagen behöver hantverksprogrammet utgå ur bilagan och hår- och stylistprogrammet läggas till, med tillhörande programgemensamma ämnen och inriktningar (se bilaga 68).

Skolverket kan också konstatera att de föreslagna ändringarna kan komma att innebära att följdändringar behöver göras i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Exempelvis behöver övergångsregler övervägas för att möjliggöra att en yrkesexamen mot hantverksprogrammet kan tas ut från komvux efter 1 juli 2025. Annars skulle personer som har oavslutade studier från programmet i gymnasieskolan riskera att få en betydligt längre väg för att uppnå en gymnasieexamen.

Förslagen innebär också att Skolverket behöver se över myndighetens föreskrifter. Skolverket behöver bland annat utarbeta förslag till nya ämnesplaner i yrkesämnen. Vilka ämnen som ingår i de ett nationellt program regleras också i föreskrifter meddelade av Skolverket, så kallade programstrukturer. Såväl dessa föreskrifter som andra föreskrifter som Skolverket meddelar, till exempel föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne kommer att behöva ses över. Skolverket avser att remittera förslag på sådana föreskrifter i ett senare skede. Under förutsättning att erforderliga beslut fattas av riksdag och regering i god tid gör Skolverket bedömningen att myndigheten kan meddela nödvändiga föreskrifter till följd av ett införande av ämnesbetyg och ett nytt program i gymnasieskolan, hår- och stylistprogrammet, i tid för ett ikraftträdande senast i januari 2024 utifrån att ett införande av ämnesbetyg är planerat till hösten 2025. Beslut i god tid är en förutsättning för att huvudmän ska kunna förbereda sig för förändringarna. Det är även viktigt att elever får information om förändringarna.

Skolverket planerar att bistå huvudmän med informations- och implementeringsinsatser inför ett införande av hår- och stylistprogrammet inom gymnasieskolan, flytt av inriktningen textil design till estetiska programmet, de riksrekryterande utbildningar med egna examensmål som Skolverket förväntas se ansökningar om samt de hantverksämnen som kommer att kunna erbjudas inom kommunal vuxenutbildning. För ytterligare information se Konsekvensutredning gällande införande av ämnesbetyg, punkt 4.1 Kostnadsmässiga konsekvenser.[24]

[24] Konsekvensutredning Förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg […], dnr: 2022:55.

4. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Ett alternativ är att låta hantverksprogrammet vara kvar som nationellt program med samma utformning som idag. Skolverkets bedömning är dock att hantverksprogrammet inte är ett fungerande program enligt vad Skolverket beskrivit ovan under rubrik *1. Bakgrund*. Skolverket menar att det finns en risk att de små utbildningarna inte skulle kunna leva vidare. Kvaliteten på programmen försvåras av att väldigt olika hantverksutbildningar behöver kompromissa i examensmål och 400 gymnasiepoäng inom programgemensamma ämnen skulle behöva minskas till 100 poäng. Både examensmålen och det gemensamma ämnet hantverk skulle vinna på att kunna anpassas efter respektive yrkesområde.

4.1 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Skolverkets förslag berör elever, lärare, rektorer och annan personal som arbetar i gymnasieskolan och i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå. Studie- och yrkesvägledare inom berörda skolformer berörs också. Förslagen får konsekvenser för såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

4.1.1 Gymnasieskolan

Läsåret 2020/21 fanns 6 284 elever på hantverksprogrammet i gymnasieskolan vid sammanlagt 150 skolenheter, varav 73 med kommunal huvudman och 77 med enskild huvudman. En huvudman kan erbjuda samtliga inriktningar på hantverksprogrammet eller endast vissa av programmets inriktningar.

4.1.2 Komvux på gymnasial nivå

De föreslagna ändringarna för gymnasieskolan får konsekvenser för komvux för fall då elever som studerat på hantverksprogrammet lämnat gymnasieskolan utan examen och vill läsa klart sin utbildning på komvux efter att programmet upphört. Komvux kan endast utfärda en gymnasieexamen i form av en yrkesexamen för en utbildning som innefattar betyg som till övervägande del är satta på kurser som får ingå i ett och samma nationella yrkesprogram i gymnasieskolan med sammanlagt högst 1 800 gymnasiepoäng. Av examensbeviset ska det, om beviset avser en yrkesexamen, framgå vilket program inom gymnasieskolan som utbildningen huvudsakligen motsvarar.[25] Skolverkets bedömning är att en yrkesexamen från

[25] 4 kap. 14 och 20 §§ förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

komvux enligt regelverket inte kan utfärdas mot ett program som inte finns längre. Skolverkets bedömning är att det kan behövas övergångsbestämmelser som en viss tid efter programmets upphörande kan möjliggöra för komvux att utfärda en examen som enligt regelverket huvudsakligen motsvarar hantverksprogrammet. Dessa elever skulle med kurser som är lästa inom hantverksprogrammet inte uppnå kraven för någon annan examen, om de inte väljer att på komvux läsa andra ämnen i den omfattning som krävs för en examen mot ett annat program. För elever som i gymnasieskolan läst hantverksprogrammets inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist, men som inte uppnått kraven för examen skulle det dock kunna bli möjligt att på komvux, efter programmets avveckling, utfärda en examen mot hår- och stylistprogrammet om kraven för en yrkesexamen mot det programmet är uppnådda.

Skolverket förordar att de hantverksområden som finns på det nuvarande hantverksprogrammet, och som enligt förslaget inte ska finnas på något nationellt program, i stället ges som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål. Vilka utbildningar som ges kommer att bero på intresset från huvudmän att ansöka om tillstånd – och att tillstånden beviljas. För de utbildningar som får tillstånd kommer examensmål och ämnen tas fram. De ämnen som tagits fram för nuvarande utbildningar med egna examensmål är också möjliga att ge på komvux och Skolverket anser att det är sannolikt det kommer att gälla också för de ämnen som tas fram för utbildningar med egna examensmål. Det möjliggör yrkespaket på komvux såsom det finns idag till exempel för utbildning till florist.

Om huvudmän erbjuder fler utbildningar inom gymnasieskolan som utbildningar med egna examensmål kommer antalet elever som läser på sådana utbildningar öka. Elever som läser ett riksrekryterande program med egna examensmål och avslutar sin gymnasieutbildning utan att ha nått upp till kraven för gymnasieexamen (yrkesexamen i dessa fall) riskerar att stöta på svårigheter om de vill få ut en yrkesexamen från komvux, eftersom examen mot en utbildning med eget examensmål inte omfattas av vuxenförordningens regler för examensbevis för yrkesexamen.

4.1.3 Lärare

Lärare kommer att påverkas i sådan omfattning att de kommer att behöva ta del av de planerade implementeringsinsatserna som Skolverket kommer att genomföra i samband med ämnesbetyg men även i olika former av lokala informations- och implementeringsinsatser. Skolverket avser att återkomma i frågan om implementering i samband med att övriga ämnen för hår- och stylistprogrammet remitteras.

Lärarlegitimation utfärdas per ämne. I dagsläget är det 931 individer som har lärarlegitimation i ämnet hantverk och 833 individer som har lärarlegitimation i ämnet hantverkskunskap. Av dessa individer är 798 behöriga i båda ämnena. Vid föreslagen ändring av hantverksprogrammet kommer båda ämnena upphöra och nya ämnen tas fram. Därmed kommer även nya behörighetsföreskrifter för

legitimation tas fram, anpassade för respektive yrkesämne. Förändringen kommer således medföra vissa kostnadsmässiga konsekvenser (se avsnitt 3.3.1).

I propositionen[26] anges att det är en del i Skolverkets uppdrag att ”meddela legitimationer till lärare och efter ansökan komplettera dessa. Skolverket bör eftersträva en så smidig och automatiserad hantering som möjligt när det gäller ändringar av lärares behörighet i legitimationerna med anledning av förslagen då ändringarna kommer att bero på att staten gör förändringar som den enskilde läraren inte kan påverka. Sådana kompletteringar eller ändringar bör därför också vara avgiftsfria för läraren. Ansökan om legitimation eller komplettering av legitimation är normalt förenad med en avgift för den sökande, 1 500 kronor för ansökan om legitimation och 750 kronor för komplettering. Det innebär att det kan finnas behov av att se över regelverket om avgifter i detta avseende. Utredningen har gjort en beräkning av vilka kostnader som skulle uppstå om lärares legitimationer skulle behöva ändras och uppskattar kostnaden till 6 miljoner kronor fördelade på tre år. Regeringen bedömer detta som rimligt. Skolverket avser att återkomma i frågan om handläggning av de legitimationer som behöver kompletteras i samband med att alla övriga ämnen för den gymnasiala nivån remitteras.

4.1.4 Staten

Förslagen får även konsekvenser för statliga myndigheter inom utbildningsområdet. Skolverket samråder med Universitets- och högskolerådet och Centrala studiemedelsnämnden (CSN) med anledning av förslaget om ämnesbetyg. Vidare berörs Statens skolinspektion i de fall det finns behov av nya tillstånd samt Statens institutionsstyrelse (SiS) och Kriminalvården som anordnare av utbildning motsvarande gymnasieskola respektive kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Skolverket behöver planera och genomföra informations- och implementeringsinsatser gentemot huvudmännen. Förslagen får också konsekvenser för handläggningen av lärarlegitimationer och statsbidrag. Förslagen får dessutom konsekvenser för statistikinsamling.

4.2 Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför

4.2.1 Kostnadsmässiga konsekvenser

När det gäller Skolverkets förslag som omfattas av denna konsekvensutredning har myndigheten identifierat vissa kostnadsmässiga konsekvenser, bland annat i fråga om lärarlegitimation. Att meddela legitimationer till lärare och efter ansökan komplettera dessa är en del av Skolverkets uppdrag. Även om Skolverket

[26] 2021/22:36 Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper, s 116

eftersträvar en smidig och automatiserad hantering av lärares behörighet i legitimationerna med anledning av förslagen kan myndigheten konstatera att lärare kan komma att påverkas negativt om ämnen ändras och detta innebär att lärarna behöver ansöka om eller komplettera sin legitimation med nytt yrkesämne. Ansökan om legitimation eller komplettering av legitimation är normalt förenad med en avgift för den sökande, 1 500 kronor för ansökan om legitimation och 750 kronor för komplettering. Skolverket delar regeringens bedömning om att sådana kompletteringar eller ändringar bör vara avgiftsfria för läraren och att det därför kan finnas behov av att se över regelverket om avgifter i detta avseende. En avgiftsfri hantering innebär dock kostnader för staten.

4.2.2 Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv

När det gäller jämställdhetsperspektivet är hantverksprogrammet ett program med övervägande del kvinnor. Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2020/21 var könsfördelningen 6% män och 94% kvinnor. Om man tittar på enbart inriktningen frisör var det 4% män. Skolverket bedömer att förslagen avseende ett nytt program inom hår- och skönhetsområdet enligt statistiken kan innebära ett program med en större övervikt av kvinnor men i det nya programmet ingår också barberarutbildning som Skolverket vid införandet bedömde kunde attrahera fler män.[27] Eftersom utbildningen infördes höstterminen 2021 är det dock för tidigt att utvärdera hur elevsammansättningen ser ut. Jämställdhet har även förstärkts i förslaget på examensmål för hår- och stylistprogrammet i gymnasieskolan.

När det gäller funktionshinderperspektivet bedömer Skolverket att förslagen på ändringar inom hantverksprogrammet inte kommer ha någon påverkan.

4.2.3 Nationella minoriteter

När det gäller nationella minoriteter bedömer Skolverket att förslagen på ändringar inom hantverksprogrammet inte kommer ha någon påverkan.

4.2.4 Elevers bästa

Skolverket bedömer att förslagen är förenliga med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen (2010:800) om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning.

[27] Skolverkets konsekvensutredning, dnr 2017:1585

4.3 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

B Kommuner och regioner

Skolverket bedömer att regleringen får effekter för kommuner och regioner i egenskap av huvudmän för utbildningen. Den kommunala självstyrelsen regleras bland annat i 14 kap. regeringsformen (RF). Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Förslagen som omfattas av den här konsekvensutredningen bedöms inte innebära några utökade skyldigheter för de kommunala huvudmännen och alltså inte någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

C Företag

De förslag som omfattas av denna konsekvensutredning rör såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. De bedömningar som Skolverket gör i fråga om konsekvenser ovan gäller också enskilda huvudmän för fristående skolor. Informations- och implementeringsinsatser och stöd kommer alltså inte bara att riktas till kommunerna, utan även till enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. Förslagen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar eller konkurrensförmåga. Däremot bedöms förslaget om avskaffande av hantverksprogrammet och införandet av hår- och stylistprogrammet innebära konsekvenser för enskilda huvudmäns befintliga godkännanden som huvudmän för en viss utbildning, som lämnats med stöd av 2 kap 5 § skollagen (2010:800). Dessa huvudmän behöver informeras om att nya tillstånd måste sökas för de utbildningar som Skolverket föreslår bör kunna ges som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål. Detsamma gäller för huvudmän som erbjuder textil design på hantverksprogrammet och skulle vilja erbjuda modedesign på estetiska programmet.

D Samråd

Under arbetet har Skolverket samrått med det nationella programrådet för hantverksprogrammet och det nationella programrådet för industritekniska programmet samt referensskolor.

E Kontaktperson

Vid eventuella frågor, kontakta enheten för gymnasieskola:

Anette Levin, undervisningsråd, anette.levin@skolverket.se eller

Anna Jägberg, undervisningsråd, anna.jagberg@skolverket.se eller

Eva Ekstedt Salzmann, undervisningsråd, eva.ekstedt.salzmann@skolverket.se

Konsekvensutredning avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6–8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Sammanfattning

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[1] för Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen *Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Skolverket lämnar i denna konsekvensutredning förslag på ändringar i examensmål, programmål, ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och de delar i programstrukturen för de nationella programmen som regleras på förordningsnivå.[2] Några av förslagen kommer, om regeringen beslutar att gå vidare med förslagen, också att kräva ytterligare författningsändringar.[3]

Remissen avser förslag till:

- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år
- Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program
- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Ämnesbetygsreformen syftar till att ge bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Ett ytterligare syfte är att ge bättre planeringsförutsättningar för lärare. Vidare är ett skäl till reformen att dagens kursutformade system medför stress för eleverna, som kan uppleva att de hela tiden bedöms. Ett ämnesutformat system skulle därför kunna bidra till mindre stress och mer fokus på lärande.

[1] Regeringens dnr U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806.
[2] Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, förordning (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, förordning (SKOLFS 2013:5) om programmål för gymnasiesärskolans nationella program, förordning (SKOLFS 2015:10) om examensmål för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år samt bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (2010:2039).
[3] Bl.a. bilaga 2 och 3 till skollagen (2010:800).

Den föreslagna modellen för ämnesbetyg innebär att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser och att progressionen i ämnena förstärks för att modellen ska fungera. Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg förutsätter vidare gemensamma mål och betygskriterier för hela ämnet. Eftersom betygskriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, innebär det att de betygskriterier som föreslås är mindre detaljerade än dagens kunskapskrav. Modellen medför även att Skolverket lämnar förslag när det gäller hur ämnen avgränsas och programmens uppbyggnad. Förslagen innehåller också innehållsliga förändringar för att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Förslagen beskrivs i denna konsekvensutredning. Förändringarna kommer att medföra behov av informations- och implementeringsinsatser samt behov av uppdatering av lärares legitimationer.

Innehållsförteckning

Bakgrund ... 5
Omfattning och avgränsningar ... 6
A Allmänt ... 8
1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå ... 8
Mål ... 9
Nivåer ... 10
Centralt innehåll och progression ... 11
En uppsättning betygskriterier ... 12
Ämnen behöver delas ... 12
Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumenten för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ... 13
Förslag om ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program och för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år ... 14
Gymnasiearbetet ... 14
Gymnasieskolans programstrukturer ... 16
Förslag om ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program ... 17
Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumenten för gymnasiesärskolan ... 17
Gymnasiesärskolans programstrukturer ... 18
Särskilda förutsättningar för kommunal vuxenutbildning ... 19
1.1 Förslag till förändringar i ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena. 20
Engelska ... 21
Historia ... 23
Idrott och hälsa ... 25
Matematik ... 26
Naturkunskap ... 28
Religionskunskap ... 30
Samhällskunskap ... 33
Svenska och svenska som andraspråk ... 35
Svenska ... 35
Svenska som andraspråk ... 35
Svenska och svenska som andraspråk ... 36
1.2 Förslag till ändrade examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan ... 37
Barn- och fritidsprogrammet ... 37
Bygg- och anläggningsprogrammet ... 37
Ekonomiprogrammet ... 38
El- och energiprogrammet ... 39
Estetiska programmet ... 39

Fordons- och transportprogrammet ... 41
Försäljnings- och serviceprogrammet ... 42
Hantverksprogrammet ... 43
Hotell- och turismprogrammet ... 43
Humanistiska programmet ... 44
Industritekniska programmet ... 44
Naturbruksprogrammet ... 44
Naturvetenskapsprogrammet ... 45
Restaurang- och livsmedelsprogrammet ... 45
Samhällsvetenskapsprogrammet ... 45
Teknikprogrammet ... 46
VVS- och fastighetsprogrammet ... 48
Vård- och omsorgsprogrammet ... 48
Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år ... 49
1.3 Förslag till ändrade programmål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan ... 50
Programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ny benämning programmet för handel och service) ... 50
Programmet för estetiska verksamheter ... 50
Programmet för fastighet, anläggning och byggnation (förslag till ny benämning programmet för fastighet och byggnation) ... 51
Programmet för fordonsvård och godshantering ... 52
Programmet för hantverk och produktion ... 53
Programmet för hotell, restaurang och bageri ... 53
Programmet för hälsa, vård och omsorg ... 54
Programmet för samhälle, natur och språk ... 54
Programmet för skog, mark och djur ... 55
2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd ... 55
3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen ... 56
4. Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför 58
5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen ... 60
6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser ... 60
B Kommuner och regioner ... 61
C Företag ... 62
D Samråd ... 63
E Kontaktperson ... 63

Bakgrund

I oktober 2021 överlämnade regeringen propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg när det gäller gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Syftet med ämnesbetygsreformen är att ge bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid och motivation för eleverna att genomföra utbildningen. Lärare ska därmed få bättre förutsättningar att planera och genomföra undervisningen utifrån ämnet som helhet. Ämnesbetygen ska bättre spegla elevers kunskaper i ämnet som helhet än separata kursbetyg. Förslagen har sin grund i betänkandet *Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper* (SOU 2020:43). Propositionen avses att riksdagsbehandlas den 17 februari 2022.

I propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) föreslår regeringen att begreppet kunskapskrav ska ersättas med betygskriterier och att betygsskalans reglering ska förändras så att lärarna vid betygssättningen ska göra en sammantagen bedömning för betygen D, C, B och A. Det innebär att läraren sätter det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper med stöd av betygskriterier där betygskriterierna för betygen E, C och A beskriver typiska kännetecken på kunskaper, i stället för utifrån kunskapskrav som preciserar vilka kunskaper en elev ska ha för ett visst betyg. Det innebär också att betygen B och D ska sättas om elevens kunskaper sammantaget bedöms ligga mellan kriterierna för A och C respektive C och E, i stället för om elevens kunskaper motsvarar allt som ingår i det underliggande betygssteget och till övervägande del bedöms motsvara överliggande kunskapskrav. Även om den sammantagna betygssättningsprincipen för betygen D, C, B och A medger att elevens kunskaper kan variera något mellan dessa betygssteg måste elevens kunskaper motsvara alla delar i betygskriterierna för betyget E för att ett godkänt betyg ska kunna sättas. De ändringar i lag och förordning som handlar om den nya principen för betygssättning och att betygskriterier ska ersätta kunskapskrav föreslås träda i kraft den 1 juli 2022 och tillämpas från och med samma datum. De ändringar som innebär att ämnesbetyg ska införas föreslås träda i kraft den 15 juli 2022 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Regeringsuppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[4] avseende Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen om ämnesbetyg förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Om myndigheten bedömer att vissa förändringar behöver göras i de nationella programmens innehåll och att det är lämpligt att göra dessa i samband med en övergång till ämnesbetyg ska Skolverket lämna förslag på sådana justeringar. Skolverket ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer. Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten föra en dialog med Universitets- och högskolerådet och Centrala studiestödsnämnden. Myndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 27 december 2024. Den del av uppdraget som handlar om att ta fram förslag till föreskrifter som Skolverket inte beslutar om ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 23 september 2022.

Inledningsvis ingick i uppdraget också att i dialog med de nationella programråden undersöka möjligheter att skapa reellt utrymme för elever på alla yrkesprogram, oavsett

[4] https://www.esv.se/ U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806 m.fl

vald yrkesutgång, att läsa de ämnen som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier. Med anledning av propositionen *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram (*prop. 2021/22:94), som lämnades till riksdagen den 1 februari 2022, har denna del utgått i samband med att uppdraget till Skolverket reviderats i 2022 års regleringsbrev. Förslag som innebär att någon eller några de nuvarande kurser som idag leder till grundläggande behörighet läggs till i ett program där dessa kurser har bedömts vara av särskild vikt kommenteras dock i texten.

Regeringsuppdrag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

Skolverket har också i uppdrag, enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022[5], att genomföra ändringar som rör hantverksprogrammet. Skolverket ska med utgångspunkt i myndighetens hemställan[6] angående en översyn av hantverksprogrammet (U2021/00469) lämna förslag till åtgärder som rör hantverksprogrammet. Myndigheten ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer. Skolverkets förslag rörande hantverksprogrammet ska, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 23 september 2022.[7] Se bilaga 2 konsekvensutredning.

Myndighetens instruktionsenliga uppdrag

Enligt myndighetens instruktion ska Skolverket kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om. Myndigheten ska vid behov föreslå ändringar av dessa samt även utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om.[8] I samband med uppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har myndigheten gjort bedömningen att arbetet enligt instruktionen ska bedrivas parallellt med regeringsuppdragen (se ovan) så att de styrdokument som beslutas inför ett införande av ämnesbetyg 2025 är uppdaterade och relevanta. De olika delarna, regeringsuppdragen och myndighetens uppdrag enligt instruktionen, har hanterats integrerat i arbetet. Förslag till förändringar utifrån de olika uppdragen beskrivs samlat i denna konsekvensutredning.

Omfattning och avgränsningar

De förslag Skolverkets arbete utmynnar i kommer att remitteras i två olika omgångar. Denna konsekvensutredning behandlar de förslag som remitteras i den första omgången. Det gäller förslag till ändringar i de styrdokument som beslutas av regeringen:

- examensmål,
- programmål,
- de programgemensamma ämnena och deras omfattning och de nationella inriktningarna som anges i bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (2010:2039)
- ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.[9]

Remissen omfattar vidare vissa förslag till ändringar som kräver ändringar i skollagen och beslut av riksdagen. Samtliga dessa förslag presenteras i den här konsekvensutredningen.

I bilagorna presenteras programstrukturerna i sin helhet. Ämnen och nivåer i inriktningarna och i programfördjupningen är dock preliminära utkast som presenteras för

[5] https://www.esv.se/ U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806 m.fl.
[6] *Hemställan angående översyn av hantverksprogrammet,* Skolverkets dnr 2020:1910.
[7] Se bilaga 2, Konsekvensutredning avseende ändringar som rör hantverksprogrammet.
[8] 5 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
[9] Förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, förordningen (SKOLFS 2013:5) om programmål för gymnasiesärskolans nationella program, förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, gymnasieförordningen (2010:2039) bilaga 1 och 2.

remissinstanserna som stöd för förståelsen av övriga förslag. Vid det andra remisstillfället, som planeras att genomföras under perioden december 2022 – februari 2023, avser Skolverket att remittera förslag till de föreskrifter som Skolverket beslutar. Det omfattar förslag till

- ändrade programstrukturer för de nationella programmen i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan,
- ämnesplaner för övriga ämnen (utom de gymnasiegemensamma ämnena för gymnasieskolan),
- andra föreskrifter som berörs av förslagen, däribland föreskrifter om behörighet att undervisa i yrkesämnen[10].

Skolverket avser att besluta om de föreskrifter som myndigheten har bemyndigande att besluta om inför införande av ämnesbetyg hösten 2025.

Den nya princip för betygsättning som föreslås i propositionen om ämnesbetyg innebär, utöver att kunskapskrav föreslås benämnas betygskriterier, att nuvarande regleringar avseende kunskapskraven för betygen B och D kommer att behöva anpassas till kommande förordningsändringar som regeringen kommer att besluta om i det fall riksdagen bifaller propositionen. Hur betygskriterierna för B och D ska regleras framgent framgår därför inte av Skolverkets förslag till ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Skolverket föreslår inte heller några ändringar när det gäller kraven för behörighet till högre utbildning eller när det gäller systemet med meritpoäng.

Av Skolverkets uppdrag framgår att om myndigheten bedömer att vissa förändringar behöver göras i de nationella programmens innehåll och att det är lämpligt att göra dessa i samband med en övergång till ämnesbetyg ska Skolverket lämna förslag till sådana justeringar. Myndigheten har dock inte fått i uppdrag att genomgripande förändra innehållet i de aktuella skolformerna. Arbetet har därför inte syftat till att ta fram helt nya program eller ämnesplaner. Utgångspunkten är i stället att det nuvarande kunskapsinnehållet i huvudsak ska anpassas och uppdateras inom ramen för befintliga program och ämnen. Däremot kan till exempel delning av ämnen och förändrade behov i arbetslivet innebära att de föreslagna förändringarna är mer omfattande i vissa ämnen och program än andra.

Inför regeringsuppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg och inom ramen för Skolverkets instruktionsenliga uppdrag att kontinuerligt revidera styrdokumenten, har Skolverket genomfört en behovsanalys[11]. I det arbetet identifierades bland annat behovet av att i linje med den föreslagna modellen för ämnesbetyg säkerställa en tydlig progression mellan nivåerna i ämnesplanerna, att ta fram en uppsättning betygskriterier som ska gälla för samtliga nivåer i ämnet samt att skapa mer sammanhållna ämnen. Ett annat behov som identifierades var att se över det centrala innehållets omfattning i relation till undervisningstid och poäng. Vidare identifierades ett behov av att säkerställa bildningsperspektivet i utbildningarna och att förstärka det tredelade uppdraget, dvs. att gymnasieskolan i enlighet med skollagen ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet, samt motsvarande för övriga berörda skolformer. Ytterligare behov som identifierades i det förberedande arbetet var att på ett bättre sätt uttrycka hur gymnasiearbetet kan hålla en nivå som är anpassad till gymnasieskolan samt att förstärka kopplingen till ett framtida yrkesliv på gymnasiesärskolans nationella program och inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.

I genomförandet av uppdraget har Skolverket haft samråd med representanter för Skolverkets olika målgrupper, till exempel lärare, rektorer, elever, myndigheter och

[10] SKOLFS 2012:4
[11] Skolverkets dnr. 2020:131

branschföreträdare. Under avsnitt D nedan finns en beskrivning av det omfattande samrådsarbete som Skolverket har genomfört.

A Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå

Möjligheter och begräsningar med ett ämnesutformat system

Ämnesbetygreformen syftar till att ge eleverna bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Ett ytterligare syfte är att ge bättre planeringsförutsättningar för lärare. Vidare är ett skäl till reformen att dagens kursutformade system medför stress för eleverna, som kan uppleva att de hela tiden bedöms. Ett ämnesutformat system skulle därför kunna bidra till mindre stress och mer fokus på lärande för eleverna.

Den föreslagna modellen för ämnesbetyg innebär att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser och att progressionen i ämnena förstärks för att modellen ska fungera. Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg förutsätter vidare gemensamma mål och betygskriterier för hela ämnet. Eftersom betygskriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, innebär det att de betygskriterier som föreslås är mindre detaljerade än dagens kunskapskrav. Modellen medför även att Skolverket lämnar förslag när det gäller hur ämnen avgränsas och programmens uppbyggnad. Förslagen innehåller också innehållsliga förändringar för att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Förslagen beskrivs i denna konsekvensutredning. Förslagen kommer att medföra behov av bland annat informations- och implementeringsinsatser samt behov av uppdatering av lärares legitimationer.

Skolverket anser att den föreslagna modellen kan bidra till de syften som beskrivs ovan. Framför allt så säkerställer systemet att det är elevens kunskaper i slutet av ett ämne som kommer med i examensbeviset eller studiebeviset. Enstaka och tidiga misslyckanden bör få mindre konsekvenser än i ett system med kursbetyg. Samtidigt har Skolverket i arbetet kunnat konstatera att förväntningarna på systemet med ämnesbetyg riskerar att vara större än vad premisserna tillåter. Det inte är säkert att de positiva effekterna av ämnesbetyg blir så omfattande som det ibland kan framstå. Eftersom ämnesbetyg föreslås införas i ett befintligt system kommer det att medföra fördelar, men systemet sätter också vissa begränsningar. Det är samtidigt viktigt att bevara det som fungerar väl inom dagens system. Behovet av flexibilitet är till exempel fortsatt stort inom gymnasial utbildning, bland annat i syfte att inte i onödan förlänga en elevs studietid vid programbyte och för att som idag kunna kombinera kurser utifrån lokala behov inom till exempel kommunal vuxenutbildning och yrkesutgångar. Ämnesbetyg kommer vidare att kombineras med dagens system med gymnasiepoäng och minsta garanterad undervisningstid. Det innebär inte per automatik mer tid för undervisning i respektive ämne, utan beslut om undervisningstid kommer att fattas utifrån samma regelverk som idag.

Utgångspunkten för Skolverkets genomförande av uppdragen är att det nuvarande kunskapsinnehållet i program och ämnen anpassas i relation till ämnesbetyg. Myndigheten har även strävat efter att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Skolverket har dock inte haft i uppdrag att genomgripande förändra innehållet i de aktuella skolformerna. Det finns dels önskemål från målgrupper och intressenter om ändringar i innehåll i olika ämnen och program dels tydliga behov av justeringar i ämnen och program som myndigheten har noterat i sitt löpande referensarbete. Skolverket har strävat efter att balansera de ramar som ämnesbetygsmodellen sätter med övriga förutsättningar som gäller för de aktuella skolformerna och i förhållande till alla de synpunkter som framkommit i

myndighetens arbete med uppdragen. Syftet med remissförfarandet är att hämta in värdefulla synpunkter och få syn på ytterligare behov av justeringar när det gäller de aktuella förslagen. Skolverket välkomnar remissinstansernas synpunkter och ser särskilt fram emot förslag som ytterligare tydliggör progressionen mellan nivåer i ämnen.

Ämnesbetyg ställer krav på ämnesplanernas konstruktion

Ämnesbetygsreformen syftar till att ge bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Av propositionen om ämnesbetyg framgår att progressionen i ämnena behöver förstärkas för att modellen ska fungera samt att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser.[12] Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg föreslås ha en uppsättning betygskriterier för hela ämnet, i stället för dagens kunskapskrav som finns för varje kurs i ämnet.

Detta medför att såväl målen som betygskriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, vilket innebär att de behöver vara mindre detaljerade än de är idag. En sådan förändring är redan genomförd i de obligatoriska skolformerna.[13] När betyg sätts på en nivå görs det utifrån betygskriterierna och det centrala innehållet i den aktuella nivån. Ett godkänt betyg omfattar alltid samtliga poäng eleven har läst i ämnet till och med den senaste godkända nivån. Denna modell är den som Skolverket har haft att utgå ifrån i arbetet.

För att stödja ett införande av ämnesbetyg har modellen för hur ämnesplaner idag är utformade behövt ses över och anpassas utifrån förslagen i propositionen om ämnesbetyg. Skolverket har analyserat den nuvarande modellen för ämnesplaner och konstaterat att grundstrukturen i form av syftestext inklusive målen för ämnet[14], centralt innehåll och betygskriterier även fortsatt är lämplig. Modellen med syftestext, mål och betygskriterier ger även ett sammanhållet system med övriga skolformer. Skolverket bedömer att det behövs en förskjutning av tyngdpunkten i ämnesplanerna, från kunskapskraven (fortsättningsvis betygskriterierna) som behöver bli mindre detaljerade till ämnets syfte och centrala innehåll. Detta ligger som redan nämnts i linje med de förändringar som har genomförts i revideringen av kursplanerna i grundskolan. Det ligger också i linje med att systemet med ämnesbetyg innebär ett större fokus på lärande och kunskapsutveckling.

Det centrala innehållet behöver skrivas så tydligt att det ger tillräcklig vägledning för lärarnas planering av undervisningen samtidigt som det beskriver progression mellan nivåerna. Detta behöver sammanvägas med såväl konstaterade behov av att minska mängden stoff i vissa ämnen där innehållet i dag är alltför omfattande, att värna om lärares professionella utrymme, samt att visst innehåll med nödvändighet måste ingå enligt önskemål från olika intressenter. Dessa faktorer har noga behövt sammanvägas i arbetet.

Mål

Varje ämnesplan inleds idag med en syftestext om beskriver vilka kunskaper eleven ska få möjlighet att utveckla i undervisningen. Syftet avslutas med ett antal punkter som fungerar som mål för ämnet som helhet. Målen anger vilka ämneskunskaper som ska betygssättas. Idag förekommer det att vissa mål i ett ämne bara relaterar till vissa kurser. Eftersom nivåer i ett ämne i ett system med ämnesbetyg behöver bygga på varandra och där betyget på en nivå ska kunna ersätta betygen på tidigare nivåer, kommer samma mål att behöva gälla för ämnet som helhet.

---

[12] Prop. 2021/22:36 s. 76 ff.

[13] Behovsanalys kring kurs- och ämnesplaner samt kunskapskrav, Skolverkets dnr 2018:1453.

[14] Ämnets syfte avslutas med ett antal mål i punktform. Målen fokuserar på de kunskaper i ämnet som ska betygssättas och det finns därför en relation mellan målen och betygskriterierna.

Nivåer

Nivåindelning av ämnen utgör modellens grundkonstruktion, vilket förutsätter en uppdelning av ämnets innehåll. Betyget efter en viss nivå ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet med dess underliggande nivåer, utan att läraren för den skull ska ha behövt gå tillbaka till vad eleven har presterat på tidigare nivåer. För att säkerställa att ett betyg från en högre nivå verkligen betyder att eleven har kunskaper som även omfattar underliggande nivåer behöver ämnena därför konstrueras så att det finns en tydlig koppling och progression vad gäller innehåll mellan nivåerna. Av de ämnen som finns idag är vissa uppbyggda med en relativt tydlig progression, medan andra ämnen kan bestå av sidoordnade kurser som inte bygger på varandra, eller en kombination av dessa principer.

Skolverket uppmärksammade tidigt att den föreslagna modellen för ämnesutformning kan leda till att visst ämnesinnehåll, som idag endast ingår i en kurs, behöver återkomma i flera nivåer eller flyttas till ett nytt ämne. När innehåll behöver återkomma på flera nivåer kan det i någon mån motverka möjligheten att skapa en tydlig progression och upplevas som onödigt upprepande.

Det totala antalet betygssättningstillfällen kommer inte att skilja sig i så stor utsträckning från idag, då betyg på varje nivå kommer att sättas och dessa är viktiga avstämnings-tillfällen. Vissa ämnen kommer även fortsättningsvis att vara mindre omfattande eller läsas under kort tid, vilket kan innebära att eleven till exempel får vissa slutliga betyg redan i år 1. Men en enskild elev kommer vid ett införande av ämnesbetyg i vissa fall att möta något färre ämnen under sin utbildning och framför allt få färre betyg i sitt examensbevis. Detta är en följd av ett system med ämnesbetyg och säkerställer att det är elevens kunskaper i slutet av ett ämne som kommer med i betyget. Variationen elever emellan kommer däremot att vara relativt stor, då olika elever läser olika antal nivåer i de ämnen som ingår i utbildningen.

I dagens ämnesplaner anges alltid om en kurs i ett ämne bygger på en annan kurs. I modellen för ämnesbetyg bygger en högre nivå alltid på en underliggande. Av den anledningen har Skolverket gjort bedömningen att det inte längre behöver anges specifikt när nivåer bygger på varandra i enlighet med modellens grundförutsättningar. I förslagen till ämnesplaner bör däremot anges när en nivå bygger direkt på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Ett annat exempel är när en högre nivå kan bygga på parallella underliggande nivåer, vilket är fallet i ämnen som har så kallade *spår*, bland annat *matematik*.

De nivåer som föreslås i denna remiss har i stor utsträckning samma omfattning i gymnasiepoäng som dagens kurser. Detta beror på behovet av att modellen ska lämpa sig för alla de berörda skolformerna och att ett och samma ämne ofta läses i olika omfattning på olika utbildningar. En annan orsak är att regeringen i propositionen om ämnesbetyg beskriver att behovet av avstämningstillfällen och återkoppling till eleven i form av betyg kommer att ges i ungefär samma utsträckning som idag.[15] I många fall betyder det att myndigheten bedömer att 100 poäng är den mest ändamålsenliga omfattningen av en nivå. Det förekommer dock fortfarande nivåer om 50 poäng, framför allt i de gymnasiegemensamma ämnena där en sådan omfattning beslutats av riksdagen. Vissa av de gymnasiegemensamma ämnen har idag så kallade spår, där till exempel *samhällskunskap* 1a1, 50 poäng + 1a2, 50 poäng motsvaras av *samhällskunskap* 1b, 100 poäng. Den konstruktionen föreslås kvarstå i de förslag som Skolverket presenterar. I ämnen där så har bedömts lämpligt kommer det dock att finnas nivåer om 200 poäng. Det kan till exempel gälla ämnen där elever ofta läser mer än 100 poäng under ett läsår. För vissa ämnen kan det eventuellt även finnas behov av nya spår, i syfte att mindre omfattande parallella nivåer ska kunna användas inom komvux.

[15] Se prop. 2021/22:36 s. 81 och 122.

Elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan har rätt till en minsta garanterad undervisningstid. I gymnasieskolan har elever på yrkesprogrammen rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på de högskoleförberedande programmen minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter.[16] De flesta kurser har idag en omfattning om 100 gymnasiepoäng, där antalet gymnasiepoäng är ett mått på den tänkta studieomfattningen av en kurs och på dess beräknade arbetsinsats. Det finns ingen reglering som styr hur många undervisningstimmar som minst ska fördelas på respektive ämne eller kurs, till skillnad från i grundskolan där ett visst antal timmar kopplas till varje ämne. När ämnesbetyg införs ger regleringarna möjlighet att anpassa och till exempel öka antalet undervisningstimmar när det gäller de nivåer där skolan bedömer att det särskilt behövs. Det kan exempelvis handla om den sista nivån i ett ämne.

I den nu föreslagna modellen för ämnesbetyg har dagens behov av flexibilitet värnats genom att ämnen ska delas in i nivåer. Det kan i sammanhanget framhållas att den i propositionen föreslagna modellen för ämnesbetyg tydligt skiljer sig från vad som gällde i det s.k. linjegymnasiet som gällde fram till och med tidigt 1990-tal. Den betygssättning som då gjordes i slutet av ämnet kunde göras utifrån en bedömning av elevens prestationer i all den undervisning som ägt rum, inte endast utifrån en sista nivå eller motsvarande. Inom vuxenutbildningen användes under den tiden andra lösningar vilket gjorde att skolformerna inte hade en gemensam modell. Samtidigt innebar linjegymnasiet att det var svårt för en elev att till exempel byta utbildning inom gymnasieskolan och att då kunna tillgodoräkna sig det som eleven tidigare hade läst. I linjegymnasiet bestod valmöjligheterna huvudsakligen av att elever kunde välja bort ett ämne de inte ville läsa, till exempel ett så kallat C-språk.

Centralt innehåll och progression

Det centrala innehållet i dagens ämnesplaner är det ämnesinnehåll som eleven ska få möta i undervisningen. De olika delarna av det centrala innehållet kan få olika mycket utrymme i undervisningen och kombineras på olika sätt utifrån olika delar av ämnets syfte. Utöver det centrala innehållet kan läraren komplettera med ytterligare innehåll utifrån elevernas behov och intresse, men läraren måste i undervisningen åtminstone behandla det som anges i det centrala innehållet. Det centrala innehållet är ordnat i punktlistor, i vissa ämnen under ett antal så kallade områdesrubriker.

Modellen för ämnesbetyg förutsätter som nämnts ovan en tydligare progression i ämnesplanerna. De flesta ämnen kommer att ha mer än en nivå och mellan dessa nivåer behöver progressionen tydliggöras i det centrala innehållet. Ett led i att förstärka progressionen har i vissa ämnen även varit att föreslå områdesrubriker där det inte finns i dag, för att visa hur visst innehåll hänger ihop och kan förstås.

Vanligtvis beskrivs progression som ökande svårighetsgrad. Det förekommer att kurs- och ämnesplaner innehåller begrepp som **mer komplext**, **mer avancerat** eller går från **bekant** till **okänt** för att tydliggöra en ökande svårighetsgrad. Progression kan också beskrivas i termer av ökad djup och bredd. Progressionen mellan nivåer i ett system med ämnesbetyg behöver konstrueras så att den ger goda förutsättningar för elevernas kunskapsutveckling, där ett innehåll som undervisas på en nivå ligger till grund för det som undervisas på efterföljande nivå. Skolverket har arbetat med att synliggöra progressionen till exempel genom att bredda och lägga till innehållsliga områden i de högre nivåerna, genom att uttrycka utökad komplexitet och svårighetsgrad, genom olika konkretiseringar med valbara exempel, eller genom att använda formuleringen däribland för att tydliggöra detaljer som ska ingå i undervisningen på en viss nivå. Som nämnt kan den föreslagna modellen för ämnesutformning därmed innebära att visst ämnesinnehåll som idag endast ingår i en kurs behöver återkomma i flera nivåer eller läggas över i ett nytt ämne. I någon mån kan detta

[16] 16 kap. 18 § Skollagen.

motverka möjligheten att skapa en tydlig progression och upplevas som onödigt upprepande. Detta är exempel på en utmaning som myndigheten har arbetat med att hantera i de förslag som nu remitteras.

Med låg grad av progression är risken att undervisningen fokuserar mer på repetition och att undervisningen därigenom inte utmanar eleverna eller att innehållet i senare nivåer inte bygger vidare på innehållet från tidigare nivåer och att ämneskunskaperna därigenom inte fördjupas. Progression blir även av vikt vid betygssättning. Som exempel kan nämnas att om en elev läser nivå 3, så kommer betyget för nivå 3 att omfatta nivåerna 1–3. Det innebär att betyget som sätts i nivå 3 behöver spegla elevernas samlade kunskaper i ämnet. För att betyget som sätts ska spegla elevens samlade kunskaper i ämnet, men utan att läraren ska behöva pröva även nivå 1 och 2 för att sätta ett betyg i nivå 3, behöver det centrala innehållet i en nivå bygga på underliggande nivåer och i vissa fall återkomma om det är sådant innehåll som är väsentligt att eleven behärskar för att kunna sägas ha kunskaper i ämnet.

I en tidigare behovsanalys inför revideringen av kurs- och ämnesplaner 2019[17] uppmärksammade Skolverket också frågan om progression. Då konstaterades även behov av att förbättra progressionen mellan skolformer, främst mellan grundskolan och gymnasieskolan. Där så har bedömts lämpligt har Skolverket därför fortsatt arbetet med att tydliggöra progressionen mellan skolformer. För de ämnen där det har konstaterats att det finns alltför mycket stoff idag har Skolverket också, liksom i revideringen av grundskolans kursplaner, stävat efter att minska stoffträngseln.

En uppsättning betygskriterier

Dagens kunskapskrav beskriver vilka kunskaper som krävs för de olika betygsstegen i ett ämne. De är formulerade utifrån målen för ämnet och behöver läsas och tolkas i relation till det centrala innehållet för den aktuella nivån och den undervisning som bedrivits.

I ett ämnesutformat system ska ett ämne enligt propositionen ha en uppsättning betygskriterier, till skillnad från dagens kursutformade utbildning där varje kurs har en uppsättning kunskapskrav. Det innebär att betygskriterierna behöver vara mer övergripande än dagens kunskapskrav för att kunna användas för betygsättning i ämnets samtliga nivåer. Idag kan kunskapskrav vara kursspecifika, men det blir inte möjligt för nivåer i modellen för ämnesutformning. Ett annat skäl för att minska detaljeringsgraden i betygskriterierna är att ju fler bedömningsaspekter som finns i betygskriterierna, desto större fokus läggs på betyg och bedömning i stället för på lärande och undervisning. Skolverket har redan gjort ett arbete med att minska detaljeringsgraden i revideringen av grundskolans kursplaner.[18] Samtidigt reviderades även gymnasieskolans ämnesplaner i engelska, matematik och moderna språk. En följd av att betygskriterierna blir mindre detaljerade än dagens kunskapskrav är att betygskriterierna kan uppfattas som mindre precisa, eftersom omfattning och detaljer inte skrivs fram på samma sätt som idag. Skolverket har dock bedömt att fördelarna med att minska detaljeringsgraden överväger denna nackdel. Revideringen kan också kräva att detaljer flyttas från dagens kunskapskrav (fortsättningsvis betygskriterierna) till det centrala innehållet. En följd av detta är att så kallade tröskeleffekter minskar, vilket ligger i linje med propositionens förslag om sammantagen bedömning.

Ämnen behöver delas

En följd av en tydlig progression mellan nivåerna och av att varje ämne ska ha samma mål för ämnets samtliga nivåer samt att varje ämne ska ha en uppsättning betygskriterier blir att ett antal ämnen kommer att behöva delas. Delningar av ämnen är främst aktuellt för vissa

[17] Skolverket dnr. 2018:1453.
[18] Skolverket dnr. 2019:173 och dnr. 2019:770.

av de ämnesplaner som idag har kurser som är sidoordnade. Om kurserna inte passar att skriva om i sådan utsträckning att de byggs upp med progression och med gemensamma betygskriterier går nämligen inte modellen för ämnesbetyg att tillämpa. Ett exempel är den nuvarande ämnesplanen för ämnet svenska som idag innehåller sex kurser. De tre första kurserna *svenska* 1, 100 poäng, *svenska* 2, 100 poäng och *svenska* 3, 100 poäng kan i en ämnesutformad gymnasieskola bilda ett ämne med tre nivåer, men de sidoordnade kurserna *litteratur*, 100 poäng, *retorik*, 100 poäng och *skrivande*, 100 poäng, kan inte ingå i progressionen för svenskämnet då de är konstruerade för att fördjupa endast ett visst delområde inom det bredare ämnet svenska. De behöver därmed utformas som egna ämnen med egna mål och betygskriterier. Detta innebär att det totalt sett kommer att finnas fler ämnen på den gymnasiala nivån jämfört med idag. Det totala antalet ämnen behandlas i nästa remiss.

Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumenten för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Enligt läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska skolan skapa de bästa förutsättningarna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.[19] Bildningsprocesser ska ha en central roll i utbildningen. Bildningsaspekter uttrycks idag i första hand i läroplanernas inledande delar, medan de har en mer undanskymd roll i examensmål, programmål och ämnesplaner. I Skolverkets arbete med regeringsuppdragen har en bred definition av begreppet bildning använts, med följande tre delar:

- Bildning som en individuell och öppen process utan givet slut och som drivs av viljan att veta mer och att utvecklas.
- Bildning som innebär individens delaktighet i en gemensam referensram av kunskaper.
- Bildning som förmågan till klokt och etiskt handlande i förhållande till sig själv, till andra människor och naturen.

Skolverket har även kunnat konstatera att det så kallade tredelade uppdraget, dvs. att gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet[20] är olika väl representerat i de olika nationella programmen och ämnena, på ett sätt som inte alltid kan förklaras med program- eller ämnesanpassning. Enligt Skolverkets bedömning går bildningsuppdraget och det tredelade uppdraget hand i hand. Myndigheten har i arbetet strävat efter att tydliggöra och skapa en bättre balans när det gäller båda dessa delar i de förslag till examensmål, programmål och ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena som omfattas av den här konsekvensutredningen. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumenten för att de ska vara uppdaterade och relevanta.

De fyra perspektiven (det etiska perspektivet, miljöperspektivet, det internationella perspektivet och det historiska perspektivet*)* i läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ses som en del av bildningsuppdraget och återfinns på olika sätt i Skolverkets förslag utifrån ämnets eller programmets karaktär.

Skolverket föreslår även att vissa ytterligare övergripande aspekter i läroplanerna förstärks utifrån programmens karaktär för att säkerställa att läroplanernas intentioner syns på ett tydligare sätt i varje program och i de gymnasiegemensamma ämnena. De aspekter som särskilt har setts över i arbetet och som återfinns och konkretiseras i varje förslag till examensmål och programmål är demokrati, digital kompetens, entreprenörskap, företagande och innovationstänkande, hållbar utveckling, jämställdhet samt kritiskt förhållningssätt.

[19] Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan och förordningen (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan.
[20] 15 kap. 2 § och 18 kap. 2 § skollagen.

Alla elever på nationella program i gymnasieskolan har i olika omfattning de gymnasiegemensamma ämnena i sin utbildning. Skolverket har därför eftersträvat att säkerställa att de övergripande aspekterna (se ovan) även återfinns och tydliggörs i det sammantagna innehållet i de nio gymnasiegemensamma ämnena, utifrån ämnenas karaktär.

Förslag om ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program och för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

För varje nationellt program i gymnasieskolan finns examensmål som regeringen beslutar om.[21] Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen och anger mål för programmet, de inriktningar som finns inom programmet samt mål för gymnasiearbetet. De nuvarande examensmålen togs fram i samband med reformen av gymnasieskolan 2011 (Gy11).[22] Examensmålen skiljer sig åt mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program, men det finns även skillnader mellan de olika högskoleförberedande programmen och mellan de olika yrkesprogrammen. Detta är också avsett eftersom examenmålen ska uttrycka det specifika för programmet.

I samband med arbetet att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har Skolverket sett över examensmålen för gymnasieskolans nationella program och föreslår vissa ändringar, dels för att anpassa dem till programmens föreslagna utformning, dels för att komma till rätta med vissa skillnader mellan programmen som inte har bedömts vara motiverade och som inte är programspecifika. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumenten för att det ska vara uppdaterade och relevanta. I Skolverkets förslag till ändrade examensmål föreslås, förutom en förstärkning av de övergripande aspekterna, en uppdatering med för området relevanta begrepp utifrån teknik- och samhällsutveckling.

För att tydliggöra att alla elever på yrkesprogram har rätt att läsa de ämnen och nivåer som ger grundläggande behörighet föreslår Skolverket därutöver att följande skrivning förs in i examensmålen för samtliga yrkesprogram: ”Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola”. Detta ligger i linje med förslagen i regeringens proposition *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram* (prop. 2021/22:94).

Föreslagna ändringar som rör de enskilda programmens examensmål redovisas nedan under *1.2 Examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan*.

Gymnasiearbetet

Målen för gymnasiearbetet anges i respektive programs examensmål. De skiljer sig åt mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. I målen för gymnasiearbetet för yrkesprogrammen ligger fokus på att eleven ska vara förberedd för det yrkesområde som utbildningen riktar sig mot och gymnasiearbetet ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter, men även ge eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer. För de högskoleförberedande programmen fokuserar målen för gymnasiearbetet på att eleven ska vara förberedd för högskolestudier inom i första hand något av de områden som utbildningen gäller. Målen för gymnasiearbetet är i stort sett utformade på samma sätt på alla högskoleförberedande program, med undantag för vissa skillnader när det gäller vilka kunskapsområden som pekas ut och när det gäller redovisningsform.

Gymnasiearbetet ska spegla den gymnasiala nivån på utbildningen. När det gäller yrkesprogrammen så har det i Skolverkets referensarbete framkommit att branschrepresentanter är tveksamma till om gymnasiearbetet verkligen är en garant för elevens kunskapsnivå och kvalifikation. På de högskoleförberedande programmen framkommer att lärare ibland förväntar sig att eleverna ska ha utvecklat en betydligt högre

[21] 16 kap. 6 § skollagen.
[22] *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199).

grad av vetenskaplighet än vad som kan bedömas vara rimligt inom gymnasieskolan och att detta medför orimliga krav på eleverna. Det kan finnas en diskrepans mellan olika uppfattningar om vad som menas med ”förberedd för högskolestudier” samt om vad den gymnasiala nivån innebär. Skolverket har därför sett över målen för gymnasiearbetet för att så långt som möjligt tydliggöra att de ligger på gymnasial nivå. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumenten för att det ska vara uppdaterade och relevanta. I arbetet har myndigheten gjort bedömningen att nivån på gymnasiearbetet bör ligga i linje med Sveriges referensram för kvalifikationer, där regeringen har bedömt att en gymnasieexamen motsvarar den så kallade SeQF-nivå 4.[23] De förslag som beskrivs nedan innebär att vissa begrepp från referensramen införs för att tydliggöra den gymnasiala nivån. De nyligen införda målen för komvuxarbetet har inte setts över i detta arbete och omfattas inte av remissen. Om Skolverkets förslag till ändringar i målen för gymnasiearbetet realiseras avser Skolverket dock att även se över målen för komvuxarbetet.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på yrkesprogrammen

Skolverket föreslår att formuleringen ”inom givna tidsramar” läggs till i följande mening i målen för gymnasiearbetet: ”I gymnasiearbetet visar eleven sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar”. Detta syftar till att tydliggöra att tidsåtgång är en relevant aspekt i bedömningen av utförandet av en arbetsuppgift av någon som är nyutbildad inom ett yrkesområde.

Vidare föreslår Skolverket att begreppet ”självständigt” läggs till i följande mening: ”Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift”. Ändringen syftar på elevens förmåga att enskilt eller tillsammans med andra kunna planera, genomföra och utvärdera sin uppgift utan att behöva ha kontinuerlig vägledning av en lärare eller handledare i dessa delar. Förslaget syftar inte till att ställa krav på att arbeta helt på egen hand, utan på ett sätt som är relevant för någon som är nyutbildad inom ett yrkesområde. Ändringarna föreslås för att tydliggöra och förbättra elevens förberedelse för yrkeslivet, vilket också är något som branscher och skolor har framfört önskemål om.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet

Skolverket föreslår att begreppet ”självständigt” läggs till i följande mening: ”Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet”. Ändringen syftar här på elevens förmåga att enskilt eller tillsammans med andra kunna planera, genomföra och utvärdera sin uppgift utan att behöva ha kontinuerlig vägledning av en lärare i dessa delar. Förslaget syftar inte till att ställa krav på att arbeta helt på egen hand, utan på ett sätt som är relevant för någon som ska kunna påbörja akademiska studier.

Vidare föreslår Skolverket att målen för gymnasiearbetet ändras på så sätt att meningen ”Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor.” läggs till för att tydliggöra vikten av att eleven har förmågan till just detta. I myndighetens referensarbete har framkommit att det idag inte är säkert att den förmågan bedöms, även om den många gånger säkert utgör en del i det som handlar om utvärdering, redovisning och diskussion. Att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor är dock mycket väsentliga förmågor när det gäller elevens förberedelse för högre studier.

[23] Bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, se även https://www.seqf.se/. Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har placerats på Seqf-nivå 5.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på naturvetenskapsprogrammet

Utöver det som föreslås för övriga högskoleförberedande program (se ovan) föreslår Skolverket att målen för gymnasiearbetet för naturvetenskapsprogrammet ändras när det gäller vilka redovisningsformer som ska vara möjliga. Den föreslagna formuleringen ”annat lämpligt sätt” ger möjlighet till en större bredd av naturvetenskapliga och tekniska sätt att redovisa på, i stället för de nuvarande snävare kravet på skriftlig redovisning. Skolverket bedömer att detta möjliggör en bättre förberedelse för högskolestudier inom främst naturvetenskap, matematik och teknik. I myndighetens referensarbete har det framkommit behov av dessa skrivningar som mer liknar teknikprogrammets, där bredden av redovisningsformer redan finns framskriven.

Förslag till ändrade mål för examensarbetet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I målen för examensarbetet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år föreslås den nuvarande formuleringen ”förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter för den valda utgången” ändras till ”förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter för det valda yrkesområdet”. Anledningen är att utgångarna kommer att tas bort i programstrukturen. Varje profil kommer i stället att få förslag till yrkesroller som profilen kan leda till. De föreslagna yrkesrollerna kommer att, likt yrkesutgångar på yrkesprogrammen, vara rekommendationer från branscherna. Yrkesroller ökar möjligheten för flexibilitet och kombination av yrkeskunskaper.

Skolverket föreslår vidare att målen för examensarbetet ändras på så sätt att formuleringen ”eleven visar ingenjörsmässiga färdigheter genom att definiera och formulera en frågeställning samt planera…” ändras till ”eleven visar ingenjörsmässiga färdigheter genom att utifrån en problemformulering eller ett tekniskt utvecklingsbehov självständigt planera…”. Teknisk problemlösning utgår sällan från en frågeställning utan snarare från ett identifierat problem eller utvecklingsbehov av en redan gjord lösning. Den föreslagna ändringen syftar därmed till att vara bättre anpassad till de förmågor en tekniker eller blivande ingenjör behöver kunna visa.

Gymnasieskolans programstrukturer

I den här konsekvensutredningen behandlas endast de förslag till ändringar som kräver riksdagens eller regeringens beslut och som Skolverket avser att redovisa till regeringen senast den 23 september 2022. Konsekvensutredningen omfattar därför förslag till gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och deras omfattning samt vilka de nationella inriktningarna ska vara för respektive program. Skolverkets förslag till ändringar i dessa delar avseende respektive program redovisas nedan under *1.2 Examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan*.

Riksdagen beslutar om vilka nationella program som ska finnas i gymnasieskolan, hur de ska benämnas och vilka gymnasiegemensamma ämnen respektive program ska innehålla samt i vilken omfattning.[24] Regeringen beslutar om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.[25] Vidare beslutar regeringen om de nationella inriktningarnas namn och de programgemensamma ämnena och deras omfattning i gymnasiepoäng för respektive program.[26] Skolverket får enligt nuvarande bemyndiganden meddela ytterligare föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna och om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.[27]

[24] 16 kap. 5 § skollagen och bilaga 1 och 2 till skollagen.
[25] 1 kap. 4 § gymnasieförordningen (2010:2039) och förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.
[26] 4 kap. 2 § gymnasieförordningen och bilaga 1 till gymnasieförordningen.
[27] 4 kap. 1 och 5 §§ gymnasieförordningen.

Enligt regeringens förslag i prop. 2021/22:36 ska flera ämnen få ha en gemensam ämnesplan om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas till exempel när det gäller dagens ämnen moderna språk och modersmål. Eftersom det inte ska vara möjligt att sätta flera betyg på samma nivå i ett ämne behöver till exempel franska som modernt språk och tyska som modernt språk utgöra olika ämnen. Det kan däremot enligt regeringen vara rimligt att dessa ämnen har en gemensam ämnesplan. För sådana ämnen ser Skolverket behov av att i programstrukturerna kunna ange det som föreslås bli namnet på den gemensamma ämnesplanen. I de förslag till programstrukturer som nu remitteras föreslås därför att namnet på den gemensamma ämnesplanen moderna språk anges.

Förslag om ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program

För varje nationellt program i gymnasiesärskolan finns ett programmål som regeringen beslutar om.[28] Programmålet är det som ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen och anger mål för programmet samt mål för gymnasiesärskolearbetets utformning och innehåll. I samband med arbetet att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har Skolverket sett över programmålen och föreslår vissa ändringar av dessa, dels för att anpassa dem till programmens föreslagna utformning, dels för att komma till rätta med vissa skillnader mellan programmen som inte har bedömts vara motiverade och som inte är programspecifika. Skolverket föreslår även en uppdatering med relevanta begrepp för området utifrån teknik- och samhällsutveckling.

Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumenten för gymnasiesärskolan

Det är idag stora skillnader i hur programmålen för de nationella programmen i gymnasiesärskolan och examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan är formulerade[29]. Nuvarande programmål har ett visst fokus på yrkesrollen och förberedelse för arbetslivet men Skolverket föreslår att programmålen får förstärkta och mer anpassade skrivningar i syfte att bättre möta målgruppens behov. Vidare föreslår Skolverket förstärkta skrivningar i syfte att främja bildningsprocesser, individens personliga utveckling och förberedelse för aktivt deltagande i samhällslivet.

Det finns behov av att tydliggöra även vissa andra övergripande aspekter i programmålen (i likhet med föreslagna skrivningar för examensmålen). Bland annat gör samhällsförändringar det angeläget att tydligare skriva fram vikten av kritisk granskning och källkritik samt att behovet av digital kompetens syns tydligare i programmålen. Detta har gjorts genomgående för alla nationella program i gymnasiesärskolan.

Kopplingen till ett framtida yrkesliv behöver stärkas för gymnasiesärskolan

I reformen av gymnasiesärskolan 2013 betonades vikten av att i högre grad förbereda eleverna för ett framtida yrkesliv. Skolverket har dock kunnat konstatera att kopplingen till framtida yrkesliv ändå behöver stärkas och anpassas ytterligare till skolformen. I samband med reformen 2013 tog myndigheten fram programfördjupningspaket tänkta att förbereda för ett visst yrkesområde efter ett nationellt program i gymnasiesärskolan. För gymnasieskolan har Skolverket, i samverkan med branscherna, tagit fram exempel på olika yrkesutgångar[30] för varje yrkesprogram. Inom gymnasiesärskolan finns inte på samma sätt exempel på yrkesutgångar. I nuläget kan det därför framstå som oklart för såväl elever som potentiella arbetsgivare vilka arbetsuppgifter på arbetsmarknaden som gymnasiesärskolans nationella program förbereder för. I Skolverkets förslag till reviderade programmål och programstrukturer för gymnasiesärskolan har fokus varit att främja ett fördjupat lärande genom de möjligheter som övergången till ämnesbetyg ger. Samtidigt ska så långt möjligt

[28] 19 kap. 5 § skollagen.
[29] Avsnittets iakttagelser baseras på analys av gällande styrdokument.
[30] En yrkesutgång är en yrkeskompetens som eleven får genom att läsa en viss kombination av kurser inom programfördjupningen.

relevanta yrkesområden tydliggöras för att på så sätt öka möjligheterna till en etablering på arbetsmarknaden (se nedan under respektive program för en närmare beskrivning av de ändringar som Skolverket föreslår).

Förslag till ändring av formuleringar om yrkeskultur i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program

Under 2019 ändrades examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan när det gäller formuleringar avseende yrkeskultur.[31] Ändringarna bestod i att begreppet ”förstår yrkeskulturen” ändrades till ”reflekterar över yrkeskulturen”. Skolverket föreslår nu att samma ändring görs i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program.

I den nuvarande lydelsen avseende yrkeskultur i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program anges följande: ”Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats”. Skolverket föreslår alltså att den meningen ändras och i stället får följande lydelse: ”Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats”.

Förslaget utgår från att den befintliga formuleringen kan riskera att tolkas så att även dysfunktionella kulturer ska förstås av eleven. Eftersom den föreslagna ändringen redan är genomförd när det gäller examensmålen för gymnasieskolans nationella program bör den också göras i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program.

Föreslagna ändringar som rör de enskilda programmen redovisas nedan under *1.3 Programmål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan*.

Gymnasiesärskolans programstrukturer

I den här konsekvensutredningen behandlas endast de förslag till ändringar som kräver riksdagens eller regeringens beslut och som Skolverket avser att redovisa till regeringen senast den 23 september 2022. Konsekvensutredningen omfattar därför förslag till programgemensamma ämnen och deras omfattning i gymnasiesärskolepoäng för de nationella programmen i gymnasiesärskolan. Skolverket lämnar också förslag på en ändrad benämning av några av de nationella programmen i gymnasiesärskolan. Skolverkets förslag till ändringar i dessa delar avseende respektive program redovisas nedan under *1.3 Programmål och programstrukturer för gymnasiesärskolan*.

Liksom när det gäller gymnasieskolan så beslutar riksdagen om vilka nationella program som ska finnas i gymnasiesärskolan och hur de ska benämnas.[32] Skolverket får enligt nuvarande bemyndiganden meddela ytterligare föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.[33]

Enligt regeringens förslag ska flera ämnen få ha en gemensam ämnesplan om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas till exempel vad gäller dagens ämnen moderna språk och modersmål. Eftersom det inte ska vara möjligt att sätta flera betyg på samma nivå i ett ämne behöver till exempel franska som modernt språk och tyska som modernt språk utgöra olika ämnen. Det kan däremot vara rimligt att dessa ämnen har en gemensam ämnesplan. Skolverket ser för sådana ämnen behov av att i programstrukturerna kunna ange det som föreslås bli namnet på den gemensamma ämnesplanen. I de förslag till

[31] Se förordningen (SKOLFS 2019:42) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program. Bilagan i den nya lydelsen ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2021.
[32] 19 kap. 3 § skollagen och bilaga 1 och 2 till skollagen.
[33] 4 kap. 1a § gymnasieförordningen.

programstrukturer för gymnasiesärskolan som nu remitteras föreslås därför att namnet på den gemensamma ämnesplanen moderna språk anges.

Särskilda förutsättningar för kommunal vuxenutbildning

Målen för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning, och den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar.[34] Utbildningen bedrivs idag i form av kurser och på gymnasial nivå och i form av ett komvuxarbete.[35] I prop. 2021/22:36 föreslås att det införs ett ämnesutformat system med ämnesbetyg även i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.

De fyra perspektiven (det etiska perspektivet, miljöperspektivet, det internationella perspektivet och det historiska perspektivet) i läroplanerna för gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan återfinns även i läroplanen för vuxenutbildningen, men är formulerade på ett sätt som utgår från vuxna elevers lärande. Utöver dessa fyra perspektiv, som är desamma för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, lyfter läroplanen för vuxenutbildningen fram ytterligare två perspektiv: ett femte perspektiv om att ”utbildningen ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem”, samt ett sjätte perspektiv om att ”vuxenutbildningen ska bidra till att utveckla elevernas digitala kompetens och utbildningen ska bidra till att alla elever utvecklar förståelse av hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling”. Sammantaget bedömer Skolverket att de förslag som gäller bildningsperspektivet och andra övergripande aspekter ligger väl i linje med vuxenutbildningens uppdrag.

Av läroplanen framgår också att vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och att eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Det är viktigt att elever kan gå in på den nivå där de befinner sig kunskapsmässigt, utan att behöva ”läsa upp” tidigare nivåer. Utöver detta är det viktigt att elever som har studerat i äldre system ska kunna tillgodoräkna betyg på kurser från äldre system. Detta är viktigt för kompletterande och fortsatta studier men kan också vara viktigt för att kunna få en gymnasieexamen eller ett examensbevis. Regeringen anger i propositionen att blandbetyg ska vara möjligt i en gymnasieexamen.[36] För att detta ska vara möjligt behöver regeringen besluta om nödvändiga förordningsändringar. Sådana ändringar innebär att även Skolverkets föreskrifter kan komma att behöva ändras, bland annat den så kallade motsvarandelistan[37], som visar vilken eller vilka äldre kurser som kan ersätta betyg i ämnen och nivåer. Propositionen aviserar ett bemyndigande för Skolverket att föreskriva om detta och att myndigheten bör ta fram ett underlag som baseras på var innehållet i respektive kurs ska återfinnas i de nya ämnesplanerna som ska tillämpas från 1 juli 2025, samt vilka kurser som kan ersätta ämnesnivåer.

Intentionen med reformen om att skapa långa sammanhållna ämnen ger ingen generell fördel för komvux, då utgångspunkter är att en elev inte ska läsa mer än nödvändigt utan just det som individen behöver. Eventuellt skulle en konsekvens av ämnesbetygsmodellen

[34] 20 kap. 2 § skollagen.
[35] 20 kap. 5 § skollagen.
[36] Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36) s. 103 ff.
[37] Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:196) om vilka kurser enligt kursplaner som motsvaras av kurser enligt ämnesplaner och får ingå i en gymnasieexamen.

kunna bli att yrkespaketens omfattning ökar. Det är något som Skolverket noga behöver följa. Indelningen i nivåer är dock avsedd att stödja den nödvändiga flexibiliteten, inte minst för att underlätta för elever inom komvux att få en utbildning utifrån individens behov. Majoriteten av eleverna inom komvux läser i dag inte med inriktning mot en examen utan oftast enstaka kurser eller kurser som ingår i ett yrkespaket. Det har därför varit viktigt i arbetet med ämnesutformningen att ta hänsyn till en fortsatt möjlighet att läsa enstaka nivåer inom ett ämne inom komvux. I Skolverkets förslag om de gymnasiegemensamma ämnena föreslås de nya nivåerna vara av samma omfattning som nu gällande kurser för att inte minska sådana möjligheter. Vidare är det idag möjligt för en rektor att fatta beslut om att dela upp nationella kurser i delkurser. Det är av stor vikt att detta tas i beaktande när förordningen om vuxenutbildningen anpassas till ett system med ämnesbetyg.

En lärare som undervisar på en viss nivå behöver i ett system med ämnesbetyg ha god kännedom om vilket centralt innehåll som ingår i de underliggande nivåerna. Som nämnts tidigare inkluderar dock inte läraren i sin bedömning vilka betyg som satts på underliggande nivåer eller vilka bedömningar som har gjorts där. Om en elev byter utbildningsanordnare eller om en ny lärare tar över undervisningen under pågående nivå behöver dock, liksom idag, en överlämning göras.

De förslag om gymnasiearbetet som nu remitteras gäller inte för komvux. De nyligen införda målen för komvuxarbetet har inte setts över i detta arbete och ingår därför inte i remissen. Om Skolverkets förslag till ändringar i målen för gymnasiearbetet realiseras avser myndigheten dock att se över målen för komvuxarbetet. Vidare ser Skolverket att även följdändringar kommer att behöva införas i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning till följd av förslag som redovisas i denna konsekvensutredning, till exempel när det gäller bestämmelserna om examen.

1.1 Förslag till förändringar i ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena

Det finns nio gymnasiegemensamma ämnen[38] *engelska*, *historia*, *idrott och hälsa*, *matematik*, *naturkunskap*, *religionskunskap*, *samhällskunskap* och *svenska* eller *svenska som andraspråk*. På naturvetenskapsprogrammet ersätts ämnet *naturkunskap* med karaktärsämnena *biologi*, *fysik* och *kemi* och på teknikprogrammet ersätts ämnet *naturkunskap* med karaktärsämnena *fysik* och *kemi*.[39] De gymnasiegemensamma ämnena ingår i varierande omfattning i yrkesprogrammen och i de högskoleförberedande programmen. I ämnena *historia*, *samhällskunskap*, *naturkunskap* och *matematik* finns idag också olika kurser för olika program, dvs. det finns olika parallella spår i dessa ämnen.

I arbetet med att förbereda för införande av ämnesbetyg har Skolverket tagit fram förslag som innebär att de gymnasiegemensamma ämnena anpassas till ett ämnesutformat system, med gemensamma mål för hela ämnet, en tydlig progression och en uppsättning betygskriterier som ska gälla för samtliga nivåer i ämnet, enligt den modell för ämnesbetyg som beskrivits under avsnitt *1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå*. Det medför att innehållet i och uppbyggnaden av ämnena föreslås förändras i olika stor utsträckning för att möjliggöra ämnesbetyg. I de fall det har bedömts finnas andra tydliga behov av uppdatering av ämnenas innehåll föreslår Skolverket sådana ändringar. När det gäller de kurser som ingår i ämnena idag men vars innehåll inte lämpar sig för ett gemensamt ämnesbetyg, föreslår Skolverket att de i stället ska utgöra egna ämnen. Ett exempel som nämnts ovan är den nuvarande ämnesplanen i ämnet svenska som idag innehåller sex kurser. De tre första kurserna *svenska* 1, 100 poäng, *svenska* 2, 100 poäng, och

[38] De gymnasiegemensamma ämnena är gemensamma för alla nationella program i gymnasieskolan och innehållet i dessa ämnen framgår av förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.
[39] Bilaga 1 till skollagen.

svenska 3, 100 poäng, kan i ett ämnesutformat system bilda ett ämne med tre nivåer, medan de sidoordnade kurserna *litteratur*, 100 poäng, *retorik*, 100 poäng, och *skrivande,* 100 poäng, behöver ha egna mål och egna betygskriterier. Dessa nya ämnen blir inte gymnasiegemensamma ämnen. Skolverket avser att utarbeta och remittera förslag till dessa ämnen i ett senare skede, tillsammans med övriga ämnen och ämnesplaner som Skolverket beslutar om.

Det föreslås även vissa skillnader mellan ämnena utifrån deras olika karaktär när det gäller användningen av områdesrubriker och detaljeringsgraden i det centrala innehållet. För de ämnen där det har konstaterats att det finns alltför mycket stoff idag har Skolverket, liksom i revideringen av grundskolans kursplaner, stävat efter att minska stoffträngseln. Förslaget innebär att beskrivningen av visst innehåll blir mer övergripande och ger mer utrymme för läraren att välja stoff. På så sätt minskar styrningen av undervisningen, vilket skulle kunna påverka likvärdigheten. Skolverkets samlade bedömning är dock att utformningen innebär en lämplig avvägning mellan detaljstyrning och friutrymme.

I något fall föreslår Skolverket att de gymnasiegemensamma ämnena ska ingå med en annan omfattning än idag på vissa program. Det gäller Skolverkets förslag att införa *naturkunskap* som gymnasiegemensamt ämne på teknikprogrammet samt förslaget att ta bort *historia 2b – kultur* från estetiska programmet. Skolverkets förslag beskrivs nedan under respektive program där det är aktuellt.

För ämnena *engelska, matematik, svenska* och *svenska som andraspråk* kan förändringar i ämnenas innehåll innebära vissa behov av förändringar för de nationella provens utformning och innehåll.

Engelska

Ämnesplanen för ämnet *engelska* ändrades 2020. Den ändrade lydelsen började tillämpas höstterminen 2021 inom gymnasieskolan och efter utgången av december 2021 inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.[40] Ändringarna innebar att det centrala innehållet fick en tydligare progression och att kunskapskraven minskade i omfattning och detaljnivå.

Den gällande ämnesplanens kunskapskrav är konstruerade på ett sätt som delvis skiljer sig från andra ämnen. I centrum för bedömning av elevens förmåga att uttrycka sig står kvaliteten på produkten av elevens arbete, dvs. elevens talade språk och skrivna texter. Kvaliteten beskrivs med ett antal detaljerade värdeord i följd där vart och ett av dem motsvarar en aspekt av elevens språkfärdighet. Ett visst värdeord kan förekomma på olika betygssteg i olika kurser. Till exempel ingår värdeordet **varierat** i de nuvarande kunskapskraven för betyget A i kursen engelska 5, för betyget C i kursen engelska 6, och för betyget E i kursen engelska 7. Detta innebär att nuvarande värdeord beskriver olika färdighetsspann i de olika kurserna.

I arbetet med att förbereda för ämnesbetyg i ämnet engelska har Skolverket bedömt att det framför allt finns ett behov av att flytta den progression mellan kurserna i ämnet som uttrycks i kunskapskraven (fortsättningsvis betygskriterierna) till centralt innehåll samt ett behov av att tydliggöra vilken svårighetsgrad de olika nivåerna i ämnet avser.

Den nuvarande ämnesplanen i ämnet engelska består av tre kurser. Skolverket föreslår att ämnet i en ämnesutformad gymnasieskola ska ha tre nivåer: *engelska* nivå 1, 100 poäng, *engelska* nivå 2, 100 poäng, och *engelska* nivå 3, 100 poäng.

[40] Se förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, se även förordning (SKOLFS 2020:194) om ändring i förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

Numreringen av dagens kurser: engelska 5, engelska 6, och engelska 7, placerar in ämnet i det system med sju steg som används i Sverige för främmande språk inom grundskolan och motsvarande skolformer samt inom de gymnasiala skolformerna. De sju stegen står nivåmässigt i relation till de sex nivåer av språkfärdighet som beskrivs i den gemensamma europeiska referensramen för språk (GERS).[41] Mot den bakgrunden föreslår Skolverket att det anges vilken färdighetsnivå i GERS som varje nivå i ämnesplanen utgår från. Detta är ett sätt att tydliggöra vilken svårighetsgrad som det centrala innehållet avser.

I ämnets syfte har den löpande syftestexten bearbetats för att göra den mer koncis och för att den i högre grad ska spegla ordningen i målen. I samband med detta har anvisningen om att undervisningen i allt väsentligt ska bedrivas på engelska fått en mer central plats i inledningen av syftet.

I nivåernas centrala innehåll föreslås förändringar som syftar till att tydliggöra progressionen i fråga om stilnivå på det språk som eleverna möter och själva använder. I förslaget anges att det i engelska nivå 2 och 3 inte bara är texter utan även det talade språk som eleverna möter som ska hålla en viss formell nivå och komplexitet. I nuvarande ämnesplan framgår detta endast i kunskapskraven. I engelska nivå 2 föreslår Skolverket att det ska ingå ”texter och talat språk av relativt komplex och formell karaktär” och i engelska nivå 3 ”texter och talat språk av komplex och formell karaktär”. Förslaget syftar till att jämna ut stegringen i svårighetsgrad mellan nivåerna då komplexa och formella texter och talat språk idag ingår i både kursen engelska 6 och kursen engelska 7. Skolverkets förslag innebär även att formuleringar i nuvarande kunskapskrav om stilnivå i elevernas egen interaktion har flyttats till centralt innehåll och då även kopplats till elevernas produktion. I förslaget ingår att kunskapskravens nuvarande formulering ”även komplexa och formella” i kursen engelska 6 ersätts av ”i informella och något formella sammanhang” i engelska nivå 2. Syftet är även här att jämna ut stegringen i svårighetsgrad mellan engelska nivå 1 och engelska nivå 2. Med tanke på detta syfte har Skolverket valt att stryka ”komplex” i nivå 2. Förändringen har stöd i myndighetens tolkning av GERS och ligger, enligt Skolverkets bedömning, i linje med den tolkning som lärare ofta redan gör.

I det centrala innehållet i ämnets tre nivåer föreslås även en formulering som beskriver den aktuella nivåns svårighetsgrad i fråga om produktion och interaktion. I engelska nivå 1 lyder formuleringen: ”Hur man uttrycker sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär och stavning samt grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning, i elevernas egen produktion och interaktion.” Formuleringen speglar motsvarande del av dagens kunskapskrav i mycket hög grad men inte fullt ut. Skolverket bedömer att det inte är möjligt att i ett centralt innehåll ge uttryck för alla de värdeord som i nuvarande kunskapskrav beskriver muntlig och skriftlig färdighet för betygen E till A i en kurs. Formuleringen anger likväl det innehåll som alla elever behöver möta för att ha möjlighet att uppnå alla betygssteg inom den aktuella nivån. Avsikten är att formuleringen ”Hur man uttrycker sig … ”, tillsammans med andra relevanta delar av det centrala innehållet, ska tolkas mot värdeorden **viss språklig säkerhet**, **språklig säkerhet** och **god språklig säkerhet** i betygskriterierna.

Eftersom betyg i hela ämnet endast ska sättas utifrån innehållet i den sista nivån som eleven har läst har Skolverket särskilt övervägt sådant innehåll som idag inte fördjupas i överliggande kurs. Ett exempel är ”författarskap i relation till litterär epok” i kursen engelska 6. För att undvika en undervisning eller bedömning i engelska nivå 3 som förutsätter att eleverna mött författarskap i relation till litterär epok tidigare föreslår Skolverket att formuleringen inte ska ingå i engelska nivå 2. Ändringen ökar förutsättningarna för att betyg efter den sista nivån i ämnet engelska speglar kunskaper i hela ämnet, även i de fall när en elev inte har läst engelska nivå 2. Skolverket bedömer även

[41] https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/gemensam-europeisk-referensram-for-sprak-gers

att möjligheten att sätta in litteraturen i ett sammanhang ryms inom punkten ”teman, innehåll och form i olika typer av fiktion, däribland film och skönlitteratur” i det centrala innehållet.

I betygskriterierna föreslår Skolverket att de övergripande värdeorden **viss språklig säkerhet**, **språklig säkerhet** och **god språklig säkerhet** används för att bedöma elevens förmåga att uttrycka sig på engelska. Tillsammans med centralt innehåll innebär bestämningen **viss** att kravnivån kan bibehållas för de delar av kunskapskraven i den nuvarande ämnesplanen som innehåller bestämningen **relativt**. På så sätt bibehålls i huvudsak samma kravnivå för betyget E i engelska nivå 1 och engelska nivå 2, som i kurserna engelska 5 och engelska 6. Förslaget innebär dock att de krav för betyget E som uttrycker en mer absolut nivå, till exempel **tydligt** eller **strukturerat**, inte bibehålls. Detta innebär att det till skillnad från kurserna engelska 6 och engelska 7 inte krävs enligt förslaget att eleven kan uttrycka sig tydligt för betyget E i engelska nivå 2 och engelska nivå 3. Förslaget kan vidare uppfattas som en viss höjning av kravet på att uttrycka sig varierat och relativt strukturerat för betyget C i kursen engelska 5 och av kravet på anpassning till syfte, mottagare och sammanhang för betyget C i kursen engelska 6. Avsikten är däremot inte att det ska råda ett ett-till-ett-förhållande mellan enskilda ord i det centrala innehållet och värdeorden utan att värdeorden ska vara användbara för att göra en sammantagen bedömning vid betygssättning.

Även i betygskriteriernas första stycke, som gäller hör- och läsförståelse, föreslås vissa förskjutningar i kravnivån i jämförelse med dagens kurser. Exempelvis har de kurspecifika värdeorden **väsentliga detaljer** i kursen engelska 7 ersatts i engelska nivå 3 av **tydliga detaljer**, som idag används för betyget E i kursen engelska 5 och kursen engelska 6. Detta medför en viss sänkning av kravet i läsförståelse i engelska nivå 3. Det innebär dock att progressionen mellan betygsstegen i engelska nivå 3 blir tydligare än i kursen engelska 7 då det i den nuvarande ämnesplanen inte finns någon progression mellan betygen E och C i den delen.

Dessa typer av glidningar i kravnivån kan innebära att betyg i engelska, enligt Skolverkets förslag, kommer att stå för delvis andra kunskaper än enligt den nuvarande ämnesplanen för ämnet engelska vilket också i någon mån kan påverka det nationella provets jämförbarhet över tid. Syftet med förändringen är att skapa en uppsättning betygskriterier som fungerar för hela ämnet och som kan stödja lärare i att göra en sammantagen bedömning vid betygssättning. Syftet är också att i hög grad bibehålla den grad av språkfärdighet som idag krävs för betyget E.

Det kan också nämnas att Skolverket föreslår att försäljnings- och serviceprogrammet och el- och energiprogrammets inriktning dator- och kommunikationsteknik får engelska, nivå 2 som sista obligatoriska nivå i ämnet. Se nedan under el- och energiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet.

Alternativa lösningar
Skolverket har övervägt att konstruera den sista nivån i ämnet engelska som ett eget ämne. En sådan lösning skulle innebära att de meritpoäng som nivån kan ge höjer elevens meritvärde i lika hög grad som idag. Det skulle däremot motverka regeringens intentioner om mer sammanhållna ämnen. För att en sådan lösning skulle vara aktuell skulle också den sista nivåns karaktär enligt myndighetens bedömning behöva skilja sig så pass mycket från de tidigare nivåerna i ämnet att det motiverade en delning av ämnet. Skolverket bedömer inte att så är fallet och detta har därför inte setts som ett lämpligt alternativ.

Historia

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *historia* består av sex kurser. Ämnesplanen för ämnet historia i ett ämnesutformat system föreslås få följande nivåer: *historia* nivå 1a1, 50

poäng, *historia* nivå 1a2, 50 poäng, *historia* nivå 1b, 100 poäng, *historia* nivå 2a, 100 poäng, *historia* nivå 2b – kultur, 100 poäng och *historia* nivå 3 100 poäng.

I syftestexten föreslås endast mindre ändringar för att syftet bättre ska överensstämma med målen och det centrala innehållet. Den enda större förändringen är att två meningar föreslås strykas: ”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att använda digitala verktyg för att söka information från olika medier.” och ”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att presentera resultatet av sitt arbete med hjälp av varierande uttrycksformer, såväl muntligt som skriftligt samt med hjälp av digitala verktyg.” Dessa skrivningar bedöms ha en allmändidaktisk inriktning och inte vara specifikt relevanta för historieämnet.
De fem målen i dagens ämnesplan har genom sammanslagningar och strykningar reducerats till tre mål i den föreslagna ämnesplanen. Ett viktigt skäl till detta är att målen ska gälla för hela ämnet och ligga till grund för mer övergripande och mindre detaljerade betygskriterier. Målet ”Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv” föreslås strykas. I gengäld skrivs historiska begrepp in i målet ”Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån historiska begrepp och utifrån olika tolkningar och perspektiv”. Skälet är att de historiska begreppen ska fungera som analysverktyg för förståelse av det historiska innehållet och inte som ett innehåll att undervisa om separat. Nuvarande mål 2 lyder ”Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden”. Detta mål föreslås strykas eftersom det beskriver ett övergripande syfte som är problematiskt att skapa betygskriterier för. Det är viktigt att kopplingen mellan det förflutna, nutiden och framtiden behandlas i undervisningen, men koppling till framtiden bör i sig inte ligga till grund för betygssättningen i och med att det är svårt att sia om framtiden. Därför föreslås även en strykning av nuvarande lydelse av kunskapskravet ”Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.” I stället föreslås följande skrivning ”Eleven visar godtagbara kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för enkla resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.”

Genomgående används begreppet historiebruk som komplement till eller ersättning för ”hur historia används”. Begreppet historiebruk är idag så etablerat och välkänt bland historielärare att det inte finns något skäl att utelämna det. Detta skapar också kontinuitet i begreppsanvändningen i relation till grundskolans nyligen reviderade kursplan.

Skolverket föreslår, i syfte att minska stoffträngseln i det centrala innehållet i ämnet historia, vissa avgränsningar i det historiska innehållet. Det innebär att förhistorisk tid har tagits bort som obligatoriskt centralt innehåll och fokus vad gäller epoker ligger på forntiden och framåt. Begreppet ”tidigmodern tid” omfattar ungefärligen 1500-talet till 1800-talet och ersätter begreppen renässansen och upplysningen. Tidigmodern tid är ett vedertaget begrepp som används inom ämnesdisciplinen. Renässansen och upplysningen är mer kultur- och idéhistoriska epokbegrepp, medan tidigmodern tid används mer för den allmänhistoriska epokindelningen. Kultur- och idéhistoria betonas i historia, nivå 2, där upplysningstiden anges specifikt. Begreppet tidigmodern tid sluter också det glapp som traditionellt finns i undervisningssammanhang mellan renässansen och upplysningen.

Begreppet ”folkmord” ingår som exempel i nuvarande ämnesplan i det centrala innehållet om industrialisering och demokratisering. Skolverket föreslår att begreppet flyttas till centralt innehåll om avkoloniseringsprocesser som ett av exemplen där det är naturligt att skapa utrymme för att ta upp även icke-europeiska folkmord. Följande skrivning skapar utrymme för att behandla europeiska folkmord: ”Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i Sverige och andra delar världen från upplysningstiden

till cirka 1950. Konsekvenser avseende exempelvis ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus."

De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna, och deras historia lyfts fram i förslaget som ett viktigt område. Detta är ett nytt innehåll i ämnesplanen som bär progression från ämnet samhällskunskap i grundskolan. I läroplanernas inledande delar framgår att varje elev ska ha kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Dessutom föreslås ett fokus på avkolonisering i de första nivåerna i ämnet historia utifrån att det innebär en progression i lärandet från grundskolan där kolonialismen är en stor del. Genom att fokusera på avkolonisering vidgas det geografiska området inom ämnet och en historisk förändringsprocess som är central för att förstå vår samtid ges utrymme i undervisningen.

På samtliga nivåer föreslås följande centrala innehåll ta plats: "Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden". Det svarar mot ämnets övergripande syfte att utveckla elevernas historiemedvetande och nutidsförståelse. Progressionen mellan nivåerna ligger i kopplingen till det historiska innehåll som ska behandlas på respektive nivå. Det ersätter också en formulering i nuvarande kunskapskrav: "Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden." Det är viktigt att kopplingen mellan det förflutna, nutiden och framtiden behandlas i undervisningen, men som nämnts tidigare bör inte sådana kopplingar i sig ligga till grund för betygssättningen, eftersom kopplingar mot framför alla framtiden är svåra att sia om. Som en konsekvens av resonemanget utgår även följande målpunkt: "Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden."

Vidare föreslås att historiska begrepp ska läggas som en egen innehållspunkt på samtliga nivåer. Tanken är att ämnets analytiska begrepp som orsak och konsekvens, aktör och struktur samt kontinuitet och förändring genomgående ska relateras till det historiska innehållet. På så vis skapas möjlighet för eleverna att förstå det förflutna och olika historiska förändringsprocesser. På de högre nivåerna tillkommer även historiematerialistiska och idealistiska förklaringsmodeller. Sammantaget ger detta progression från grundskolan och mellan nivåerna.

Skolverkets föreslag innebär dessutom att det centrala innehållet har formulerats så att det finns en tydlig progressionslinje mellan nivåerna för var och en av punkterna i det centrala innehållet. Detta yttrar sig genom att en del av det historiska innehållet på de första nivåerna är formulerat som längre tematiska utvecklingslinjer, där dessa linjer behandlas ur flera perspektiv. Skolverket har därför också breddat det historiska innehållet för att möjliggöra en progression av tre nivåer utifrån uppdraget med ämnesbetyg. Tidigare har det inte funnits så mycket specificerat historiskt innehåll på de högre nivåerna, där det i stort sett har varit fokus på självständigt elevarbete med valbart innehåll. En sådan konstruktion fungerar dock inte i modellen för ämnesbetyg.

Idrott och hälsa

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *idrott och hälsa* består av fyra kurser med olika innehåll. Ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med gemensamma mål och betygskriterier och tydlig progression i det centrala innehållet förutsätter enligt Skolverket att ämnet idrott och hälsa fortsättningsvis består av *idrott och hälsa* nivå 1, 100 poäng och *idrott och hälsa* nivå 2, 100 poäng. Utöver detta ser myndigheten att det behövs ytterligare ett nytt ämne, *tävlingsidrott,* med två nivåer om vardera 100 poäng. Detta nya ämne ersätter de nuvarande två kurserna *idrott och hälsa – specialisering* 1, 100 poäng och *idrott och hälsa –*

specialisering 2, 100 poäng. Det sistnämnda ämnet avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

Ämnet idrott och hälsa som ett gymnasiegemensamt ämne föreslås omfatta två nivåer där samtliga elever på nationella program kommer att läsa minst en nivå.

Skolverket föreslår ändringar som innebär att hälsobegreppet får ett eget mål i ämnesplanen. Skolverket gör bedömningen att ämnesplanen för ämnet idrott och hälsa genom detta utvecklas till att i högre utsträckning omfatta hälsa i en vidare mening (fysiskt, psykiskt och socialt), relationen hälsa och miljö samt strukturella förhållande som påverkar hälsa. Med anledning av detta föreslås att det centrala innehållet i idrott och hälsa nivå 1 förstärks med skrivningar rörande hälsobegreppet inklusive frisk- och riskfaktorer.

Vidare föreslås att begreppet ”ändamålsenliga rörelser” införs i det centrala innehållet, i stället för det nuvarande begreppet ”goda rörelsekvaliteter”. Redan inför Gy11 diskuterades hur progression avseende utförandet skulle skrivas fram från grundskolan till gymnasieskolan. I grundskolan används begrepp som ”sammansatta rörelser” fram till ”komplexa rörelser”. Nästa steg skulle då bli ”idrottsspecifika rörelser” vilket man valde att undvika eftersom ämnet idrott och hälsa i sitt syfte strävar mot annat än prestationsidrott. Begreppet ”goda rörelsekvaliteter” som nu används har uppfattats som svårdefinierat och ersätts därför av ”ändamålsenliga rörelser”.

Skolverket föreslår dessutom att målet ”förmåga att etiskt ta ställning i frågor om könsmönster, jämställdhet och identitet i relation till idrotts- och motionsutövande” tas bort som mål för ämnet. Utifrån den genomförda behovsanalysen och olika samråd har det framkommit att det inte är lämpligt att lärare ska bedöma elevers förmåga till etiska ställningstaganden i ämnet. Kunskapsområdet är dock viktigt och återfinns därför fortfarande i förslaget till centralt innehåll.

Den nuvarande kursen idrott och hälsa 2 har idag ett innehåll som fokuserar på upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel paddling, klättring, ridning, orientering, friluftsliv och geografiskt betingade aktiviteter som skidåkning. Kunskaper och genomförande kring friluftsliv kan dock vara problematiskt, då olika socioekonomiska och geografiska förutsättningar ger olika möjligheter. För att möjliggöra progression mellan ämnets nivåer föreslår Skolverket att upplevelsebaserade rörelseaktiviteter tonas ner genom målet ”kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter och naturupplevelser” tas bort. I den föreslagna ämnesplanen ligger nu i stället fokus på förståelse och ansvar för elevens egen hälsa och utförande av rörelseaktiviteter.

Idrott och hälsa 1 – specialisering och *idrott och hälsa 2 – specialisering* används idag av lokala idrottsgymnasier och med ett nytt ämne *tävlingsidrott* skulle fortfarande denna möjlighet finnas kvar för de skolor som vill erbjuda lokala alternativ där elever kan fördjupa sig i en vald idrott. Skolverket avser som nämnts att remittera det nya ämnet vid en senare tidpunkt. Det nuvarande ämnet *specialidrott* kommer att finnas kvar men berörs inte vidare i denna remiss.

Matematik

Ämnesplanen för ämnet *matematik* ändrades 2020 och den ändrade lydelsen började tillämpas höstterminen 2021 inom gymnasieskolan och, inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå på kurser som påbörjades efter utgången av december 2021.[42] Då matematikämnet redan idag är väl anpassat för ett ämnesutformat system innebär Skolverkets föreslagna ändringar endast mindre innehållsmässiga justeringar. Nuvarande kurser i ämnet har redan idag innehåll som i stor utsträckning bygger på varandra, och

[42] Se förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, se även förordning (SKOLFS 2020:194) om ändring i förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

nuvarande kunskapskrav är mycket lika varandra genom hela ämnet. Det är alltså utifrån modellen för ämnesbetyg förhållandevis enkelt att integrera alla dessa kurser i ett och samma ämne vid ämnesutformningen.

Skolverket föreslår att den nuvarande ämnesplanen i *matematik* blir ett ämne med fyra nivåer om 100 poäng vardera som motsvarar nuvarande kurserna matematik 1–4. Kurserna *matematik* 5, 100 poäng och *matematik specialisering*, 100 poäng föreslås bli nya ämnen som remitteras senare.

Ämnet matematik föreslås därmed delas upp i ett stort ämne som motsvarar innehåll i nuvarande kurs 1a till 4 enligt bilden. Att innehåll motsvarande nuvarande kurser matematik 1a–4 samlas i ett och samma ämne, istället för att delas upp i mindre ämnen, motiveras alltså med de övergripande målsättningarna med ämnesreformen med längre och mer sammanhållna ämnen som är möjliga att läsa över längre tid innan elevens slutliga betyg i ämnet sätts.
I ett ämnesutformat system ska betygskriterier gälla för ämnet som helhet. I förslaget följer betygskriterierna formuleringen från dagens matematik 3 och senare, men det centrala innehållet som specifikt nämner modellering tas bort från nivå 1 och 2.[43] Avsikten med detta är att ge ungefär samma balans i hur modeller behandlas i undervisning och betygsättning. Vid betygsättning ska lärare bland annat se till hur elever utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar även i *matematik*, nivå 1 och *matematik*, nivå 2 men detta avses gälla sådan modellering som i övrigt behandlas i nivån (exempelvis inom statistik eller olika funktionstyper). I *matematik*, nivå 3 och *matematik*, nivå 4 förekommer utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar som ett eget centralt innehåll, vilket inte återspeglas i underliggande nivåer. Värdeorden **grundläggande** respektive **ett omfattande antal** föreslås att tas bort ur betygskriterierna. Dessa infördes i ämnesplanen 2021 för att markera att elever ska hantera en bredd av begrepp och procedurer. I stället föreslås dessa krav markeras med att eleven begrepp och procedurer med **godtagbar/god/mycket god säkerhet och bredd**. Anledningen till ändringen är att ordet **grundläggande** nu i större utsträckning används för att markera skillnader mellan nivåer i ämnen.

I ämnets syfte föreslås endast mycket små ändringar, för att betona ämnets bildningsuppdrag. Även i centralt innehåll är de föreslagna ändringarna mycket begränsade. Utöver rena språkliga justeringar föreslås två ändringar. Den ena ändringen innebär att problemlösning ska ta upp frågeställningar som rör hållbart samhälle samt kritisk granskning av fakta och påståenden. Även detta motiveras av behovet att stärka bildningsperspektivet. Den andra ändringen gäller att matematikhistoria inte behöver gälla matematiska problem, utan kan väljas mer fritt. Ändringen motiveras med att det ska bli enklare att ta upp matematikhistoria som knyter an till annat som tas upp i nivån.

Alternativa lösningar
Skolverket har i arbetet övervägt att i stället för vad som anges ovan föreslå ändringar som innebär att matematikämnet delas i två ämnen: ämnet *matematik* som innefattar matematik, nivå 1a, 1b, 1c om 100 poäng vardera och matematik 2a, 2b, 2c, om 100 poäng vardera samt ämnet *matematisk analys* som innefattar matematisk analys, nivå 1b och 1c om 100 poäng vardera och matematisk analys 2c, 100 poäng (motsvarande de nuvarande kurserna 3b, 3c och 4). Ämnet *matematisk analys* skulle bygga på ämnet *matematik*, men det senare skulle vara tydligt inriktat mot att förbereda för matematikintensiva högskoleutbildningar.

Skolverkets sammantagna bedömning är att reformens intention om att skapa långa och sammanhållna ämnen där det är möjligt att bygga ämnen med progression, väger tyngre än de fördelar som detta alternativa förslag skulle ha. Matematikämnet är dock ett ämne där den genomsnittliga betygspoängen markant sjunker ju fler poäng elever läser. Myndigheten

[43] I det alternativa förslaget, där det stora ämnet delas i 200+200 poäng, följer centralt innehåll och betygskriterier dagens formuleringar och är därmed något olika i det här avseendet.

har därför i arbetet även noga övervägt de nackdelar som ett sammanhållet matematikämne skulle kunna medföra.

Betygsstatistiken visar att den genomsnittliga betygspoängen minskar kraftigt när elever läser ytterligare matematikkurser. I c-spåret minskar det med knappt ett betygssteg från 1c till 3c. I a- och b-spåret minskar det i genomsnitt mer än ett steg mellan varje kurs. Om nivåbetyg utvecklas på liknande sätt i en ämnesutformad utbildning kommer alltså många elever som läser nivå 3b att få ett ämnesbetyg som ligger två steg under det nivåbetyg de fick efter nivå 1b. Jämför man med andra gymnasiala ämnen med stora volymer[44] och minst tre kurser som bygger på varandra är det endast engelska som uppvisar liknande minskningar.

Att dela matematiken i två ämnen skulle kunna motiveras med att det är vissa skillnader i karaktär mellan de föreslagna nivåerna 1–2 och 3–4, samt att ämnesbetyg som omfattar högst 200 poäng ur vissa perspektiv bättre skulle avspegla elevernas kunskaper. En sådan uppdelning skulle också innebära att meritpoäng även fortsättningsvis gör att elever kan läsa ytterligare poäng utan risk för att meritvärdet sjunker.

Naturkunskap

Skolverket föreslår att ämnesplanen för ämnet *naturkunskap* ska ha nivåer som motsvarar dagens kurser, dvs. nivåer som omfattar *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng, *naturkunskap* nivå 1a2, 50 poäng, *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng och *naturkunskap* nivå 2, 100 poäng.

Förslagen innebär att ämnet naturkunskap föreslås behålla sina två spår, där *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng fortfarande läses på samtliga yrkesprogram. Nivån kan byggas på med *naturkunskap* nivå 1a2, 50 poäng för att motsvara *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng vilken har samma centrala innehåll som de två 50 poängsnivåerna. *Naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng läses på alla högskoleförberedande program utom naturvetenskaps- och teknikprogrammet. Oavsett vilket av spåren eleven läser så kan kunskaperna byggas på med naturkunskap nivå 2, 100 poäng.

Skolverkets föreslår utifrån det som framkommit i myndighetens referensarbete att ämnet naturkunskap ska få ett ökat fokus på naturvetenskapliga arbetsmetoder i stället för samhällsvetenskapliga aspekter. En förstärkning av de praktiska arbetssätten, både inomhus och utomhus, avser att ge en tydligare signal om att ämnet naturkunskap har sin grund i naturvetenskapen och att det handlar om en växelverkan mellan teori och praktik. Naturkunskapens typiskt tvärvetenskapliga perspektiv har behållits i detta förslag med fokus på hållbar utveckling och handlingsberedskap för ett aktivt deltagande i samhället samt förberedelse för vidare studier eller arbetsliv.
Den föreslagna syftestexten utvecklar målpunkternas innehåll och inkluderar de olika perspektiv som ska genomsyra utbildningen, till exempel bildning. Målen har minskats i antal och gjorts mer övergripande för att möta behovet av gemensamma betygskriterier för ämnet i linje med modellen för ämnesbetyg.

Målen i naturkunskap är i detta förslag anpassade efter den naturvetenskapliga didaktikens Vision I och II[45]. Vision I belyser själva naturvetenskapen med dess begrepp, teorier, lagar och processer, medan Vision II utgår från olika situationer i samhället där naturvetenskap har en viktig roll.

Traditionellt har Vision I använts i naturvetenskaplig utbildning då dess huvudsakliga syfte är att introducera eleverna i naturvetenskap och att fostra dem till framtida naturvetare. Genom att stärka Vision II, som främst relaterar till situationer som eleverna kan stöta på

[44] I det här fallet drogs gränsen vid 1 000 satta betyg (i tredje kursen) per avgångskull.
[45] Roberts, D. A. (2007a) Scientific literacy/science literacy. In S. K. Abell and N. G. Lederman (eds), Handbook of Research on Science Education (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum), 729–780.

som samhällsmedborgare, så kan vardagsnära problem sätta kunskapen i ett större sammanhang och blir mer meningsfull och intressant för eleverna.

Skolverket föreslår bland annat följande mål för ämnet naturkunskap ”Förmåga att använda naturvetenskap för att diskutera, granska information och göra ställningstaganden i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa”. Det innebär en omformulering av tre av den nu gällande ämnesplans mål, dels mål 1 ”Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ” dels mål 3 ”Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.” I Skolverkets förslag ingår även nuvarande ämnesplans mål 5 ”Kunskaper om hur naturvetenskap organiseras samt hur den kan granskas kritiskt och användas för kritisk granskning.” I förslaget till detta första mål har de tre nuvarande målen alltså slagits ihop för att göras mer övergripande och begreppsanvändningen har moderniserats.

Skolverkets förslag till det andra målet ”Kunskaper om samband i naturen och människokroppen samt naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden” utgår från nu gällande ämnesplans mål 2 ”Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling” och mål 4 ”Kunskaper om människokroppens uppbyggnad och funktion samt dess växelverkan med omgivningen.” Det nuvarande mål 4 har kritiserats sedan gymnasiereformen 2011, bland annat för att lärare uppfattade att ”dess växelverkan med omgivningen” var otydligt i förhållande till både centralt innehåll och kopplingen till kunskapskraven. Därför ser Skolverket ett behov av tydliggörande.

Det tredje målet ”Förmåga att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga arbetsmetoder” är nytt. Efter omfattande referensarbete och samråd med lärare, ser Skolverket att naturvetenskapens praktiska karaktär, där kunskapsbyggande inom samtliga naturvetenskapliga ämnen bygger på systematiska undersökningar och experiment, är av stor vikt även för naturkunskapen och för elevers bildning inom området.

Förslaget för det fjärde målet ”Förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för samhällens framväxt och människors levnadsvillkor” utgår från nuvarande mål 6 ”Kunskaper om de naturvetenskapliga teoriernas betydelse för samhällens framväxt och för människans världsbild.” Även nuvarande ämnesplans mål 1 som anger att eleven ska utveckla förmåga att ”… formulera olika handlingsalternativ” ingår i detta förslag på mål. Detta nya mål stärker den naturvetenskapliga didaktikens Vision II[46] genom att eleverna får använda sitt kunnande från grundskolan och från naturkunskapen för att resonera och reflektera i ett framåtsyftande sammanhang. Skolverket anser att förslaget bidrar till att förbereda eleven att handla etiskt genom att agera klokt och praktisk utifrån tidigare gjorda erfarenheter, såväl historiska som personliga.

För att anpassa ämnet naturkunskap till ämnesbetyg, föreslås det centrala innehållet grupperas på ett nytt sätt under så kallade områdesrubriker, i syfte att såväl hantera den idag kritiserade stoffträngseln som att tydliggöra det centrala innehållet över de respektive nivåerna. Genom områdesrubrikerna sorteras det centrala innehållet för att göra ämnesplanen mer hanterbar och därmed skapa bättre förutsättningar för undervisningen.

Det centrala innehållet under de olika områdesrubrikerna i naturkunskap ger möjlighet att i undervisningen kombinera flera punkter, då det exempelvis går att arbeta med naturvetenskapliga arbetsmetoder för att kunna reflektera över en uppmärksammad händelse i omvärlden som rör människokroppen eller hållbar utveckling. I samband med detta kan till exempel såväl etiska frågor som granskning av innehåll som kan vara icke-vetenskapligt var en del av det behandlade området.

[46] Ibid.

De förändringar som föreslås i det centrala innehållet för naturkunskap relaterar till de förändringar som genomförts i kursplanerna för de naturorienterande ämnena i grundskolan och syftar till att synliggöra progressionen inom ämnet och mellan skolformerna. Grundskolans reviderade kursplaner ska börja tillämpas hösten 2022. I den föreslagna ämnesplanen för naturkunskap har Skolverket valt tydliggöra progressionen från grundskolan genom att göra mer plats för ställningstaganden och reflektioner som förbereder för samhällsliv, arbetsliv och studier. Det kunskapsinnehåll som eleven har arbetat med under flera stadier i grundskolan får därmed komma till användning för att skapa en bred förståelse för naturvetenskapens betydelse ur flera perspektiv, till exempel den egna kroppen, hälsa och samhälle samt hållbar utveckling ur såväl lokala som globala perspektiv.

I referensarbetet har det framkommit att lärare saknar mer generella perspektiv på människokroppen ur ett individperspektiv i naturkunskapen. Skolverket föreslår därför att människokroppen få ett större utrymme i ämnesplanen för ämnet naturkunskap bland annat genom att olika aspekter på kroppen behandlas i naturkunskap, nivå 1a1. Där inkluderas sexualitet, samtycke och relationer[47]. Dessutom föreslås även innehåll om hur kroppen behöver både aktivitet och vila, såväl fysiskt, till exempel kopplat till stress, missbruk och träning, som psykiskt för att fungera hållbart i vardagsliv och arbetsliv. Det möjliggör för eleverna att i undervisningen utgå från sig själva och sin kropp för att diskutera naturvetenskapen bakom fysisk och psykisk hälsa och behovet av energi och vila. Det ger eleverna möjlighet att lära sig och befästa naturvetenskap genom ett innehåll som de känner igen från andra sammanhang än skolan.

I naturkunskap nivå 1a2 och naturkunskap nivå 1b, lyfts blicken mot global hälsa och människors levnadsförhållanden. Här kommer även cellbiologin och genetiken in och evolutionära mekanismer på cellulär nivå. Gentekniska metoder inom medicin och industri behandlas för att visa på naturvetenskapens betydelse för samhällelig utveckling inom flera sektorer och även betydelsen av innovation och entreprenörskap för utveckling. De förändringar som är gjorda i det nya förslaget upplevs inte som utökning av det centrala innehållet vid de samråd som genomförts.

Som nämnts ovan öppnar förslagen upp ytterligare för ställningstaganden och reflektioner som förbereder för samhällsliv, arbetsliv och studier, dels för att bättre bygga på elevers kunskaper och förmågor från grundskolans reviderade kursplaner i naturorienterande ämnen, dels för att stärka det bildnings- och demokratiuppdrag som gymnasieskolan har. Ett exempel på detta är det centrala innehåll som behandlar naturvetenskap i omvärlden, där aktuella händelser kan användas i undervisningen för att skapa nyfikenhet och en beredskap för förändringar i samhället. Ett annat exempel ur centralt innehåll är att eleverna bereds möjligheter att kunna diskutera relevanta frågor som rör utmaningar och lösningar för olika frågor kring hållbarhet. Innehållet är formulerat för att ge eleverna möjlighet att lära sig och befästa naturvetenskap genom ett innehåll som de känner igen från andra sammanhang än skolan.

Religionskunskap

Nuvarande ämnesplan för ämnet *religionskunskap* består av tre kurser. För att skapa ett fungerande ämne med en tydlig progression mellan nivåerna föreslås att ämnet ska innehålla två nivåer, *religionskunskap* nivå 1, 50 poäng, och *religionskunskap* nivå 2, 50 poäng.

Den nuvarande kursen *religionskunskap – specialisering,* 100 poäng kan komma att föreslås bilda ett eget ämne då dess innehåll är svårt att knyta till progressionen i hela ämnet utan att göra avkall på dess nuvarande innehåll. Skolverket avser att remittera det nya ämnet senare.

[47] Begreppet sex och samlevnad byts i läroplanerna till begreppen sexualitet, samtycke och relationer från 1 juli 2022.

Skolverket föreslår vissa förändringar i syftestexten för ämnet religionskunskap. I nuvarande syftestext finns skrivningar som ligger mycket nära läroplanens allmänna delar och inte specifikt syftar på ämnet religionskunskap. Dessa föreslås därför få en annan skrivning. Ett exempel är följande förslag ”Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att resonera om hur religion kan förhålla sig till frågor om kön och sexualitet.” Anledningen att föreslå formuleringen ”frågor om” är att tydliggöra kopplingen till aktuella ämnen och elevernas egna livsfrågor.

Vidare föreslår Skolverket att följande formulering ur syftestexten ”Kunskaper om samt förståelse för kristendomen och dess traditioner har särskild betydelse då denna tradition förvaltat den värdegrund som ligger till grund för det svenska samhället” ersätts med formuleringen ”Kunskaper om kristendomen har särskild betydelse i och med dess historiska roll i det svenska samhället”. Kristendomen tillskrivs fortfarande en särskild betydelse i ämnet. I och med den föreslagna skrivningen undviks däremot en upprepning av formuleringar i läroplanens inledande delar.

Skolverket föreslår också att meningen ”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att analysera texter och begrepp, kritiskt granska källor i digital och annan form, diskutera och argumentera”. tas bort. Detta är ett allmändidaktiskt innehåll som inte är specifikt relevant för religionskunskapsämnet.

Skolverket föreslår målet ”Kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker utifrån dessa” i stället för nuvarande mål om ”Förmåga att analysera religioner och livsåskådningar utifrån olika tolkningar och perspektiv” som ett av målen för ämnet. Skolverket menar att förslaget lägger en kunskapsmässig grund för arbetet i ämnet som helhet, som därefter följs upp av mål som inleds med ”förmåga att”. Formuleringen tydliggör också att det handlar om variationer i såväl tolkning som praktik, vilket innebär en passande progression från grundskolan.

Vidare föreslår Skolverket att två av ämnets mål skrivs om till mål som inleds med ”förmåga att”, nämligen ”Förmåga att resonera om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter” och ”Förmåga att resonera om relationer mellan religion och samhälle”. ” Mål 2 i nuvarande ämnesplan lyder ”Kunskaper om människors identitet i relation till religioner och livsåskådningar.” Nuvarande mål 3 lyder ”Kunskaper om olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt förmåga att analysera dessa”. Det senare målet vidgar perspektivet från att bara handla om relationen mellan religion och vetenskap till att handla om relationer mellan religion och samhälle, vilket svarar bättre mot det centrala innehållet. Målet inleds med ”förmåga att”, eftersom det inte är något enkelt urskiljbart faktaområde med tydlig kunskapsbas utan snarare något att resonera kring ur olika perspektiv.

Skolverket föreslår också ett nytt mål för ämnet ”Förmåga att analysera och reflektera över etiska och existentiella frågor” ”, som är en sammanslagning av två mål ur Gy11, nämligen ”Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller” och ”Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar”. En pedagogisk fördel med formuleringen om existentiella frågor är att den innebär att undervisningen kan kopplas till elevernas livsvärldar och egna frågor. De existentiella frågorna är tillagda och begrepp och modeller nämns inte explicit här men tas upp under det centrala innehållet. ”Teorier” föreslås tas bort med hänsyn till problematiken med stoffträngsel i ämnet. Ämnets nivåer har begränsad poängomfattning (endast 50 poäng) och därmed ofta mycket begränsad undervisningstid. Det nya målet kopplar till det centrala innehållet ”Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor utifrån religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska begrepp och modeller. Etiska och moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.” i religionskunskap nivå 1, och till det centrala innehållet ”Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor som är relevanta för utbildningens karaktärsämnen, till exempel inom biomedicinsk etik och miljöetik eller frågor om människovärde och livsmening.

Analys och reflektion utifrån etiska begrepp och modeller samt i förhållande till föreställningar inom religioner och andra livsåskådningar”” i religionskunskap nivå 2.

I religionskunskap nivå 1 föreslår Skolverket följande centrala innehåll ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” Avsikten är att bredda diskussionen kring frågor som rör relationen mellan religion och samhälle samtidigt som det möjliggör frågor om relationen mellan religion och vetenskap.

För att vidga perspektiven och få en tydligare progression från religionskunskap nivå 1, föreslår Skolverket att det centrala innehållet för religionskunskap nivå 2 omformuleras till ”Hur människors identiteter, tillhörigheter, gemenskaper och syn på jämlikhet och jämställdhet samt till exempel frihet och ansvar kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.” Nuvarande ämnesplan i kurs 2 lyder ”Religioners och livsåskådningars betydelse för människors identitet, tillhörighet, gemenskap och syn på jämställdhet.” Betoningen på jämlikhet och jämställdhet ska förstås som en progression från centralt innehåll i religionskunskap nivå 1, som rör kön och sexualitet, nämligen ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen. Religion i relation till frågor om kön och sexualitet.” Gällande individers och gruppers identiteter så finns det i Gy11 en formulering som lyder ”Individers och gruppers identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser”. Skolverket föreslår att dessa exempel stryks då de riskerar att snäva in och begränsa ämnet på ett sätt som inte framstår som pedagogiskt motiverat.

Skolverket föreslår att ämnesplanen för ämnet anger ”världsreligioner” i obestämd form snarare än i bestämd form i centralt innehåll. Denna förändring är förenlig med religionsdidaktiska forskningresultat om fördelarna med att bredda begreppet om att komma ifrån världsreligionsparadigmen, i synnerhet att tala om ”världsreligionerna” i bestämd form, och utifrån det faktum att det finns olika sätt att kategorisera vilka som internationellt sett är just världsreligioner. ”Världsreligioner” i obestämd form öppnar också upp för att behandla fler eller andra religioner än de traditionella fem världsreligionerna, vilket innebär en möjlighet till progression från grundskolan.

Vidare föreslår Skolverket att det genomgående anges ”religion och livsåskådning” i singular när det handlar om mer abstrakta frågor i ämnet, till exempel i följande strecksats ur det centrala innehållet för religionskunskap nivå 1: ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” Skolverket menar att när religioner och livsåskådningar skrivs i plural kan det uppfattas som att mer konkret handla om olika religioner och livskådningar.

Ämnesplanen i religionskunskap för Gy11 innehåller begreppet ”gudsuppfattningar” i det centrala innehållet, som föreslås ersättas med begreppet ”transcendens” eftersom det finns religioner och livsåskådningar som inte har något gudsbegrepp.

Olika urfolks religiösa traditioner läggs in i nivå 2 i ämnet religionskunskap för att bredda ämnet och bidra till elevernas allmänbildning. I den globala kontexten är förståelse av urfolkens ställning historiskt och i samtiden nödvändigt för att till exempel kunna diskutera mänskliga rättigheter och maktförhållanden. Urfolkens traditioner kan också ofta spåras i de nyandliga strömningarna. För att förstå dessa är det en vinst att också ha kunskap om de traditioner som olika slags praktiker, till exempel nyhumanism, är nya varianter av.

I Skolverkets förslag avseende det centrala innehållet i religionskunskap nivå 1, 50 poäng föreslås ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” I den föreslagna lydelsen nämns inte ”den aktuella samhällsdebatten”

explicit men Skolverket bedömer att aktuell samhällsdebatt ändå kan tas upp i relation till den föreslagna lydelsen. Skolverket föreslår vidare att ”Individers och gruppers identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.” också kan behandlas inom ramen för förslaget ovan.

Slutligen föreslår Skolverket ett nytt centralt innehåll för ämnet religionskunskap nivå 2 som lyder ”Vilken roll religion och livsåskådning kan ha i samhället utifrån till exempel religionshistoriska eller religionssociologiska perspektiv” som kan bädda för undervisning som tar upp religion och livsåskådning utifrån historiska och nutida händelser.

Samhällskunskap

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *samhällskunskap* består av sju kurser. För att göra det nuvarande ämnet *samhällskunskap* till ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med en tydlig progression mellan nivåerna föreslår Skolverket att det befintliga ämnet delas i tre ämnen. Det ena ämnet, *samhällskunskap*, föreslås vara gymnasiegemensamt och innefatta följande nivåer; *samhällskunskap* nivå 1a1, 50 poäng, *samhällskunskap* nivå 1a2, 50 poäng, *samhällskunskap* nivå 1b, 100 poäng, *samhällskunskap* nivå 2, 100 poäng, och *samhällskunskap* nivå 3, 100 poäng.

Nuvarande kurser *internationell ekonomi,* 100 poäng, och *internationella relationer*, 100 poäng föreslås bli två egna ämnen då dess innehåll är svårt att knyta till progressionen i hela ämnet *samhällskunskap*. Dessa två nya ämnesplaner avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

Skolverket föreslår relativt begränsade förändringar i ämnets syfte. Den mest övergripande förändringen är att kopplingen till ämnets medborgarbildande funktion tydliggörs. Relationen mellan en förberedelse för samhällsdeltagande och samhällsvetenskapernas kunskaper och förmågor har stärkts. Detta är i linje med såväl tidigare läroplaner[48] som lärares konceptioner av ämnet, vilket framkommit i Skolverkets referensarbete. Vidare innebär det att ämnesplanen tydligare ger en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Sammanfattningsvis finns goda argument för att ställa det medborgarbildande perspektivet i centrum där deliberativa perspektiv, dvs. det som handlar om att överväga, rådslå och samtala, samt elevfokuserande perspektiv vägs in. Ämnet beskrivs även som att det utgår från tre särskilda discipliner, statsvetenskap, nationalekonomi, sociologi, snarare än att dessa är en bas för ämnet samhällskunskap. Här öppnas också för att andra vetenskapliga discipliner ingår utan att koppla dem till de humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskapsområdena. Denna formulering är avsedd att inte direkt stipulera vissa tänkbara områden med risk att utesluta andra. Skolverket föreslår att ämnets mål förtydligas och omstruktureras för att ligga i linje med syftestexten. Dessutom föreslås att ämnets mål ska vara mer övergripande då de ska gälla för samtliga nivåer i ämnet. Det historiska perspektivet kvarstår i ämnesplanen men har fått en något mindre framträdande roll. Därmed betonas aktualitetsperspektivet i ämnet i högre utsträckning, vilket ligger i linje med lärares ämneskonceptioner. Vidare föreslås att formuleringen i den befintliga ämnesplanen om att elever ska ges förutsättningar att utveckla förmåga att uttrycka sina kunskaper i olika presentationsformer tas bort eftersom den inte bedöms vara tidsenlig och delvis täcks in av andra skrivningar.

För de respektive nivåerna i ämnet samhällskunskap föreslår Skolverket att det centrala innehållet bearbetats med ambitionen att skapa en tydlig progression mellan nivåerna, där respektive överliggande nivå i huvudsak tillförts ytterligare eller ämnesmässigt mer komplexa formuleringar i det centrala innehållet. Vidare föreslås att ämnesplanen i samhällskunskap även tillförs områdesrubriker med ambitionen att såväl hantera den i dag kritiserade stoffträngseln som att tydliggöra det centrala innehållet över de respektive nivåerna. Sammanfattningsvis kan sägas att områdesrubrikerna innebär att det centrala

[48] Lgy70, Lpf94

innehållet sorteras med syftet att göra ämnesplanen mer hanterbar och därmed skapa bättre förutsättningar för undervisningen.

För att minska stoffträngseln och för att öka förutsättningarna för ämnets aktualitetsperspektiv föreslår Skolverket att det som tas upp under centralt innehåll formuleras mer övergripande i samhällskunskap nivå 1a1, samhällskunskap nivå 1a2, och samhällskunskap nivå 1b. Förslaget innebär att viss styrning av innehållet i undervisningen minskar, något som skulle kunna påverka likvärdigheten. Skolverkets samlade bedömning är dock att utformningen innebär en lämplig avvägning. En alltför hög detaljnivå på vad som anges i det centrala innehållet innebär risk för stoffträngsel respektive begränsade möjligheter för professionen att aktualitetsanpassa och kontextanpassa undervisningen. Genom att varje område är något mindre detaljrikt i sin beskrivning får läraren ett ökat utrymme att behandla olika aspekter av exempelvis media eller samhällsekonomi.

Privatekonomi föreslås lyftas fram som en samhällsfråga snarare än som en ren hushållningsfråga vilket ligger i linje med forskning inom området. Rättsprinciper och rättsstaten föreslås få en förstärkning genom att det blir en egen punkt då detta kan ses som grundläggande för ett demokratiskt samhälle och därmed även gymnasieskolans tredelade uppdrag. Av motsvarande skäl anges inte heller området arbetsrätt eller området freds- och konflikträtt särskilt i det centrala innehållet, då arbetsrätt bedöms ingå i såväl punkten om rättsprinciper och rättsstaten som punkten om frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet. Dessutom är strävan att vara konsekventa avseende konkretionsnivån i hela ämnesplanen. Vidare föreslår Skolverket att begreppet källkritik i det centrala innehållet kompletteras med begreppet källtillit eftersom det handlar om att ha förtroende för tillförlitliga källor.

Skolverket har övervägt hur man på bästa sätt gör en rimlig uppdelning mellan innehållet i samhällskunskap nivå 1b, 100 poäng och i de två nivåerna samhällskunskap nivå 1a1, 50 poäng och samhällskunskap nivå 1a2, 50 poäng. En ledande tanke har här varit att åstadkomma progression genom att samhällskunskap nivå 1a2 får mer betoning på strukturella aspekter vilket tillsammans med samhällskunskap nivå 1a1 ger två nivåer som motsvarar nivå 1b.

I den sista områdesrubriken i de centrala innehållet i samtliga nivåer för ämnet samhällskunskap, ”Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder” föreslår Skolverket ingen progressionslydelse annat än formuleringen ”för innehållet relevanta” respektive tillägget på nivå 3 om ”fördjupad” källkritik och källtillit. Områdesrubriken ska ses i relation till det centrala innehållets övriga delar och ger läraren möjlighet att bedöma vilka ”begrepp, metoder, teorier och modeller” som är lämpliga att använda sig av.

Frågor om ekonomi och resursfördelning föreslås få en förstärkning i samhällskunskap, nivå 2 genom fördjupningar i det samhällsekonomiska systemet, men med fokus på olika marknader och det internationella systemet. Så kallad doktrinhistoria där ekonomisk politik kopplas samman med nationalekonomisk teoribildning föreslås flytta till samhällskunskap, nivå 3 där det på ett annat sätt kan kopplas till globalisering och utvecklingsfrågor.

Den tidigare kursen samhällskunskap 3 har varit den minst stofftyngda i termer av innehåll. I Skolverkets förslag till samhällskunskap nivå 3 kvarstår fokus på globalisering. Här tillkommer utvecklingsteoretiska frågor, global ojämlikhet och internationella frågor. En viktig aspekt i Skolverkets förslag har varit att möjliggöra ett mer självständigt och avancerat arbete i likhet med lärosätenas tankar om progression i termer av längre utredande texter. Vid sidan om de specialiserade områdesbeskrivningarna föreslås att mer öppna och valbara områdena skrivs fram som samhällsutmaningar. Skolverket menar att detta bidrar till att lärare ges ett ökat utrymme att hitta intressanta spår där eleverna kan göra mer avancerade djupdykningar och tillämpa begrepp, metoder, teorier och modeller från samhällsvetenskapen.

Svenska och svenska som andraspråk

Ämnena *svenska* och *svenska som andraspråk* är systemmässigt jämbördiga. En elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt ämne. Det innebär att elever kan läsa *svenska* eller *svenska som andraspråk* som gymnasiegemensamt ämne. Båda ämnena ger motsvarande grundläggande högskolebehörighet om övriga villkor är uppfyllda. De båda ämnena har också ett till stora delar gemensamt innehåll. I syfte att skapa en ökad tydlighet bedömer Skolverket att det innehåll i de båda ämnesplanerna som är gemensamt bör formuleras på likalydande sätt. Endast skillnader som kan motiveras utifrån målgruppens behov bör kvarstå. Om samma kunskapsinnehåll formuleras på olika sätt i de båda ämnesplanerna finns risk att det uppfattas som att det finns sakliga skäl bakom skillnaderna, dvs. att det inte är samma kunskapsinnehåll som avses. De skillnader mellan ämnesplanerna för svenska respektive svenska som andraspråk som inte kan härledas till behov hos målgruppen för respektive ämne har i de föreslagna ämnesplanerna tagits bort.

Skolverket bedömer att denna förändring som syftar till ökad tydlighet för professionen ger bättre förutsättningar för likvärdig tolkning av styrdokumenten och därmed nationell likvärdighet.

Nedan redovisas förslag till ämnesplaner i *svenska* och *svenska som andraspråk* var för sig. Här beskrivs det ämnesspecifika i respektive ämne och därefter följer ett avsnitt där gemensamma drag i ämnesplanerna beskrivs.

Svenska

Dagens ämnesplan i ämnet *svenska* består av sex kurser. För att skapa ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med en tydlig progression mellan nivåerna gör Skolverket bedömningen att ämnet behöver delas i flera ämnen. Det ena ämnet är det som läses som det gymnasiegemensamma ämnet *svenska* och som innefattar nivåerna *svenska*, nivå 1, 100 poäng, *svenska,* nivå 2, 100 poäng, och *svenska* nivå 3, 100 poäng.

Förslag på ämnen motsvarande dagens kurser *litteratur,* 100 poäng, *retorik*, 100 poäng och *skrivande*, 100 poäng kommer att remitteras senare. Dessa föreslås bli egna ämnen då innehållet är av sådan karaktär att det är svårt att skapa en tydlig progression för dem inom det föreslagna ämnet *svenska*.

Ämnesplanen i *svenska* föreslås innehålla vissa delar som däremot inte föreslås ingå i ämnesplanen för ämnet *svenska som andraspråk*, eftersom andraspråkselever behöver fokusera på sin andraspråksutveckling. Det gäller till exempel skrivningar avseende svenska språkets historia samt läsning av dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk, som idag finns i ämnesplanen för ämnet svenska.

Svenska som andraspråk

Dagens ämnesplan i ämnet *svenska som andraspråk* består av tre kurser. Ämnesplanen för ämnet *svenska som andraspråk* föreslås ha samma struktur som idag med följande nivåer, *svenska som andraspråk*, nivå 1, 100 poäng, *svenska som andraspråk,* nivå 2, 100 poäng, och *svenska som andraspråk,* nivå 3, 100 poäng.

Ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk behöver på ett tydligare och mer ändamålsenligt sätt svara mot behoven hos elever som befinner sig i andraspråksutveckling. Ämnets syfte har därför kompletterats med skrivningar som syftar till att bättre anpassa ämnesplanen efter målgruppens behov. Exempel på sådana skrivningar är att undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla ett rikt och funktionellt andraspråk, möjlighet att utveckla strategier som kan främja utveckling av ett andraspråk samt att undervisningen ska synliggöra och dra nytta av elevernas flerspråkighet och ge dem möjlighet att reflektera över flerspråkigheten som en resurs i skolan och samhället.

I det centrala innehållet i ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk föreslås vissa specifika skrivningar som inte kommer att finnas i ämnesplanen för ämnet svenska. Det gäller till exempel ”svenska språkets uttal”, ”språkinlärarstrategier” och ”jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk eleven kan”. För att skapa ett utrymme i undervisningen för det som är särskilt viktigt för andraspråksutveckling finns vissa delar i det centrala innehållet inte med i ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk. Det gäller till exempel språkhistoria samt läsning av dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk.

Svenska och svenska som andraspråk

Skolverket föreslår att bildningsperspektiv och övergripande aspekter förstärks i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Till exempel är läsning av skönlitteratur framlyft i det centrala innehållet redan i den inledande nivån i ämnena. Vidare har kreativt skrivande lagts till i det centrala innehållet och skönlitteraturens egenvärde som estetisk produkt framhålls i båda ämnenas syftestexter.

En god läsförmåga är avgörande för såväl samhälleligt inflytande och informationskompetens som för personlig utveckling. Skolverket har i uppdrag att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att främja ett ökat läsande generellt. I förslagen till reviderad ämnesplan i svenska och svenska som andraspråk föreslås läsningen få ett tydligare fokus. En del i det är att betygskriterierna föreslås innehålla bedömningsaspekter gällande läsförståelse.

Skolverket har i arbetet med att revidera ämnesplanen lagt stort fokus vid att skapa en tydlig och ändamålsenlig progression mellan ämnets nivåer. Förslagen innebär att samtliga kunskapsområden introduceras redan i svenska nivå 1, och svenska som andraspråk, nivå 1, för att skapa tydliga progressionslinjer. Exempel på en sådan progressionslinje är den skriftliga framställningen. I nivå 1 ingår att skriva olika typer av texter för kommunikation och lärande, nivå 2 lägger fokus på utredande texter och nivå 3 fokuserar på texter av vetenskaplig karaktär.

För att undvika upprepning och stoffträngsel har vissa övergripande kunskapsområden skrivits fram med olika fokus i de tre nivåerna. Exempel på detta är den språkvetenskapliga delen av ämnesplanerna inom vilken språklig variation skrivs fram i svenska, nivå 1 och svenska som andraspråk, nivå 1. Språkförhållanden i Sverige, språklagstiftning och nationella minoritetsspråk kommer att återfinnas i svenska, nivå 2 och svenska som andraspråk, nivå 2, och släktskapsförhållanden mellan språk och språkförändringar behandlas i svenska, nivå 3 och svenska som andraspråk, nivå 3. Genom att till exempel de specifika kunskapsområdena språklagstiftning och språkförändringar inte kommer att finnas på alla tre nivåer minskas risken för stoffträngsel. För att undvika stoffträngsel har också skrivningen om upphovsrätt och integritet vid digital publicering i gällande ämnesplan tagits bort.

Betygskriterierna formuleras så att de blir mer kortfattade och mindre detaljerade jämfört med dagens kunskapskrav. Detta görs mot bakgrund av att ämnesbetyg med övergripande betygskriterier för hela ämnet ställer krav på mindre detaljerade formuleringar i betygskriterierna.

Kritisk läsning har lyfts fram i ämnenas syfte, mål och centralt innehåll. Den pågående samhällsutvecklingen som kännetecknas av omfattande informationsmängder ställer högre krav på en sådan kompetens än tidigare. Av dessa skäl föreslås kritisk läsning få en större tyngd i de reviderade ämnesplanerna.

Skolverket föreslår dessutom förändringar i det centrala innehållet avseende förmåga att skriva väldisponerade texter som är anpassade efter syfte, mottagare och sammanhang samt som följer skriftspråkets normer för språkriktighet, i syfte att stärka förutsättningarna för akademisk skriftspråkskompetens.

Vidare föreslår Skolverket att skrivningar som berör nationella minoriteter får en förstärkt skrivning genom att den nuvarande skrivningen ”minoritetsspråk” ersätts av ”nationella minoritetsspråk”.

Det kan också nämnas att Skolverket föreslår att försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet får svenska, nivå 2 eller svenska som andraspråk, nivå 2 som sista obligatoriska nivå i ämnet. Se nedan under försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

1.2 Förslag till ändrade examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan

Under respektive program nedan har Skolverket valt att endast redovisa förslag till förändringar i examensmålen där det bedömts att de behövs kommenteras särskilt. Myndigheten har även valt att endast kommentera förslag till förändringar i programstrukturerna där det bedömts vara av vikt. I övrigt hänvisar Skolverket till beskrivningen av förslagen ovan under avsnitt A Allmänt Gymnasieskolans examensmål.

Barn- och fritidsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Naturkunskap,* nivå 1a2, 50 poäng
- *Pedagogik,* nivå 1, 100 poäng
- *Pedagogik,* nivå 2, 100 poäng
- *Pedagogik,* nivå 3, 100 poäng
- *Pedagogiskt arbete,* nivå 1, 100 poäng
- *Samhällskunskap,* nivå 1a2, 50 poäng
- *Socialt arbete,* nivå 1, 100 poäng
- *Svenska,* nivå 2, 100 poäng
  eller
- *Svenska som andraspråk,* nivå 2, 100 poäng

Ämnet *pedagogik* ingår i den nuvarande programstrukturen med fyra kurser om vardera 100 poäng inom de programgemensamma ämnena. Skolverket föreslår att ämnet *pedagogik* i ett ämnesutformat system i stället ska ingå med tre nivåer om vardera 100 poäng som programgemensamt ämne. Vidare föreslår Skolverket att ämnet *socialt arbete* nivå 1, 100 poäng, ska ingå som programgemensamt ämne. Avsikten är att skapa möjligheter både för att skapa längre och mer sammanhållna ämnen inom barn- och fritidsprogrammet som kan läsas över en längre tid och för att i ett tidigare skede av utbildningen stärka det sociala perspektivet. För att kompensera för att ämnet *pedagogik* minskas med 100 poäng inom de programgemensamma ämnena jämfört med idag föreslås ämnet *pedagogiskt arbete* nivå 1, 100 poäng, ingå i de programgemensamma ämnena. Skolverket bedömer att detta bidrar till en bättre balans mellan de praktiska respektive teoretiska perspektiven i utbildningen.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Bygg- och anläggningsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Bygg och anläggning*, nivå 1, 200 poäng
- *Bygg och anläggning*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

- Inriktningen *plåtslageri* föreslås byta namn till *byggnadsplåtslageri.* Ändringen föreslås för att tydliggöra att det är specifikt byggnadsplåtslageri inriktningen handlar om

och inte någon av de övriga former av plåtslageri som finns, till exempel bilplåtslageri.

- Inriktningarna *anläggningsfordon* och *mark och anläggning* föreslås slås ihop till en inriktning *mark och anläggning*. Syftet med en sammanslagning av inriktningarna till en gemensam inriktning är att gränsdragningen mellan arbete som maskinförare och väg- och anläggningsarbetare har förändrats över tid. Branschen har konstaterat att behovet av flera olika slag av kompetenser inom området behövs, vilket Skolverket bedömer förbättras genom en sammanslagning av dagens två inriktningar.
- När det gäller inriktningarna *måleri* och *husbyggnad* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Ekonomiprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Företagsekonomi*, nivå 1, 100 poäng
- *Juridik*, nivå 1, 100 poäng
- *Moderna språk* 100 poäng
- *Psykologi*, nivå 1, 50 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med ämnen som sedan fortsätter i de nationella inriktningarna ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

För programmets bärande ämnen, företagsekonomi och juridik, föreslås vissa förändringar för att ämnena ska fungera väl i ett ämnesbetygssystem. Ämnet *företagsekonomi* består i nu gällande ämnesplan av totalt 600 poäng fördelade på sex olika kurser om vardera 100 poäng. Det har inte bedömts vara möjligt att konstruera det reviderade ämnet företagsekonomi i sex nivåer. Alltför många kunskapsområden hade med en sådan konstruktion behövt påbörjas redan i den inledande nivån med uppenbar risk för ett alltför omfattande centralt innehåll och risk för fragmentisering, då ett stort antal kunskapsområden ska introduceras. I stället kommer ämnet att delas. Ämnet *företagsekonomi* föreslås bestå av tre nivåer om vardera 100 poäng, där de ingående kunskapsområdena tydligt genomsyrar alla nivåer. De nuvarande kurserna *entreprenörskap och företagande*, *redovisning* samt *marknadsföring* kommer sannolikt att bli nya ämnen. Uppdelningen av ämnet gör det också möjligt att specialisera sig inom marknadsföring eller redovisning parallellt med att eleven läser nivå 2 eller 3 i ämnet företagsekonomi. Förutom förberedelse för högre studier inom ekonomi är ämnena redovisning och marknadsföring tänkta att förbereda för arbete direkt efter gymnasieexamen. Då det är en relativt stor andel av eleverna på ekonomiprogrammet som går ut i anställning efter gymnasieskolan har det ansetts motiverat att i de förändringar som föreslås också beakta förberedelse för arbetslivet.

Ämnet *juridik* består i nu gällande ämnesplan av sidoordnade kurser som kan läsas i valfri ordning. Det är en konstruktion som inte fungerar i ett ämnesbetygssystem. Ämnet föreslås därför konstrueras som ett ämne med tre nivåer med progression genom nivåerna. I det reviderade juridikämnet är avsikten att progressionen i första hand ska ligga i juridisk metod och problemlösning. De olika rättsområden som i nu gällande ämnesplan nämns i det centrala innehållet i de olika kurserna kommer sannolikt att föreslås behandlas genom att eleverna arbetar med juridisk problemlösning med exempel från olika rättsområden. Konstitutionell rätt och internationell rätt, straffrätt och processrätt kommer sannolikt att föreslås finnas med i alla tre nivåer.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

El- och energiprogrammet

Examensmålet innehåller en förstärkt skrivning om den tekniska utvecklingen för att säkerställa att eleverna går ut med aktuella kunskaper i ett samhälle där den tekniska utvecklingen går fort.

Skolverket föreslår att de programgemensamma ämnena får samma poängomfattning som i dag och föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Automationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Dator- och kommunikationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Elteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Energiteknik*, nivå 1, 100 poäng

Automationsteknik föreslås bli ett nytt ämne om sammanlagt 500 poäng och är en sammanslagning av kurserna mekatronik, mät- och styrteknik, programmerbara styrsystem och mät- och reglerteknik. Ämnet kommer att uppdateras och dubbelskrivningar och inaktuellt innehåll kommer att tas bort. *Automationsteknik,* nivå 1 föreslås ingå bland de programgemensamma ämnena och ersätter kursen mekatronik. Stora delar av innehållet i ämnet mekatronik föreslås flyttas över till *automationsteknik* nivå 1.

Ämnet *elektroteknik* föreslås byta namn till *elteknik*. Innehållet i *elteknik* avses till stora delar vara detsamma som innehållet i det nuvarande ämnet *elektroteknik*. Förslaget om namnbyte för ämnet har sin grund i önskemål från bland annat referensskolor om att det ska finnas en större tydlighet kring vilka programgemsamma ämnen som hör ihop med vilken inriktning. Skolverket föreslår därför att namnen på de programgemensamma ämnena blir desamma som inriktningarnas namn. De programgemensamma ämnena kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med nivåer som fortsätter i inriktningar ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet:

- Inriktningen *automation* föreslås byta namn till *automationsteknik*. Ändringen är av semantisk karaktär och föreslås för att alla inriktningsnamn ska avslutats med teknik i syfte att uppnå en bättre enhetlighet och en större tydlighet för lärare och elever.
- När det gäller inriktningarna *dator- och kommunikationsteknik, elteknik* och *energiteknik* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.
- För inriktningen *dator- och kommunikationsteknik* kommer *engelska* nivå 2, 100 poäng, sannolikt att föreslås i inriktningen. Skälet är att engelska idag är en förutsättning för att klara de yrken som inriktningen leder till. Förslaget remitteras senare.

Estetiska programmet

Det är vanligt att elever från estetiska programmet går en yrkeshögskoleutbildning eller folkhögskoleutbildning med estetisk inriktning efter gymnasieskolan som en förberedelse inför akademiska studier inom det konstnärliga området. Därför föreslår Skolverket en ändring i examensmålet som innebär att yrkeshögskoleutbildningar och folkhögskoleutbildningar med estetiska inriktningar tydligare skrivs fram som möjliga utbildningar efter estetiska programmet utöver högskoleutbildningar, som även tidigare anges i examensmålet.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Digitalt skapande*, nivå 1, 100 poäng
- *Estetisk kommunikation*, nivå 1, 100 poäng
- *Konstarterna och samhället*, nivå 1, 50 poäng

Estetiska programmet har idag två obligatoriska kurser i ämnet *historia* om vardera 100 poäng, till skillnad från de flesta andra högskoleförberedande program som har en obligatorisk kurs i ämnet *historia*. Den nuvarande kursen *historia 2b – kultur* ger inte särskild behörighet till högskoleutbildningar.

Skolverket föreslår att *historia,* nivå 2b inte ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena och nivåerna på estetiska programmet. I den nuvarande programstrukturen för programmet ingår kursen *historia 2b – kultur*, 100 poäng, bland de gymnasiegemensamma ämnena. Enligt bilaga 2 till skollagen ska ämnet *historia* ingå med minst 200 gymnasiepoäng som gymnasiegemensamt ämne på estetiska programmet. Skolverkets förslag innebär att omfattningen av ämnet *historia* som gymnasiegemensamt ämne för det estetiska programmet minskar från 200 gymnasiepoäng till 100 gymnasiepoäng, vilket förutsätter en ändring av bilaga 2 till skollagen. Förslaget förutsätter därmed beslut av riksdagen. Skolverkets avser samtidigt att flytta 100 gymnasiepoäng i ämnet i historia från de gymnasiegemensamma ämnen till programfördjupningen. På så sätt finns det fortfarande möjlighet att fördjupa sig inom historia på programmet, utöver de obligatoriska 100 poäng som alla elever på programmet läser.

Skälen till förslaget är flera. I Skolverkets referensarbete har det framkommit att det finns behov av annat programgemensamt innehåll på estetiska programmet som bedöms som mer relevant utifrån programmet karaktär. I samband med Gy11 ersattes kursen *kultur- och idéhistoria* som obligatorisk kurs på estetiska programmet med *historia 2b – kultur*. Kursen *kultur- och idéhistoria* blev i stället en valbar kurs inom programfördjupningen. Ett skäl till förändringen var att det i Gy11 först föreslogs att det estetiska området och det humanistiska området skulle ingå i samma nationella program, programmet för estetik och humaniora.[49] Då ett antal remissinstanser var kritiska till detta beslutades i stället om två olika program, estetiska programmet och humanistiska programmet. Men samtidigt behölls samma omfattning av ämnet historia på båda programmen.[50] Avsikten var att den obligatoriska påbyggnadskursen på dessa program skulle inriktas mot kulturhistoria. I Skolverkets arbete med Gy11 fanns därför en tanke om att både historielärare och lärare i estetiska ämnen skulle undervisa i kursen *historia 2b – kultur*. Samtidigt togs historiekurserna inom de olika inriktningarna (musik-, dans- och teaterhistoria) bort. Det innebar i förlängningen dock att musik-, dans- och teaterinriktningarnas respektive historiekurser delvis försvann från programmet, då historielärare inte läser konsthistoria eller musik-, dans- eller teaterhistoria som del av lärarutbildningen. På grund av lärarlegitimations-reformen undervisar inte heller lärare i estetiska ämnen i kursen *historia 2b – kultur,* vilket innebar att innehållet i kursen inte blev relevant för estetiska programmet på det sätt som det var tänkt.

Skolverkets förslag innebär att de gymnasiegemensamma ämnena på programmet minskar i omfattning från 1 150 gymnasiepoäng till 1 050 gymnasiepoäng. Skolverket föreslår att det programgemensamma utrymmet i stället utökas i omfattning från 150 gymnasiepoäng till 250 gymnasiepoäng genom att ämnet *digitalt skapande* föreslås som ett nytt programgemensamt ämne.

Förslaget möjliggör också en viktig förstärkning av digitaliseringen inom programmet genom ämnet *digitalt skapande.* Skolverket föreslår att det blir ett programgemensamt ämne för att de estetiska uttrycken och ämnesområdena bild, dans, musik, teater och media ska synliggöras i större utsträckning på den digitala arenan. Detta har påtalats och framförts

[49] Framtidsvägen - en reformerad gymnasieskola, SOU 2008:27, s. 498.
[50] Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan, Prop. 2008/09:199, s 82.

önskemål om av konstnärliga högskolor och i Skolverkets referensverksamhet. Förslaget innebär dels en stärkt digitalisering för programmet, dels att de estetiska uttrycken i digital form förstärks. Eleverna ska dels kunna kommunicera valt estetiskt uttryck digitalt, dels kunna synliggöra konst och estetiska uttryck i digitala sammanhang. Att ämnet *digitalt skapande* blir ett programgemensamt ämne är ett sätt att förbereda eleverna för ett samhälle med snabb informationsteknisk utveckling där dessutom den största arenan för att kommunicera konstnärliga uttryck har kommit att bli den digitala.

Skolverket föreslår vidare att ämnet *konstarterna och samhället*, blir ett eget ämne i två nivåer. Idag är ämnet *konst och kultur* ett programgemensamt ämne och kursen *konstarterna och samhället*, 50 poäng, ingår i det programgemensamma utrymmet. Det nya ämnet *konstarterna och samhället* föreslås bli ett programgemensamt ämne och ingå i det programgemensamma utrymmet med nivå 1, 50 poäng. Konstarterna och samhället, nivå 2 föreslås ligga i programfördjupningen i syfte att möjliggöra en fördjupning i ämnet. Skolverket bedömer att förslaget kan leda till att undervisningen i konstarternas historia förstärks och att skolor ges möjlighet att erbjuda elever fördjupning i ämnet konstarterna och samhället.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet:

- Skolverket föreslår en ny inriktning på programmet – *modedesign*. Förslaget har sin grund i en hemställan[51] till regeringen där Skolverket föreslagit en flytt av hantverksprogrammets inriktning textil design till det estetiska programmet. Skolverket föreslår samtidigt att inriktningen byter namn från *textil design* till *modedesign*. Anledningen till att inriktningen föreslås byta namn är att förstärka inriktningens koppling till området modedesign på högskolan som innefattar fackteckning och design, teknik och metoder i klädsömnad, mönsterkonstruktion och materialkunskap. En anledning till förslaget att flytta inriktningen är att den i dag inte har några tydliga yrkesutgångar efter examen från hantverksprogrammet. En flytt av inriktningen till estetiska programmet innebär att eleverna skulle få den högskoleförberedelse de behöver för att kunna studera vidare inom relevant högskoleutbildning. I och med flytten från hantverksprogrammet till estetiska programmet förskjuts utbildningsinnehållets fokus från hantverkskunnande inom sömnad till mode och design. Förslaget behandlas ytterligare i bilagd konsekvensutredning avseende förslag till ändringar av hantverksprogrammet.
- När det gäller inriktningarna *bild och formgivning, dans, estetik och media, musik* och *teater* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Fordons- och transportprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fordon och transport*, nivå 1, 200 poäng
- *Fordon och transport*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår ett nytt programgemensamt ämne som ersätter de nuvarande programgemensamma ämnena *fordons- och transportbranschen*, 200 poäng, och *fordonsteknik*, 200 poäng. Skolverket föreslår att ämnesinnehållet i ämnet *fordonsteknik* moderniseras och läggs ihop med det andra programgemensamma ämnet *fordons- och transportbranschen* och resulterar i det nya ämnet *fordon och transport*. Denna revidering bedömer Skolverket stärker programmets helhet och sammanhang samt ger en bra grund för alla programmets elever oavsett val av inriktning andra året i utbildningen. De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

[51] *Hemställan angående översyn av hantverksprogrammet,* dnr 2020:1910.

- Inriktningen *karosseri och lackering* föreslås byta namn till *fordonsskadeteknik och lackering* då det bedöms vara en mer modern och relevant benämning på den aktuella inriktningen. Enligt Skolverkets bedömning kommer det föreslagna namnet på inriktningen att tydliggöra inriktningens innehåll i större utsträckning än i dag för avnämare, elever och skolhuvudmän. Benämningen fordonsskadeteknik öppnar upp för alla typer av fordon på ett tydligare och mindre begränsande sätt än i dag och möjliggör fördjupningar för olika fordonsslag inom utbildningen. Dessutom är benämningen mer vedertagen i branschen och därför även mer anpassad till framtida yrkesutövning.
- Inriktningen *transport* föreslås att minska från 500 poäng till 400 poäng. Förändringen syftar till att öka flexibiliteten inom elevernas utbildning och stärka elevernas möjligheter att tillgodogöra sig grundläggande högskolebehörighet inom 2 500 poäng. Genom den föreslagna förändringen får denna inriktning samma poängomfattning som programmets övriga inriktningar.
- När det gäller inriktningarna *lastbilar och mobila maskiner* och *personbil* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Försäljnings- och serviceprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Engelska*, nivå 2, 100 poäng
- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 2, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 3, 100 poäng
- *Handel*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 2, 100 poäng
- *Handel och hållbar utveckling*, nivå 1, 100 poäng
- *Information och kommunikation*, nivå 1, 100 poäng
- *Praktisk marknadsföring*, nivå 1, 200 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
  eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

I syfte att öka elevernas anställningsbarhet ser branschen det som viktigt att eleverna inom det programgemensamma utrymmet läser mer svenska och engelska. Det är av stor vikt för det kommande yrkeslivet att eleverna behärskar såväl det svenska som det engelska språket, på en god nivå, både i tal och skrift. Detta kan även skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan yrkesämnen och dessa båda ämnen. Av dessa anledningar föreslås att *engelska* nivå 2 och *svenska* nivå 2 eller *svenska som andraspråk* nivå 2 bli obligatoriska.

I syfte att skapa längre och mer sammanhållna ämnen föreslås ämnet *försäljning och kundservice* innehålla fyra nivåer varav tre nivåer föreslås ingå i den programgemensamma delen. Den fjärde nivån i ämnet kommer att finnas i programfördjupningen. I det nya försäljnings- och serviceprogrammet som ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2022 finns det fyra kurser: servicekunskap, nivå 1 och nivå 2 samt personlig försäljning, nivå 1 och nivå 2. Dessa kurser har setts över och i stället för att ta fram två ämnen, servicekunskap och personlig försäljning, har Skolverket valt att slå ihop dessa till ett ämne i fyra nivåer som benämns *försäljning och kundservice.*

Flera av de nuvarande programgemensamma ämnen föreslås också byta namn för att möta de förändringar, främst inom den digitala utvecklingen, som skett i handelssektorn sedan gymnasiereformen 2011. De nuvarande kurserna *handel och hållbar utveckling* och *praktisk marknadsföring* föreslås bli egna ämnen som remitteras senare.

Hantverksprogrammet

Förslag gällande hantverksprogrammet redovisas separat i bilagan till konsekvensutredningen som gäller ändringar som rör hantverksprogrammet med anledning av ett regeringsuppdrag.

Hotell- och turismprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Besöksnäringen,* nivå 1, 100 poäng
- *Engelska,* nivå 2, 100 poäng
- *Entreprenörskap,* nivå 1, 100 poäng
- *Hållbar turism,* nivå 1, 100 poäng
- *Logi och värdskap,* nivå 1, 100 poäng
- *Logi och värdskap,* nivå 2, 100 poäng
- *Möten och event,* nivå 1, 100 poäng
- *Möten och event,* nivå 2, 100 poäng
- *Resor och destinationer,* nivå 1, 100 poäng
- *Resor och destinationer,* nivå 2, 100 poäng
- *Svenska,* nivå 2, 100 poäng
  eller
- *Svenska som andraspråk,* nivå 2, 100 poäng

De programgemensamma ämnena föreslås utökas, från nuvarande 800 gymnasiepoäng till 1 100 gymnasiepoäng, för att bygga ett grundpaket som samtliga elever får med sig i sin examen. Det ger också en tydligare bild till besöksnäringens näringsidkare och skapar en likvärdighet i landet. Skolverket bedömer att programmet genom en utökning av de programgemensamma ämnena anpassas till syftet med ämnesbetygsreformen, att skapa längre sammanhållna ämnen som eleverna läser över tid. Skolverkets uppfattning är också att det samtidigt är viktigt att ge utrymme för lokala och regionala anpassningar, vilket bedöms kunna uppnås genom att det fortfarande finns utrymme för 500 gymnasiepoäng i programfördjupningen.

Flertalet av de nuvarande programgemensamma ämnen föreslås också byta namn för att möta de förändringar som skett i besöksnäringen sedan gymnasiereformen 2011. De nuvarande kurserna *besöksnäringen* och *hållbar turism* föreslås bli egna ämnen i ett ämnesutformat system. Vidare föreslår Skolverket att de nuvarande ämnena *reception* och *konferens och evenemang* byter namn till *logi och värdskap* samt *möten och event*. Nuvarande ämnesplan *aktiviteter och värdskap* samt kursen *resmål och resvägar* föreslås bli ett nytt ämne, *resor och destinationer*.

Skolverket föreslår att *svenska* nivå 2 och *svenska som andraspråk* nivå 2 läggs till i de programgemensamma ämnena för hotell- och turismprogrammet. Förslaget innebär att samtliga elever på programmet kommer att läsa något av dessa ämnen på nivå 2. Branschen och skolor betonar behovet av goda språkkunskaper, i både tal och skrift, för att arbeta i besöksnäringen. Vidare önskar lärare att ämnena svenska och engelska får större utrymme i utbildningen vilket kan skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan yrkesämnen och dessa båda ämnen. Dessutom läser många av eleverna på hotell- och turismprogrammet i dag in grundläggande behörighet och ett tillägg av *svenska* nivå 2 och *svenska som andraspråk,* nivå 2 inom de programgemensamma ämnena kan bidra till att öka programmets attraktionskraft, vilket efterlyses av en bransch som har stora behov av personal.

Humanistiska programmet

Skolverket föreslår att motsvarigheten till de programgemensamma ämnen som idag ingår i programmet fortsatt ska ingå med samma omfattning.

- *Filosofi* nivå 1, 50 poäng
- *Moderna språk*, 200 poäng
- *Människans språk,* nivå 1, 100 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Skolverkets förslag till ämnesutformad programstruktur innebär att eleverna får längre tid att utveckla kunskaper innan elevens slutliga betyg i ämnet sätts.

Skolverket har övervägt möjligheterna att genom programstrukturen säkerställa att elever på programmet i högre grad fördjupar sig i de språk de läser. Det skulle ligga i linje med reformens intentioner om långa sammanhållna ämnen. Skolverket bedömer dock att det skulle ha flera nackdelar. Om moderna språk till exempel begränsades till ett nybörjarspråk och ett modernt språk som eleven läst i grundskolan skulle programmet vara stängt för de elever som inte läst ett modernt språk som språkval i grundskolan. Om möjligheten att bredda med ytterligare språk tas bort, liksom en minskning av den flexibilitet som nuvarande programstruktur ger i fråga om val av språk och nivå finns det också en risk för att detta skulle skapa en begränsning som gör programmet till ett mindre attraktivt val.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Industritekniska programmet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Driftsäkerhet,* nivå 1, 100 poäng
- *Industriell produktion*, nivå 1, 100 poäng
- *Människan i industrin*, nivå 1, 100 poäng
- *Produktionsutrustning*, nivå 1, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnena *driftsäkerhet* och *industriell produktion* ska vara programgemensamma ämnen och ingå i det programgemensamma utrymmet med nivå 1, i respektive ämne. Ämnet *produktionskunskap* byter namn till *industriell produktion*. Den benämningen bedöms dels vara mer relevant, dels betona de förändringar som gjorts i ämnet. *Människan i industrin* och *produktionsutrustning* är befintliga ämnen som föreslås uppdateras i mindre utsträckning.

Industritekniska programmet har fokus både på människan och tekniken. De tre ämnena *människan i industrin*, *produktionsutrustning* och *industriell produktion* binder samman människa, produktionsfilosofi och teknik. Bakgrunden till förslaget är en förändring av elevernas behov av baskunskaper inom underhåll och driftsäkerhet, vilket är centrala kunskaper oavsett inriktning på programmet.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Naturbruksprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Biologi*, nivå 1, 100 poäng
- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Naturbruk*, nivå 1, 200 poäng

Skolverket avser att uppdatera ämnet *naturbruk* när det gäller hållbar utveckling. Det kommer även att uppdateras när det gäller systematiskt arbete med arbetsmiljö och säkerhet, vilket kan motiveras utifrån naturbrukets relativt höga antal tillbud och olyckor. Härigenom ges ämnet större relevans oavsett vilken inriktning som sedan väljs. Ämnet *naturbruk* ska därmed fungera som en introduktion till naturbrukets olika branscher och yrken med en teoretisk grund som sedan de respektive inriktningarna kan bygga vidare på.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Naturvetenskapsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Biologi,* nivå 1, 100 poäng
- *Fysik,* nivå 1a, 150 poäng
- *Kemi,* nivå 1, 100 poäng
- *Moderna språk*, 100 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med ämnen som sedan fortsätter i de nationella inriktningarna ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Livsmedels- och näringskunskap,* nivå 1, 100 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 1, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 2, 100 poäng

Skolverket föreslår att de nuvarande ämnena *hygienkunskap*, *måltids- och branschkunskap* samt *service och bemötande* slås ihop till det nya ämnet *måltid och bransch* som kommer att bestå av två nivåer om 200 respektive 100 poäng. Skolverket föreslår detta för att uppnå en större helhet med längre och mer sammanhållna ämnen, i linje med reformens intentioner. Förändringen innebär att eleverna kommer att få med sig två betyg från den programgemensamma delen av utbildningen i stället för dagens fyra. Ämnesinnehållet motsvarar ändå dagens ämnesinnehåll i de programgemensamma ämnena.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Samhällsvetenskapsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Filosofi,* nivå 1, 50 poäng
- *Moderna språk*, 200 poäng
- *Psykologi,* nivå 1, 50 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

- Inriktningen *medier, information och kommunikation* föreslås byta namn till *medier, journalistik och kommunikation*. Enligt Skolverket gör den ändrade benämnningen att det blir tydligare att innehållet riktas mot skrivande och kommunikation av olika slag. Inriktningen kommer att förtydligas genom att innehåll som rör medieområdet journalistik stärks. Detta innebär även en tydligare skillnad mot medieinriktningen på estetiska programmet.
- När det gäller inriktningarna *beteendevetenskap och samhällsvetenskap* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Teknikprogrammet

Många elever som läser på teknikprogrammet väljer fortsatta ingenjörsstudier på olika nivåer. Skolverket föreslår att ingenjörsmässiga färdigheter skrivs in i examensmålet för programmet i syfte att skapa en tydligare koppling mellan teknikprogrammet och gymnasieingenjörsutbildningen (vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år).

Skolverket föreslår vidare att ämnet *naturkunskap* ska införas som gymnasiegemensamt ämne på programmet i form av *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng, eftersom ämnet har stor tonvikt på miljö och hållbarhet vilket saknas på teknikprogrammet i dag. Miljö och hållbarhet är tydligt framskrivet i examensmålen för teknikprogrammet, men återspeglas otillräckligt i det gemensamma ämnesutbudet. Ämnet naturkunskap behandlar sambanden mellan natur, individ och samhälle och blir en brygga mellan teknik och användare som efterfrågas på programmet. Synpunkter har framkommit i samråd och vid skolbesök att avsaknaden av ämnet naturkunskap på programmet urholkar examensmålet vad gäller hållbarhet. Många skolor lyfter också betydelsen av kopplingen mellan teknik och hållbart samhälle samt den roll som tekniken spelar för att nå dit. I Skolverkets fortsatta arbete med ämnesplaner behöver hållbarhetsperspektivet också fortsatt bevakas så att de kunskaper som examensmålen skriver fram återfinns i de obligatoriska ämnena. Av bilaga 2 till skollagen framgår de ämnen som, i minst angiven omfattning, ska ingå i de nationella programmen som gymnasiegemensamma ämnen. Förslaget kräver riksdagsbeslut.

Avsaknaden av naturkunskap innebär också att ämnesinnehåll vad gäller sexualitet, samtycke och relationer[52] ur ett naturvetenskapligt perspektiv inte ingår i utbildningen. I dag saknar därför teknikeleverna, som enda elevkategori bland de nationella programmen, detta innehåll.[53] Från den 1 juli 2022 gäller förändrade läroplaner med stärkta skrivningar i läroplanernas inledande delar avseende sex och samlevnad. Ämnesområdet byter också i samband med detta namn till sexualitet, samtycke och relationer. De nya skrivningarna omhändertas i Skolverkets förslag till ämnesplan för naturkunskap. Ur ett likvärdighetsperspektiv är det angeläget att även teknikeleverna får dessa ämneskunskaper och får del av de förstärkningar som har gjorts avseende sexualitet, samtycke och relationer.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fysik*, nivå 1a, 150 poäng
- *Kemi*, nivå 1, 100 poäng
- *Teknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Teknik*, nivå 2, 100 poäng

I denna remiss lämnar Skolverket förslag till ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Däremot lämnas inte förslag till ämnesplaner för de programgemensamma ämnena. Ämnesplanen för teknik kommer att remitteras i ett senare skede tillsammans med övriga ämnesplaner.

[52] Begreppet sex och samlevnad bytts till sexualitet, samtycke och relationer i läroplanerna från 1 juli 2022.
[53] För elever på naturvetenskapsprogrammet ingår i stället ämnet biologi.

Teknikämnet är ett centralt ämne för eleverna på teknikprogrammet och bygger vidare på grundskolans teknikämne. Kursen *teknik 1*, 150 poäng, läses av alla, vanligtvis under hela första läsåret. I ämnet finns också *teknik 2*, 100 poäng och *teknik specialisering*, 100 poäng. Teknikämnet har idag ingen tydlig progression mellan kurserna. *Teknik 1* är en bred kurs som ger gemensamma tekniska grunder och en introduktion till de fem inriktningar som finns på programmet. *Teknik 2* är framskrivet särskilt med tanke på den teknik som behövs för civil- och högskoleingenjörsutbildning. Därför ingår *teknik 2*, 100 poäng, i inriktningen teknikvetenskap tillsammans med kurserna *fysik* 2 och *matematik* 4. Övriga inriktningar läser i stället 300 poäng inom det tekniska område som eleven valt, till exempel kurser inom programmering, arkitektur eller konstruktion. *Teknik specialisering* är valbar och finns i programfördjupningen. Kursen möjliggör fördjupning inom ett avgränsat teknikområde och kan läsas flera gånger med olika teknikinnehåll.

Det finns ett behov av att stärka och fördjupa den gemensamma teknikbasen på programmet genom ett längre och mer sammanhållet ämne. Skolverket föreslår därför att teknikämnet får tre nivåer om vardera 100 poäng, där *teknik* nivå 1 och *2* ska läsas av samtliga elever på programmet inom de programgemensamma ämnena och *teknik* nivå 3 blir obligatoriskt på inriktningen teknikvetenskap. På så sätt ges eleverna bättre förutsättningar att fördjupa sig i sitt huvudämne. Om enbart *teknik* nivå1, 150 poäng, motsvarande dagens kurs *teknik 1*, skulle ingå i det programgemensamma utrymmet skulle den önskade möjligheten till fördjupning utebli.

Skolverket föreslår inga förändringar när det gäller de nationella inriktningarnas benämning, utan de fem nationella inriktningar som i dag finns på programmet föreslås kvarstå. Innehållet i inriktningarna kommer att remitteras i ett senare skede tillsammans med programfördjupningen.

Alternativa lösningar

Ett alternativ till förslaget att införa 50 poäng *naturkunskap* är att föreslå *naturkunskap*, nivå 1b, 100 poäng. Då skulle hållbarhetsperspektivet förstärkas ytterligare och önskat och efterfrågat innehåll vad gäller materialkunskap, hållbar produktutveckling och återanvändning ingå, vilket är relevanta kunskapsområden för teknikelever oavsett inriktningsval. Ett sådan förslag innebär att något annat ämne behöver minskas. Utifrån det förarbete av teknikprogrammet som Skolverket genomfört har synpunkter funnits på att ämnet *fysik* skulle kunna byggas upp av 100-poängsnivåer. En sådan justering skulle innebära att *fysik* nivå 1a omfattar 100 poäng, en minskning från dagens 150 poäng, och möjliggöra *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng, på teknikprogrammet. Kursen *fysik 1a,* 150 poäng, uppfattas dessutom idag av elever som alltför omfattande. I Skolverkets arbete med ämnesplanerna syns också visst överlappande ämnesinnehåll mellan *fysik* och *teknik*. Av de skälen skulle en översyn av fysikämnet vara motiverad. *Teknik* och *fysik* är dock båda centrala ämnen för fortsatta ingenjörsstudier där också dagens kurs *fysik 2* utgör ett särskilt behörighetskrav för bland annat civilingenjörsutbildningar. Dessa ämnen behöver därför diskuteras tillsammans. För att undvika överlapp kan i ett sådant arbete en justering av poängomfattning vad gäller *fysik* för teknikprogrammet på sikt komma att övervägas. Skolverket kommer att samråda med lärosäten i frågan.

Som en alternativ lösning till förslaget att lägga till ämnet naturkunskap som gymnasiegemensamt ämne på teknikprogrammet har Skolverket övervägt att förslå ämnet *biologi* eller ett nytt hållbarhetsämne som programgemensamt. Ytterligare ett förslag är att stärka teknikämnet med mera hållbarhetsinnehåll.

Diskussion har förts bland experter och referensgrupper om att föreslå ämnet biologi i stället för ämnet naturkunskap, dels för att sexualitet, samtycke och relationer skulle omhändertas till stor del, dels för att biologi är ett mer vanligt behörighetsämne. Däremot återspeglas inte innehållet i biologi på samma sätt i teknikprogrammets examensmål som naturkunskap gör. Teknikprogrammet och naturvetenskapsprogrammet har många likheter

när det gäller ämnesinnehåll, men stora skillnader vad gäller examensmål. Det finns därför goda skäl att fortsatt skilja programmen åt när det gäller val av obligatoriska ämnen. Angående behörighet är även naturkunskap ett behörighetsgivande ämne, till exempel för utbildningar inom arkitektur och samhällsbyggande, vilket ytterligare stärker förslaget om att förorda naturkunskap på teknikprogrammet.

Förslaget att ta fram ett nytt hållbarhetsämne för teknikprogrammet är en annan möjlighet. Ett sådan förslag skulle tillgodose behovet av miljö och hållbarhet, däremot skulle kunskapsområdet sexualitet, samlevnad och relationer gå förlorat. Ytterligare en alternativ lösning vore att förstärka hållbarhetsområdet i teknikämnet. Inte heller då skulle efterfrågan på undervisning om sexualitet, samlevnad och relationer få någon lösning. Det skulle också påverka teknikämnet så att innehållet blir bredare. Skolverkets bedömning är att ett ämne inte ska vara bredare än att en lärare ska kunna undervisa i det.

Skolverket kan avstå från att föreslå ändringar i de gymnasiegemensamma ämnena på teknikprogrammet. Det skulle innebära att behovet av miljö och hållbarhet inte tillgodoses samt att bristen i matchning mellan examensmål och ämnesutbud kvarstår. Dessutom innebär det att merparten av skolans undervisning i sexualitet, samlevnad och relationer inte tillgängliggörs för elever på teknikprogrammet.

VVS- och fastighetsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Installationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *VVS och fastighet*, nivå 1, 100 poäng
- *VVS och fastighet*, nivå 2, 200 poäng.

Skolverket föreslår en tydligare gemensam bas inom den programgemensamma delen för att ge en gemensam utgångspunkt för programmets fyra inriktningar. Denna bas blir det nya programgemensamma ämnet *VVS och fastighet*. I det nya ämnet *VVS och fastighet* ingår centralt innehåll från det nuvarande ämnet *systemkunskap* med kurserna *systemuppbyggnad* och *värmelära* och delar av kursen *injusteringsteknik* samt *verktygs- och materialhantering*.

Vid en sammantagen bedömning kan Skolverket konstatera att ämnet och kursen *verktygs- och materialhantering* inte längre behövs då kunskapsinnehållet ligger som en naturlig del i varje yrkesämne.

Det nya programgemensamma ämnet *installationsteknik*, som Skolverket föreslår, utgår i den första nivån i ämnet på det nuvarande programgemensamma ämnet *elektroteknik* och kursen *elkraftteknik* 100 poäng. I dagens programstruktur ligger ämnet *elektroteknik* med kursen *elkraftteknik* inom det programgemensamma utrymmet och ämnet *ellära* med kursen *praktisk ellära* i två av programmets inriktningar (*kyl- och värmepumpsteknik* och *fastighet*) samt inom programfördjupningen. Dessa kurser ligger till grund för så kallad b-auktorisation hos Elsäkerhetsverket.[54] I ett ämnesutformat system kommer motsvarande innehåll att ligga i ämnena *installationsteknik*, nivå 1, och *ellära*, nivå 1, och därmed utgöra den nya grunden för b-auktorisation i enlighet med Elsäkerhetsverkets föreskrifter.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Vård- och omsorgsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Anatomi och fysiologi,* nivå 1, 50 poäng
- *Anatomi och fysiologi,* nivå 2, 50 poäng

[54] https://www.elsakerhetsverket.se/yrkespersoner/ansok-om-auktorisation/auktorisationstyper/krav-for-b/

- *Funktionsförmåga och funktionsnedsättning,* nivå 1, 100 poäng
- *Funktionsförmåga och funktionsnedsättning,* nivå 2, 100 poäng
- *Gerontologi och geriatrik,* nivå 1, 100 poäng
- *Hälso- och sjukvård,* nivå 1, 100 poäng
- *Hälso- och sjukvård,* nivå 2, 100 poäng
- *Omvårdnad,* nivå 1, 100 poäng
- *Omvårdnad,* nivå 2, 100 poäng
- *Psykiatri,* nivå 1, 100 poäng
- *Psykiatri,* nivå 2, 100 poäng
- *Psykologi,* nivå 1, 50 poäng
- *Samhällskunskap,* nivå 1a2, 50 poäng
- *Social omsorg,* nivå 1, 100 poäng
- *Social omsorg,* nivå 2, 100 poäng
- *Svenska,* nivå 1, 100 poäng
  eller
- *Svenska som andraspråk,* nivå 1, 100 poäng.

Programmet har inga inriktningar men en mycket stor programgemensam kärna. Föreslaget innebär inga förändringar i vilka ämnen och omfattning av ämnen som i dag ingår inom de programgemensamma ämnena för programmet. Konstruktionen i den nuvarande utformningen av vård- och omsorgsprogrammet och de förändringar som nyligen har gjorts av programmet som trädde i kraft hösten 2021 har till stor del tagit hänsyn till den kommande ämnesbetygsreformen. Detta framgår av att ämnena redan idag är uppbyggda så att de är sammanhållna med viss progression i en eller två nivåer. Konstruktionen av de programgemensamma ämnena är gjord med hänsyn till både gymnasieskolans och den kommunala vuxenutbildningens behov av ämnen och uppdelning av nivåer inom ämnena.

Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

Examensmål

Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år implementerades för tio år sedan. Sedan dess har kvalifikationssystemet SeQF[55] införts där vidareutbildningen har placerats på nivå 5. Vidareutbildningen har därefter succesivt fasat ut ämnen som inte bidrar till en examen ligger på nivå 5 i systemet. Skolverket ser dock ett behov av att ytterligare justeringar görs för att säkerställa nivå 5 i utbildningen i samband med en övergång till ämnesbetyg. Examensmålet föreslås därför få ändrade skrivningar om utbildningens mål och innehåll från fördjupade till specialiserade kunskaper. Dessutom föreslår Skolverket förstärkningar kring hållbarhet, digitalisering och de kunskaper och färdigheter som ingenjörsrollen kräver. I förslaget till ändring av examensmålet görs också ett förtydligande att vidareutbildningen är en yrkesutbildning och bygger på det högskoleförberedande teknikprogrammet.

Skolverket föreslår också mindre justeringar av avsnitten om profilerna i examensmålets senare del. För att skrivningarna bättre ska överensstämma med den snabba teknikutvecklingen och de behov som finns på arbetsmarknaden har dessa avsnitt uppdaterats. De har också fått likartad uppbyggnad och omfång.

Även ämnesplaner och utbudet av ämnen i programstrukturen behöver justeras utifrån SeQF nivå 5 i samband medövergången till ämnesbetyg. Dessa förslag avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

[55] Förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, se även https://www.seqf.se/.

1.3 Förslag till ändrade programmål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan

Under respektive program nedan har Skolverket valt att endast redovisa förändringar i programmålen där det finns särskilda skäl. I övrigt hänvisar Skolverket till skrivningen under A. Allmänt, Gymnasiesärskolans programmål.

Programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ny benämning programmet för handel och service)

Skolverket föreslår att benämningen av programmet för *administration, handel och varuhantering ä*ndras till *programmet för handel och service.* Skälet är att Skolverket har identifierat att det finns ett behov av att knyta utbildningen närmare relevanta arbetsområden inom till exempel butiksarbete, med fokus på service, där elever kan få en framtida anställning eller sysselsättning. En sådan ändring förutsätter dock en ändring av bilaga 3 till skollagen där de nationella programmen i gymnasiesärskolan anges. Förslaget kräver därför riksdagsbeslut.

Enligt Skolverkets bedömning är det nuvarande namnet dessutom delvis missvisande i relation till det reviderade försäljnings- och serviceprogrammet i gymnasieskolan, som börjar gälla från 1 juli 2022[56], där inriktningen administrativ service har avvecklats. Anledningen till att inriktningen har avvecklats är framför allt att det är få elever som läser inriktningen. De administrativa ämnena föreslås efter revideringen av programmet i gymnasieskolan i stället finnas inom programfördjupningen på programmet.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 2, 100 poäng
- *Information och kommunikation* nivå 1, 100 poäng
- *Praktisk marknadsföring*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 1, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnet *handel* ska vara uppdelat i tre nivåer varav två nivåer inom den programgemensamma delen och den tredje nivån i programfördjupningen. Skolverket planerar dessutom för ett nytt ämne *försäljning och kundservice*, som sannolikt kommer att ha tre nivåer, varav en nivå i den programgemensamma delen. Det nuvarande ämnet *handel* kommer att delas i två ämnen, *handel* och *praktisk marknadsföring*, då innehållet idag har tydligt skilda delar som inte går att inkludera i ett ämne med betygskriterier som gäller för hela ämnet. Det nya ämnet *praktisk marknadsföring* kommer att bestå av två nivåer.

Koppling till framtida yrkesliv

För att tydligare koppla programmet till det framtida arbetslivet för målgruppen har det funnits ett behov av att göra en översyn av programstrukturen. Eftersom de flesta arbetstillfällena finns inom service i butik eller lager ser Skolverket ett behov av att tydliggöra vilka arbetsuppgifter som elever från programmet kan utföra efter avslutad utbildning. Skolverket föreslår därför är de administrativa ämnena tas bort från den programgemensamma delen, men finns kvar i programfördjupningen om det skulle finnas behov av att erbjuda sådana ämnen. Förslaget innebär också, utifrån försäljnings- och serviceprogrammet i gymnasieskolan, en översyn och anpassning för att få en bättre överensstämmelse med de programgemensamma delarna.

Programmet för estetiska verksamheter

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Estetisk kommunikation*, nivå 1, 100 poäng

[56] Ändring av programmets benämning infördes genom lagen (2020:446) om ändring i skollagen (2010:800).

- *Konst och kultur*, nivå 1, 100 poäng
- *Digitalt skapande*, nivå 1, 100 poäng
- *Service och bemötande*, nivå 1, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
  eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnet *service och bemötande* flyttas från programfördjupningen till den programgemensamma delen med 100 poäng. Anledningen är behovet att bredda programmet för estetiska verksamheter för att ge eleverna utökade möjligheter till arbetsplatsförlagt lärande och bättre förberedelse för ett framtida yrkesliv. Vidare finns ett särskilt behov av att utveckla elevernas kommunikativa förmågor inom ramen för programmet. Detta föreslår Skolverket också ska skrivas fram tydligare i programmålen. Enligt Skolverkets bedömning kan eleverna få bättre möjligheter att arbeta inom fler yrkesområden utöver kulturområden, där estetiska färdigheter och kommunikativa förmågor kan användas, till exempel inom fritidsverksamhet, förskolan, äldreomsorg, handel och service.

Skolverket föreslår vidare att ämnet *medieproduktion* flyttas från de programgemensamma ämnena till programfördjupningen och att ämnet *digitalt skapande* läggs till i de programgemensamma ämnena med 100 poäng. Skolverket ser tydliga behov av att förstärka digitaliseringen inom estetiska verksamheter. Att digitalt skapande blir ett programgemensamt ämne är ett sätt att stärka elevernas kunskaper om och färdigheter i digitalt skapande. Eleverna förbereds också för ett alltmer digitaliserat samhälle. Motsvarande förslag har lagts för estetiska programmet inom gymnasieskolan.

Skolverket föreslår också att dagens ämne *estetisk kommunikation* 100 poäng flyttas från programgemensamma ämnen till programfördjupningen för att öka flexibiliteten och möjligheten att anpassa utbildningen efter målgruppens olika behov. Även för estetiska programmet föreslås enbart en nivå om 100 poäng i ämnet estetisk kommunikation som programgemensamt ämne.

Koppling till framtida yrkesliv
För att skapa bättre förutsättningar för arbetsförlagt lärande (apl) och för etablering på arbetsmarknaden har programmålet och programstrukturen breddats så att utbildningen förbereder för fler yrkesområden än i dag. Både bland de experter som Skolverket anlitat och i myndighetens referensverksamhet har det framkommit att skolor och rektorer har problem med att hitta apl-platser inom kultursektorn, något som Skolverket även konstaterat i tidigare utvärderingar. Arbeten inom kultursektorn är få och det är svårt för både elever från gymnasieskolan och gymnasiesärskolan att få tillgång till sådana arbeten. Speciellt gäller detta artistiska jobb, men även inom angränsande områden. De ändringar som föreslås för att möta dessa utmaningar är bredare skrivningar i programmålet, där kommunikativa förmågor getts en större plats vid sidan av estetiska färdigheter och fler exempel på arbetsområden har skrivits fram. Detta blir också synligt i programstrukturen genom att service och bemötande föreslås bli ett programgemensamt ämne.

Programmet för fastighet, anläggning och byggnation (förslag till ny benämning programmet för fastighet och byggnation)

Skolverket föreslår att benämningen av programmet för *fastighet, anläggning och byggnation* ändras till programmet för *fastighet och byggnation*. En sådan ändring förutsätter dock en ändring av bilaga 3 till skollagen där de nationella programmen i gymnasiesärskolan anges. Förslaget kräver riksdagsbeslut.

Ändringen är enligt Skolverkets bedömning nödvändig med anledning av att dagens benämning är missvisande, dels för eleven som ska välja utbildning och yrkesinriktning dels för de undervisande lärarna men också för de arbetsgivare som tillhandahåller

arbetsplatsförlagt lärande eller tar emot eleven efter utbildningens slut. Dagens benämning har ifrågasatts av såväl bransch som utbildningsanordnare. Idag pekar benämningen delvis på yrkesområden som inte är relevanta eller aktuella för programmet och eleverna på programmet. Det som ifrågasätts är termen och arbetsområden kopplade till *anläggning*.

Den typ av anläggningsarbete som kan vara aktuellt efter genomgången utbildning för programmet kan inkluderas inom ramen för respektive område fastighet och byggnation. Förändringen föreslås därför för att förtydliga utbildningens innehåll och för att reellt stärka programmets koppling till den mottagande arbetsmarknaden.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Byggkunskap*, nivå 1, 200 poäng
- *Fastighetsskötsel*, nivå 1, 200 poäng

Skolverkets föreslag innebär ett förtydligande när det gäller programmets huvudområden, bygg och fastighet. Som ett led i att skapa sammanhållna ämnen med progression och att förstärka programmets huvudområden så kommer innehållet i ämnet *material och verktyg* att ingå i de programgemensamma ämnena. Följden blir att de nya ämnena *byggkunskap* och *fastighetsskötsel* förstärks. Detta har bedömts vara möjligt att göra utan att ursprunglig poängomfattning för den programgemensamma delen utvidgas.

Koppling till framtida yrkesliv
Förslaget till ändring av programnamnet är en av de förändringar som föreslås för att stärka kopplingen till det framtida arbetslivet genom att tydligt visa vad utbildningen innehåller och kan leda till. Diskussioner har också förts med de nationella programråden för VVS- och fastighetsprogrammet respektive bygg-och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan samt med skolor som erbjuder programmet. I dessa diskussioner uppges att eleverna idag främst kommer ut på arbetsplatsförlagt lärande (apl), praktik och i arbete efter avslutad utbildning inom fastighetsområdet eller inom området handel.

Inom området fastighet ser branschen, här representerade genom aktuella delar av det nationella programrådet kopplat till VVS-och fastighetsprogrammet, att eleverna från programmet för fastighet, anläggning och byggnation får arbete inom fastighetsskötsel med fokus på utemiljö och inom återvinning.

Inom området byggnation ser branschen, här representerade genom aktuella delar av det nationella programrådet kopplat till bygg- och anläggningsprogrammet, att eleverna från programmet för fastighet, anläggning och byggnation i viss mån får anställning inom service och underhåll samt inom byggvaruhandel. Genom ett ändrat programnamn och förändringar i ämnesinnehåll bedömer Skolverket att det öppnas upp fler möjligheter till sysselsättning.

I samråd med företrädare för handelsbranschen har det framkommit att eleverna kan få placering inom fackhandel och återbruk kopplat till programmets områden. Förslagna förändringar avser att stärka programmet med ämnen inom handel.

Programmet för fordonsvård och godshantering

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fordonsvård och godshantering,* nivå 1, 200 poäng
- *Fordonsvård och godshantering*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår att nuvarande kurser inom ämnena *fordonsbranschen*, *fordonsteknik och godshantering* inom den programgemensamma delen ersätts av det nya ämnet *fordonsvård och godshantering*, vilket också medför att den programgemensamma delen minskar med 200 poäng. Skolverket föreslår att ämnet *fordonsteknik* tas bort ur den programgemensamma delen eftersom ämnet inte leder till sysselsättning för elever från programmet. Detta sker till förmån för en mer koncentrerad och avgränsad grund för att eleven ska kunna välja

något av de två olika huvudspåren *fordonsvård* eller *godshantering* som ämnena inom programmets programfördjupning i huvudsak kommer att syfta till. Förändringarna medför ökat poängutrymme i programfördjupningen och genom detta stärks också elevernas möjlighet att tillgodogöra sig mer fördjupade kunskaper inom respektive huvudspår. Förslagen bedöms även stärka programmets arbetsmarknadsrelevans.

Koppling till framtida yrkesliv
Skolverket föreslår förändringar i syfte att stärka programmets arbetsmarknadsrelevans men också för att stärka elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen i större omfattning än idag. Skolverket föreslår att programmets innehåll inriktas mot i huvudsak två olika yrkesområden, fordonsvård och godshantering. Skolverket bedömer att det ger en ökad tydlighet att ta bort arbetsuppgifter ur programmålen som kräver mer avancerade kunskaper, till exempel rekonditionering och fordons- och maskinfordonsreparationer. Dessa förändringar bedömer Skolverket kan öka elevernas möjligheter till anställning efter slutförd utbildning eftersom eleverna får möjlighet att tillgodogöra sig fördjupade kunskaper som är mer sammanhängande och relevanta för specifika arbetsuppgifter inom respektive huvudspår och ett framtida arbetsliv.

Programmet för hantverk och produktion

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Form och design*, nivå 1, 100 poäng
- *Hantverk och produktion*, nivå 1, 200 poäng
- *Hantverk och produktion*, nivå 2, 100 poäng.

Koppling till framtida yrkesliv
För att tydliggöra kopplingen till framtida yrkesliv föreslår Skolverket i programmålets första stycke ett tydliggörande av de kunskapsområden som främst speglar ett framtida yrkesliv för elever från programmet genom skrivningen ”Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel materialbearbetning, industriell produktion och underhåll i verkstad.”

Materialbearbetning kan vara både utifrån en hantverksmässig och en maskinell bearbetning. Industriell produktion visar på att programmet riktar sig till storskalig produktion eller serietillverkning. Nationella programrådet ser möjligheter för elever från programmet att få anställning kopplad till industriell produktion där det finns företag med större arbetsplatser och flera anställda. Tillverkningsvolymen gör det möjligt för anställning med avgränsade arbetsuppgifter som kan vara både en hantverksmässig uppgift och en maskinell uppgift. Vid dialog med skolor som bedriver utbildning inom programmet för hantverk och produktion har det framkommit att elever fått anställning på större företag där arbetsuppgifterna är kopplade till storskalig produktion, till exempel hantverksmässig montering av fönster. Utifrån den utgångspunkten syftar Skolverkets förslag till att skapa ett program som vänder sig mot produktion av produkter, till exempel inom trä- och metallsektorn.

Programmet för hotell, restaurang och bageri

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Måltid och bransch*, nivå 1, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 2, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 3, 200 poäng

Skolverket föreslår ett längre och mer sammanhållet ämne i form av en sammanslagning av innehållet i de nuvarande programgemensamma kurserna i det nya ämnet måltid och bransch. På skolorna är det idag ofta samma lärare som undervisar i alla dessa kurser.

Dagens ämne *service och bemötande* föreslås därför ingå i det nya ämnet. En sammanslagning i syfte att skapa längre och mer sammanhållna ämnen lämpar sig alltså enligt Skolverkets bedömning väl i detta fall.

Koppling till framtida yrkesliv
I programmålet för programmet för hotell, restaurang och bageri föreslås färdigheter inom service- och bemötande lyftas fram tydligare som en väg in i ett framtida yrkesliv. Den föreslagna sammanslagningen av dagens programgemensamma ämnen till det nya ämnet *måltid och bransch* spänner över hela programmets bredd och har på samma sätt som dagens ämne *måltids- och branschkunskap* en orienterande och yrkesvägledande dimension. Den föreslagna förändringen ger möjligheter till flexibilitet och anpassningar utifrån eleven och det lokala arbetslivet.

Programmet för hälsa, vård och omsorg

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Barnet i förskolan,* nivå 1, 100 poäng
- *Fritid och friskvård*, nivå 1, 100 poäng
- *Hälsa* nivå 1, 100 poäng
- *Människan*, nivå 1, 100 poäng
- *Service och bemötande*, nivå 1, 100 poäng
- *Vård och omsorg*, nivå 1, 200 poäng

I dagens programstruktur ingår inte ämnet *barnet i förskolan* och *fritid och friskvård* i den programgemensamma delen. Ämnet *hälsa* har i dag två kurser om 100 poäng vardera i den programgemensamma delen. I förslaget till programgemensamma ämnen föreslås endast 100 poäng vara kvar i den programgemensamma delen. Ämnet *hälsa* nivå 2, 100 poäng, föreslås i stället få erbjudas inom programfördjupningen. Detta blir ett sätt att tydliggöra att hälsa inte är ett arbetsområde som programmet i huvudsak förbereder för. Möjligheten att fortsätta läsa ämnet finns dock kvar inom programfördjupningen. Samtliga ämnen som föreslås i den programgemensamma delen kommer även att finnas med fler nivåer i programfördjupningen.

Koppling till framtida yrkesliv
För att programmålet tydligare ska peka mot möjliga arbetsområden föreslås en förändring i skrivningarna kring vilka arbetsområden som kan vara aktuella efter genomgången utbildning på programmet. I den nuvarande lydelsen av programmålet lyfts arbete inom friskvårdssektorn och arbete inom hälsofrämjande områden fram. Då det är svåra områden att få arbete inom för alla, oavsett utbildningsnivå, föreslås den delen tonas ner till förmån för fritidssektorn, förskola och äldreomsorg. Arbetsuppgifter som skulle kunna vara aktuella är olika former av hushållsarbete och lokalvård samt stöd i unga och äldres vardag och utevistelse. Förslaget är därför att i programmålet även lyfta kunskaper om förskolebarns lärande då det inte syns alls i den nuvarande lydelsen av programmålet. Det tydliggör att förskolan kan vara ett aktuellt arbetsområde för programmets elever.

Programmet för samhälle, natur och språk

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Engelska,* nivå 2, 100 poäng
- *Geografi,* nivå 1, 100 poäng
- *Medieproduktion,* nivå 1, 100 poäng
- *Naturkunskap* nivå 2, 100 poäng
- *Samhällskunskap,* nivå 2, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng

eller

- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng.

Programmet har inte någon tydlig profil mot ett specifikt kunskap- eller arbetsområde, såsom exempelvis programmet för estetiska verksamheter. Däremot finns ett behov av fler yrkesämnen inom programfördjupningen. Skolverket avser därför att föreslå att fler yrkesämnen läggs till inom programfördjupningen, men dessa förslag kommer att remitteras i ett senare skede.

Koppling till framtida yrkesliv

Efter flera samråd med lärare från gymnasiesärskolan har det framkommit att eleverna i målgruppen för programmet är intresserade av det teoretiska innehållet i programmet och aktivt har valt bort ett mer yrkesspecifikt program. Behovet att skapa meningsfull apl är ändå av största vikt för eleverna, då det utgör en stor del av utbildningen och är värdefullt för att underlätta etablering på arbetsmarknaden. Skolverket avser därför att föreslå att fler yrkesämnen läggs till i programfördjupningen för att ge eleverna möjlighet till att lättare få en apl-plats, vilket ökar anknytningen till yrkeslivet. Dessa förslag kommer att remitteras i ett senare skede.

Skolverket föreslår att programmålet stärks för att möjliggöra för eleverna att nå ett yrkesliv genom att följande skrivning läggs till: ”Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel service och handel, eller inom andra områden där kunskaper om samhälle och natur samt kommunikativa färdigheter används.”

Programmet för skog, mark och djur

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Biologi – naturbruk*, nivå 1, 100 poäng
- *Naturbruk*, nivå 1, 200 poäng
- *Naturbruksteknik*, nivå 1, 100 poäng

Koppling till framtida yrkesliv

Referensarbetet visar att flera av de yrkesområden som eleverna inom programmet för skog, mark och djur utbildas inom lämpar sig väl för målgruppen sett till arbetsuppgifternas komplexitet. De branscher där eleverna kan komma att verka är emellertid kraftigt överrepresenterade i statistiken när det gäller arbetsplatsolyckor. Därför föreslår Skolverket att säkerhet betonas på ett tydligare sätt i programmålen och att svårighetsgraden på arbetsuppgifterna justeras och anpassas till målgruppen.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Skolverket gör bedömningen att det även kunde ha varit möjligt att utveckla andra modeller för att skriva ämnesplaner, än att behålla strukturen från Gy11. En möjlighet skulle vara att införa fler målnivåer i varje ämne och bredda utgångspunkterna för det centrala innehållet. En annan möjlighet skulle vara att skriva ämnesplaner i form av så kallade läranderesultat. Skolverkets bedömning är dock att detta skulle innebära mycket genomgripande förändringar i de gymnasiala styrdokumenten, utöver vad som föranleds av utredningen och propositionen som ligger till grund för uppdraget att förbereda för ämnesbetyg. Frågan skulle i så fall ha behövt utredas särskilt för att det skulle vara möjligt att bedöma fördelar och nackdelar, i likhet med vad som gjorts av den nuvarande modellen.[57]

[57] Se bland annat betänkandet *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan – Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem*. SOU 2007:28

Enligt myndighetens instruktion ska Skolverket kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om. Myndigheten ska vid behov föreslå ändringar av dessa samt även utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om.[58] I samband med uppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har myndigheten gjort bedömningen att arbetet enligt instruktionen ska bedrivas parallellt så att de styrdokument som beslutas inför ett införande av ämnesbetyg är uppdaterade och relevanta. Alternativet att inte uppdatera innehållet i program och ämnen skulle riskera att innebära att de styrdokument som ska tillämpas från och med 1 juli 2025 skulle vara inaktuella.

När det gäller gymnasiesärskolan skulle en förändring inom området gymnasiesärskolegemensamma ämnen kunna ha varit ett alternativ. I Skolverkets referensarbete har det framkommit att de kunskaper och färdigheter som ges inom ramen för ämnet *hem- och konsumentkunskap* av många anses som de viktigaste kunskaperna för eleverna att få med sig efter utbildning i gymnasiesärskolan. Ämnet ska ge kunskaper om konsumtion samt vilka konsekvenser olika val i hemmet får för ekonomi, miljö och hälsa. Ämnet ger också en beredskap för att kunna skapa en fungerande vardag vilket är en förutsättning för ett långsiktigt och tryggt arbetsliv och elevens möjligheter att fungera som samhällsmedborgare. Då dessa förmågor kan anses vara centrala har ett alternativ varit att införa nämnda ämne, eller en variant därav, som ett nytt gymnasiesärskolegemensamt ämne. Skolverket har emellertid gjort bedömningen att ett nytt gymnasiesärskolegemensamt ämne inte ligger inom ramen för detta uppdrag varför *hem- och konsumentkunskap* precis som idag får fortsätta vara en del av programfördjupningen och därmed vara tillgängligt för skolorna att lägga in i sina strukturer.

Övriga alternativa lösningar redovisas under respektive ämne och program i de fall Skolverket har bedömt att det finns sådana tydliga alternativa lösningar.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Skolverkets förslag berör elever, lärare, rektorer och annan personal som arbetar i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå. Studie- och yrkesvägledare inom berörda skolformer berörs också. Förslagen får konsekvenser för såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå respektive utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Gymnasieskolan

Läsåret 2020/2021 fanns 360 847 elever i gymnasieskolan vid sammanlagt 442 skolenheter, varav 230 med kommunal huvudman, 205 med enskild huvudman och 7 regiondrivna skolenheter. En huvudman kan erbjuda samtliga nationella gymnasieprogram eller endast vissa av programmen.

Skolverket föreslår att elever på försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet ska läsa *svenska*, nivå 2 eller *svenska som andraspråk*, nivå 2 som programgemensamt ämne. Myndigheten föreslår även att elever på försäljnings- och serviceprogrammet ska läsa *engelska*, nivå 2 som programgemensamt ämne. Branschen och skolor betonar behovet av goda språkkunskaper, i både tal och skrift, för arbete inom handel. Elever på de båda programmen läser i förhållandevis stor utsträckning redan idag in de av dagens kurser som ger grundläggande behörighet[59], där de av dagens kurser som berörs ingår. Bland avgångseleverna 2020/2021 läste 40,7% av eleverna på handels- och administrationsprogrammet och 45,5% av eleverna på hotell- och turismprogrammet in

[58] 5 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
[59] Ibid.

grundläggande behörighet. För att få examen från ett yrkesprogram behöver eleven ha godkända betyg i 2 250 poäng av ett fullständigt program som omfattar 2 500 gymnasiepoäng, samt godkända betyg i dagens kurser svenska 1 eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1, godkänt betyg i gymnasiearbetet och godkända betyg i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Elever som går försäljnings- och serviceprogrammet eller hotell- och turismprogrammet kommer utifrån Skolverkets förslag att läsa 1 200 (försäljnings- och serviceprogrammet) respektive 1 100 (hotell- och turismprogrammet) poäng i de programgemensamma ämnena. Detta innebär att eleverna kan få examen även om de inte har godkänt betyg i engelska, nivå 2, eller svenska eller svenska som andraspråk, nivå 2. Förslaget bör därmed få mycket begränsade konsekvenser för genomströmningen på programmen.

Gymnasiesärskolan
Läsåret 2020/2021 fanns 6 578 elever i gymnasiesärskolan vid sammanlagt 172 skolenheter, varav 141 med kommunal huvudman, 26 med enskild huvudman och 5 regiondrivna skolenheter. En huvudman kan erbjuda samtliga gymnasiesärskoleprogram eller endast vissa av programmen.

Komvux på gymnasial nivå
Läsåret 2020/2021 fanns 242 097 elever inom komvux på gymnasial nivå vid 239 skolenheter. Statistik saknas för omfattningen av upphandlad utbildning. Utöver detta finns 3 regiondrivna huvudmän.

Komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå
Läsåret 2020/2021 fanns 3 280 elever inom komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå vid 163 skolenheter. Statistik saknas för omfattningen av upphandlad utbildning.

Lärare
Lärare kommer att behöva ta del av de planerade informations- och implementeringsinsatser som Skolverket kommer att genomföra, men även av lokala informations- och implementeringsinsatser. Det handlar dels om information och implementering vad gäller modellen för ämnesbetyg, dels vad gäller ämnes- och programspecifika förändringar. Skolverket avser att återkomma med mer information om implementering i samband med att alla övriga ämnen för den gymnasiala nivån remitteras.

För de lärare som har behörighet i dagens gymnasiegemensamma ämnen kommer behörigheterna att kvarstå i respektive nytt ämne med samma namn. Det som kan komma att få konsekvenser, men som inte ingår i denna remiss, är ändringar avseende kurser som i dag ingår i de gymnasiegemensamma ämnena men som framgent kommer att behöva bli egna ämnen på grund av modellen för ämnesbetyg. Dessa nya ämnen kommer att remitteras i samband med övriga ämnen i nästa remissomgång. Skolverkets bedömning är att till exempel en behörighet i dagens ämne *svenska* även ska kunna omfatta de planerade nya ämnena *litteratur*, *retorik* och *skrivande* som bedöms bli egna ämnen. Skolverket samråder med Universitets- och högskolerådet (UHR) och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) vad gäller frågor om lärarbehörigheter och lärarutbildning.

Staten
Förslagen får även konsekvenser för statliga myndigheter inom utbildningsområdet. I propositionen beskrivs att Universitets- och högskolerådet (UHR) påverkas i stor omfattning då myndigheten behöver göra om i sina digitala system, vissa föreskrifter och även genomföra implementeringsinsatser. Universitet och högskolor kan påverkas utifrån behörighetsfrågor i olika ämnen. Centrala studiemedelsnämnden (CSN) kommer behöva anpassa sitt handläggningssystem med anledning av förslaget om ämnesbetyg. Skolverket samråder med dessa myndigheter i uppdragets genomförande.

Vidare berörs Statens skolinspektion (Skolinspektionen) när det gäller beslut om godkännanden som huvudmän för en viss utbildning som lämnas med stöd av 2 kap 5 § skollagen (2010:800) utifrån de förändringar som föreslås om vissa program och

inriktningars benämningar. När det gäller Skolinspektionens tillståndsgivning har myndigheterna kontakt för att säkerställa att de huvudmän som berörs informeras i tid och att eventuella nya tillstånd hanteras på lämpligt sätt. Även Statens institutionsstyrelse (SiS) och Kriminalvården som anordnare av utbildning motsvarande gymnasieskola respektive kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå berörs av förslagen.

Skolverket har för avsikt att planera och genomföra informations- och implementeringsinsatser gentemot huvudmännen samt ta fram olika former av stödmaterial, bedömningsstöd och reviderade nationella prov. Förslagen får också konsekvenser för Skolverkets handläggning av lärarlegitimationer och statsbidrag.

Förslaget får vidare konsekvenser för Skolverkets möjligheter att analysera betygsstatistiken, om inte alla nivåbetyg samlas in. Om enbart den högsta godkända nivån läggs in i examensbeviset kommer myndigheten inte att veta hur många elever som läste en högre nivå och fick betyget F, om inte betyget i den kursen krävs för att få en gymnasieexamen. Myndigheten kommer inte heller att ha tillgång till de lägre nivåbetygen när eleven har fått ett godkänt betyg i den högre nivån. Detta kan komma att innebära särskilda problem om man vill jämföra resultat på nationella prov med motsvarande nivåbetyg. Eftersom lärarna kommer att betygsätta eleverna på alla nivåer som de läser menar Skolverket att det vore lämpligt att alla nivåbetyg rapporteras in. Den exakta lösningen för detta behöver utredas vidare. Om nivåbetygen inte skulle ingå i rapporteringen så skulle det kunna få stora konsekvenser när det gäller analys för Skolverket och forskarsamhället.

4. Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför

4.1 Kostnadsmässiga konsekvenser

De kostnadsmässiga konsekvenser som införande av ämnesbetyg innebär redovisas i propositionen Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36). I propositionen konstaterar regeringen att det visserligen kan komma att behövas visst förberedande arbete inför att de förändrade bestämmelserna om sammantagen bedömning och ämnesbetyg träder i kraft, men att kompetensutveckling, ämnesdidaktiska diskussioner med mera inte är något nytt, utan en naturlig del av lärares arbete, reglerat i skollagen[60], och således ligger inom ramen för huvudmannens normala ansvar. Regeringen bedömer däremot att det, trots detta, under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödinsatser med anledning av förslagen som bör genomföras med hjälp av statlig finansiering.

Skolverket bedömer också att myndigheten behöver göra implementeringsinsatser för skolhuvudmän utifrån förslagen. Regeringen har avsatt medel för ändamålet. Sådana insatser avser att motverka ytterligare kostnader hos skolhuvudmännen för att se till att de är väl förberedda för ett system med ämnesbetyg. Sådana kostnader beräknas tillkomma med 30 miljoner kronor för 2022, 35 miljoner kronor för 2023 samt 20 miljoner kronor för 2024 för föreskriftsarbete, implementeringsinsatser, information, stödmaterial, digitala system, processen för ändringar i lärares legitimation med mera. Medel har även avsatts för UHR:s arbete med att införa ämnesbetyg.

När det gäller Skolverkets förslag som redovisas i denna konsekvensutredning har myndigheten identifierat vissa kostnadsmässiga konsekvenser, bland annat i fråga om lärarlegitimation. Att meddela legitimationer till lärare och efter ansökan komplettera dessa är en del av Skolverkets uppdrag. Även om Skolverket eftersträvar en smidig och automatiserad hantering av lärares behörighet i legitimationerna med anledning av förslagen

[60] 2 kap. 34 § skollagen (2010:800).

kan myndigheten konstatera att lärare kan komma att påverkas om ämnen ändras och detta innebär att lärarna behöver ansöka om eller komplettera sin legitimation. Ansökan om legitimation eller komplettering av legitimation är normalt förenad med en avgift för den sökande, 1 500 kronor för ansökan om legitimation och 750 kronor för komplettering. Skolverket delar regeringens bedömning att sådana kompletteringar eller ändringar bör vara avgiftsfria för läraren och att det därför kan finnas behov av att se över regelverket om avgifter i detta avseende. Utredningen har gjort en beräkning av vilka kostnader som skulle uppstå om lärares legitimationer behöver ändras och uppskattar kostnaden till 6 miljoner kronor fördelade på tre år.

Vidare bedömer Skolverket att myndighetens förslag kan innebära vissa kostnadsmässiga konsekvenser för huvudmännen i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom komvux (i form av inköp av läromedel, lärplattformar och viss anpassning av informationsmaterial). Regeringen har föreslagit att kompensation för implementering av reformen ska ges med 25 miljoner kronor per år för åren 2023–2024. Därutöver beräknas 140 miljoner kronor tillföras Skolverket för fördelning av statsbidrag till skolhuvudmännen för åren 2024–2026.

4.2. Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv

Skolverket bedömer att förslagen inte medför några negativa effekter för jämställdhetsperspektivet. Jämställdhet har i stället förstärkts i samtliga examensmål för gymnasieskolan och i programmålen för gymnasiesärskolan samt i flera av de gymnasiegemensamma ämnena. På teknikprogrammet föreslås att naturkunskap blir gymnasiegemensamt ämne, vilket innebär att kunskapsinnehåll om sexualitet, samlevnad och relationer tillkommer på programmet. Skolverket bedömer att detta är positivt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Skolverket bedömer att förslagen om längre och mer sammanhållna ämnen samt färre detaljer i betygskriterierna kommer att gynna samtliga elever, inklusive elever med funktionsnedsättning, exempelvis genom minskad stress inför betygssättning.

4.3. Nationella minoriteter

Då syftet med de föreslagna ändringarna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapa förutsättningar för mer rättvisande betyg bedömer Skolverket att förslagen kommer att få positiva effekter även för de nationella minoriteterna. Dessutom synliggörs de nationella minoriteterna ytterligare i Skolverkets förslag till ämnesplaner i *historia*, *religionskunskap*, *samhällskunskap, svenska* och *svenska som andraspråk*.

4.4 Elevers bästa

Skolverket bedömer att förslagen är förenliga med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen (2010:800) om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning. Samråd har skett med elevorganisationer och även i samtal med elever i samband med besök i referensskolor, där förslagen har diskuterats med elever som till övervägande del stödjer förslagen.

Bedömningen grundas på att förslagen i ett ämnesutformat system ökar möjligheten till längre och mer sammanhållna ämnen som ger eleverna mer tid för lärande innan ett slutligt betyg sätts i ett ämne. Sammanhållna ämnen med progression kommer att minska fragmentiseringen och kan bidra till att öka elevers motivation, samt sänka den stress som kursbetygen skapar. Det kan också möjliggöra att mindre tid behöver läggas på bedömning och betygssättning, vilket ger mer tid för undervisning och i och med det en bättre förberedelse för både arbetsliv och fortsatta studier.

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Regeringen föreslår i propositionen om ämnesbetyg (prop. 2021/22:36) att de ändringar som innebär att ämnesbetyg ska införas i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 15 juli 2022 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Förslagen innebär att de första elever som kommer att ges ämnesbetyg är de elever som påbörjar sitt första år i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan läsåret 2025/2026. Även elever som påbörjar vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år läsåret 2025/2026 kommer att ges ämnesbetyg liksom elever som påbörjar utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå eller komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå efter den 30 juni 2025.[61] Regeringen föreslår vidare att äldre bestämmelser om kursbetyg ska fortsätta att gälla för utbildning inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som har påbörjats före den 1 juli 2025. Inom kommunal vuxenutbildning föreslår regeringen att äldre bestämmelser fortsätta att ska gälla för kurser som påbörjats före den 1 juli 2025. För att förhindra att utbildningen under allt för lång tid ska behöva bedrivas enligt de gamla bestämmelserna anser regeringen att det är rimligt att det efter en övergångsperiod inte längre ska vara möjligt att studera inom ramen för kurssystemet. Regeringen föreslår därför att äldre bestämmelser om kursbetyg fortfarande ska gälla för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Från och med den 1 juli 2030 ska utbildningen dock fullföljas enligt de nya bestämmelserna om ämnesbetyg. Detsamma föreslås för kurser som har påbörjats före den 1 juli 2025 inom komvux.[62]

Skolverkets förslag kräver i vissa delar förändringar av bilaga 1–3 till skollagen, vilket förutsätter beslut av riksdagen. Innan dessa förslag och ett införande av ämnesbetyg kan börja tillämpas finns det behov av vissa förberedelser. Bland annat behöver bestämmelser om vilka inriktningar som ska finnas inom programmen och om programmens innehåll beslutas på förordningsnivå och Skolverket behöver förändra sina föreskrifter på området (se vidare nedan). Dessutom behövs tid för att enskilda huvudmän som ansöker om godkännande att bedriva en utbildning inom de program och inriktningar som Skolverket föreslår ska byta namn ska kunna ansöka om godkännande senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta. Detsamma gäller sådana avvikelser inom de nationella programmen som Skolverket beslutar om enligt 5 kap. gymnasieförordningen. Skolverket föreslår därför att de förslag i denna konsekvensutredning som föranleder förändringar i skollagen träder i kraft den 1 juli 2023. I den delen föreslår Skolverket även övergångsbestämmelser som stämmer överens med de övergångsbestämmelser som föreslås i propositionen om ämnesbetyg (prop. 2021/22:36), se punkt 2–4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (bilaga 67).

Skolverkets förslag innebär bland annat att vissa program i gymnasiesärskolan samt vissa nationella inriktningar i gymnasieskolan byter benämning. I dessa delar bedöms förslagen påverka enskilda huvudmän som redan har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen för dessa utbildningar. För att en enskild huvudman som redan har ett godkännande att bedriva utbildning inom programmet för administration, handel och varuhantering i gymnasiesärskolan inte ska behöva ansöka om godkännande på nytt när programmet byter namn föreslår Skolverket att huvudmannen ska anses ha ett godkännande för programmet för handel och service. Detsamma föreslås för en enskild huvudman som redan har ett

[61] Prop. 2021/22:36 s 103 ff och s 166 ff.
[62] Prop. 2021/22:36 s. 108 ff.

godkännande att bedriva utbildning inom programmet för fastighet, anläggning och byggnation, som byter namn till programmet för fastighet och byggnation, se punkt 6 och 7 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (se bilaga 67). Skolverket föreslår även förändringar som rör hantverksprogrammet som bland annat innebär att ett nytt nationellt program, hår- och stylistprogrammet, ska ersätta delar av hantverksprogrammet. Eftersom förslaget innebär att hantverksprogrammet utgår som nationellt program i gymnasieskolan bedömer Skolverket att det behövs övergångsbestämmelser avseende enskilda huvudmäns godkännanden enligt 2 kap. 5 § skollagen, se punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (bilaga 67, se även vidare i konsekvensutredningen avseende bilaga 2).

När det gäller de nationella inriktningar i gymnasieskolan som Skolverket föreslår ska byta namn bedömer myndigheten att frågan om enskilda huvudmäns befintliga godkännanden kan behöva regleras i övergångsbestämmelser till de förändringar som behöver beslutas på förordningsnivå. Skolverket lämnar dock inga förslag i den delen inom ramen för denna konsekvensutredning.

Förutom de förslag som omfattas av denna konsekvensutredning krävs ytterligare förberedelser för ett införande av ämnesbetyg. Skolverket behöver bland annat utarbeta förslag till nya ämnesplaner i övriga ämnen, utöver de gymnasiegemensamma ämnena. Vilka ämnen som ingår i de olika programmen regleras också i föreskrifter meddelade av Skolverket, s.k. programstrukturer.[63] Såväl dessa föreskrifter som andra föreskrifter som Skolverket meddelar, till exempel föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne[64] kommer att behöva ses över. Skolverket avser att remittera förslag på sådana föreskrifter i ett senare skede. Under förutsättning att erforderliga beslut fattas av riksdag och regering i god tid gör Skolverket bedömningen att myndigheten kan meddela nödvändiga föreskrifter till följd av ett införande av ämnesbetyg i tid för att kunna tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Sådana föreskrifter bedömer myndigheten behöver träda i kraft senast den 1 januari 2024. Beslut i god tid är en förutsättning för att huvudmännen ska kunna förbereda sig för förändringarna. Det är även viktigt att elever får information om förändringarna. Skolverket kan även konstatera att andra följdändringar kommer att behöva införas i gymnasieförordningen och i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning till följd av förslag som redovisas i denna konsekvensutredning och i prop. 2021/22:36, till exempel när det gäller utformningen av utbildningen, betyg och examen.

Skolverkets förslag föranleder också förändringar av bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (se bilaga 68). När det gäller de nationella inriktningar i gymnasieskolan som Skolverket föreslår ska byta namn eller slås ihop bedömer myndigheten att frågan om enskilda huvudmäns befintliga godkännanden kan behöva regleras i övergångsbestämmelser till de förändringar som behöver beslutas på förordningsnivå. Skolverket lämnar dock inga förslag i den delen inom ramen för denna konsekvensutredning.

Skolverket kommer att bistå huvudmän med informations- och implementeringsinsatser inför ett införande av ämnesbetyg inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning.

B Kommuner och regioner

Skolverket bedömer att förändringarna får vissa konsekvenser för kommuner och regioner i egenskap av huvudmän för utbildningen. Det kommer bland annat att innebära behov av

[63] Se till exempel Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:48) om kurser för vård- och omsorgsprogrammet.
[64] SKOLFS 2012:4.

att se över bemanning i samband med att utbildningar och behörighetskrav ändras, att se över organiseringen av utbildningarna och att planera för implementering.

Den kommunala självstyrelsen regleras bland annat i 14 kap. regeringsformen (RF). Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Förslagen som omfattas av den här konsekvensutredningen bedöms inte innebära några utökade skyldigheter för de kommunala huvudmännen och alltså inte någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen, då de ligger inom ramen för huvudmannens normala ansvar.

C Företag

De förslag som omfattas av denna konsekvensutredning rör såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. De bedömningar som Skolverket gör i fråga om konsekvenser ovan gäller också enskilda huvudmän för fristående skolor på samma sätt som de kommunala huvudmännen. Informations- och implementeringsinsatser och stöd kommer även att riktas till enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. Förslagen bedöms inte få effekter av betydelse för dessa företags arbetsförutsättningar eller konkurrensförmåga.

Däremot bedöms de förslag som rör förändrade benämningar på nationella program och inriktningar (se ovan under avsnitt A) innebära konsekvenser för enskilda huvudmäns befintliga godkännanden som huvudmän för en viss utbildning som lämnats med stöd av 2 kap 5 § skollagen (2010:800). Enligt Skolverket behöver de godkännanden som Skolinspektionen har lämnat till enskilda att vara huvudmän för sådana program och inriktningar som justeras hanteras på lämpligt sätt om regeringen väljer att gå vidare med Skolverkets förslag i dessa delar.

De program och inriktningar som berörs av detta är:

Nationellt program i gymnasieskolan	**Inriktning**	**Antal enskilda huvudmän**
Bygg och anläggningsprogrammet	Plåtslageri	3
	Mark och anläggning	6
	Anläggningsfordon	10
	Inriktningarna mark och anläggning och anläggningsfordon	14
El- och energiprogrammet	Automation	4
Hantverksprogrammet	Ny inriktning modedesign föreslås flytta från hantverksprogrammet till estetiska programmet	3
Fordons- och transportprogrammet	Karosseri och lackering	6
Samhällsvetenskapsprogrammet	Medier, information och kommunikation	24

Nationellt program i gymnasiesärskolan	Förslag till nytt programnamn	Antal enskilda huvudmän
Programmet för administration, handel och varuhantering	Programmet för handel och service	3
Programmet för fastighet, anläggning och byggnation	Programmet för fastighet och byggnation	4

D Samråd

Under arbetet med regeringsuppdragen har Skolverket inbjudit en rad intressenter till olika samråd. De förslag som omfattas av denna remiss har även förankrats med anlitade experter och tillfrågade forskare. Kommentarer har vidare samlats in från de referensskolor som Skolverket har överenskommelser med samt med referenslärare inom utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom komvux. De nationella programråden samt rådet för de högskoleförberedande programmen har också deltagit i arbetet med förslagen med synpunkter och förslag.

Samråd har skett med olika referensgrupper för de gymnasiegemensamma ämnena där lärare och elever från gymnasieskolan och vuxenutbildningen ingått. Synpunkter har även inhämtats från Nationellt centrum för matematikutbildning, Nationellt centrum för svenska som andraspråk, konstruktörer av nationella prov, Språklärarnas riksförbund, Sveriges matematiklärarförening, Svenska idrottslärarföreningen, Svenska kommittén för matematikutbildning, Stockholms universitets forskningsgrupp för samhällskunskapsdidaktik, Svensklärarföreningen, medlemmar ur styrelsen för Historielärarnas förening, Föreningen Lärare i Religionskunskap, Vuxenutbildning i samverkan (VIS) och universitet och högskolor med lärarutbildning. Skolverket har även inhämtat synpunkter från en så kallad webbpanel där lärare på statistiskt utvalda skolor medverkar för att svara på frågor om de gymnasiegemensamma ämnena.

Examensmålen, programmålen och programstrukturer har lämnats för synpunkter till ett flertal referensskolor och referenspersoner.

Skolverket har även haft möten med företrädare för de nationella minoriteterna, funktionshinderorganisationer och läromedelsförlagen.

Vidare har samråd skett med olika intresseorganisationer och i vissa fall arbetsgivare. Samråd har även hållits med olika myndigheter och organisationer, till exempel UHR, UKÄ, Skolinspektionen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), lärarnas och skolledarnas fackförbund och elevorganisationer.

Utöver dessa samråd inom ramen för uppdraget har Skolverket en löpande referensverksamhet, där lärare, rektorer, elever och andra intressenter har möjlighet att delge erfarenheter av och synpunkter på styrdokumenten.

E Kontaktperson

Vid eventuella frågor, kontakta enheten för gymnasieskola:

Anna Jägberg, undervisningsråd anna.jagberg@skolverket.se eller
Eva Ekstedt Salzmann, undervisningsråd eva.ekstedt.salzmann@skolverket.se.

Skolverkets förslag till examensmål för barn- och fritidsprogrammet

Barn- och fritidsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta med barn, ungdomar eller vuxna inom pedagogiska och sociala yrkesområden eller i fritids- och friskvårdssektorn.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om pedagogik och deras färdigheter i att utföra arbetsuppgifter som förekommer inom de verksamheter som programmet utbildar för. Utbildningen ska leda till att eleverna, beroende på inriktning, kan möta, assistera och stödja barn, ungdomar eller vuxna i deras utveckling. För att kunna stödja andras utveckling är det väsentligt att utbildningen stimulerar elevernas nyfikenhet och lust att utvecklas.

Kunskaper om människors hälsa och levnadsvanor samt om olika former av hälsofrämjande arbete är centralt inom programmet. Arbetsmiljö- och arbetsorganisationsfrågor ska ingå i utbildningen för att förebygga arbetsskador och för att främja god hälsa. Med detta som grund och med stöd av aktuell forskning ska eleverna utveckla kunskaper om vilka faktorer som påverkar ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet inom verksamhetsområdet.

Kännetecknande för de verksamheter som programmet utbildar för är samverkan, samarbete och kommunikation. För att arbeta med människor krävs bland annat förmåga att lyhört, kreativt och med gott omdöme skapa optimala förutsättningar för alla människors delaktighet och lärande. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att särskilt utveckla dessa förmågor. Vidare ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmågan att kommunicera muntligt och skriftligt, inom aktuella verksamhetsområden.

Verksamheternas betoning på arbete med människor gör att ett etiskt förhållningssätt ska vara centralt i utbildningen. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla ett vetenskapligt, ansvarsfullt och kritiskt förhållningssätt samt färdigheter i att stödja barn, ungdomar och vuxna i en säker medieanvändning. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar ska utbildningen främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Kunskaper om jämställdhet och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter är centrala i de verksamheter som utbildningen förbereder för. Därför ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att bemöta alla människor på ett yrkesmässigt sätt och att kommunicera med respekt för individens integritet. Vidare ska utbildningen bidra till elevernas medvetenhet om alla människors rätt till delaktighet och inflytande oavsett kön, ålder eller bakgrund. Genom utbildningens betoning på möten mellan människor ska eleverna dessutom ges möjlighet att reflektera över och diskutera sociala och kulturella frågor.

Flera av de verksamheter som programmet utbildar för innebär arbete med människors hälsa. Därför ska utbildningen leda till att eleverna utvecklar ett hälsofrämjande förhållningssätt och förståelse av friskvårdens betydelse. Eleverna ska också utifrån kunskaper om människors lärande och levnadsmiljöer kunna reflektera över människors olika levnadsvillkor och möjligheter att utvecklas. Utbildningen ska ge kunskaper om pedagogikens samt fritids- och friskvårdssektorns historiska utveckling. På så vis ska den bidra till elevernas förståelse av bakomliggande faktorer till de förändringar och den utveckling som har skett inom utbildningens

UTKAST

yrkesområden. Med stöd av aktuell forskning ska eleverna utveckla förmåga att arbeta på ett sätt som främjar ökad kvalitet och hållbar utveckling inom verksamhetsområdet.

Utbildningen ska inriktas mot problemlösning och utveckla elevernas handlingsberedskap. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla initiativförmåga och kreativitet för att kunna arbeta på ett utvecklingsinriktat och kvalitetsmedvetet sätt. Elevernas medverkan vid val av arbetsformer och innehåll i studierna har därför en särskild pedagogisk innebörd. Eleverna ska genomföra uppgifter och lösa praktiska problem såväl självständigt som i samarbete med andra. De ska också utveckla kunskaper i att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetet, såväl på verksamhets- som på individnivå, såväl med som utan digitala verktyg. Utbildningen kan även förbereda för eget företagande inom området.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Barn- och fritidsprogrammet har två inriktningar.

Inriktningen *fritid och hälsa* ska ge kunskaper om människors fritid och om olika fritids- och friskvårdsverksamheter samt om människors hälsa och hälsofrämjande arbete. Inriktningen kan leda till arbete inom fritids- och friskvårdssektorerna.

Inriktningen *pedagogiskt och socialt arbete* ska ge kunskaper om barns och ungas utveckling, lärande, behov och rättigheter samt om olika pedagogiska verksamheter. Vidare ska inriktningen ge kunskaper om sociala frågor och problem samt deras konsekvenser och lösningar. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som barnskötare i förskolan, elevassistent i skolan, arbete inom funktionshinderområdet eller arbete inom bevakningsområdet.

Båda inriktningarna kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola. Inom programmet kan eleverna ges möjlighet att läsa ämnen som förbereder för vidare studier främst inom pedagogiska och sociala yrkesområden eller fritids- och friskvårdssektorn.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom något av bygg- och anläggningsbranschens yrken, till exempel som anläggningsarbetare, byggnadsarbetare, byggnadsmålare eller byggnadsplåtslagare.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom till exempel nyproduktion, ombyggnad och renovering eller arbete med varor och tjänster inom bygg- och anläggningssektorn. Eftersom bygg- och anläggningsarbete påverkar och skapar stora delar av samhällets infrastruktur samt de miljöer vi människor vistas i ska utbildningen ge kunskaper om ett rationellt och säkert byggande som också är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att omsätta dessa kunskaper i praktisk handling. Utbildningen ska också ge kunskaper om branschens olika yrken och arbetsprocesser samt om entreprenörskap och företagande. Detta ger en god grund för samverkan på arbetsplatsen och i kontakten med kunder.

Byggarbetsplatsen är föränderlig och arbetet sker både inomhus och utomhus. Dessutom utvecklas arbetsmetoder, material, verktyg och hjälpmedel. Detta ställer krav på ett flexibelt förhållningssätt och kontinuerligt lärande. Utbildningen ska därför stimulera elevernas nyfikenhet och lust att lära samt utveckla elevernas kreativitet och initiativförmåga. Den ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom programmets yrkesområden. Eleverna ska kunna arbeta självständigt och tillsammans med andra. Arbetet ska genomföras på ett ergonomiskt, hälsosamt och säkert sätt för att motverka förslitningar och andra arbetsskador. Arbetsmiljöregler och säkerhetsbestämmelser ska ha en central plats i utbildningen.

Bygg- och anläggningsbranschen hanterar stora ekonomiska värden. Arbetet genomförs utifrån kundens beställning samt i enlighet med lagar, föreskrifter och andra bestämmelser. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser. Utbildningen ska också ge eleverna kunskaper om och färdigheter i att beräkna, planera, genomföra, dokumentera och kvalitetssäkra arbetet med tidsenliga metoder och hjälpmedel. Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att välja, använda och vårda material, verktyg och maskiner med hänsyn till säkerhet, arbetsmiljö, kvalitet och ekonomi, både när det gäller produktions- och livscykelkostnader. Utbildningen ska även utveckla elevernas förmåga att lösa problem i det dagliga arbetet och att ta tillvara erfarenheter av tidigare byggprojekt.

Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av sin egen samt yrkets betydelse i arbets- och samhällslivet. I samarbetet på arbetsplatsen samt i kundrelationer ställs krav på en god kommunikationsförmåga och förståelse av andra människor och andra yrkesgrupper. Allt oftare sker kommunikationen på arbetsplatserna både på svenska och engelska. Eleverna ska därför i alla ämnen arbeta med att utveckla sitt språk och få möjlighet att diskutera, uttrycka ståndpunkter och argumentera. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att söka, sortera och bearbeta information med ett kritiskt förhållningssätt. Utbildningen ska även utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer påverkar människors möjligheter att forma

UTKAST

såväl samhället som sina egna liv. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar och jämställdhet ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur kön, relationer och sexualitet framställs och bemöts i olika sammanhang. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas handlingsberedskap i etiskt och moraliskt utmanande situationer under utbildningen och fortsatt arbetsliv.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Bygg- och anläggningsprogrammet har fyra inriktningar.

Inriktningen *byggnadsplåtslageri* ska ge kunskaper i plåtslageriarbeten för att förse byggnader med ett yttre klimatskydd i en kombination av design och teknisk funktion. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som byggnadsplåtslagare.

Inriktningen *husbyggnad* ska ge kunskaper i nybyggnation, renovering och ombyggnation av bostäder och lokaler samt även av broar och andra anläggningskonstruktioner. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som betongarbetare, glastekniker, golvläggare, murare eller träarbetare.

Inriktningen *mark och anläggning* ska ge kunskaper i markarbeten för vägar, järnvägar, husgrunder och yttre miljöer. Inriktningen ska också ge kunskaper i schaktning och materialhantering samt trafikkunskap för arbete med entreprenadmaskiner. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som anläggningsmaskinförare eller väg- och anläggningsarbetare.

Inriktningen *måleri* ska ge kunskaper i ny- och ommålning av invändiga och utvändiga ytor, uppsättning av olika väggbeklädnadsmaterial samt kunskaper om färgens estetiska och skyddande värden. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som byggnadsmålare.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för ekonomiprogrammet

Ekonomiprogrammet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst ekonomi, juridik och andra samhällsvetenskapliga områden.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i samhällsekonomi, företagsekonomi, entreprenörskap och juridik. Samhällsekonomi handlar om hur samhällets resurser används på bästa sätt för att tillgodose människors behov. Företagsekonomi utgår från företagens perspektiv och ska tillsammans med entreprenörskap utveckla kunskaper som krävs för att starta och driva företag. Inom juridiken behandlas det svenska rättssystemet samt lagar och andra författningar som styr eller påverkar företag, organisationer och privatliv. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper i psykologi. Sådana kunskaper är viktiga vid beslut och bedömningar inom både ekonomi och juridik.

Frågor om hållbar utveckling är angelägna för såväl miljön och klimatet som för företagens lönsamhet och resursanvändande. Utbildningen ska därför ge kunskaper om vikten av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. De ekonomiska sambanden i världen är komplexa och förändringar som sker inom ett område får ofta konsekvenser inom ett helt annat. Utbildningen ska därför utveckla elevernas kunskaper om ekonomiska förhållanden i samhället, om länders olika förutsättningar för handel samt om grunderna för internationella sammanslutningar och avtal.

Utbildningen ska vidare ge kunskaper om företagens roll i samhällsutvecklingen, lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Vid studier i ekonomi är historisk kunskap central. Därför ska utbildningen utveckla elevernas historiska kunskaper så att de förstår nutiden samt kan resonera kring orsakssamband och följder av olika beslut. Utbildningen ska även belysa det juridiska och etiska ansvar som följer av företagande.

Innehåll och arbetsformer ska främja elevernas kreativitet och förmåga att samarbeta, ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar ska utbildningen bidra till elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Utbildningen ska också ge kunskaper om mänskliga rättigheter och om vad som kännetecknar en rättsstat. I utbildningen ska eleverna ges möjlighet att praktiskt få pröva företagande. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att lösa problem samt handla med gott omdöme och etisk medvetenhet.

Utbildningen ska ge eleverna kunskaper om jämställdhet i arbetslivet samt förmedla värdet av att människors olika erfarenheter och perspektiv beaktas i samband med bedömningar och beslutsfattande inom juridik och ekonomi.

Utbildningen ska ge förutsättningar för eleverna att utveckla grunder i ett vetenskapligt förhållningssätt samt träning i att söka, sovra, analysera och kritiskt värdera information utifrån främst samhällsekonomiska, företagsekonomiska och juridiska frågeställningar. Utbildningen ska utveckla såväl elevernas förmåga att resonera ur individens, företagets och samhällets perspektiv som deras förmåga att dra slutsatser och argumentera för sina ställningstaganden. För att

UTKAST

beskriva och förklara ekonomiska och juridiska företeelser i samhället ska utbildningen ge eleverna kunskaper i att använda centrala begrepp, teorier och modeller. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att strukturera och presentera sina resultat enligt vetenskapliga normer och anpassat till målgrupp.

Alla ämnen inom utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas språkliga förmåga. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik för informationssökning, presentation och kommunikation.

Inriktningar

Ekonomiprogrammet har två inriktningar.

Inriktningen *ekonomi* ska ge kunskaper inom företagsekonomiska områden som redovisning, kalkylering, marknadsföring samt ledarskap och organisation. Inriktningen ska också ge färdigheter i att starta och driva ett företag.

Inriktningen *juridik* ska ge kunskaper om rättsordningens betydelse i ett demokratiskt samhälle och hur den påverkas av internationell rätt. Inriktningen ska utveckla elevernas förmåga att analysera och bedöma juridiska problem med hjälp av rättskällor och juridiska metoder.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det ekonomiska eller juridiska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas i en skriftlig rapport med en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för el- och energiprogrammet

El- och energiprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta med automatiserade produktionssystem, system för energi-, miljö- och vattenteknik eller dator- och kommunikationssystem, eller för att arbeta som elektriker inom eldistribution eller installation.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att försörja och bistå samhällsviktiga basfunktioner som produktion, installation och distribution av el-, energi- och vattensystem. Den ska därför ge kunskaper om el- och energiteknik och automation samt färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom dessa arbetsområden. Dator- och kommunikationsteknik och samhällets digitala infrastruktur ska också vara centralt inom utbildningen.

Säkerhetsfrågor är av yttersta vikt för arbete inom de olika yrkesområdena. Utbildningen ska därför leda till att eleverna blir väl förtrogna med nationella och internationella överenskommelser om teknologi, informationssäkerhet, standarder, arbetssäkerhet och arbetsmiljö.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att på ett kritiskt reflekterande sätt söka, sortera och bearbeta information. Den ska också utveckla elevernas förmåga att göra medvetna val, till exempel genom att kunna använda rätt material och verktyg på ett säkert sätt samt att kunna planera och utvärdera en arbetsprocess. Utbildningen ska vidare leda till att eleverna går systematiskt till väga för att lösa problem samt förstår vikten av att dokumentera sitt arbete. El-, energi-, automations- och datortekniskt kunnande bygger på naturvetenskapliga principer. Att självständigt kunna utföra korrekta beräkningar är en förutsättning för yrkesutövningen. Utbildningen ska därför utveckla elevernas matematiska kunskaper.

Utbildningen ska förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhälls- och arbetsliv och ge kunskaper om hur eleverna kan bidra till yrkets, företagets och samhällets utveckling såväl nationellt som lokalt. Internationaliseringen inom el-, energi- och automationsbranscherna samt inom yrken inriktade mot informationsteknik kräver förmåga att använda språk. Utbildningen ska därför ge eleverna den språkliga förmåga som yrkesområdet kräver. Arbetsmarknaden som eleverna möter är i ständig förändring och den tekniska och digitala utvecklingstakten är hög. Utbildningen ska därför stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper.

I arbetslivet kommer eleverna att samarbeta med människor av olika kön, ålder och bakgrund. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att på ett etiskt medvetet sätt bemöta andra människor utifrån grundläggande demokratiska värderingar. Vidare ska eleverna få möjlighet att reflektera över hur normer, föreställningar och traditioner påverkar uppfattningar om manligt och kvinnligt inom yrkesområdena. Eleverna kommer att utföra arbete både på företag och i människors hem. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att arbeta självständigt, ta initiativ och på ett serviceinriktat och yrkesmässigt sätt bemöta kunder och ansvara för att ett skickligt arbete utförs.

Inom branscherna är både stora och små företag vanliga. Utbildningen ska därför ge kunskaper om entreprenörskap och om företagandets villkor. Vidare ska utbildningen ge kunskaper om

UTKAST

ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, både i relation till företagande och till samhällsutvecklingen i stort. Det inbegriper kunskaper om direkt och indirekt miljöpåverkan såväl globalt som lokalt.

Arbetsmiljöfrågor ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och för att främja god hälsa.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

El- och energiprogrammet har fyra inriktningar.

Inriktningen *automationsteknik* ska ge kunskaper i brytningen mellan elektroteknik, datorteknik samt drift- och underhållsteknik. Detta innebär att inriktningen ska utveckla elevernas förmåga att driftsätta, underhålla och felsöka automatiserade produktionssystem. Inriktningen ska också utveckla elevernas förmåga att yrkesmässigt arbeta med underhållsarbete och felsökning inom flera områden, till exempel industriella anläggningar. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som automationstekniker, processtekniker, industrielektriker och mekatroniker.

Inriktningen *dator- och kommunikationsteknik* ska ge kunskaper i att yrkesmässigt installera, administrera, underhålla och reparera dator- och kommunikationssystem samt kunskaper om informationssäkerhet. Inriktningen ska också utveckla elevernas förmåga att arbeta med system för presentation av data, bild, ljud och interaktiva tekniker. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som nätverkstekniker, teknisk säljare, supporttekniker och servicetekniker.

Inriktningen *elteknik* ska ge kunskaper i att installera, underhålla och reparera elanläggningar, eldistributionsnät, larm samt tv- och datanät. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som elektriker verksam inom installation eller eldistribution samt hisstekniker och larmtekniker.

Inriktningen *energiteknik* ska ge kunskaper i att genomföra drift- och underhållsarbeten samt servicefunktioner inom energi-, miljö- och vattenteknikbranscherna samt processbaserade branscher. Inriktningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta med specialiserade funktioner i många olika yrken inom energi- och processbranscherna. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som drift- och underhållstekniker, driftoperatör, vattenmiljötekniker och laborant.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt

UTKAST

planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för estetiska programmet

Estetiska programmet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst de konstnärliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i estetiska uttrycksformer. Estetik handlar om hur olika uttryck uppfattas av människans sinnen. Estetiken kan förstås som specifika konstformer, likaväl som en del av kulturen och samhället, eller som former för kommunikation och förståelse mellan människor. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper om människan i samtiden, i historien och i världen utifrån konstnärliga, kulturella och kommunikativa perspektiv. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att arbeta skapande. Både individuellt och i samverkan med andra ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att kommunicera tankar och idéer med estetiska uttrycksmedel samt i tal och skrift. Under utbildningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla såväl ett konstnärligt som ett vetenskapligt förhållningssätt. Utbildningen ska dessutom ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om demokrati, jämställdhet och hållbar utveckling samt förståelse av hur dessa kunskaper kan användas både inom det valda estetiska området och andra kulturella och sociala sammanhang.

Centralt för utbildningen är att eleverna ska skapa, uppleva och tolka konst och kultur. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över och öka sin förståelse av kvalitet och kommunikation genom diskussion om egna och andras arbeten. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att samverka med andra estetiska områden och med kunskapsområden där estetiken har en framträdande roll, som media, kulturvetenskap, historia, språk, teknikutveckling och kommunikation.

Utbildningen ska ge eleverna allsidig träning i det estetiska hantverket samt utveckla deras förmåga att se möjligheter, ta initiativ och omsätta kunskaper och idéer i praktisk handling. Eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla sina estetiska färdigheter, sitt personliga uttryck och sin analytiska förmåga. Utbildningen ska också göra eleverna medvetna om det personliga ansvaret i estetiska processer samt om juridiska och etiska frågor om yttrandefrihet och upphovsrätt. Utbildningen ska ge eleverna kunskaper om effektiv användning av resurser och om arbetsmiljö och säkerhet för ett hållbart arbetsliv. Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska det finnas möjlighet för eleverna att utveckla kunskaper om entreprenörskap och företagande. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att kommunicera med till exempel publik, betraktare och kunder.

Utbildningen ska stimulera elevernas nyfikenhet och lust att utvecklas. Kreativitet, kommunikation, samspel och förmåga till eget skapande och utförande ska vara centralt i utbildningen. För att eleverna ska kunna ta välgrundade beslut och agera etiskt medvetet gentemot sig själva och sin omgivning ska utbildningen ge eleverna kunskaper om samhällsförhållandena i Sverige och världen samt om hållbar utveckling. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att ta ansvar för sitt arbete, söka, sovra, analysera och värdera information och belysa frågor ur olika perspektiv. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla förmåga att använda den digitala teknikens möjligheter.

Inriktningar

Estetiska programmet har sex inriktningar.

Inriktningen *bild och formgivning* ska ge kunskaper om och färdigheter i två- och tredimensionella tekniker, presentationsformer och konstnärlig gestaltning. Den ska utveckla elevernas förmåga att konstnärligt skapa och kommunicera inom bild- och formområdet. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på någon eller några delar av bild- och formområdet.

Inriktningen *dans* ska ge kunskaper om och färdigheter i konstnärlig dans. Den ska utveckla elevernas förmåga att gestalta och kommunicera genom dans. Inriktningen betonar sambandet mellan dansteknik, musikalitet, skapande och scenisk verksamhet samt sambandet mellan dans och hälsa. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på någon eller några genrer eller stilar.

Inriktningen *estetik och media* ska ge kunskaper om medier ur ett estetiskt perspektiv. Den ska utveckla elevernas förmåga att kommunicera, berätta och beröra i ljud och bilder genom att kreativt skapa produktioner. Inriktningen ska även ge eleverna möjlighet att tolka estetiska och konstnärliga budskap i medier. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på något eller några medieområden.

Inriktningen *modedesign* ska ge kunskaper om och färdigheter i designmetodik. Den ska utveckla elevernas förmåga att formge, konstruera och tillverka kläder för olika ändamål. Inriktningen ska även ge eleverna förmåga att konstnärligt illustrera och realisera idéer till kläder. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på något eller några delar inom området modedesign.

Inriktningen *musik* ska ge kunskaper om och färdigheter i musik från olika tider och kulturer. Den ska utveckla elevernas förmåga att konstnärligt skapa, gestalta och utöva musik. Inriktningen ska utveckla elevernas förmåga att kommunicera genom såväl analog som digital musik. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på något eller några musikområden.

Inriktningen *teater* ska ge kunskaper om och färdigheter i teater inom olika konstnärliga praktiker. Den ska utveckla elevernas förmåga att konstnärligt skapa, sceniskt gestalta och kommunicera i samspel med en publik. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på något eller några av teaterns uttrycksområden.

Förutom att förbereda för högskolestudier kan samtliga inriktningar förbereda för till exempel konst- och kulturutbildningar inom yrkeshögskola eller konstnärliga utbildningar inom folkhögskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas på ett sätt som efterliknar de redovisningsformer som förekommer inom för arbetet relevanta högskoleutbildningar. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av arbetet på

UTKAST

engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för fordons- och transportprogrammet

Fordons- och transportprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta som till exempel fordonsmekaniker, fordonsskadereparatör, fordonslackerare, reservdelsspecialist eller yrkesförare.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i fordonsteknik och i att utföra transporter. Inom området fordonsteknik behandlas fordons funktion och konstruktion samt diagnostik, reparation och service av fordon. Inom området transport behandlas person- eller godstransporter med hjälp av fordon och hantering av gods.

Snabb teknisk utveckling utmärker de yrken som utbildningen leder till. Den tekniska utrustningen blir också alltmer komplex, specialiserad och anpassad till det specifika fordonet eller yrkesområdet. Avancerad teknik och olika sätt att organisera arbetet kräver förmåga att reflektera över, värdera och välja mellan olika handlingsalternativ. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga till fortsatt lärande i arbetslivet och till att ta ansvar för sin egen utveckling inom yrket. Eleverna ska också utveckla kunskaper om och färdigheter i att planera samt välja rätt utrustning och metod för att utföra arbetsuppgifter på ett hållbart sätt med hänsyn till miljö, kvalitet, säkerhet och ekonomi. Utbildningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur teknikutveckling och nya förutsättningar kan skapa förändrade villkor för yrkesområdet.

Kunskaper om olika digitala informationssystem är centrala och behövs inom alla de yrken utbildningen leder till. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att söka, kritiskt granska och använda information med hjälp av digitala informationssystem på de sätt som yrkena kräver.

Utvecklingen inom de yrken som utbildningen leder till innebär att en person ensam arbetar med många skilda uppgifter i verksamheten, där olika typer av problem kan uppstå. Det ställer höga krav på förmåga till självständig problemlösning. Inom de yrken utbildningen leder till har dock inte alltid en person all den kunskap som krävs för att lösa en viss uppgift. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att lösa problem såväl självständigt som genom samarbete med andra. Samarbetet och kommunikationen ska präglas av grundläggande demokratiska värderingar. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla initiativförmåga, idérikedom och företagsamhet samt förståelse av branschens olika möjligheter. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter och därigenom få en förståelse av sin egen yrkesutövning och yrket i stort.

Utbildningen ska också stimulera elevernas intresse att nyfiket söka kunskap och till fortsatt lärande inom såväl fortsatt utbildning som i samhälls- och arbetslivet. Utbildningen ska även åskådliggöra olika erfarenheter i förhållande till yrkesområdet och ge eleverna möjligheter att reflektera över hur normer om bland annat kön kan styra uppfattningar och strukturer. På så sätt ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att överväga olika handlingsalternativ oavsett grupptillhörighet och traditioner. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att hantera och utveckla goda relationer med både medarbetare och kunder. Eleverna ska också utveckla ett yrkesmässigt språkbruk som fungerar i olika situationer med ett ordförråd

UTKAST

som är relevant för yrket i både svenska och engelska. Dessutom ska eleverna utveckla sin förmåga att dokumentera sitt arbete enligt de krav som finns inom branschen.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om nationella och internationella överenskommelser, lagar och andra bestämmelser inom valt yrkesområde. Dessa kunskaper är till exempel viktiga för att skapa en bra arbetsmiljö och förebygga arbetsskador. Eleverna ska dessutom utveckla förmågan att genomföra olika arbetsuppgifter utifrån krav på hållbar utveckling.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Fordons- och transportprogrammet har fyra inriktningar.

Inriktningen *fordonsskadeteknik och lackering* ska ge kunskaper i lackering av fordon samt diagnostik och reparation av fordonsskador. Inriktningen kan leda till arbete som fordonsskadereparatör eller fordonslackerare.

Inriktningen *lastbil och mobila maskiner* ska ge kunskaper i diagnostik, reparation och service av tunga fordon och mobila maskiner. Inriktningen kan leda till arbete som lastbilsmekaniker eller maskinmekaniker.

Inriktningen *personbil* ska ge kunskaper i diagnostik, reparation och service av lätta fordon. Inriktningen kan leda till arbete som personbilsmekaniker.

Inriktningen *transport* ska ge kunskaper i trafikkunskap, transportsystem och logistik. Inriktningen kan leda till arbete som yrkesförare inom gods- eller persontransporter.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för försäljnings- och serviceprogrammet

Försäljnings- och serviceprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta med försäljning, kommunikation och service inom handelsbranschen.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i försäljning och service via olika kanaler och plattformar. Den ska också utveckla deras färdigheter i att planera, utföra, dokumentera, utvärdera och utveckla arbetsuppgifter inom yrkesområden som försäljning, inköp och varuflöden, kommunikation och marknadsföring, kundservice samt affärsutveckling. Vidare ska utbildningen stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper samt utveckla deras förmåga till problemlösning och innovativt förändringsarbete. Genom utbildningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om entreprenörskap och eget företagande. På så vis ska utbildningen förbereda eleverna för karriärutveckling inom handelsbranschen.

Försäljning och service förutsätter kontakter och kommunikation mellan människor i olika sammanhang och genom olika kanaler. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att möta och kommunicera med människor i affärs- och medarbetarrelationer med respekt för individens integritet oavsett kön, ålder eller bakgrund. Handel sker i allt större utsträckning på en global marknad. Arbete inom branschen ställer därför höga krav på goda språkkunskaper, både i tal och skrift.

Eleverna ska få möjlighet att formulera och kommunicera synpunkter och budskap både muntligt och skriftligt samt med hjälp av olika medier. Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att, med ett kritiskt förhållningssätt, söka, analysera och värdera information från olika branscher inom handel. Utbildningen ska dessutom utveckla elevernas färdigheter i att använda digital teknik för kommunikation, marknadsföring och försäljning på ett situations- och målgruppsanpassat sätt.

Utbildningen ska ge eleverna insikter om arbetsmiljöns betydelse för både fysisk och psykosocial hälsa. Därför ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsrätt och diskriminering samt vilka faktorer som påverkar ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att agera på ett etiskt sätt i sin kommande yrkesroll inom försäljning och service. Dessutom ska utbildningen ge eleven möjlighet att genom delaktighet och inflytande utveckla förmåga att ta eget ansvar och agera utifrån grundläggande demokratiska värderingar. På så sätt ska utbildningen bidra till elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Eleverna ska vidare utveckla förmåga att diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter och arbetsmetoder och därigenom förbereda sig för fortsatt lärande i arbetslivet. Inom yrkesområdet ska eleverna även kunna diskutera och reflektera kring hållbarhetsaspekter och företagets roll i samhället.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen

UTKAST

och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Försäljnings- och serviceprogrammet har inga inriktningar, men programmet ger möjlighet till val av ytterligare ämnen och nivåer inom ramen för programfördjupningen.

Programmet kan leda till arbete inom handelsbranschens olika yrkesområden, till exempel med försäljning, kommunikation, marknadsföring och service.

Utbildningen kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för gymnasieingenjör - vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år är en yrkesutbildning som bygger på teknikprogrammet. Efter examen från utbildningen ska eleverna vara väl förberedda för yrkesverksamhet som gymnasieingenjör inom valt teknikområde.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i teknik inom vald profil och angränsande områden. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla ingenjörsmässiga färdigheter, vilket innebär att såväl självständigt som tillsammans med andra definiera och analysera problem, utarbeta och utveckla lösningar, samt reflektera över arbetsprocess och slutresultat. I processen ska eleverna ta hänsyn till ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, såväl lokalt som globalt. Genom detta ges eleverna möjlighet att utveckla ett holistiskt synsätt och ett etiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till teknik. Utbildningen ska dessutom främja ett kritiskt, kreativt och konstruktivt tänkande.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att ta initiativ samt undersöka och pröva olika lösningar och metoder. Utifrån arbetslivets behov ska eleverna också ges möjlighet att tillämpa kunskaper inom matematik, natur- och teknikvetenskapliga områden. Utbildningen ska dessutom utveckla elevernas förståelse av hur teori växelverkar med och konkretiseras i praktisk tillämpning.

Utbildningen ska ge kunskaper om arbetsmarknaden och de möjligheter utbildningen ger när det gäller etablering och fortsatt utveckling inom valt teknikområde. Utbildningen ska vidare ge kunskaper om ledarskap, kommunikation, ekonomi och juridik i arbetslivet. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om entreprenörskap och företagande samt om arbetsformer och metoder som används i arbetslivet. Dessutom ska utbildningen fördjupa elevernas kunskaper om och färdigheter i projektledning, projektstyrning och teknisk dokumentation.

Eleverna ska ges möjlighet att vidareutveckla sin förmåga att använda digitala verktyg på ett effektivt och integritetssäkert sätt. Utbildningen ska också bidra till att eleverna fördjupar sin förmåga att presentera och kommunicera teknik och tekniska lösningar, även på engelska eller andra språk.

Utbildningen ska fördjupa elevernas förståelse av människors olika förutsättningar i förhållande till teknik och teknikutveckling. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur identitet och normer skapas, upprätthålls och förändras. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera kring sociala konstruktioner och traditionsbundna föreställningar inom olika teknikområden.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om arbetsmiljö och förmåga att arbeta enligt de säkerhetsföreskrifter som finns inom valt teknikområde.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå på yrkesutbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

UTKAST

Profiler

Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har fyra profiler.

Profilen *design och produktutveckling* ska ge specialiserade kunskaper om och färdigheter i tekniker och metoder inom formgivning, cad (computer aided design) och konstruktion. Den ska även bidra till att fördjupa elevernas kunskaper om designprocessen. Dessutom ska profilen ge eleverna möjlighet att utveckla färdigheter i att kommunicera och visualisera modeller, prototyper och produkter.

Profilen *informationsteknik* ska ge specialiserade kunskaper om och färdigheter i utveckling, utformning, underhåll och drift av digitala system och tjänster på ett informationssäkert sätt. Den ska även bidra till att fördjupa elevernas kunskaper om hur olika system och tjänster samverkar och underlättar kommunikation och informationsutbyte. Dessutom ska profilen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om metoder och system för uppföljning och kvalitetsstyrning samt färdigheter i att självständigt dokumentera arbete och resultat.

Profilen *produktionsteknik* ska ge specialiserade kunskaper om och färdigheter inom produktion, automation och processteknik. Den ska även bidra till att fördjupa elevernas kunskaper om industriell produktion på både system- och komponentnivå liksom deras förståelse av hur komponenterna i ett system samspelar. Profilen ska ge eleverna fördjupade kunskaper om produktionsfilosofi, samt färdigheter i att planera, utföra och identifiera resurser för att genomföra ett förbättringsarbete.

Profilen *samhällsbyggande* ska ge specialiserade kunskaper om och färdigheter i produktionsledning, produktionsplanering och projektering samt styrning, ledning och genomförande av ett byggprojekts delprocesser. Den ska även bidra till att fördjupa elevernas kunskaper om olika delar i byggnader och anläggningar samt om hur dessa sätts samman och samverkar i tekniska system. Dessutom ska profilen bidra till att elevernas förståelse av hållbart samhällsbyggande fördjupas.

Mål för examensarbetet

Examensarbetet ska visa att eleven är förberedd för yrkesverksamhet som gymnasieingenjör. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter för den valda utgången. Examensarbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven visar ingenjörsmässiga färdigheter genom att utifrån en problemformulering eller ett tekniskt utvecklingsbehov självständigt planera, genomföra och utvärdera ett arbete inom vald profil och reflektera kring arbetsprocessen. Examensarbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport eller på annat lämpligt sätt med relevanta verktyg och medier utifrån arbetets innehåll kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete muntligt samt ge respons på andra examensarbeten. Examensarbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för hotell- och turismprogrammet

Hotell- och turismprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom besöksnäringen.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i service och bemötande, vilket är centralt inom branschen. Den ska också utveckla elevernas kunskaper i kommunikation, marknadsföring, försäljning och entreprenörskap. För att ge god service och möta gäster och kunder på ett yrkesmässigt sätt krävs kunskaper om människors behov i olika situationer. Det handlar om att vara lyhörd, flexibel och kunna lösa problem i mötet med gäster och kunder med olika förväntningar på service. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över hur traditioner och etiska uppfattningar påverkar människor och deras efterfrågan på service. Eleverna ska också ges möjligheter att diskutera och reflektera över sociala och kulturella frågor. Utbildningen ska dessutom ge kunskaper om hur könsnormer styr uppfattningar inom yrkesområdet.

Arbete inom branschen ställer höga krav på goda språkkunskaper, både i tal och skrift, samt kunskaper om olika kulturer för att kunna verka i en näring som är global och som genomsyras av mångfald. Utbildningen ska även ge eleverna kunskaper om resor och destinationer. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att arbeta med planering, dokumentation, utvärdering, organisation och ekonomi både enskilt och i samarbete med andra. Dessutom ska den bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda aktuell digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Vidare ska utbildningen ge kunskaper om branschen, både nationellt och internationellt. Branschkunskap innefattar bland annat kunskaper om vilka aktörer som finns och deras roller, besöksnäringens bakgrund, nuvarande omfattning och framtida möjligheter samt kunskaper om de lagar och andra bestämmelser som ska tillämpas inom området. Utbildningen ska ge eleverna kunskaper om vikten av hållbarhet relaterade till besöksnäringens alla delar, ekonomiska, sociala och miljömässiga, och genom detta stärka möjligheterna att främja en hållbar utveckling. Arbetsmiljö- och arbetsorganisationsfrågor ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och för att främja god hälsa.

I mötet med gäster och kunder inom yrkesområdet ingår att ta personligt ansvar och att handla med gott omdöme utifrån grundläggande demokratiska värderingar. Därför ska utbildningen stödja elevernas personliga utveckling och fortsatta lärande i yrkesrollen. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att agera etiskt medvetet

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att söka, analysera, kritiskt granska och värdera information samt informera andra både muntligt och skriftligt och med hjälp av olika medier. Vidare ska utbildningen stimulera eleverna att se möjligheter, lösa problem, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling. Eleverna ska också diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter och metoder och därigenom förbereda sig för fortsatt lärande i arbetslivet och få en förståelse av verksamheten och yrkesrollen.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen

och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Hotell- och turismprogrammet har inga inriktningar, men programmet ger möjlighet till val av ytterligare ämnen och nivåer inom ramen för programfördjupningen. Programmet kan leda till arbete inom besöksnäringens olika yrkesområden till exempel möten, event, reception, resor, aktiviteter och upplevelser av olika slag, marknadsföring och försäljning.

Utbildningen kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Förslag till examensmål för humanistiska programmet

Humanistiska programmet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst humaniora men även inom samhällsvetenskap.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i humaniora. Inom humaniora studeras människan i samtiden och historien utifrån kulturella och språkliga perspektiv, lokalt och globalt, nationellt och internationellt. Utbildningen ska sätta människans skapande och tänkande i centrum samt behandla kulturarv, samtida kultur och interkulturella frågor, liksom språk som kulturbärare. Den ska också behandla frågor om demokrati, jämställdhet och hållbarhet utifrån ett kulturellt perspektiv och belysa relationen mellan människa, natur och samhälle under olika tider. Centrala kunskapsområden är därför språk, litteratur, historia, kulturhistoria och filosofi.

Språk och text intar en särställning och en språklig medvetenhet ska prägla utbildningen. Därför ska utbildningen utveckla elevernas språkliga säkerhet och kreativitet i tal och skrift samt deras förmåga att medvetet använda språket för kommunikation, reflektion och lärande i alla ämnen. Utbildningen ska ge eleverna redskap för att analysera och tolka olika typer av texter och talat språk på svenska och engelska inom programmets olika kunskapsområden.

Utbildningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt. I detta ingår olika sätt att formulera och besvara frågeställningar inom humaniora samt färdigheter i att urskilja fakta, värderingar och logiska resonemang i olika typer av källor. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att argumentera i tal och skrift, dra slutsatser och motivera sina ställningstaganden. Utbildningen ska ge eleverna färdigheter i att använda digitala verktyg och medier för informationssökning, kommunikation och presentation samt i att med källkritisk medvetenhet söka, sovra och bearbeta information från olika typer av material.

Utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas intresse för humaniora. Genom utbildningens betoning på människans tänkande och skapande ska eleverna ges förutsättningar att reflektera över etiska och filosofiska frågeställningar samt att utveckla humanistisk bildning och kunskaper som är betydelsefulla inom andra områden. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att ur olika perspektiv beskriva och tolka mänskligt handlande liksom att sätta sig in i och belysa olika sätt att tänka och uttrycka sig. På så sätt ska utbildningen utveckla elevernas idérikedom och förmåga att kunna agera ansvarsfullt samt demokratiskt och etiskt medvetet gentemot sig själva, andra och världen.

Utbildningen ska öka elevernas medvetenhet om humanioras roll i samhället och dess möjligheter. Utbildningens innehåll och arbetsformer ska även utveckla elevernas förmåga att samarbeta med andra och ge eleverna möjlighet att omsätta kunskaper i humaniora i handling genom möten, studiebesök, utbyten eller andra jämförbara praktiska moment.

Inriktningar

Humanistiska programmet har två inriktningar.

UTKAST

Inriktningen *kultur* ska ge kunskaper i kultur och estetiska uttrycksformer, litteratur, filosofi och psykologi samt visa hur kulturen påverkar människan och hur människan skapar kultur. Inriktningen ska utveckla elevernas förmåga att beskriva, analysera och reflektera över olika kulturuttryck och egna kulturupplevelser ur olika perspektiv.

Inriktningen *språk* ska ge kunskaper i språk och belysa sambandet mellan språk, kultur och samhälle. Språk är en förutsättning för att verka i en globaliserad värld och ett internationellt perspektiv är därför centralt. Inriktningen ska visa värdet av att kunna flera språk och hur språkkunskaper förstärker varandra.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det humanistiska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas i en skriftlig rapport med en kort sammanfattning på engelska eller valfritt modernt språk. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för hår- och stylistprogrammet

Hår- och stylistprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta som frisör eller barberare på salong eller som hår- och makeupstylist inom till exempel fackhandel och produktionsbolag.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra behandlingar och styling inom yrkesområdena frisör, barberare eller hår- och makeupstylist. Då arbetsuppgifter inom yrkesområdena i huvudsak utförs på människor ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett kundinriktat bemötande utifrån ett ansvarsfullt och etiskt förhållningssätt. Utbildningen ska också ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att kritiskt granska hur skönhetsideal och normer formas och förändras i relation till genus, status och makt samt hur skönhetsideal kan påverka människors identitet, livsstil och välbefinnande.

För att eleverna ska bli väl förberedda inför yrkesutövandet ska service, teknisk skicklighet samt design och kvalitet vara centralt i utbildningen. Yrkenas karaktär kräver att teori och praktik samverkar och att eleverna får öva sin förmåga att lösa problem under pågående arbete. Därför ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utföra behandlingar och styling på såväl modeller som kunder. Det innebär att planera arbetet utifrån utgångsläge och önskat resultat, att välja verktyg och tekniker samt att genomföra behandlingen. Genom arbetsprocessen är stil, färg och form viktiga för slutresultatet. Utbildningen ska även utveckla elevernas förmåga att analysera och utvärdera såväl delmoment under arbetets gång som slutresultat.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att använda de digitala tekniker som förekommer inom yrkesområdet samt möjlighet att utveckla förmåga att använda och anpassa fackspråk för att kommunicera och samverka med modeller, kunder, uppdragsgivare och leverantörer. Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att bemöta kunder och modeller på ett serviceinriktat sätt samt att utföra behandlingar inom avsatt tid. Utbildningen ska bidra till att eleverna utvecklar goda kundrelationer och ett förhållningssätt som vilar på grundläggande demokratiska värderingar och jämställdhet. Eleverna ska genom delaktighet och inflytande i undervisningen få möjlighet att utvecklas till ansvarskännande människor som aktivt deltar i arbets- och samhällslivet.

Kunskaper om skönhetsområdets kulturarv och traditioner leder till förståelse av yrkenas karaktär. Därför ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om yrkenas historia och utveckling genom tiderna.

Utbildningen ska även ge eleverna kunskaper om yrkenas utbildningsvägar och karriärmöjligheter samt bidra till att eleverna får kännedom om yrkesområdenas internationella arbetsmarknad.

Eget företagande är vanligt inom de yrkesområden som programmet utbildar för. Därför ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om entreprenörskap, hållbart företagande och marknadsföring. Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla kreativitet och initiativförmåga samt förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Yrkesområdet regleras i lagar och föreskrifter. Därför ska utbildningen ge eleverna kunskaper om lagar och andra bestämmelser, däribland bestämmelser om arbetsmiljö. Utbildningen ska också

UTKAST

leda till att eleverna får insikt i vilka konsekvenser hantering och val av produkter får för människor och miljö. Utbildningen ska även ge eleverna kunskaper om ergonomi samt möjlighet att utveckla en god fysisk och psykosocial hälsa för ett hållbart arbetsliv.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Hår- och stylistprogrammet har tre inriktningar.

Inriktningen *barberare* ska ge kunskaper om och färdigheter i att utföra behandlingar på både huvud- och ansiktshår, däribland hudnära rakning samt färdigheter i att hantera verktyg. Dessutom ska inriktningen ge kunskaper om produkter och material som förekommer inom barberarbranschen. Inriktningen kan leda till arbete som barberare eller arbete inom därtill kopplad fackhandel.

Inriktningen *frisör* ska ge kunskaper om och färdigheter i att utföra klipp-, färg- och strukturförändrande behandlingar samt färdigheter i att hantera verktyg. Dessutom ska inriktningen ge kunskaper om produkter och material som förekommer inom frisörbranschen. Inriktningen kan leda till arbete som frisör eller arbete inom därtill kopplad fackhandel.

Inriktningen *hår- och makeupstylist* ska ge kunskaper om och färdigheter i att lägga makeup, utföra hårstyling och hantera verktyg. Dessutom ska inriktningen ge kunskaper om produkter och material som förekommer inom hår- och makeupbranschen. Inriktningen kan leda till arbete inom hår- och makeupbranschens fackhandel eller arbete som hårstylist och makeupartist.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Förslag till examensmål för industritekniska programmet

Industritekniska programmet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta med processinriktad materialbearbetning, sammanfogning och produktframställning eller med driftsäkerhet och underhåll av anläggningar.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i industriell teknik och industriteknisk produktion. Den ska utveckla elevernas förmåga att använda tekniker och utrustning, välja och bearbeta material, hantera industritekniska och manuella processer samt arbeta med kvalitetssäkring av såväl produktion som färdig produkt. Utbildningen ska genom teori och praktik i samverkan ge eleverna kunskaper om helheten i verksamheten för att göra det möjligt för dem att delta i såväl produkt- och produktionsplanering som i produktionsprocessen. Inom industriteknisk produktion förekommer såväl maskinella som manuella processer där maskinella processer i hög grad är automatiserade och digitaliserade. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av den logik som styr processerna samt utveckla deras förmåga att använda digital teknik.

Utbildningen ska ge kunskaper om sammanhangen i produktionsleden och produktionsutrustningens funktion, användning och skötsel. Utbildningen ska även ge kunskaper om arbetets organisation, produktionsekonomi och resursanvändning samt om systematiskt arbetsmiljöarbete. Utbildningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om betydelsen av att följa säkerhetsföreskrifter samt förmåga att utföra arbetsuppgifter noggrant och kvalitets- och säkerhetsmedvetet. Utbildningen ska också ge kunskaper om hur en idé utvecklas till färdig produkt samt om produktens funktion och utveckling till dess den förstörs eller återvinns.

Då industriell produktion förutsätter råvaror och energi ska utbildningen bidra till att eleverna får insikter om sina och företagens möjligheter att genom val av material, metod och teknik påverka förbrukningen av både råvaror och energi. Utbildningen ska även bidra till elevernas förståelse av vilka konsekvenser dessa val får för människa och miljö och vad som främjar hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Teknik, digitala lösningar och metoder förändras snabbt inom det industritekniska området. Därför ska utbildningen stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper samt som en del i det livslånga lärandet ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt, förmåga till problemlösning och innovativt förändringsarbete. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att reflektera kring erfarenheter och resultat samt utveckla förmåga att planera, genomföra, dokumentera, utvärdera och utveckla arbetet såväl med som utan stöd av digitala verktyg. Utbildningen ska vidare ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att ta initiativ, vara lyhörda, arbeta självständigt och ta ansvar både som samhällsmedborgare och yrkesutövare. Inom utbildningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla förståelse av företagandets villkor samt få inblick i eget företagande som alternativ till anställning.

Många arbetsplatser inom det industritekniska området har en internationell prägel där kommunikation, fackspråk och instruktioner i allt högre grad sker även på engelska. Därför ska utbildningen ge eleverna möjlighet att förbereda sig för sådana sammanhang. Industriteknisk produktion utförs i regel av människor i samverkan. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet

UTKAST

att utveckla kommunikationsförmåga samt förmåga att samverka med andra oavsett kön, bakgrund, ålder och funktion. Utbildningen ska bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som vilar på såväl grundläggande demokratiska värderingar som jämställdhet. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur kön, relationer och sexualitet framställs och bemöts i olika sammanhang.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Industritekniska programmet har fyra inriktningar.

Inriktningen *driftsäkerhet och underhåll* ska ge kunskaper om det strategiska och systematiska underhållets betydelse för utrustningars funktionalitet och en säker drift. Inriktningen kan leda till arbete med att analysera och säkerställa driften vid komplexa industrianläggningar samt arbete med dagligt underhåll av utrustningar och anläggningar.

Inriktningen *processteknik* ska ge kunskaper om industriella processer, kvalitetskontroll, styr- och reglerteknik samt kontroll och underhåll av produktionsutrustningar. Inriktningen kan leda till arbete med planering och driftskötsel vid processtyrda anläggningar där arbetet också kan innefatta provtagningar, kontroller och bedömningar.

Inriktningen *produkt och maskinteknik* ska ge kunskaper om hantering av verktyg och industriella utrustningar samt om hantering och bearbetning av ett visst material, till exempel metall eller trä. Inriktningen kan leda till arbete som maskinoperatör, i vilket bedömningar av produktens utformning och kvalitet är väsentliga. Inriktningen kan också leda till mer produktnära arbete som innefattar såväl design och konstruktion som produktion.

Inriktningen *svetsteknik* ska ge kunskaper om och handlag med olika svetstekniker, plåtbearbetning och tillhörande arbetsmoment. Inriktningen kan leda till arbete inom olika yrkesområden där svetsning är efterfrågad. Inriktningen kan även leda till arbete som godkänd internationell svetsare.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för naturbruksprogrammet

Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom något av naturbrukssektorns områden, till exempel inom djurvård, hästhållning, lantbruk, naturturism, skogsbruk eller trädgård.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att bruka naturen på ett hållbart sätt. Naturbruk innefattar de olika verksamheter som nyttjar och förvaltar naturresurser. Det kan till exempel vara produktion av livsmedel, växtmaterial och träråvara. Andra verksamheter är till exempel natur- och landskapsvård, fiske och vattenbruk, arbete med djur, park- och trädgårdsmiljöer, verksamhet som syftar till naturupplevelser samt annat arbete med varor och tjänster inom naturbrukssektorn.

Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att kritiskt granska och reflektera över naturbrukets arbetsmetoder och hur dessa främjar hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Utbildningen ska också utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning.

Utbildningen ska stimulera elevernas lust att lära och allsidigt bidra till elevernas personliga utveckling. Utbildningen ska förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhälls- och arbetsliv genom att stimulera ett utforskande förhållningssätt där eleverna ges möjlighet att möta och etiskt bemöta olika perspektiv på naturbrukets roll i en hållbar samhällsutveckling. Utbildningen ska även utveckla elevernas förståelse av hur olika faktorer påverkar förutsättningarna för alla människor att arbeta och utvecklas på lika villkor inom naturbrukets olika yrken, oavsett kön, ålder eller bakgrund. Teknikutveckling och förändringar i omvärlden påverkar naturbrukets olika verksamheter över tid. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska dessutom bidra till ett globalt perspektiv på naturbruket samt ge kunskaper om internationellt samarbete.

Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar samt genom olika typer av branschnormer. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser. Arbetsmiljöfrågor ska ha en central plats i utbildningen för att identifiera risker, förebygga arbetsskador och främja god hälsa.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter genom att använda såväl traditionell som digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Vidare ska eleverna kunna bedöma och dokumentera arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.

UTKAST

Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra människor i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga, tolerans och respekt för alla människors lika värde. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Naturbruksprogrammet har sex inriktningar.

Inriktningen *djurvård* ska ge kunskaper om djur för olika ändamål, deras beteende och behov samt samspelet mellan djur och människa. I inriktningen ska eleverna, utifrån ett vetenskapligt synsätt, lära sig att arbeta yrkesmässigt med djur och att sköta djuranläggningar. Inriktningen betonar sambandet mellan tekniska och biologiska kunskaper för en god djurvård. I inriktningen betonas även smittskydd. Inriktningen kan till exempel leda till arbete inom djurens hälso- och sjukvård, med hundar, med djur för forskningsändamål, med djurparksdjur eller arbete inom zoofackhandel.

Inriktningen *hästhållning* ska ge kunskaper om hästar, hästars beteende och behov samt samspelet mellan häst och människa. I inriktningen ska eleverna lära sig att arbeta yrkesmässigt på ett säkert sätt med hästar och att sköta hästanläggningar. Inriktningen betonar sambandet mellan tekniska och biologiska kunskaper för en god hästhållning. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som hästskötare inom hästnäringens olika grenar.

Inriktningen *lantbruk* ska ge kunskaper om växtodling, djurhållning, ekonomi och teknik. Inriktningen betonar sambandet mellan biologiska, tekniska och ekonomiska kunskaper för god produktkvalitet samt för bevarande av miljövärden och biologisk mångfald. Centralt för arbete inom lantbruk är biologisk förståelse av markens, växternas och djurens livsprocesser. Arbete inom lantbruk ställer också krav på tekniskt kunnande samt hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som djurskötare, maskinförare eller arbete med växtodling.

Inriktningen *naturturism* ska ge kunskaper om naturen som en förnybar resurs och om hur hållbara naturupplevelser kan utvecklas och nyttjas inom naturturismen. Inriktningen ska ge kunskaper om och färdigheter i att guida och leda aktiviteter i naturen samt att sköta anläggningar och naturmiljöer för naturturism. Inriktningen betonar sambandet mellan tekniska, biologiska och ekonomiska kunskaper för god förvaltning av naturresurser och för god kvalitet på produkter och tjänster. Arbete inom naturturism ställer krav på säker hantering och användning av teknisk utrustning samt kunskaper om produktsäkerhet och systematiskt säkerhetsarbete. Inriktningen

UTKAST

kan till exempel leda till arbete inom naturguidning, fiske och vattenvård, jakt- och viltvård samt arbete inom därtill kopplad fackhandel.

Inriktningen *skogsbruk* ska ge kunskaper om skogen som en förnybar och hållbar resurs. I inriktningen betonas tekniska, biologiska och ekonomiska kunskaper för en hög avkastning med bibehållen biologisk mångfald och med höga värden på produkter och tjänster. Inriktningen ska också ge kunskaper om skogens sociala värde och skogsbrukets påverkan på människors miljö. Arbete inom skogsbruk ställer höga krav på tekniskt kunnande samt hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som skogsmaskinförare eller skogsvårdare.

Inriktningen *trädgård* ska ge kunskaper om mark, växter och, växtmiljöer samt om trädgårdsanläggning, trädgårdsodling och trädgårdens betydelse för individen och samhället. I inriktningen betonas biologiska, tekniska och ekonomiska kunskaper för god kvalitet på produkter och tjänster. Kunskaper om växter är centralt för allt arbete inom trädgårdsbranschen. Arbete inom trädgård ställer också krav på tekniskt kunnande samt hantering och användning av teknisk utrustning. Inriktningen kan till exempel leda till arbete med trädgårdsanläggning, skötsel av utemiljöer, odling på friland eller i växthus samt arbete inom därtill kopplad fackhandel.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola. Inom programmet kan eleverna ges möjlighet att läsa ämnen som förbereder för vidare studier inom naturvetenskap, främst med koppling till naturbruk.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för naturvetenskapsprogrammet

Naturvetenskapsprogrammet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst naturvetenskap, matematik och teknik men även inom andra områden.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om sammanhang i naturen, livets villkor, fysikaliska fenomen och skeenden samt kemiska processer. Inom biologi, fysik och kemi beskrivs omvärlden i modeller som utvecklas i ett samspel mellan experiment och teori. Utbildningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur samarbeten mellan naturvetenskapliga och andra vetenskapliga discipliner leder till upptäckter och innovationer. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper i matematik. Matematik är ett eget ämne med sin särart och ett hjälpmedel vars begrepp och symbolspråk används för att utforma modeller i avsikt att förstå och analysera samband inom andra ämnesområden. Utbildningen ska stimulera elevernas nyfikenhet och kreativitet samt deras förmåga till analytiskt tänkande.

Genom utbildningen ska eleverna utveckla ett naturvetenskapligt förhållningssätt. Det innefattar förmåga till kritiskt tänkande, logiska resonemang, problemlösning och systematiska undersökningar. Eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla förmåga att värdera olika typer av källor och kunna skilja på påståenden som bygger på vetenskaplig respektive icke-vetenskaplig grund. Naturvetenskapen är i grunden praktiskt utforskande och bygger på ett samspel mellan teori och praktik. Experiment, laborationer, fältstudier och andra jämförbara moment ska därför vara centrala inslag i utbildningen.

Utbildningen ska innehålla ett idéhistoriskt perspektiv vilket innebär att naturvetenskapens idéer och teorier studeras som delar i ett historiskt förlopp. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla intresse för naturvetenskapliga frågeställningar. De ska även få ta del av aktuell forskning inom relevanta områden. Utbildningen ska ge förståelse av hur naturvetenskap och samhällsutveckling ömsesidigt har påverkat och påverkar varandra samt särskilt belysa naturvetenskapens roll i frågor om hållbar utveckling. Utbildningen ska även stimulera eleverna att agera klokt och etiskt i förhållande till sig själv och sin omgivning samt ge möjlighet till etiska diskussioner och egna ställningstaganden om naturvetenskapens roll i samhället.

Språket är ett redskap för kommunikation, reflektion och lärande. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att kommunicera hypoteser, frågeställningar, resultat och slutsatser. Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att argumentera och analysera samt uttrycka sig i varierade tal- och skrivsituationer med anknytning till naturvetenskap och matematik. Eleverna ska även kunna läsa och skriva om samt diskutera naturvetenskap på engelska.

Inom naturvetenskap och matematik sker datainsamling, beräkningar och modellering i huvudsak med datorstöd. Förmåga att söka, sovra, analysera och värdera information samt att tillägna sig ny teknik är viktigt inom naturvetenskap och matematik. Utbildningen ska därför ge god vana att använda modern teknik, digitala verktyg och kalkylprogram vid databearbetning och problemlösning samt erfarenhet av programmering.

UTKAST

Utbildningen ska stimulera eleverna att ta initiativ, omsätta idéer och lösa problem i praktisk handling. Detta främjar elevernas förmåga till samarbete och ansvarstagande samt möjliggör aktivt deltagande i arbets- och samhällsliv. Utifrån studier i såväl naturvetenskap som programmets övriga ämnen ska eleverna även ges möjlighet att utveckla förståelse av faktorer för utveckling av ett demokratiskt, jämställt och hållbart samhälle.

Inriktningar

Naturvetenskapsprogrammet har två inriktningar.

Inriktningen *naturvetenskap* ska ge kunskaper inom biologi, fysik, kemi och matematik.

Inriktningen *naturvetenskap och samhälle* ska ge kunskaper inom naturvetenskap, samhällskunskap och geografi.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det naturvetenskapliga eller matematiska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport eller på annat lämpligt sätt med relevanta verktyg och medier utifrån arbetets innehåll kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för restaurang- och livsmedelsprogrammet

Restaurang- och livsmedelsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom restaurang-, bageri- och livsmedelssektorn, till exempel i restaurang, bageri och med färskvaror.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i arbete med i första hand hantverksmässiga metoder, såväl traditionella som moderna. Den ska också utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i livsmedelsproduktion, matlagning, bakning och servering. Måltiden som helhet är central i utbildningen eftersom de olika verksamhetsområdena samverkar för att skapa måltidsupplevelser Utbildningen ska även ge kunskaper i försäljning, service, hygien, näringslära och specialkoster. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden.

Arbetet nära kunderna ställer krav på goda kunskaper i kommunikation och service. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att bemöta gäster och kunder. Eftersom arbetet inom yrkesområdet i regel utförs i samverkan ska utbildningen även utveckla elevernas förmåga att samverka och kommunicera med andra oavsett bakgrund, position eller kön. Utbildningen ska leda till förståelse av hur könsnormer styr uppfattningar inom yrkesområdet. I yrkesrollen ingår att ta personligt ansvar och att agera med gott omdöme utifrån grundläggande demokratiska värderingar. Eleverna ska vidare utveckla förmågan att arbeta i grupp, ta initiativ, vara lyhörda, arbeta självständigt och kunna använda yrkets fackspråk. Utbildningen ska även utveckla elevernas förmåga att arbeta med planering, dokumentation, organisation och ekonomi.

Branschen präglas av förändring och utveckling, vilket ställer krav på kreativitet och flexibilitet. Därför ska utbildningen förbereda eleverna för fortsatt lärande i arbetslivet samt för att nyfiket reflektera över sitt eget lärande och sin personliga utveckling. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att värdera information inom till exempel kost, näring och hälsa. Utbildningen ska utveckla elevernas ansvarskänsla, kvalitetsmedvetenhet och företagsekonomiska förståelse samt utveckla deras förmåga att se och förstå sin egen roll i verksamheten. Arbetsmiljöfrågor och frågor om arbetsorganisation ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och främja god hälsa. Utbildningen ska ge eleverna de kunskaper som behövs för att arbeta arbetsmiljöriktigt, säkert och i enlighet med lagar och andra bestämmelser inom yrkesområdet.

Livsmedels- och restaurangbranschen har en stark internationell prägel. Därför ska kunskaper om livsmedel och måltider i andra kulturer samt kännedom om andra länder ingå i utbildningen. Branschen har dessutom en regional anknytning, med fokus på närliggande produktion och lokala traditioner, vilket ska återspeglas i utbildningen.

Utbildningen ska ge kunskaper om entreprenörskap och olika former av företagande eftersom branschen kännetecknas av många olika typer av företag. Oavsett företagstyp behöver både anställda och egna företagare initiativförmåga, idérikedom och egen drivkraft. Utbildningen ska dessutom leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering och försäljning ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan som djurhållning, odling, transport och förädling. Utbildningen ska också ge

kunskaper om vad som främjar hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Restaurang- och livsmedelsprogrammet har två inriktningar.

Inriktningen *bageri och konditori* ska ge kunskaper framför allt för arbete inom den hantverksmässiga delen av dessa näringar. Den ska ge de kunskaper som behövs för såväl små- som storskalig verksamhet. Inriktningen kan till exempel leda till yrken som bagare eller konditor.

Inriktningen *kök och servering* ska ge kunskaper inom matlagning i offentlig eller privat restaurangverksamhet, servering och bararbete samt arbete inom besöksnäringen. Inriktningen kan till exempel leda till yrken som kock, servitris eller servitör.

Båda inriktningarna kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för samhällsvetenskapsprogrammet

Samhällsvetenskapsprogrammet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom ett brett samhällsvetenskapligt område.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om samhällsförhållanden i Sverige och världen i övrigt, om samspelet mellan individ och samhälle samt om hur människors livsvillkor varierar över tid och rum. I detta ingår kunskaper om människor som individer, som gruppmedlemmar och som deltagare i en samhällsgemenskap, samt om samhällens strukturer, verksamheter och funktioner. Utbildningen ska behandla frågor om bland annat ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, däribland jämlikhet, jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati. Utbildningen ska även ge eleverna förståelse av hur olika faktorer påverkar möjligheterna att bygga ett demokratiskt och hållbart samhälle.

Utbildningen ska också behandla makt och maktrelationer ur ekonomiska, sociala och politiska aspekter. I detta ingår studier av faktorer som kan påverka och förklara det som sker i samhället alltifrån den lokala till den globala nivån. Utbildningen ska ge ett historiskt perspektiv för att eleverna med hjälp av det förflutna ska förstå förhållanden i dagens samhälle och orientera sig inför framtida samhällsförändringar. Eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur åsikter och värderingar uppkommer i samhället på såväl individ- som samhällsnivå. Detta främjar ett aktivt deltagande i samhällslivet med utgångspunkt i demokratiska värderingar. Utbildningen ska även behandla mediernas och informationsteknikens förutsättning och möjligheter och hur digitaliseringen och olika medier påverkar det moderna samhället.

Utifrån studier av samhällsfrågor ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett etiskt, vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt. I detta ingår att kunna avgöra om påståenden är grundade på fakta och att kunna urskilja värderingar i olika typer av källor. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att söka, sovra och bearbeta information med kritisk medvetenhet.

Utbildningen ska utveckla elevernas vetenskapliga förhållningssätt genom att de får formulera och utreda frågeställningar samt pröva att tillämpa teorier och metoder som används inom samhällsvetenskapen. Eleverna ska ges möjlighet att diskutera lösningar på samhällsvetenskapliga problem och motivera ställningstaganden med välgrundade argument.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att skriva, läsa, tolka och förstå olika typer av texter inom utbildningens olika kunskapsområden. Eleverna ska också ges möjlighet att uttrycka sig i varierande skriv- och talsituationer på framför allt svenska och engelska.

Utbildningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga, kreativitet, självständighet, ansvarstagande och förmåga att se möjligheter, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling. Utbildningen ska också ge förutsättningar för eleverna att utveckla ett tvärvetenskapligt förhållningssätt.

Inriktningar

Samhällsvetenskapsprogrammet har tre inriktningar.

Inriktningen *beteendevetenskap* ska ge kunskaper om människors utveckling, socialisation och samspel ur ett psykologiskt och socialt perspektiv. I inriktningen ska eleverna fördjupa sin förståelse av människors agerande som individer samt som deltagare i grupper, organisationer och samhällen ur olika perspektiv. Inriktningen ska även ge kunskaper om det moderna och urbana samhällets framväxt samt utveckla elevernas förmåga att tillämpa metoder som används inom samhällsvetenskapen.

Inriktningen *medier, journalistik och kommunikation* ska ge kunskaper om mediernas roll i samhället och om hur medieteknik kan användas för att förmedla budskap på ett intresseväckande sätt. I inriktningen ska eleverna studera kommunikation, journalistik, information och reklam och praktiskt få pröva textens, bildens och ljudets kommunikativa möjligheter. Eleverna ska få utveckla både praktiska och teoretiska kunskaper i olika interaktiva kommunikationsformer. Inriktningen ska ge eleverna möjlighet att undersöka hur media påverkar människor individuellt och i grupp när det gäller till exempel åsikts- och opinionsbildning och hur vår omvärldsuppfattning formas.

Inriktningen *samhällsvetenskap* ska ge kunskaper om samhällsstrukturer och om människors livsvillkor utifrån individ-, grupp- och samhällsnivå. I inriktningen ska eleverna bredda och fördjupa sin förståelse av samhällsfrågor genom att tolka och förklara företeelser och sammanhang. Inriktningen ska också utveckla elevernas förmåga att tillämpa metoder som används inom samhällsvetenskapen.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det samhällsvetenskapliga området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport, eller i relevanta fall i en medieproduktion eller på annat lämpligt sätt utifrån arbetets innehåll kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för teknikprogrammet

Teknikprogrammet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst teknik- och naturvetenskap men även inom andra områden.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i teknik och teknisk utveckling. Den ska också belysa teknikens roll i samspelet mellan människa och natur med hänsyn till hållbar utveckling. Det tekniska kunskapsområdet omfattar hur teknik formas och ständigt förändras. Digitaliseringen är en stor del av den tekniska utvecklingen och eleverna ska därför ges förutsättningar att utveckla förståelse av de möjligheter och det ansvar som digital utveckling medför. Utbildningen ska visa sambanden mellan de olika delarna i teknikutvecklingsprocesser och bidra till att eleverna förstår hela kedjan i utveckling av teknik i ett hållbart samhälle.

I teknik ska eleverna definiera och analysera olika egenskaper hos tekniska objekt och processer samt utveckla förmåga att analysera och förstå tekniska system. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om fysik, kemi och matematik med fokus på tekniska processer. I fysik och kemi ska eleverna undersöka, beskriva och systematisera olika företeelser i sin omgivning samt göra kopplingar till tekniska processer. Matematik är inom teknikområdet ett språk och ett redskap för att förstå, uttrycka och analysera sammanhang. Alla ämnen inom utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik, särskilt som ett redskap för teknik och teknisk utveckling.

Utbildningen ska stimulera elevernas nyfikenhet, kreativitet och lust att utvecklas. Utbildningen ska bygga på ett etiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till teknik och ett kritiskt, kreativt och konstruktivt tänkande ska främjas. På så vis ska utbildningen förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet. I utbildningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att söka, sovra, värdera och bearbeta information med källkritisk medvetenhet. Utbildningen ska innehålla kreativa och problemlösande arbetsformer samt ge förutsättningar för eleverna att utveckla ett tvärvetenskapligt förhållningssätt. Teori och praktisk tillämpning ska samverka och utbildningen ska ge eleverna kunskaper om och färdigheter i att samarbeta med andra. Eleverna ska också ges möjlighet att pröva ingenjörsmässiga arbetssätt genom att analysera behov, utveckla en idé och designa, konstruera och producera en produkt eller tjänst med hänsyn till hur den ska användas och hur den ska tas om hand efter sin livslängd. Eftersom utveckling av teknik ofta sker i projektarbetsform, ska utbildningen ge kunskaper om projektarbete och färdigheter i att arbeta i projekt såväl enskilt som i grupp. Entreprenörskap och innovationstänkande ska ingå i utbildningen.

Utbildningen ska vidareutveckla elevernas kommunikativa förmågor i tal, skrift och visualisering. Det innebär bland annat att förmedla synpunkter, förklara sammanhang och dokumentera samt använda uttrycksformer anpassade till olika målgrupper och att förstå kommunikationens specifika roll inom teknikområdet. Utbildningen ska ge kunskaper om digitala medier för att eleverna till exempel ska kunna presentera tekniskt innehåll och framställa modeller. Utbildningen ska ge eleverna kunskaper om och färdigheter i engelska i en teknisk kontext, så att de kan utveckla sin kommunikativa förmåga och därmed dela och ta del av teknik och teknikutveckling.

UTKAST

Utbildningen ska utgå från alla människors lika värde och olika erfarenheter av och förhållande till teknikområdet. Den ska därför ge kunskaper om hur könsnormer och människors olika förutsättningar kan påverka möjligheten att utforma, utveckla och använda teknik. Utbildningen ska också ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av hur teknisk utveckling och samhällsutveckling ömsesidigt har påverkat och påverkar varandra samt hur dåtidens teknik har påverkat vår tid och hur vår tids teknik kan komma att påverka framtiden.

Inriktningar

Teknikprogrammet har fem inriktningar.

Inriktningen *design och produktutveckling* ska ge kunskaper om och färdigheter i arbetsmetoder och verktyg för att designa och utveckla produkter. Den ska behandla konstruktion, cad (computer aided design) och visualisering.

Inriktningen *informations- och medieteknik* ska ge kunskaper om och färdigheter i arbetsmetoder och verktyg för att skapa digitala produkter, tjänster och system. Den ska behandla programmering, digital media, webbutveckling samt dator- och kommunikationsteknik.

Inriktningen *produktionsteknik* ska ge kunskaper om och färdigheter i produktion och automation. Den ska behandla hållbar produktion, produktionsmetoder, produktionsutveckling och automatiserade processer.

Inriktningen *samhällsbyggande och miljö* ska ge kunskaper om och färdigheter i samhällsplanering, arkitektur och byggnadsteknik. Den ska behandla byggande och miljöfrågor ur ett brett perspektiv, såväl tekniskt, ekologiskt och estetiskt som ekonomiskt och socialt.

Inriktningen *teknikvetenskap* ska ge kunskaper om och färdigheter i arbetsmetoder och verktyg för modellering och simulering inom det tekniska området. Den ska fördjupa kunskaper om teknik, matematik och fysik.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det tekniska området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor. Gymnasiearbetet ska redovisas antingen i en skriftlig rapport eller på annat lämpligt sätt med relevanta verktyg och medier utifrån arbetets innehåll kompletterat med en kortare skriftlig redogörelse. Rapporten eller den skriftliga redogörelsen ska innehålla en kort sammanfattning på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för VVS- och fastighetsprogrammet

VVS- och fastighetsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom yrkesområden med fokus på system för kyl- och värmepumpar, ventilation, värme, sanitet och andra integrerade system i fastigheter.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i installation, felsökning, reparation, drift och underhåll samt förvaltning av fastigheter, tekniska anläggningar och system. Utbildningen ska också ge eleverna kunskaper om och färdigheter i reglerteknik och energioptimering av anläggningar samt utveckla elevernas förmåga till systemtänkande. Även planering, genomförande och dokumentation av arbetsuppgifter samt kvalitetssäkring och utvärdering av utförda uppdrag ska ingå i utbildningen. I arbetet med tekniska installationer används i allt större utsträckning digitala lösningar, till exempel vid val av komponenter, system, metoder och hjälpmedel. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att använda relevant digital teknik. Dessutom ska utbildningen ge eleverna kunskaper om arbetsmiljöregler och säkerhetsbestämmelser samt kännedom om nationella och internationella bestämmelser som gäller för valt yrke.

För att kunna arbeta med mesta möjliga hänsyn till miljö och resursanvändning vid ny- och ombyggnation samt underhåll krävs kunskaper om energieffektiva system och produkter. Därför ska utbildningen öka elevernas medvetenhet om ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet samt utveckla deras förmåga att omsätta dessa kunskaper i praktisk handling. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av hur energianvändning påverkar inomhusklimat och därmed människors och byggnaders välbefinnande. Utbildningen ska vidare utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer påverkar social hållbarhet. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar och jämställdhet ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur kön, relationer och sexualitet framställs och bemöts i olika sammanhang. Utbildningen ska vidare belysa hur människors olika förutsättningar och möjligheter kan påverka arbetet inom yrkesområdet.

Många arbetsuppgifter inom yrkesområdena innebär kontakter med entreprenörer, leverantörer, beställare och kunder. Det ställer krav på kommunikativ och social förmåga samt känsla för service. Därför ska alla ämnen i utbildningen utveckla elevernas språkliga förmåga för att gynna kommunikation och samverkan med andra yrkesgrupper och människor oavsett bakgrund. Kommunikation och instruktion på arbetsplatserna sker i allt högre grad på engelska. Därför ska utbildningen ge eleverna möjlighet att förbereda sig för en sådan arbetsmiljö. Vidare ska utbildningen ge kunskaper om branschens olika yrken och de arbetsuppgifter som förekommer inom olika yrkesinriktningar. Utbildningen kan även förbereda för eget företagande inom området.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att söka, sortera och bearbeta information utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Utbildningen ska vidare utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska och utvärdera det egna arbetet i relation till kvalitets- och säkerhetskrav. Arbetsmiljö, säkerhet och ergonomi ska ha en central plats i utbildningen. Färdighetsträning i yrket ska vara en väsentlig del av utbildningen och ska genomföras på ett sådant sätt att eleverna lär sig utföra uppgifter såväl självständigt som tillsammans med andra. Utbildningen ska även ge eleverna

UTKAST

möjlighet att arbeta med både nya och beprövade material och arbetsmetoder. Utbildningens arbetsområden står under ständig utveckling gällande metoder, material och tekniker. Detta ställer krav på kontinuerligt lärande och personligt ansvarstagande. Utbildningen ska därför utveckla elevernas kreativitet och tilltro till sin egen förmåga samt även ge eleverna möjlighet att utveckla ett entreprenöriellt förhållningssätt.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

VVS- och fastighetsprogrammet har fyra inriktningar.

Inriktningen *fastighet* ska ge kunskaper om uppbyggnad av system i energitekniska anläggningar samt om funktioner hos system med tillhörande komponenter och den tekniska dokumentation som används i yrket. Den ska också ge kunskaper i service, drift och underhåll av fastigheter. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som fastighetstekniker.

Inriktningen *kyl- och värmepumpsteknik* ska ge kunskaper i installation, service, drift och underhåll av olika anläggningar, till exempel isbanor, kyl- och frysdiskar och värmepumpar. Den ska ge kunskaper om energioptimering och utveckla förmåga till systemtänkande. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som kyl- och värmepumpsmontör.

Inriktningen *ventilation* ska ge kunskaper i installation, service och underhåll av ventilationssystem. Den ska ge kunskaper om hur olika ventilationssystem byggs upp och hur de fungerar samt kunskaper om vikten av fungerande ventilation för att uppnå god inomhusmiljö. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som ventilationsmontör.

Inriktningen *VVS* ska ge kunskaper i installation, service och underhåll av värme- och sanitetssystem. Den ska ge eleverna kunskaper för att bygga system med givna funktioner och enligt gällande installationsregler och bygglagstiftning. Inriktningen kan till exempel leda till arbete som VVS-, industrirör-, sprinkler- eller isoleringsmontör.

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag till examensmål för vård- och omsorgsprogrammet

Vård- och omsorgsprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i vård, omvårdnad och omsorg samt ge kunskaper om hälsa, ohälsa och funktionsnedsättning. Inom vård och omsorg handlar arbetet om att bevara eller återställa människors hälsa och stödja deras förmåga att utveckla sina resurser. Arbetet utgår från en människosyn som betonar människors lika värde, mänsklig värdighet, livskvalitet och välbefinnande. Utbildningen ska därför utveckla elevernas kunskaper om människan i olika åldrar ur biologiska, psykologiska, sociala, kulturella och existentiella aspekter vid hälsa, ohälsa och funktionsnedsättning. I yrkesutövningen kombineras kunskaper från olika ämnesområden som medicin, pedagogik, sociologi, psykologi och vårdvetenskap. Utbildningen ska därför leda till att eleverna utvecklar en helhetssyn på människan och förståelse av livsstilens betydelse för hälsan.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att bemöta människor på ett yrkesmässigt sätt, kommunicera med respekt för individens integritet och ge människor möjlighet till delaktighet och inflytande oavsett kön, ålder eller bakgrund. Eleverna ska också utveckla förståelse av människors olika behov och förutsättningar. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar ska utbildningen bidra till elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Utbildningen ska även bidra till att utveckla elevernas nyfikenhet och stödja deras fortsatta lärande i yrkesrollen. Dessutom ska eleverna utveckla en förmåga att diskutera och ta ställning i etiska frågor som rör yrkesutövningen och att följa den etik som råder inom yrkesområdet.

Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser och förmåga att tillämpa dem i praktiskt arbete.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt eftersom det skapar en grund för ett gott samarbete samt för att kunna ge korrekt och komplex information till patienter och brukare. Ett rikt och nyanserat språk är ett redskap för reflektion och lärande. Kunskaper i språk ökar dessutom möjligheterna att kommunicera med patienter och brukare samt att arbeta i andra länder.

I vård och omsorg används it, digitala hjälpmedel och annan teknisk utrustning. Utbildningen ska därför bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digitaliseringens möjligheter inom för utbildningen relevanta arbetsområden.

Utbildningen ska ge eleverna färdigheter i att utföra de arbetsuppgifter som förekommer inom området, såsom stöd och hjälp med personlig vård, medicintekniska uppgifter, hushållsuppgifter samt administrativa, sociala och socialpedagogiska uppgifter. Dessa arbetsuppgifter ska utföras på ett yrkesmässigt sätt, det vill säga etiskt, estetiskt, hygieniskt, rehabiliterande eller habiliterande, ergonomiskt och hälsofrämjande.

Att identifiera, analysera och ta initiativ till att lösa problem i olika vård- och omsorgssituationer samt att se konsekvenser av handlingsalternativ är viktigt inom yrkesområdet. Därför ska

UTKAST

utbildningen utveckla elevernas förmåga till detta liksom deras kreativitet, initiativförmåga och kvalitetsmedvetenhet. Utbildningen kan även förbereda för eget företagande inom området.

Utbildningen ska också ge eleverna kunskaper om vårdens och omsorgens historiska utveckling. Med detta som grund och med stöd av aktuell forskning ska eleverna utveckla förmåga att kritiskt granska invanda rutiner och kunna föreslå förändringar som innebär ökad kvalitet och hållbar utveckling inom verksamhetsområdet.

Utbildningen ska ge kunskaper om och insikter i arbetsmiljöns betydelse för fysisk, psykisk och social hälsa samt hur samverkan för att skapa goda och jämlika arbetsförhållanden kan ske.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Inriktningar

Vård- och omsorgsprogrammet har inga inriktningar, men programmet ger möjlighet till val av ytterligare nivåer eller ämnen och inom ramen för programfördjupningen.

Programmet kan leda till arbete inom hälso- och sjukvård samt inom socialtjänst, till exempel på vårdavdelning inom somatisk och psykiatrisk vård, hemsjukvård, gruppbostad, hemtjänst eller som personlig assistent.

Utbildningen kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola. Inom programmet kan eleverna ges möjlighet att läsa ämnen som förbereder för vidare studier främst inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. I gymnasiearbetet ska eleven visa sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ändrad benämning *programmet för handel och service)*

Programmet för handel och service är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom handel och service.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom handel och service där kommunikation är centralt. Handel och service omfattar till exempel försäljning, marknadsföring, kundservice, produktkunskap samt varuhantering. Utbildningen ska bidra till att främja och utveckla elevernas tilltro till sin egen förmåga, nyfikenhet, självständighet, samarbetsförmåga och vilja att ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling. Utbildningen ska dessutom utveckla elevernas förståelse av hur lokala, nationella och globala förhållanden och förutsättningar påverkar handel och service.

Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar ska utbildningen bidra till elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Eleverna ska ges möjlighet att utifrån ett etiskt förhållningssätt delta i diskussioner och värdera egna och andras synpunkter. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att formulera och kommunicera synpunkter och budskap både muntligt och skriftligt samt med hjälp av olika medier. Utbildningen ska dessutom utveckla elevernas kunskaper om informationssökning och källkritik samt färdigheter i att använda digital teknik på ett situationsanpassat sätt.

Utbildningen ska även utveckla elevernas kunskaper om lagar och andra bestämmelser inom arbetsområdet. Utbildningen ska ge kunskaper om arbetsrätt och om arbetsmiljöns betydelse för fysisk och psykosocial hälsa samt om hur samverkan för att skapa goda och jämlika arbetsförhållanden kan ske.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete med vanligt förekommande arbetsmoment inom handel och service ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin handlingsberedskap och initiativförmåga. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter och metoder. Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om vilka konsekvenser hantering och val av material får för människor och miljö och på så sätt ge eleverna möjligheter att arbeta på ett sätt som främjar hållbar utveckling.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel handel och service.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter

UTKAST

inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för estetiska verksamheter

Programmet för estetiska verksamheter ska ge eleverna kunskaper om olika estetiska uttrycksformer. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom olika områden där estetiska färdigheter och kommunikativa förmågor tas till vara, till exempel inom kultur, omsorg och handel. Programmet ska även kunna leda till fortsatta studier, till exempel inom folkbildningen.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i olika estetiska uttryck. Utbildningen ska även utveckla elevernas förmåga att samarbeta och kommunicera med andra människor. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att kommunicera tankar och idéer med hjälp av estetiska uttrycksformer samt i tal och skrift. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper om människan i samtiden, i historien och i världen utifrån konstnärliga och kulturella perspektiv. Genom såväl estetiska som andra kunskapsområden ska eleverna utveckla sina kunskaper om demokrati, jämställdhet och hållbar utveckling. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att använda digitala verktyg, lösa problem och källkritiskt värdera estetiska uttryck och information.

Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att skapa, uppleva, beskriva och tolka konst och kultur. Eleverna ska också ges möjligheter att reflektera över egna och andras arbeten. Gemensamma projekt ska bidra till samverkan mellan olika estetiska uttrycksformer och till att eleverna ges möjligheter att omsätta idéer och kunskaper i praktisk handling. Praktiska moment och studiebesök ska ingå i utbildningen för att ge eleverna möjligheter att utveckla ett estetiskt intresse och förhållningssätt. Arbetsmiljö och säkerhet ska ingå i utbildningen för att främja en god hälsa och förebygga arbetsskador. Utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas förmåga att identifiera risker i arbetsmiljön samt arbeta på ett ergonomiskt och säkert sätt på egen hand och tillsammans med andra.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom områden där estetiska färdigheter och kommunikativa förmågor tas till vara eller kan leda till fortsatta studier, till exempel inom folkbildningen.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för fastighet och byggnation

Programmet för fastighet och byggnation är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete med till exempel tillsyn, underhåll och reparationer av fastigheter och omgivande miljöer. Kunskaperna kan användas även för annat arbete som kan kopplas till utbildningsområdet, till exempel fack- och detaljhandel.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra grundläggande arbetsuppgifter inom fastighet och enklare byggnation. Skötsel av fastigheter innefattar tillsyn över lokaler och underhåll av fastigheter med omgivande miljöer. Underhåll kan bland annat innebära enklare renoverings- och reparationsarbeten. Tillsyn över och skötsel av lokaler kan till exempel innebära lokalvård, källsortering och återvinning av material. Arbete i utemiljöer kan till exempel vara enklare markarbete eller förberedande och vårdande arbeten när det gäller gröna ytor, planteringar eller platt- och stenbeläggningar. Arbetsuppgifter inom byggnation kan till exempel vara enklare byggnadsarbete, måleriarbeten och reparationer av byggnader. Andra arbetsuppgifter som kan kopplas till programmets utbildningsområden kan till exempel vara inom byggvaruhandel eller återbruk.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att planera och genomföra samt i förekommande fall utvärdera och dokumentera olika arbetsuppgifter och olika arbetsmoment. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att kunna välja, använda och vårda material, verktyg och maskiner som är relevanta för uppgiften samt att lösa de problem som uppstår i det dagliga arbetet. Arbetsuppgifter inom yrkesområdet ställer också krav på social förmåga och känsla för service. Därför ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att kommunicera och samverka med andra människor. Utbildningen ska utveckla elevernas serviceförmåga, kvalitetsmedvetenhet och kreativitet. Utbildningen ska också bidra till att främja elevernas tilltro till sin egen förmåga, nyfikenhet, självständighet, samarbetsförmåga samt vilja att ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling.

Utbildningen ska ge kunskaper om arbetsmiljöregler och säkerhetsbestämmelser så att arbetet ska kunna genomföras på ett ergonomiskt, hälsosamt och säkert sätt för att förebygga olyckor, förslitningar och andra arbetsskador. Arbetsmiljö och säkerhet ska ha en central roll i utbildningen. Utbildningen ska öka elevernas medvetenhet kring frågor som handlar om miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet samt utveckla deras förmåga att omsätta dessa kunskaper i praktisk handling. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om miljöpåverkan, effektiv resursanvändning, återvinning, kretslopp och kreativt återbruk så att de kan arbeta på ett sätt som främjar hållbar utveckling. Utbildningen ska vidare utveckla elevernas förmåga att använda tidsenliga metoder, till exempel digital teknik, samt andra hjälpmedel. Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa människors möjlighet att forma såväl samhället som sina egna liv samt öka elevernas handlingsberedskap i verkliga situationer under utbildningen och fortsatt arbetsliv.

UTKAST

Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar och jämställdhet ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur kön, relationer och sexualitet framställs och bemöts i olika sammanhang.

Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att reflektera över sina egna arbetsprocesser samt kritiskt granska och utvärdera arbetet i relation till kvalitets- och säkerhetskrav. Färdighetsträning inom yrkesområdet ska vara en huvudsaklig del av utbildningen och ska genomföras på ett sådant sätt att eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att planera och utföra uppgifter så självständigt som möjligt. Eleverna ska i alla ämnen arbeta med att utveckla sitt språk och få möjlighet att diskutera, uttrycka ståndpunkter och argumentera. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att söka, sortera och bearbeta information med ett kritiskt förhållningssätt.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning eller breddning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel tillsyn och underhåll av fastigheter och omgivande miljöer eller annat arbete som kan kopplas till utbildningsområdet.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för fordonsvård och godshantering

Programmet för fordonsvård och godshantering är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för att utföra arbetsuppgifter inom fordonsvård eller godshantering.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra enklare arbetsuppgifter inom fordonsvård och underhåll, lagerhållning eller godshantering. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att planera samt välja och använda verktyg, material och metoder för att utföra arbetsuppgifter och arbetsmoment med hänsyn till kvalitet och säkerhet. Eleverna ska dessutom ges möjlighet att utveckla förmåga att genomföra olika arbetsuppgifter på ett sätt som främjar hållbar utveckling. Utbildningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur teknikutveckling och nya förutsättningar kan skapa förändrade villkor för yrkesområdet.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att söka, bearbeta och använda information med hjälp av manualer, instruktioner och digitala informationssystem på det sätt som arbetsuppgifterna kräver. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper om lagar och andra bestämmelser inom det valda yrkesområdet för att kunna identifiera risker i sin arbetsmiljö och förebygga arbetsskador.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om material, teknisk utrustning och metoder. Utbildningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper för att så självständigt som möjligt kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma resultatet av arbetet. Utbildningen ska dessutom ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över sitt eget lärande utifrån olika arbetsuppgifter. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla initiativförmåga, idérikedom och företagsamhet samt förståelse av branschens olika möjligheter.

Utbildningen ska stimulera eleverna att nyfiket söka kunskap och till livslångt lärande. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att utveckla tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i såväl samhälls- som arbetsliv. Utbildningen ska även åskådliggöra olika erfarenheter i förhållande till yrkesområdet och ge eleverna möjlighet att reflektera över hur normer om bland annat kön kan styra uppfattningar och strukturer. På så sätt ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att överväga olika handlingsalternativ oavsett grupptillhörighet och traditioner. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att hantera och utveckla goda relationer med både medarbetare och kunder.

Utbildningen ska också bidra till att eleverna i sin kommunikation utvecklar förmåga att använda ett språkbruk som är anpassat till olika situationer som kan uppkomma inom yrkesområdet och ett ordförråd som är relevant för området. Kommunikationen ska präglas av grundläggande demokratiska värderingar.

UTKAST

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom området fordonsvård och underhåll, till exempel tvätt och underhåll av fordon samt enklare byten av servicedelar eller inom området godshantering, till exempel enklare hantering av varor och gods i butik och på lager.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för hantverk och produktion

Programmet för hantverk och produktion är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel materialbearbetning, industriell produktion och underhåll i verkstad.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra arbetsuppgifter på ett säkert sätt inom hantverk och produktion. Arbetsuppgifter inom yrkesområdet kan vara produkttillverkning, montering och sammanfogning samt underhåll i verkstad, som innefattar ordning och skötsel av material och verktyg. För arbete inom yrkesområdet ska eleverna utveckla kunskaper om produktionsprocessen från idé till färdig produkt samt om utrustningens funktion, användningsområde och skötsel. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas medvetenhet om hur färg och form inverkar på upplevt resultat. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att välja och använda verktyg, material och tekniker samt kunskaper om hållbar utveckling. Digitala tekniker som kan användas i den aktuella produktionskedjan eller för att genomföra arbetsuppgiften ska ingå i utbildningen.

Utbildningen ska stimulera nyfikenhet, kreativitet och initiativförmåga samt främja elevernas tilltro till sin egen förmåga. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt och ta ställning i olika samhällsfrågor för att kunna delta aktivt i samhällslivet. Arbetsmiljö och säkerhet ska ha en central roll i utbildningen för att främja en god hälsa för både individ och grupp samt för att förebygga olyckor och arbetsskador. Utbildningen ska därför ge kunskaper om arbetsmiljöregler och säkerhetsbestämmelser så att arbetet ska kunna genomföras på ett ergonomiskt, hälsosamt och säkert sätt.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att utföra olika arbetsmoment samt förståelse av det egna arbetets betydelse i produktionskedjan. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att samarbeta och medverka till det gemensamma resultatet. Färdighetsträning inom yrkesområdet ska vara en väsentlig del av utbildningen och genomföras såväl självständigt som i samverkan med andra. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att samverka inom yrkesområdet och använda ett språk som är relevant för sammanhanget. Utbildningen ska vila på grundläggande demokratiska värderingar med respekt för alla människors olikheter, däribland kön och kulturell bakgrund.

Eleverna ska få kunskaper om material och teknik så att de kan arbeta på ett sätt som främjar hållbar utveckling. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att arbeta med både nya och beprövade material och arbetsmetoder samt att planera, genomföra, dokumentera, utvärdera och utveckla både det egna och det gemensamma arbetet.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

UTKAST

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel montering, sammanfogning, materialbearbetning eller underhåll i verkstad.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för hotell, restaurang och bageri

Programmet för hotell, restaurang och bageri är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete med till exempel service, matlagning, bakning samt hantering och försäljning av färskvaror och livsmedel.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i service och bemötande inom besöksnäringarna samt i matlagning, bakning och servering. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om livsmedel, hygien, näringslära och specialkost för olika ändamål. Utbildningen ska även utveckla elevernas kunskaper om besöksnäringen som helhet med fokus på kost och logi samt utveckla deras förståelse av kundernas förväntningar på service och bemötande. Inom programmets yrkesområden genomförs flertalet arbetsuppgifter i samverkan med andra. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att samarbeta med andra oavsett kön, bakgrund, ålder, position eller kompetens. Utbildningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förmåga att så självständigt som möjligt planera, genomföra och avsluta arbetsuppgifter med hänsyn till säkerhet, miljö och ekonomi. I det praktiska arbetet ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda lämpliga verktyg, däribland digitala. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas nyfikenhet och lust till fortsatt lärande inom yrkesområdet samt främja personlig utveckling.

Inom besöksnäringen erbjuds ofta lokala evenemang, upplevelser och produkter till besökande gäster. Därför ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om närproducerade livsmedel och lokala traditioner. Utbildningen ska dessutom utveckla elevernas förmåga till service och bemötande gentemot gäster, kunder och arbetskamrater. Därför ska utbildningen också utveckla elevernas kommunikativa färdigheter. Vidare ska utbildningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att använda ett språkbruk och ett ordförråd som är anpassat till olika situationer som kan uppkomma inom yrkesområdet.

Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att göra val med hänsyn till etik och hållbar utveckling. Den ska också ge eleverna kunskaper för att arbeta arbetsmiljöriktigt, säkert och i enlighet med lagar och andra bestämmelser inom yrkesområdet. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att värdera information samt delta i diskussioner om till exempel kost, hälsa och relationer för att kunna göra underbyggda val.

Genom praktiskt arbete ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att genomföra olika arbetsmoment med traditionella och moderna metoder. Eleverna ska dessutom ges möjlighet att utveckla förmåga att ta initiativ, kommunicera och samverka med andra samt agera serviceinriktat. Eleverna ska också ges möjlighet att reflektera över och diskutera hur tradition och kultur påverkar människor samt deras efterfrågan på service och bemötande.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

UTKAST

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel hotell, restaurang, storkök, bageri och konditori eller med färskvaror i butik.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för hälsa, vård och omsorg

Programmet för hälsa, vård och omsorg är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete till exempel inom fritidssektorn, förskola eller äldreomsorg.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom friskvård, förskola, vård och omsorg, till exempel hushållsarbete, lokalvård samt stöd i unga och äldres vardag och utevistelse. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om hur levnadsvanor påverkar människors hälsa samt utveckla elevernas förståelse av hur lokala, nationella och globala förhållanden och förutsättningar påverkar människan. Utbildningen ska även utveckla elevernas kunskaper om förskolebarns lärande. För att eleverna ska ges möjlighet att utveckla en tilltro till sin egen förmåga och en trygghet i sin yrkesidentitet ska utbildningen stimulera och främja elevernas kreativitet och initiativförmåga.

Centralt i utbildningen är en helhetssyn på människan och alla människors lika värde. Med utgångspunkt i grundläggande demokratiska värderingar ska utbildningen bidra till elevernas utveckling till ansvarskännande människor som deltar aktivt i arbets- och samhällslivet. Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att kommunicera och möta människor utifrån ett demokratiskt, etiskt och jämställt förhållningssätt. Utbildningen ska även utveckla elevernas kunskaper om lagar och andra bestämmelser inom programmets yrkesområden hälsa, vård och omsorg samt om hur arbetet kan utföras på ett sätt som främjar hållbar utveckling.

Utbildningen ska ge kunskaper om och insikter i arbetsmiljöns betydelse för fysisk, psykisk och social hälsa samt om hur samverkan kan ske för att skapa goda och jämlika arbetsförhållanden. Utbildningen ska också ge kunskaper om arbetsmiljöregler och säkerhetsbestämmelser så att arbetet ska kunna genomföras på ett ergonomiskt, hälsosamt och säkert sätt för att förebygga förslitningar och andra arbetsskador.

Kännetecknande för de verksamheter som programmet utbildar för är att samverkan, samarbete och kommunikation mellan människor är viktigt. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor genom att lösa uppgifter och utföra praktiska arbetsmoment i samarbete med andra, men också så självständigt som möjligt. Dessutom ska utbildningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om informationssökning och källkritik samt bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digitaliseringens möjligheter inom för utbildningen relevanta arbetsområden.

Verksamheternas betoning på arbete med människor innebär att ett etiskt förhållningssätt och demokratiska värden ska genomsyra utbildningen. Eleverna ska också ges möjlighet att reflektera över och diskutera sociala och kulturella frågor. Utbildningen ska bidra till att främja elevernas självförtroende, nyfikenhet, självständighet, samarbetsförmåga och vilja att ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

UTKAST

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel fritidssektorn, förskola och äldreomsorg.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för samhälle, natur och språk

Programmet för samhälle, natur och språk ska ge eleverna kunskaper inom samhällskunskap, naturkunskap och språk. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel service och handel eller inom andra områden där kunskaper om samhälle och natur samt kommunikativa färdigheter används. Programmet ska även kunna leda till fortsatta studier, till exempel inom folkbildningen.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om samhälle, individ och natur samt om hur de påverkar och påverkas av varandra ur ett lokalt, nationellt och globalt perspektiv. Utbildningen ska också ha ett historiskt perspektiv för att ge eleverna möjlighet att förstå förhållandena i dagens samhälle och kunna orientera sig inför framtida samhällsförändringar. Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om människors livsvillkor samt förmåga att ta ställning i olika samhällsfrågor och härigenom aktivt delta i samhällslivet. Utbildningen ska stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper, samt främja såväl initiativförmåga och kreativitet som kritiskt förhållningssätt.

Utbildningen ska utveckla elevernas naturvetenskapliga kunskaper om livets villkor och om sammanhangen i naturen. Utbildningen ska också belysa teknikens roll i samspelet mellan människa och natur samt utveckla elevernas kunskaper om arbetsmiljö och hållbar utveckling. Vidare ska utbildningen ge språkliga kunskaper för såväl kommunikation som lärande. Arbetsmiljö och säkerhet ska ingå i utbildningen för att främja en god hälsa och förebygga arbetsskador. Utbildningen ska bidra till att utveckla elevernas förmåga att identifiera risker i arbetsmiljön samt arbeta på ett ergonomiskt och säkert sätt på egen hand och tillsammans med andra. Vidare ska hälsa och välbefinnande samt sexualitet, samtycke och relationer inkluderas som viktiga delar i utbildningen.

Dessutom ska utbildningen utveckla elevernas kunskaper om att använda digitala verktyg och med ett kritiskt förhållningssätt använda digitala medier för kommunikation och lärande i vardagen och arbetslivet. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina förmågor och intressen med samma möjligheter och på lika villkor, oberoende av kön eller kulturell bakgrund.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av människors agerande såväl som individer som i grupp. Vidare ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att arbeta självständigt samt, utifrån grundläggande demokratiska värderingar, även samverka med andra. Moment som fältstudier och studiebesök ska ingå i utbildningen för att ge eleverna möjligheter att utveckla en natur- och samhällsvetenskaplig förståelse.

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

UTKAST

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom områden relaterade till samhälle, natur och språk eller leda till fortsatta studier till exempel inom folkbildningen.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom ett yrkesområde. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag om ändrade programmål för programmet för skog, mark och djur

Programmet för skog, mark och djur är ett yrkesinriktat program. Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete med till exempel skötsel, service och produktion inom naturbrukssektorn.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att utföra avgränsade arbetsuppgifter och arbetsmoment inom naturbruk på ett ändamålsenligt och säkert sätt. Naturbruk innefattar de olika verksamheter som nyttjar och förvaltar naturresurser. Det kan till exempel vara produktion av livsmedel, växtmaterial och träråvara. Andra verksamheter är natur- och landskapsvård, arbete med djur, arbete med park- och trädgårdsmiljöer samt försäljning av varor och tjänster. Även verksamheter som syftar till rekreation och naturupplevelser ingår.

Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar miljön ställer krav på respekt för det levande och naturens mångfald. Utbildningen ska därför utveckla elevernas kunskaper om ekologiska samband i naturen och om växter och djur. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att välja, använda och vårda verktyg som används inom naturbruk samt att hantera och sköta teknisk utrustning på en grundläggande nivå. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att använda digital teknik och andra hjälpmedel relevanta för yrkesområdet. Arbetsmiljö och säkerhet ska ha en central plats i utbildningen för att främja en god hälsa och förebygga arbetsskador. Utbildningen ska också utveckla elevernas kunskaper om hur lagar och andra bestämmelser tillämpas inom aktuella arbetsuppgifter.

Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att reflektera över hur människan kan bruka naturen för hållbar utveckling. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att reflektera över hur olika faktorer påverkar förutsättningarna för alla människor att arbeta och utvecklas på lika villkor inom naturbrukets olika yrken, oavsett kön, ålder eller bakgrund. Med utgångspunkt i praktiskt arbete med skötsel, service och produktion inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att utföra arbetsuppgifter på ett ansvarsfullt, etiskt och säkert sätt. Eleverna ska ges möjlighet att så självständigt som möjligt planera och genomföra arbetsuppgifter och bidra till att lösa uppkomna problem.

Utbildningen ska stimulera elevernas lust att lära och bidra till att utveckla individens tilltro till sin egen förmåga. Färdighetsträning inom yrkesområdet ska därför vara en väsentlig del av utbildningen. Eleverna ska också ges möjlighet att samarbeta under ledning, genomföra arbetsuppgifter och värdera resultatet av arbetet med hänsyn till kvalitet, miljö och etik.

Utbildningen ska bidra såväl till elevernas personliga utveckling som till förmåga att delta aktivt i samhälls- och arbetslivet. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att kommunicera och samverka inom yrkesområdet samt att uttrycka tankar och åsikter utifrån ett öppet och respektfullt förhållningssätt. Utbildningen ska också ge eleverna möjlighet att söka och bearbeta information samt att diskutera och ta ställning till olika handlingsalternativ i varierande arbetssituationer.

UTKAST

Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats.

Programmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Programfördjupningen möjliggör fördjupning och kan bidra till kunskaper för arbete inom till exempel lantbruk, skogsvård och trädgård eller med djur.

Mål för gymnasiesärskolearbetet

Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som programmet är inriktat mot. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för barn- och fritidsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Naturkunskap, nivå 1a2	50
Pedagogik, nivå 1	100
Pedagogik, nivå 2	100
Pedagogik, nivå 3	100
Pedagogiskt arbete, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 1a2	50
Socialt arbete, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Fritid och hälsa

Ämne och nivå	***Poäng***
Fritids- och friskvårdsverksamheter, nivå 1	100
Fritids- och friskvårdsverksamheter, nivå 2	100
Socialt arbete, nivå 2	100

Pedagogiskt och socialt arbete

Ämne och nivå	***Poäng***
Pedagogiskt arbete, nivå 2	100
Pedagogiskt arbete, nivå 3	100
Socialt arbete, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Aktiviteter och värdskap, nivå 1	100
Aktiviteter och värdskap, nivå 2	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fritids- och friskvårdsverksamheter, nivå 1	100
Fritids- och friskvårdsverksamheter, nivå 2	100
Fritids- och idrottskunskap, nivå 1	100
Grundläggande vård och omsorg, nivå 1	100
Historia, nivå 1a2	50
Hälsa, nivå 1	100
Hälsa, nivå 2	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Massage, nivå 1	100
Massage, nivå 2	100
Matematik, nivå 2a	100
Musik, nivå 1	100
Naturguidning, nivå 1	100
Naturguidning, nivå 2	200
Naturkunskap, nivå 2	100
Pedagogik, nivå 1	100
Pedagogik, nivå 2	100
Pedagogik, nivå 3	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 1	50
Psykologi, nivå 2	50
Sociologi, nivå 1	100
Sociologi, nivå 2	100
Specialpedagogik, nivå 1	100
Specialpedagogik, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Träningslära, nivå 1	100

UTKAST

Träningslära, nivå 2	100
Yttre miljö, nivå 1	100
Yttre miljö, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för bygg- och anläggningsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Bygg och anläggning, nivå 1	200
Bygg och anläggning, nivå 2	200

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Byggnadsplåtslageri

Ämne och nivå	*Poäng*
Plåtslageri, nivå 1	200
Plåtslageri, nivå 2	100
Plåtslageri, nivå 3	100

UTKAST

Husbyggnad

Ämne och nivå	*Poäng*
Husbyggnad, nivå 1	200
Husbyggnad, nivå 2	100
Husbyggnad, nivå 3	200
Husbyggnad, nivå 4	200

Mark och anläggning

Ämne och nivå	*Poäng*
Anläggning, nivå 1	200
Anläggning, nivå 2	100
Anläggning, nivå 3	200

Måleri

Ämne och nivå	*Poäng*
Måleri, nivå 1	200
Måleri, nivå 2	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Anläggningsförare, nivå 1	200
Anläggningsförare, nivå 2	200
Anläggningsförare, nivå 3	200
Anläggningsförare, nivå 4	100
Anläggning - mark, nivå 1	200
Anläggning - mark, nivå 2	200
Anläggning - mark, nivå 3	100
Anläggning - mark, nivå 4	100
Arkitektur, nivå 1	100
Arkitektur, nivå 2	100
Beläggning, nivå 1	200
Beläggning, nivå 2	100
Beläggning, nivå 3	100
Berghantering, nivå 1	200
Berghantering, nivå 2	200
Berghantering, nivå 3	100
Berghantering, nivå 4	200
Betong, nivå 1	100
Betong, nivå 2	100
Betong, nivå 3	100
Betong, nivå 4	100
Cad, nivå 1	50
Cad, nivå 2	50
Design, nivå 1	100
Elementmontering, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fysik, nivå 1	150
Företagsekonomi, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 3	100
Försäljning och kundservice, nivå 4	100

UTKAST

Glasteknik, nivå 1	100
Glasteknik, nivå 2	200
Glasteknik, nivå 3	200
Golvläggning, nivå 1	100
Golvläggning, nivå 2	100
Golvläggning, nivå 3	200
Grävmaskiner, nivå 1	200
Hjullastare, nivå 1	200
Husbyggnad, nivå 1	200
Husbyggnad, nivå 2	100
Husbyggnad, nivå 3	200
Husbyggnad, nivå 4	200
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 2	100
Håltagning, nivå 1	100
Håltagning, nivå 2	200
Järnvägsbyggnad, nivå 1	100
Järnvägsbyggnad, nivå 2	200
Järnvägsbyggnad, nivå 3	200
Matematik, nivå 2a	100
Motor- och röjmotorsåg, nivå 1	100
Mur- och putsverk, nivå 1	100
Mur- och putsverk, nivå 2	100
Mur- och putsverk, nivå 3	100
Måleri, nivå 1	200
Måleri, nivå 2	200
Måleri, nivå 3	200
Måleri, nivå 4	200
Måleri, nivå 5	200
Måleri, nivå 6	200
Plattsättning, nivå 1	100
Plattsättning, nivå 2	200
Plåtslageri, nivå 1	200
Plåtslageri, nivå 2	100
Plåtslageriteknik, nivå 1	200
Plåtslageriteknik, nivå 2	200
Plåtslageriteknik, nivå 3	200
Plåtslageriteknik, nivå 4	200
Programmering, nivå 1	100
Stensättning, nivå 1	100
Stensättning, nivå 2	200

UTKAST

Ställningsbyggnad, nivå 1	100
Ställningsbyggnad, nivå 2	200
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Takläggning, nivå 1	100
Takläggning, nivå 2	200
Teknik, nivå 1	150
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Trä, nivå 1	100
Trä, nivå 2	100
Trä, nivå 3	100
Tätskikt våtrum, nivå 1	100
Undertaksmontage, nivå 1	100
Undertaksmontage, nivå 2	200
Ventilation – installation, nivå 1	200
Ventilation – installation, nivå 2	200
Ventilation – installation, nivå 3	100
Ventilation – plåtslageri, nivå 1	100
Ventilation – plåtslageri, nivå 2	200
Ventilationsteknik, nivå 1	100
Ventilationsteknik, nivå 2	200

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för ekonomiprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1b	100
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1b	100
Matematik, nivå 2b	100
Naturkunskap, nivå 1b	100
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Företagsekonomi, nivå 1	100
Juridik, nivå 1	100
Moderna språk	100
Psykologi, nivå 1	50

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ekonomi

Ämne och nivå	***Poäng***
Företagsekonomi, nivå 2	100
Företagsekonomi, nivå 3	100
Matematik, nivå 3b	100

Juridik

Ämne och nivå	***Poäng***
Filosofi, nivå 1	50
Juridik, nivå 2	100
Juridik, nivå 3	100
Psykologi, nivå 2	50

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Administration, nivå 1	100
Administration, nivå 2	100
Digitalt skapande, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 2	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Filosofi, nivå 1	50
Filosofi, nivå 2	50
Företagsekonomi, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Historia, nivå 2a	100
Historia, nivå 3	100
Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Internationell ekonomi, nivå 1	100
Internationella relationer, nivå 1	100
Juridik, nivå 2	100
Juridik, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Litteratur, nivå 1	100
Marknadsföring, nivå 1	100
Marknadsföring, nivå 2	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 4	100

UTKAST

Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 2	50
Redovisning, nivå 1	100
Redovisning, nivå 2	100
Religionskunskap, nivå 2	50
Retorik, nivå 1	100
Retorik, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Skrivande, nivå 1	100
Sociologi, nivå 1	100
Sociologi, nivå 2	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för el- och energiprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Automationsteknik, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1	100
Elteknik, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 1	100

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Automationsteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Automationsteknik, nivå 2	200
Automationsteknik, nivå 3	200
Ellära, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 1	100

UTKAST

Dator- och kommunikationsteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 2	150
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 3	150
Engelska, nivå 2	100
Kommunikationsnät, nivå 1	100
Nätverksteknik, nivå 1	100
Nätverksteknologier, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100

Elteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Ellära, nivå 1	100
Fastighetssystem, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 2	100
Kommunikationsteknik, nivå 1	100
Säkerhetsteknik, nivå 1	100

Energiteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Ellära, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 2	100
Energiteknik, nivå 3	100
Installationsteknik, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Allmän järnvägsteknik, nivå 1	200
Allmän järnvägsteknik, nivå 2	100
Antenn- och kabel-TV-teknik, nivå 1	100
Automationsteknik, nivå 1	100
Automationsteknik, nivå 2	200
Automationsteknik, nivå 3	200
Brandlarmsystem, nivå 1	100
Belysningsnät, nivå 1	100
Biologi, nivå 1	100
Cad, nivå 1	50
Cad, nivå 2	50
CCTV-system, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 2	150
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 3	150
Data- och medianät, nivå 1	100
Driftteknik, nivå 1	100
Driftteknik, nivå 2	100
Driftteknik, nivå 3	100
Elektriska kretsar, nivå 1	100
Ellära, nivå 1	100
Elektronikproduktionsteknik, nivå 1	100
Elektronik och mikrodatorteknik, nivå 1	100
Elektroniksystem – installation och underhåll, nivå 1	100
Elkraftteknik, nivå 1	100
Elmotorstyrning, nivå 1	100
Elmätteknik, nivå 1	100
Elmätteknik, nivå 2	100
Engelska, nivå 2	100
Energiteknik, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Eventteknik, nivå 1	100
Eventteknik, nivå 2	100

UTKAST

Fastighetsautomation, nivå 1	100
Fastighetsautomation, nivå 2	100
Fastighetssystem, nivå 1	100
Fastighetssystem, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Högspänningsnät, nivå 1	100
Inbrottslarmssystem, nivå 1	100
Industriautomation, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 2	100
Installationsteknik, nivå 3	100
Kemi, nivå 1	100
Kommunikationsteknik, nivå 1	100
Kommunikationsteknik, nivå 2	100
Kommunikationsteknik, nivå 3	100
Konstruktion, nivå 1	100
Kontorstekniksystem, nivå 1	100
Kraft- och värmeteknik, nivå 1	200
Kraft- och värmeteknik, nivå 2	200
Kundmottagning och reservdelshantering, nivå 1	100
Ljudproduktionsteknik, nivå 1	100
Ljus- och bildproduktionsteknik, nivå 1	100
Lågspänningsnät, nivå 1	100
Matematik, nivå 2a	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 3c	100
Naturkunskap, nivå 1a2	50
Nät- och transformatorstationer, nivå 1	100
Nätunderhållsarbete i stadsnät, nivå 1	100
Nätunderhållsarbete i vindkraftnät, nivå 1	100
Nätunderhållsarbete på luftledningsnät 0,4-24kV, nivå 1	100
Nätverksteknik, nivå 1	100
Nätverksteknik, nivå 2	100
Nätverksteknologier, nivå 1	100
Nätverksteknologier, nivå 2	100
Passersystem, nivå 1	100
Processdatorsystem, nivå 1	100
Processmätteknik, nivå 1	100
Processmätteknik, nivå 2	100
Processreglering, nivå 1	100

UTKAST

Programmering, nivå 1	100
Programmering, nivå 2	100
Provning och kontrollarbete, nivå 1	100
Reservkraft, nivå 1	100
Reservkraft, nivå 2	100
Robotteknik, nivå 1	100
Service och reparationsarbete, nivå 1	100
Solcellsteknik, nivå 1	100
Solcellsteknik, nivå 2	100
Support och servicearbete, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå	100
Styrteknik, nivå 1	100
Styrteknik, nivå 2	100
Svets grund, nivå 1	100
Säkerhetssystem, nivå 1	100
Säkerhetssystem, nivå 2	100
Teknik, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Trådlösa radiosystem, nivå 1	100
Underhåll – driftsäkerhet, nivå 1	100
Underhåll – elteknik, nivå 1	100
Underhåll – hydraulik, nivå 1	100
Underhåll – hydraulik och pneumatik, nivå 1	100
Underhåll – lager och smörjteknik, nivå 1	100
Underhåll – mekatronik, nivå 1	100
Underhåll – pneumatik, nivå 1	100
Underhåll – produktionsmekanik, nivå 1	100
Underhåll – pumpteknik, nivå 1	100
Underhåll – transmissioner och uppriktning, nivå 1	100
Underhåll – vibrationsteknik, nivå 1	100
Vattenkraftteknik, nivå 1	100
Vattenkraftteknik, nivå 2	200
Vattenkraftteknik, nivå 3	200
Vatten- och miljöteknik, nivå 1	100
Vatten- och miljöteknik, nivå 2	100
Webbserverprogrammering, nivå 1	100
Webbserverprogrammering, nivå 2	100

UTKAST

Webbutveckling, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 2	100
Övervakningssystem, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för estetiska programmet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1b	100
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1b	100
Naturkunskap, nivå 1b	100
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Digitalt skapande, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 1	100
Konstarterna och samhället, nivå 1	50

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Bild och formgivning

Ämne och nivå	*Poäng*
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bild och form, nivå 3	100
Bildteori, nivå 1	100

Dans

Ämne och nivå	*Poäng*
Dansgestaltning, nivå 1	100
Dansteknik, nivå 1	100
Dansteknik, nivå 2	100
Dansteori, nivå 1	100

Estetik och media

Ämne och nivå	*Poäng*
Digitalt skapande, nivå 2	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 2	100
Kommunikation och medier, nivå 1	100

Modedesign

Ämne och nivå	*Poäng*
Modedesign, nivå 1	200
Modedesign, nivå 2	200

UTKAST

Musik

Ämne och nivå	*Poäng*
Ensemble, nivå 1	100
Instrument eller sång, nivå 1	100
Körsång, nivå 1	100
Musikteori, nivå 1	100

Teater

Ämne och nivå	*Poäng*
Scenisk gestaltning, nivå 1	100
Scenisk gestaltning, nivå 2	100
Scenisk gestaltning, nivå 3	100
Teaterteori, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Akrobatik, nivå 1	100
Akrobatik, nivå 2	100
Akrobatik, nivå 3	100
Akrobatik disciplin, nivå 1	100
Akrobatik disciplin, nivå 2	100
Animation, nivå 1	100
Animation, nivå 2	100
Animation, nivå 3	100
Arkitektur, nivå 1	100
Arkitektur, nivå 2	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bild och form, nivå 3	100
Bild och form, nivå 4	100
Bildteori, nivå 1	100
Bildteori, nivå 2	100
Bruksspel och ackompanjemang, nivå 1	100
Cirkus, nivå 1	100
Cirkus, nivå 2	100
Cirkus, nivå 3	100
Dansgestaltning, nivå 1	100
Dansgestaltning, nivå 2	100
Dansgestaltning, nivå 3	100
Dansimprovisation och komposition, nivå 1	100
Dansimprovisation och komposition, nivå 2	100
Dansorientering, nivå 1	100
Dansteknik, nivå 1	100
Dansteknik, nivå 2	100
Dansteknik, nivå 3	100
Dansteknik, nivå 4	100
Dansteori, nivå 1	100
Datoriserad mönsterhantering, nivå 1	100
Datoriserad mönsterhantering, nivå 2	100
Design, nivå 1	100

UTKAST

Design, nivå 2	100
Digitalt skapande, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 2	100
Engelska, nivå 3	100
Ensemble, nivå 1	200
Ensemble, nivå 2	100
Ensemble, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 2	100
Estetisk kommunikation, nivå 3	100
Eventteknik, nivå 1	100
Eventteknik, nivå 2	100
Fackteckning och design, nivå 1	100
Film- och interaktiv ljudproduktion, nivå 1	100
Film- och tv-kunskap, nivå 1	100
Film- och tv-produktion, nivå 1	100
Film- och tv-produktion, nivå 2	100
Film- och tv-produktion, nivå 3	100
Film- och tv-produktion, nivå 4	100
Filosofi, nivå 1	50
Filosofi, nivå 2	50
Formgivning, nivå 1	100
Formgivning, nivå 2	100
Formgivning, nivå 3	100
Fotografisk bild, nivå 1	100
Fotografisk bild, nivå 2	100
Fotografisk bild, nivå 3	100
Fotografisk bild, nivå 4	100
Fysisk teater, nivå 1	100
Grafisk illustration, nivå 1	100
Grafisk illustration, nivå 2	100
Grafisk illustration, nivå 3	100
Grafisk kommunikation, nivå 1	100
Grafisk kommunikation, nivå 2	100
Grafiska arbetsflöden och analysmodeller, nivå 1	100
Gränssnittsdesign, nivå 1	100
Gränssnittsdesign, nivå 2	100
Historia, nivå 2b – kultur	100
Historia, nivå 3	100
Instrument eller sång, nivå 1	100

UTKAST

Instrument eller sång, nivå 2	100
Instrument eller sång, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Kommunikation och medier, nivå 1	100
Kommunikation och medier, nivå 2	100
Kommunikation och medier, nivå 3	100
Konstarterna och samhället, nivå 2	100
Koreografi, nivå 1	100
Körsång, nivå 1	100
Körsång, nivå 2	100
Litteratur, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 2	100
Ljud och ljus, nivå 1	100
Manuell mönsterkonstruktion, nivå 1	100
Manuell mönsterkonstruktion, nivå 2	100
Matematik, nivå 2b	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 4	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 2	100
Mental träning, nivå 1	100
Modedesign, nivå 1	200
Modedesign, nivå 2	200
Modedesign, nivå 3	200
Modedesign, nivå 4	200
Modedesign, nivå 5	200
Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Musik, nivå 1	100

UTKAST

Musikimprovisation, nivå 1	100
Musikproduktion, nivå 1	100
Musikproduktion, nivå 2	100
Musikteori, nivå 1	100
Musikteori, nivå 2	100
Musikteori, nivå 3	100
Musikteori, nivå 4	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Pedagogiskt arbete, nivå 1	100
Pedagogiskt arbete, nivå 2	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 1	50
Psykologi, nivå 2	50
Radioproduktion, nivå 1	100
Regi, nivå 1	100
Religionskunskap, nivå 2	50
Repertoar, nivå 1	100
Retorik, nivå 1	100
Rytmik, nivå 1	100
Röst, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Scenisk gestaltning, nivå 1	100
Scenisk gestaltning, nivå 2	100
Scenisk gestaltning, nivå 3	100
Sceniskt karaktärsarbete, nivå 1	100
Sceniskt karaktärsarbete, nivå 2	100
Scenografi, mask och kostym, nivå 1	100
Skrivande, nivå 1	100
Teaterteori, nivå 1	100
Teaterteori, nivå 2	100
Textil färg och form, nivå 1	100
Textkommunikation, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Träningslära, nivå 1	100
Träningslära, nivå 2	100
Visuell kommunikation, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för fordons- och transportprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Fordon och transport, nivå 1	200
Fordon och transport, nivå 2	200

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Fordonsskadeteknik och lackering

Ämne och nivå	*Poäng*
Fordonslackering, nivå 1	200
Fordonsskadereparationer, nivå 1	200

UTKAST

Lastbil och mobila maskiner

Ämne och nivå	*Poäng*
Lastbilar och mobila maskiner – service och underhållsteknik, nivå 1	200
Lastbilar och mobila maskiner – service och underhållsteknik, nivå 2	200

Personbil

Ämne och nivå	*Poäng*
Personbilar – service och underhållsteknik, nivå 1	200
Personbilar – service och underhållsteknik, nivå 2	200

Transport

Ämne och nivå	*Poäng*
Yrkestrafik, nivå 1	200
Yrkestrafik, nivå 2	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinsatserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Anläggningsmaskinsteknik, nivå 1	100
ATV- och motorcykelteknik, nivå 1	200
Bussteknik, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fordonskombinationer – godstransporter, nivå 1	200
Fordonskombinationer – persontransporter, nivå 1	100
Fordonslackering, nivå 1	200
Fordonslackering, nivå 2	200
Fordonslackeringsteknik, nivå 1	200
Fordonslackeringsteknik, nivå 2	200
Fordonslackeringsteknik, nivå 3	100
Fordonslackeringsteknik – småreparationer, nivå 1	100
Fordonsskadereparationer, nivå 1	200
Fordonsskadereparationer, nivå 2	200
Fordonsskadeteknik, nivå 1	200
Fordonsskadeteknik, nivå 2	200
Fordonsskadeteknik, nivå 3	100
Fordonsskadeteknik – småreparationer, nivå 1	100
Fordonstestteknik, nivå 1	200
Fordonstestteknik, nivå 2	200
Flygplatsteknik, nivå 1	100
Flygplatsteknik, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 3	100
Försäljning och kundservice, nivå 4	100
Godshantering – fordonsmonterad kran, nivå 1	100
Godshantering – hjullastare, nivå 1	100
Godshantering – truck, nivå 1	100
Godstransporter, nivå 1	200
Godstransporter, nivå 2	100
Godstransporter – anläggning, nivå 1	100
Godstransporter – bärgning, nivå 1	100

UTKAST

Godstransporter – container och återvinning, nivå 1	100
Godstransporter – distribution, nivå 1	100
Godstransporter – skog, nivå 1	100
Grönyte- och småmaskinsteknik, nivå 1	100
Hjulutrustningsteknik, nivå 1	200
Husvagns- och husbilsteknik, nivå 1	100
Husvagns- och husbilsteknik, nivå 2	100
Husvagns- och husbilsteknik, nivå 3	100
Lastbil – container- och anläggningsbyggnation, nivå 1	100
Lastbil – skåpsbyggnation, nivå 1	100
Lastbil – tank- och bulkbyggnation, nivå 1	100
Lastbilar och mobila maskiner – motorteknik, nivå 1	200
Lastbilar och mobila maskiner – service och underhållsteknik, nivå 1	200
Lastbilar och mobila maskiner – service och underhållsteknik, nivå 2	200
Lastbilar – reparations- och systemteknik, nivå 1	100
Lastbilar – reparations- och systemteknik, nivå 2	100
Lastbilar – system- och diagnosteknik, nivå 1	100
Lastbilar – system- och diagnosteknik, nivå 2	100
Lastbilar – system- och diagnosteknik, nivå 3	100
Lantbruksmaskinsteknik, nivå 1	100
Marinmotorteknik, nivå 1	200
Marinmotorteknik, nivå 2	200
Matematik, nivå 2a	100
Mobila maskiner – reparations- och systemteknik, nivå 1	100
Mobila maskiner – reparations- och systemteknik, nivå 2	100
Mobila maskiner – system- och diagnosteknik, nivå 1	100
Mobila maskiner – system- och diagnosteknik, nivå 2	100
Mobila maskiner – system- och diagnosteknik, nivå 3	100
Personbilar – reparations- och systemteknik, nivå 1	200
Personbilar – reparations- och systemteknik, nivå 2	200
Personbilar – service och underhållsteknik, nivå 1	200
Personbilar – service och underhållsteknik, nivå 2	200
Personbilar – system- och diagnosteknik, nivå 1	100
Personbilar – system- och diagnosteknik, nivå 2	100
Personbilar – system- och diagnosteknik, nivå 3	100
Persontransporter, nivå 1	200
Persontransporter, nivå 2	200
Plastreparationer, nivå 1	100
Plastreparationer, nivå 2	100

UTKAST

Programmering, nivå 1	100
Skogsbruksmaskinsteknik, nivå 1	100
Snöfordonsteknik, nivå 1	200
Snöfordonsteknik, nivå 2	200
Snöfordonsteknik, nivå 3	200
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Taxitrafik, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Truckteknik, nivå 1	200

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för försäljnings- och serviceprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 3	100
Handel, nivå 1	100
Handel, nivå 2	100
Handel och hållbar utveckling, nivå 1	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Praktisk marknadsföring, nivå 1	100
Praktisk marknadsföring, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som erbjuds som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinsatserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Administration, nivå 1	100
Administration, nivå 2	100
Administration, nivå 3	100
Administration i praktiken, nivå 1	100
Affärskommunikation, nivå 1	100
Besöksnäringen, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 4	100
Godshantering – truck, nivå 1	100
Grafisk kommunikation, nivå 1	100
Handel, nivå 3	100
Handel i praktiken, nivå 1	100
Handel och hållbar utveckling, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Inköp, nivå 1	100
Inköp, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Lager och terminal, nivå 1	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Logistik, nivå 1	100
Logistik, nivå 2	100
Marknadsföring, nivå 1	100
Mat och butik, nivå 1	100
Mat och butik, nivå 2	100
Matematik, nivå 2a	100

UTKAST

Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Möten och event, nivå 1	100
Redovisning, nivå 1	100
Redovisning, nivå 2	100
Retorik, nivå 1	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Utställningsdesign, nivå 1	100
Utställningsdesign, nivå 2	100
Utställningsdesign, nivå 3	100
Webbutveckling, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för hotell- och turismprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Besöksnäringen, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Hållbar turism, nivå 1	100
Logi och värdskap, nivå 1	100
Logi och värdskap, nivå 2	100
Möten och event, nivå 1	100
Möten och event, nivå 2	100
Resor och destinationer, nivå 1	100
Resor och destinationer, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Aktiviteter och upplevelser, nivå 1	100
Aktiviteter och upplevelser, nivå 2	100
Dryckeskunskap, nivå 1	100
Dryckeskunskap, nivå 2	100
Eventteknik, nivå 1	100
Frukost- och bufféservering, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Hållbar turism, nivå 2	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Logi och värdskap, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Marknadsföring och försäljning, nivå 1	100
Marknadsföring och försäljning, nivå 2	100
Möten och event, nivå 3	100
Naturguidning, nivå 1	100
Naturguidning, nivå 2	200
Naturturism, nivå 1	100
Naturturism, nivå 2	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 1	50

UTKAST

Psykologi, nivå 2	50
Resor och destinationer, nivå 3	100
Retorik, nivå 1	100
Rums- och konferensbokning, nivå 1	100
Serveringskunskap, nivå 1	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Våningsservice, nivå 1	100
Våningsservice, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för humanistiska programmet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1b	100
Historia, nivå 2b	100
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1b	100
Naturkunskap, nivå 1b	100
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Filosofi, nivå 1	50
Moderna språk	200
Människans språk, nivå 1	100

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Kultur

Ämne och nivå	***Poäng***
Filosofi, nivå 2	50
Konst och kultur, nivå 1	100
Konst och kultur, nivå 2	100
Litteratur, nivå 1	100
Psykologi, nivå 1	50

Språk

Ämne och nivå	***Poäng***
Latin – språk och kultur, nivå 1	100
Språk	300

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Affärskommunikation, nivå 1	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bildteori, nivå 1	100
Bildteori, nivå 2	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 2	100
Estetisk kommunikation, nivå 3	100
Filmkunskap, nivå 1	100
Filosofi, nivå 2	50
Geografi, nivå 1	100
Historia, nivå 3	100
Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering, nivå 1	100
Internationella relationer, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Klassisk grekiska – språk och kultur, nivå 1	100
Klassisk grekiska – språk och kultur, nivå 2	100
Konstarterna och samhället, nivå 1	50
Konstarterna och samhället, nivå 2	100
Kultur- och idéhistoria, nivå 1	100
Kultur- och idéhistoria, nivå 2	100
Latin – språk och kultur, nivå 1	100
Latin – språk och kultur, nivå 2	100
Latin – språk och kultur, nivå 3	100
Litteratur, nivå 1	100

UTKAST

Matematik, nivå 2b	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 4	100
Medier, journalistik och kommunikation, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Modersmål, nivå 1	100
Modersmål, nivå 2	100
Människans språk, nivå 2	100
Natur och kultur, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Pedagogik, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 1	50
Psykologi, nivå 2	50
Psykologi, nivå 3	50
Religionskunskap, nivå 2	50
Resor och destinationer, nivå 1	100
Resor och destinationer, nivå 2	100
Retorik, nivå 1	100
Retorik, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Sociologi, nivå 1	100
Sociologi, nivå 2	100
Skrivande, nivå 1	100
Språk – retorik, nivå 1	100
Språk – skrivande, nivå 1	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 1	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 2	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 3	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 4	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 5	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 6	100
Svenskt teckenspråk för hörande, nivå 7	100
Teaterteori, nivå 1	100
Teaterteori, nivå 2	100

UTKAST

Textkommunikation, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Ungdomskulturer, nivå 1	100
Visuell kommunikation, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för hår- och stylistprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Entreprenörskap, nivå 1	100
Hårvård och salongskunskap, nivå 1	200
Hårvård och salongskunskap, nivå 2	100

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Barberare

Ämne och nivå	*Poäng*
Barberare, nivå 1	200
Barberare, nivå 2	200
Barberare X, nivå 1	200
Barberare X, nivå 2	200

UTKAST

Frisör

Ämne och nivå	*Poäng*
Frisör, nivå 1	200
Frisör, nivå 2	200
Frisör X, nivå 1	200
Frisör X, nivå 2	200
Frisör X, nivå 3	200

Hår- och makeupstylist

Ämne och nivå	*Poäng*
Hår- och makeup, nivå 1	200
Hår- och makeup, nivå 2	200
Hår- och makeup, nivå 3	200
Hår- och makeup X, nivå 1	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Affärskommunikation, nivå 1	100
Barberare X, nivå 3	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bild och form, nivå 3	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Frisör X, nivå 4	100
Frisör XX, nivå 1	100
Frisör XX, nivå 2	100
Frisör XX, nivå 3	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 3	100
Historia, nivå 1a2	50
Historia, nivå 2a	100
Historia, nivå 2b - kultur	100
Hår- och makeup X, nivå 2	200
Hår- och makeup X, nivå 3	100
Hår- och makeup XX, nivå 1	100
Hår- och makeup XX, nivå 2	100
Hår- och makeup XX, nivå 3	100
Inköp och logistik, nivå 1	100
Inköp och logistik, nivå 2	100
Marknadsföring, nivå 1	100
Marknadsföring, nivå 2	100
Matematik, nivå 2a	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 3c	100
Naturkunskap, nivå 1a2	50
Naturkunskap, nivå 2	100
Praktisk marknadsföring, nivå 1	100

UTKAST

Programmering, nivå 1	100
Redovisning, nivå 1	100
Redovisning, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 1a2	50
Samhällskunskap, nivå 2	100
Service och bemötande, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Utställningsdesign, nivå 1	100
Utställningsdesign, nivå 2	100
Utställningsdesign, nivå 3	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för industritekniska programmet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Driftsäkerhet, nivå 1	100
Industriell produktion, nivå 1	100
Människan i industrin, nivå 1	100
Produktionsutrustning, nivå 1	100

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Driftsäkerhet och underhåll

Ämne och nivå	*Poäng*
Automationsteknik, nivå 1	100
Driftsäkerhet, nivå 2	100
Driftsäkerhet, nivå 3	100
Underhåll elteknik, nivå 1	100

UTKAST

Processteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Industriell produktion, nivå 1	100
Industritekniska processer, nivå 1	100
Industritekniska processer, nivå 2	100
Produktionsutrustning, nivå 2	100
Produktionsutrustning, nivå 3	100

Produkt och maskinteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Datorstyrd produktion, nivå 1	100
Produktionsutrustning, nivå 2	100
Produktutveckling, nivå 1	100

Svetsteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
MIG/MAG, nivå 1	100
MMA, nivå 1	100
Produktutveckling, nivå 1	100
Svets, nivå 1	100
Tillverkningsunderlag, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Automatiserade system, nivå 1	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bild och form, nivå 3	100
Bild och form, nivå 4	100
Cad, nivå 1	50
Cad, nivå 2	50
Cad/cam, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1	100
Datorstyrd produktion, nivå 1	100
Datorstyrd produktion, nivå 2	100
Datorstyrd produktion, nivå 3	100
Datorstyrd produktion, nivå 4	100
Datorstyrd produktion, nivå 5	100
Datorstyrd produktion, nivå 6	100
Design, nivå1	100
Driftsäkerhet, nivå 1	100
Driftsäkerhet, nivå 2	100
Elektronik, nivå 1	100
Elektronikproduktion, nivå 1	100
Elementmontering, nivå 1	100
Ellära, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fotografisk bild, nivå 1	100
Fysik, nivå 1a	150
Företagsekonomi, nivå 1	100
Grafisk kommunikation, nivå 1	100
Grafisk produktion, nivå 1	100
Husbyggnad, nivå 1	100
Hygienkunskap, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Hälso- och sjukvård, nivå 1	100

UTKAST

Industriautomation, nivå 1	100
Industriell produktion, nivå 2	100
Industriteknisk fördjupning, nivå 1	50
Industritekniska processer, nivå 1	100
Installationsteknik, nivå 1	100
Kemi, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 1	100
Larm och säkerhetsteknik, nivå 1	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Livsmedels- och näringskunskap, nivå 1	100
Lås- och passerteknik, nivå 1	200
Matematik, nivå 2a	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 3c	100
Materialkunskap, nivå 1	100
MIG/MAG, nivå 1	100
MIG/MAG, nivå 2	100
MIG/MAG, nivå 3	100
MIG/MAG, nivå 4	100
MIG/MAG, nivå 5	100
MIG/MAG, nivå 6	100
Miljö- och energikunskap, nivå 1	100
MMA, nivå 1	100
MMA, nivå 2	100
MMA, nivå 3	100
MMA, nivå 4	100
MMA, nivå 5	100
MMA, nivå 6	100
Människan i industrin, nivå 2	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1a2	50
Politik och hållbar utveckling, nivå 1	100
Produktionsutrustning, nivå 2	50
Produktutveckling, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Sammanfogningsteknik, nivå 1	100
Skogsproduktion, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

UTKAST

Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Svets, nivå 1	100
Teknik, nivå 1	150
TIG, nivå 1	100
TIG, nivå 2	100
TIG, nivå 3	100
TIG, nivå 4	100
TIG, nivå 5	100
TIG, nivå 6	100
Tillverkningsunderlag, nivå 1	100
Tillverkningsunderlag, nivå 2	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Trä, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för naturbruksprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Biologi, nivå 1	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Naturbruk, nivå 1	200

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Djurvård

Ämne och nivå	*Poäng*
Djurhållning – sällskapsdjur, nivå 1	100
Djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, nivå 1	100
Hundkunskap, nivå 1	100
Kattkunskap, nivå 1	100
Sällskapsdjur, nivå 1	100

UTKAST

Hästhållning

Ämne och nivå	*Poäng*
Djurhållning - häst, nivå 1	100
Hästkunskap, nivå 1	100
Hästkunskap, nivå 2	100
Hästkunskap, nivå 3	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 1	100
Rid- och körkunskap, nivå 1	200

Lantbruk

Ämne och nivå	*Poäng*
Byggnadsunderhåll inom naturbruk, nivå 1	100
Djurhållning - lantbruksdjur, nivå 1	100
Lantbruksdjur, nivå 1	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 1	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 2	100
Växtodling, nivå 1	100
Växtodling, nivå 2	100

Naturturism

Ämne och nivå	*Poäng*
Ekologi i naturbruksmiljöer, nivå 1	100
Motor- och röjmotorsåg, nivå 1	100
Naturturism, nivå 1	100
Naturturism, nivå 2	100
Naturturism, nivå 3	100
Terrängtransporter, nivå 1	100

Skogsbruk

Ämne och nivå	*Poäng*
Motor- och röjmotorsåg, nivå 1	100
Skogsvård, nivå 1	200
Skogsmaskiner, nivå 1	100
Skogsproduktion, nivå 1	100
Skogsproduktion, nivå 2	100
Terrängtransporter, nivå 1	100

UTKAST

Trädgård

Ämne och nivå	*Poäng*
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 1	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 1	200
Trädgårdsanläggning, nivå 1	100
Trädgårdsodling, nivå 1	100
Växtkunskap, nivå 1	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Aktivitetsledarskap, nivå 1	100
Besöksnäringen, nivå 1	100
Bevarandebiologi, nivå 1	100
Biodling, nivå 1	100
Byggnadsunderhåll inom naturbruk, nivå 1	100
Design, nivå 1	100
Djurhållning - häst, nivå 1	100
Djurhållning - lantbruksdjur, nivå 1	100
Djurhållning - sällskapsdjur, nivå 1	100
Djur för forskningsändamål, nivå 1	200
Djur i zoohandel, nivå 1	200
Djurparksdjur, nivå 1	100
Djurparksdjur, nivå 2	100
Djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, nivå 1	100
Djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, nivå 2	200
Djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, nivå 3	200
Energiteknik, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap och företagande, nivå 1	100
Fiske och vattenvård, nivå 1	100
Fiske och vattenvård, nivå 2	200
Fysik, nivå 1b1	100
Fysik, nivå 1b2	50
Företagsekonomi, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Geografi, nivå 1	100
Grävmaskiner, nivå 1	200
Hjullastare, nivå 1	200
Hundkunskap, nivå 1	100
Hundkunskap, nivå 2	100
Hundkunskap, nivå 3	100
Hästkunskap, nivå 1	100

UTKAST

Hästkunskap, nivå 2	100
Hästkunskap, nivå 3	100
Jakt och viltvård, nivå 1	100
Jakt och viltvård, nivå 2	200
Jakt och viltvård, nivå 3	100
Kemi, nivå 1	100
Kemi, nivå 2	100
Kommunikation, nivå 1	100
Körning med häst, nivå 1	100
Körning med häst, nivå 2	100
Lantbruksdjur, nivå 1	100
Lantbruksdjur, nivå 2	100
Lantbruksdjur – fjäderfäproduktion, nivå 1	100
Lantbruksdjur – fårproduktion, nivå 1	100
Lantbruksdjur – grisproduktion, nivå 1	100
Lantbruksdjur – mjölkproduktion, nivå 1	100
Lantbruksdjur – nötköttsproduktion, nivå 1	100
Lastmaskiner och truckar inom naturbruk, nivå 1	100
Livsmedelshygien, nivå 1	100
Matematik, nivå 2a	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 3c	100
Matematik, nivå 4	100
Matlagning, nivå 1	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 1	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 2	100
Maskiner och teknisk utrustning inom naturbruk, nivå 3	100
Motor- och röjmotorsåg, nivå 1	100
Motor- och röjmotorsåg, nivå 2	100
Natur- och landskapsvård, nivå 1	100
Naturguidning, nivå 1	100
Naturguidning, nivå 2	100
Naturguidning, nivå 3	100
Naturturism, nivå 1	100
Naturturism, nivå 2	100
Naturturism, nivå 3	100
Politik och hållbart samhälle, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Ridning, nivå 1	100
Ridning, nivå 2	100
Rid- och körkunskap, nivå 1	200

UTKAST

Service och bemötande, nivå 1	100
Serviceteknik – naturbruk, nivå 1	100
Serviceteknik – naturbruk, nivå 2	100
Serviceteknik – naturbruk, nivå 3	100
Skogsmaskiner, nivå 1	100
Skogsmaskiner, nivå 2	100
Skogsmaskiner, nivå 3	200
Skogsproduktion, nivå 1	100
Skogsproduktion, nivå 2	100
Skogsvård, nivå 1	200
Skötsel av utemiljöer, nivå 1	200
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Sällskapsdjur, nivå 1	100
Sällskapsdjur, nivå 2	100
Terrängtransporter, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Travkunskap, nivå 1	100
Travkunskap, nivå 2	100
Trädgårdsanläggning, nivå 1	100
Trädgårdsanläggning, nivå 2	100
Trädgårdsanläggning, nivå 3	100
Trädgårdsodling, nivå 1	100
Trädgårdsodling – växthus, nivå 1	100
Trädgårdsodling – växthus, nivå 2	100
Trädgårdsodling – friland, nivå 1	100
Trädgårdsodling – friland, nivå 2	100
Träning av hund, nivå 1	100
Upplevelser och aktiviteter, nivå 1	100
Växtkunskap, nivå 1	200
Växtodling, nivå 1	100
Växtodling, nivå 2	100
Växtodling – specialgrödor, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för naturvetenskapsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1b	100
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1c	100
Matematik, nivå 2c	100
Matematik, nivå 3c	100
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Biologi, nivå 1	100
Fysik, nivå 1a	150
Kemi, nivå 1	100
Moderna språk	100

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Naturvetenskap

Ämne och nivå	***Poäng***
Biologi, nivå 2	100
Fysik, nivå 2	100
Kemi, nivå 2	100
Matematik, nivå 4	100

Naturvetenskap och samhälle

Ämne och nivå	***Poäng***
Ett naturvetenskapligt ämne, nivå 2	100
Geografi, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Biologi fördjupning, nivå 1	100
Bioteknik, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1	100
Dator- och kommunikationsteknik, nivå 2	100
Differentialekvationer och diskret matematik, nivå 1	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Filosofi, nivå 1	100
Filosofi, nivå 2	100
Fysik, nivå 2	100
Fysik fördjupning, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Geografi, nivå 1	100
Geografi, nivå 2	100
Historia, nivå 2a	100
Historia, nivå 3	100
Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 2	100
Internationella relationer, nivå 1	100
Kemi, nivå 2	100
Kemi fördjupning, nivå 1	100
Konst och kultur, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 2	100
Matematik, nivå 4	100
Matematik specialisering, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100

UTKAST

Moderna språk, nivå 7	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Litteratur, nivå 1	100
Naturvetenskaplig fördjupning, nivå 1	100
Politik och hållbar utveckling, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Programmering, nivå 2	100
Psykologi, nivå 1	50
Psykologi, nivå 2	50
Psykologi, nivå 3	100
Religionskunskap, nivå 2	50
Retorik, nivå 1	100
Retorik, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Skrivande, nivå 1	100
Teknik, nivå 1	100
Teknik, nivå 2	100
Teknik, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Träningslära, nivå 1	100
Träningslära, nivå 2	100
Webbserverprogrammering, nivå 1	100
Webbserverprogrammering, nivå 2	100
Webbutveckling, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ändrad benämning *programmet för handel och service*)

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Entreprenörskap, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Handel, nivå 1	100
Handel, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Praktisk marknadsföring, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	**Poäng**
Administration, nivå 1	100
Administration, nivå 2	100
Administration, nivå 3	100
Form- och design, nivå 1	100
Frukost och buffetservering, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Godshantering, lager och terminal, nivå 1	200
Handel, nivå 3	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 3	100
Inköp, nivå 1	100
Inköp, nivå 2	100
Konferens och evenemang, nivå 1	100
Logistik, nivå 1	100
Logistik, nivå 2	100
Lokalvård, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 2	100
Mat och butik, nivå 1	100
Mat och butik, nivå 2	100
Mat och hälsa, nivå 1	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100
Våningsservice, nivå 1	100
Återvinning och återbruk, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för estetiska verksamheter

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Digitalt skapande, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 1	100
Konst och kultur, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Animation, nivå 1	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Bild och form, nivå 3	100
Dans, nivå 1	100
Dans, nivå 2	100
Dans, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 2	100
Formgivning och design, nivå 1	100
Formgivning och design, nivå 2	100
Fotografisk bild, nivå 1	100
Fotografisk bild, nivå 2	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Litteratur, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Musik, nivå 1	100
Musik, nivå 2	100
Musik, nivå 3	100
Musikproduktion, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Service och bemötande, nivå 2	100
Skrivande, nivå 1	100
Teater, nivå 1	100
Teater, nivå 2	100
Teater, nivå 3	100
Teater, nivå 4	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för fastighet och byggnation

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Byggkunskap, nivå 1	200
Fastighetsskötsel, nivå 1	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Byggkunskap, nivå 2	200
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fastighetsskötsel, nivå 2	200
Handel, nivå 1	100
Handel, nivå 2	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 2	100
Måleri, nivå 1	100
Måleri, nivå 2	100
Produktion i trä, nivå 1	200
Produktion i trä, nivå 2	200
Service och bemötande, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 2	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 1	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 2	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100
Växtkunskap, nivå 1	100
Återvinning och återbruk, nivå 1	100
Återvinning och återbruk, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för fordonsvård och godshantering

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Fordonsvård och godshantering, nivå 1	200
Fordonsvård och godshantering, nivå 2	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fordonsvård och underhållsteknik, nivå 1	200
Fordonsvård och underhållsteknik, nivå 2	200
Fordonsvård och underhållsteknik, nivå 3	200
Fordonsvård och underhållsteknik – personbilar, nivå 1	200
Fordonsvård och underhållsteknik – cyklar och mopeder, nivå 1	200
Fordonsvård och underhållsteknik – grönyte- och småmaskiner, nivå 1	200
Fordonsvård och underhållsteknik – lastbilar och bussar, nivå 1	200
Fordonsvård och underhållsteknik – mobila maskiner, nivå 1	200
Godshantering, lager och terminal, nivå 1	200
Godshantering, lager och terminal, nivå 2	200
Godshantering, lager och terminal, nivå 3	200
Handel, nivå 1	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Lager och gods – byggvaror, nivå 1	200
Lager och gods – dagligvaror, nivå 1	200
Lager och gods – fordonsdelar, nivå 1	200
Lager och gods – handelsträdgård, nivå 1	200
Lager och gods – jordbruk och skog, nivå 1	200
Service och bemötande, nivå 1	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för hantverk och produktion

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Form och design, nivå 1	100
Hantverk och produktion, nivå 1	200
Hantverk och produktion, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Bild och form, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 1	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Formgivning och design, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Godshantering, lager och terminal, nivå 1	200
Godshantering, lager och terminal, nivå 2	200
Handel, nivå 1	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Praktisk marknadsföring, nivå 1	100
Produktion i metall, nivå 1	100
Produktion i metall, nivå 2	100
Produktion i metall, nivå 3	100
Produktion i trä, nivå 1	200
Produktion i trä, nivå 2	200
Produktion i trä, nivå 3	200
Produktion i trä, nivå 4	100
Sammanfogningsteknik, nivå 1	100
Sammanfogningsteknik, nivå 2	100
Skärande bearbetning, nivå 1	100
Skärande bearbetning, nivå 2	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för programmet för hotell, restaurang och bageri

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Måltid och bransch, nivå 1	200
Måltid och bransch, nivå 2	200
Måltid och bransch, nivå 3	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Bageri, nivå 1	100
Bageri, nivå 2	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Frukost- och bufféservering, nivå 1	100
Frukost- och bufféservering, nivå 2	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Konditori, nivå 1	100
Konditori, nivå 2	100
Konferens och evenemang, nivå 1	100
Konferens och evenemang, nivå 2	100
Lokalvård, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 2	100
Matlagning, nivå 1	100
Matlagning, nivå 2	100
Matlagning, nivå 3	100
Mat och butik, nivå 1	100
Mat och butik, nivå 2	100
Mat och hälsa, nivå 1	100
Matupplevelser, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 1	100
Servering, nivå 1	100
Servering, nivå 2	100
Servering, nivå 3	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100
Våningsservice, nivå 1	100
Våningsservice, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för hälsa, vård och omsorg

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Barnet i förskolan, nivå 1	100
Fritid och friskvård, nivå 1	100
Hälsa, nivå 1	100
Människan, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 1	100
Vård och omsorg, nivå 1	200

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Barnet i förskolan, nivå 2	100
Barnet i förskolan, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Estetisk kommunikation, nivå 1	100
Form och design, nivå 1	100
Fritid och friskvård, nivå 2	100
Fritid och friskvård, nivå 3	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Hälsa, nivå 2	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Litteratur, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 1	100
Lokalvård, nivå 2	100
Matlagningskunskap, nivå 1	100
Människokroppen, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Serveringskunskap, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100
Vård och omsorg, nivå 2	200

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för samhälle, natur och språk

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 2	100
Geografi, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Administration, nivå 1	100
Administration, nivå 2	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Geografi, nivå 2	100
Handel, nivå 1	100
Handel, nivå 2	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Historia, nivå 2	100
Historia, nivå 3	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Litteratur, nivå 1	100
Matematik, nivå 2	100
Matematik, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 3	100
Religionskunskap, nivå 2	100
Religionskunskap, nivå 3	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Service och bemötande, nivå 1	100
Skrivande, nivå 1	100
Trafikantkunskap, nivå 1	100
Återvinning och återbruk, nivå 1	100
Återvinning och återbruk, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiesärskolegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för programmet för skog, mark och djur

Gymnasiesärskolegemensamma ämnen

Ämne	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Estetisk verksamhet, nivå 1	100
Historia, nivå 1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	200
Matematik, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1	50
Svenska, nivå 1	200
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	200

Programgemensamma ämnen

Ämne	*Poäng*
Biologi – naturbruk, nivå 1	100
Naturbruk, nivå 1	200
Naturbruksteknik, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiesärskolearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne	***Poäng***
Djurens biologi, nivå 1	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Formgivning och design, nivå 1	100
Fritid och friskvård, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Hem- och konsumentkunskap, nivå 1	100
Hundkunskap, nivå 1	100
Hästkunskap, nivå 1	100
Hästkunskap, nivå 2	100
Hästkunskap, nivå 3	100
Idrott och hälsa, nivå 2	100
Information och kommunikation, nivå 1	100
Information och kommunikation, nivå 2	100
Kattkunskap, nivå 1	100
Lantbruksdjur, nivå 1	100
Lantbruksdjur, nivå 2	100
Lantbruksdjur, nivå 1	100
Marken och växternas biologi, nivå 1	100
Mat och hälsa, nivå 1	100
Motorsåg, nivå 1	100
Naturbruksteknik, nivå 2	100
Ridning och körning, nivå 1	100
Ridning och körning, nivå 2	100
Röjmotorsåg, nivå 1	100
Service och bemötande, nivå 1	100
Skogsbruk, nivå 1	100
Skogsbruk, nivå 2	100
Skogsbruk, nivå 1	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 1	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 2	100
Skötsel av utemiljöer, nivå 3	100
Sällskapsdjur, nivå 1	100
Sällskapsdjur, nivå 2	100

UTKAST

Trafikantkunskap, nivå 1	100
Trädgårdsanläggning, nivå 1	100
Trädgårdsanläggning, nivå 2	100
Trädgårdsanläggning, nivå 3	100
Trädgårdsodling, nivå 1	100
Odling i växthus, nivå 1	100
Odling i växthus, nivå 2	100
Odling på friland, nivå 1	100
Odling på friland, nivå 2	100
Underhåll av naturbrukets byggnader och anläggningar, nivå 1	100
Växtkunskap, nivå 1	100
Växtkunskap, nivå 2	100
Växtodling, nivå 1	100
Växtodling, nivå 2	100
Växtodling, nivå 3	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för restaurang- och livsmedelsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Livsmedels- och näringskunskap, nivå 1	100
Måltid och bransch, nivå 1	200
Måltid och bransch, nivå 2	100

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Bageri och konditori

Ämne och nivå	*Poäng*
Bageri, nivå 1	100
Choklad och konfektyr, nivå 1	100
Konditori, nivå 1	100

UTKAST

Kök och servering

Ämne och nivå	*Poäng*
Matlagning, nivå 1	100
Mat och dryck i kombination, nivå 1	100
Servering, nivå 1	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Bageri, nivå 1	100
Bageri, nivå 2	250
Bageri, nivå 3	250
Besöksnäringen, nivå 1	100
Charkuteri, nivå 1	100
Charkuteri, nivå 2	200
Charkuteri, nivå 3	200
Choklad och konfektyr, nivå 1	100
Dryckeskunskap, nivå 1	100
Dryckeskunskap, nivå 2	100
Dryckeskunskap, nivå 3	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 1	100
Försäljning och kundservice, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Konditori, nivå 1	100
Konditori, nivå 2	250
Konditori, nivå 3	250
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Livsmedels- och näringskunskap, nivå 2	100
Mathantverk, nivå 1	100
Matlagning, nivå 1	100
Matlagning, nivå 2	250
Matlagning, nivå 3	250
Matlagning, nivå 4	200
Mat och butik, nivå 1	100
Mat och butik, nivå 2	100

UTKAST

Mat och butik, nivå 3	100
Mat och dryck i kombination, nivå 1	100
Mat och dryck i kombination, nivå 2	100
Matsalshantverk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 1	100
Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Servering, nivå 1	100
Servering, nivå 2	200
Servering, nivå 3	200
Styckning, nivå 1	100
Styckning, nivå 2	250
Styckning, nivå 3	250
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för samhällsvetenskapsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1b	100
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1b	100
Matematik, nivå 2b	100
Naturkunskap, nivå 1b	100
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	100
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Filosofi, nivå 1	50
Moderna språk	200
Psykologi, nivå 1	50

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Beteendevetenskap

Ämne och nivå	***Poäng***
Psykologi, nivå 2	50
Psykologi, nivå 3	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Sociologi, nivå 1	100
Sociologi, nivå 2	100

Medier, journalistik och kommunikation

Ämne och nivå	***Poäng***
Medieproduktion, nivå 1	100
Kommunikation och medier, nivå 1	100
Kommunikation och medier, nivå 2	100
Psykologi, nivå 2	50
Textkommunikation, nivå 1	100

Samhällsvetenskap

Ämne och nivå	***Poäng***
Geografi, nivå 1	100
Historia, nivå 2a	100
Religionskunskap, nivå 2	50
Samhällskunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Nivåer som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Animation, nivå 1	100
Animation, nivå 2	100
Bild och form, nivå 1	100
Bild och form, nivå 2	100
Biologi, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 2	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Film- och interaktiv ljudproduktion, nivå 1	100
Film- och tv-kunskap, nivå 1	100
Film- och tv-produktion, nivå 1	100
Film- och tv-produktion, nivå 2	100
Filmproduktion, nivå 1	100
Filosofi, nivå 2	50
Formgivning, nivå 1	100
Fotografisk bild, nivå 1	100
Fotografisk bild, nivå 2	100
Fotografisk bild, nivå 3	100
Geografi, nivå 1	100
Geografi, nivå 2	100
Geografiska informationssystem, nivå 1	100
Grafisk illustration, nivå 1	100
Grafisk illustration, nivå 2	100
Grafisk illustration, nivå 3	100
Grafisk kommunikation, nivå 1	100
Grafisk kommunikation, nivå 2	100
Grafiska arbetsflöden och analysmodeller, nivå 1	100
Gränssnittsdesign, nivå 1	100
Historia, nivå 2a	100
Historia, nivå 3	100
Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100

UTKAST

Internationell ekonomi, nivå 1	100
Internationella relationer, nivå 1	100
Journalistik, reklam och information, nivå 1	100
Journalistik, reklam och information, nivå 2	100
Journalistik, reklam och information, nivå 3	100
Kinesiska 1	100
Kinesiska 2	100
Kinesiska 3	100
Kinesiska 4	100
Kinesiska 5	100
Kinesiska 6	100
Kinesiska 7	100
Kommunikation, nivå 1	100
Konstarterna och samhället, nivå 1	50
Kultur- och idéhistoria, nivå 1	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Litteratur, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 2	100
Lärande och utveckling, nivå 1	100
Manus för film och tv, nivå 1	100
Matematik, nivå 3b	100
Matematik, nivå 4	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 2	100
Miljö- och energikunskap, nivå 1	100
Moderna språk 1	100
Moderna språk 2	100
Moderna språk 3	100
Moderna språk 4	100
Moderna språk 5	100
Moderna språk 6	100
Moderna språk 7	100
Musik, nivå 1	100
Människors miljöer, nivå 1	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Pedagogiskt ledarskap, nivå 1	100
Politik och hållbar utveckling, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 2	50
Psykologi, nivå 3	100

UTKAST

Radioproduktion, nivå 1	100
Religionskunskap, nivå 2	50
Religionskunskap X, nivå 1	100
Retorik, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Samhällskunskap, nivå 3	100
Samtida kulturuttryck, nivå 1	100
Skrivande, nivå 1	100
Socialt arbete, nivå 1	100
Sociologi, nivå 1	100
Sociologi, nivå 2	100
Textkommunikation, nivå 1	100
Textkommunikation, nivå 2	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Tv-produktion, nivå 1	100
Ungdomskulturer, nivå 1	100
Utställningsdesign, nivå 1	100
Utställningsdesign, nivå 2	100
Visuell kommunikation, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för teknikprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Engelska, nivå 2	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1c	100
Matematik, nivå 2c	100
Matematik, nivå 3c	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1b	100
Svenska, nivå 1	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Fysik, nivå 1a	150
Kemi, nivå 1	100
Teknik, nivå 1	100
Teknik, nivå 2	100

UTKAST

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Design och produktutveckling

Ämne och nivå	***Poäng***
Bild och visualisering, nivå 1	100
Design, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 1	100

Informations- och medieteknik

Ämne och nivå	***Poäng***
Dator- och nätverksteknik, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Webbutveckling, nivå 1	100

Produktionsteknik

Ämne och nivå	***Poäng***
Automatiserade processer, nivå 1	100
Hållbar produktion, nivå 1	100
Produktionsmetoder, nivå 1	100

Samhällsbyggande och miljö

Ämne och nivå	***Poäng***
Arkitektur, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Byggnadsverk, nivå 1	100

Teknikvetenskap

Ämne och nivå	***Poäng***
Fysik, nivå 2	100
Matematik, nivå 4	100

UTKAST

Teknik, nivå 3	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Animation, nivå 1	100
Arkitektur, nivå 1	100
Arkitektur, nivå 2	100
Automatiserade processer, nivå 1	100
Automatiserade processer, nivå 2	100
Bild och visualisering, nivå 1	100
Bild och visualisering, nivå 2	100
Biologi, nivå 1	100
Biologi, nivå 2	100
Cad, nivå 1	100
Cad, nivå 2	100
Dator- och nätverksteknik, nivå 1	100
Dator- och nätverksteknik, nivå 2	100
Datorstyrd produktion, nivå 1	100
Datorstyrd produktion, nivå 2	100
Design, nivå 1	100
Design, nivå 2	100
Design, nivå 3	100
Digitalt skapande, nivå 1	100
Digitalt skapande, nivå 2	100
Differentialekvationer och diskret matematik, nivå 1	100
Driftsäkerhet och underhåll, nivå 1	100
Elektronik, nivå 1	100
Elektronik, nivå 2	100
Ellära, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 1	100
Engelska, nivå 3	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Eventteknik, nivå 1	100
Eventteknik, nivå 2	100
Film- och tv-produktion, nivå 1	100
Filosofi, nivå 1	50
Filosofi, nivå 2	50
Fotografisk bild, nivå 1	100

UTKAST

Fysik, nivå 2	100
Fysik fördjupning, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Geografi, nivå 1	100
Geografi, nivå 2	100
Grafisk kommunikation, nivå 1	100
Gränssnittsdesign, nivå 1	100
Gränssnittsdesign, nivå 2	100
Historia, nivå 1a2	50
Historia, nivå 2a	100
Hållbar produktion, nivå 1	100
Hållbar produktion, nivå 2	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 2	100
Industriautomation, nivå 1	100
Industriell produktion, nivå 1	100
Industriell produktion, nivå 2	100
Kemi, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 1	100
Kinesiska, nivå 2	100
Kinesiska, nivå 3	100
Kinesiska, nivå 4	100
Kinesiska, nivå 5	100
Kinesiska, nivå 6	100
Kinesiska, nivå 7	100
Konst och kultur, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 1	100
Konstruktion, nivå 2	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Litteratur, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 1	100
Ljudproduktion, nivå 2	100
Matematik, nivå 4	100
Matematik specialisering, nivå 1	100
Medicinsk teknik, nivå 1	100
Medicinsk teknik, nivå 2	100
Medieproduktion, nivå 1	100
Medieproduktion, nivå 2	100
Miljö- och energikunskap, nivå 1	100
Miljö- och energikunskap, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 1	100

UTKAST

Moderna språk, nivå 2	100
Moderna språk, nivå 3	100
Moderna språk, nivå 4	100
Moderna språk, nivå 5	100
Moderna språk, nivå 6	100
Moderna språk, nivå 7	100
Musikproduktion, nivå 1	100
Musikproduktion, nivå 2	100
Människan i industrin, nivå 1	100
Människan i industrin, nivå 2	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 1	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 2	100
Naturkunskap, nivå 2	100
Nätverksteknik, nivå 1	100
Nätverksteknik, nivå 2	100
Pedagogik, nivå 1	100
Pedagogik, nivå 2	100
Politik och hållbar utveckling, nivå 1	100
Processautomation, nivå 1	100
Processautomation, nivå 2	100
Produktionsmetoder, nivå 1	100
Produktionsmetoder, nivå 2	100
Produktutveckling, nivå 1	100
Produktutveckling, nivå 2	100
Programmering, nivå 1	100
Programmering, nivå 2	100
Psykologi, nivå 1	50
Psykologi, nivå 2	50
Religionskunskap, nivå 2	50
Retorik, nivå 1	100
Samhällskunskap, nivå 2	100
Sammanfogningsteknik, nivå 1	100
Skrivande, nivå 1	100
Teater, nivå 1	100
Teknik, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Tillämpad programmering, nivå 2	100
Visuell kommunikation, nivå 1	100
Webbserverprogrammering, nivå 1	100
Webbserverprogrammering, nivå 2	100
Webbutveckling, nivå 1	100

UTKAST

Webbutveckling, nivå 2	100

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och inriktningsnamn för VVS- och fastighetsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå 1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Installationsteknik, nivå 1	100
VVS- och fastighet, nivå 1	100
VVS- och fastighet, nivå 2	200

Inriktningar

Ämnen och nivåer i inriktningarna är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Fastighet

Ämne och nivå	*Poäng*
Ellära, nivå 1	100
Fastighetsautomation, nivå 1	100
Fastighetsförvaltning, nivå 1	100
Fastighetsförvaltning, nivå 2	100
Fastighetsservice, nivå 1	100

UTKAST

Kyl- och värmepumpsteknik

Ämne och nivå	*Poäng*
Ellära, nivå 1	100
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 1	100
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 2	200
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 3	100

VVS

Ämne och nivå	*Poäng*
Sanitetsteknik, nivå 1	100
VVS-kunskap, nivå 1	100
Värmeteknik, nivå 1	100

Ventilation

Ämne och nivå	*Poäng*
Ventilation – installation, nivå 1	200
Ventilation – installation, nivå 2	200
Ventilation – installation, nivå 3	100

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Cad, nivå 1	50
Cad, nivå 2	50
Elmätteknik, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 1	100
Energiteknik, nivå 2	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Fastighetsautomation, nivå 1	100
Fastighetsautomation, nivå 2	100
Fastighetsförvaltning, nivå 1	100
Fastighetsförvaltning, nivå 2	100
Fastighetsförvaltning, nivå 3	100
Fastighetsservice, nivå 1	100
Fastighetsservice, nivå 2	100
Fastighetsservice, nivå 3	100
Fastighetsservice, nivå 4	100
Företagsekonomi, nivå 1	100
Företagsekonomi, nivå 2	100
Företagsekonomi, nivå 3	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 1	100
Hållbart samhällsbyggande, nivå 2	100
Industrirör svets VVS, nivå 1	100
Industrirör svets VVS, nivå 2	100
Industrirörteknik, nivå 1	100
Industrirörteknik, nivå 2	100
Industrirörteknik, nivå 3	200
Installationsteknik, nivå 2	100
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 1	100
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 2	200
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 3	100
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 4	200
Kyl- och värmepumpsteknik, nivå 5	100
Matematik, nivå 2a	100
Mekatronik, nivå 1	100

UTKAST

Miljö- och energikunskap, nivå 1	100
Miljö- och energikunskap, nivå 2	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 1	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 2	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 3	100
Mät-, styr- och reglerteknik, nivå 4	100
Programmering, nivå 1	100
Sammanfogningsteknik, nivå 1	100
Sammanfogningsteknik, nivå 2	100
Sanitetsteknik, nivå 1	100
Sanitetsteknik, nivå 2	200
Sprinklerteknik, nivå 1	100
Sprinklerteknik, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Teknisk isolering, nivå 1	100
Teknisk isolering, nivå 2	100
Teknisk isolering, nivå 3	200
Teknisk isolering, nivå 4	200
Teknisk isolering, nivå 5	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
VVS-kunskap, nivå 1	100
VVS-kunskap, nivå 2	200
Ventilation – installation, nivå 1	200
Ventilation – installation, nivå 2	200
Ventilation – installation, nivå 3	100
Ventilation – plåtslageri, nivå 1	100
Ventilation – plåtslageri, nivå 2	200
Ventilationsteknik, nivå 1	100
Ventilationsteknik, nivå 2	200
Ventilationsteknik, nivå 3	200
Värmeteknik, nivå 1	100
Värmeteknik, nivå 2	200
Yttre miljö, nivå 1	100
Yttre miljö, nivå 2	200

UTKAST

Skolverkets förslag avseende gymnasiegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen för vård- och omsorgsprogrammet

Gymnasiegemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Engelska, nivå 1	100
Historia, nivå 1a1	50
Idrott och hälsa, nivå1	100
Matematik, nivå 1a	100
Naturkunskap, nivå 1a1	50
Religionskunskap, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a1	50
Svenska, nivå 1	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 1	100

Programgemensamma ämnen

Ämne och nivå	*Poäng*
Anatomi och fysiologi, nivå 1	50
Anatomi och fysiologi, nivå 2	50
Funktionsförmåga och funktionsnedsättning, nivå 1	100
Funktionsförmåga och funktionsnedsättning, nivå 2	100
Gerontologi och geriatrik, nivå 1	100
Hälso- och sjukvård, nivå 1	100
Hälso- och sjukvård, nivå 2	100
Omvårdnad, nivå 1	100
Omvårdnad, nivå 2	100
Psykiatri, nivå 1	100
Psykiatri, nivå 2	100
Psykologi, nivå 1	50
Samhällskunskap, nivå 1a2	50
Social omsorg, nivå 1	100
Social omsorg, nivå 2	100
Svenska, nivå 2	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 2	100

UTKAST

Individuellt val (200 poäng)

Gymnasiearbete (100 poäng)

UTKAST

Ämnen som får erbjudas som programfördjupning inom programmet

Ämnen och nivåer i programfördjupningen är preliminära utkast som delas till remissinstanserna i syfte att utgöra stöd för förståelsen av övriga förslag. Förslagen i den delen kommer dock att beredas ytterligare och remitteras på nytt i ett senare skede.

Ämne och nivå	***Poäng***
Barn- och ungdomsvård, nivå 1	100
Barn- och ungdomsvård, nivå 2	100
Engelska, nivå 2	100
Entreprenörskap, nivå 1	100
Ergonomi, nivå 1	100
Etik och människans livsvillkor, nivå 1	100
Internationellt arbete, nivå 1	100
Kost, måltid och munhälsa, nivå 1	100
Kost och hälsa, nivå 1	100
Ledarskap och organisation, nivå 1	100
Matematik, nivå 2a	100
Mental träning, nivå 1	100
Människans säkerhet, nivå 1	100
Programmering, nivå 1	100
Psykologi, nivå 2	50
Räddningsmedicin, nivå 1	100
Socialpedagogik, nivå 1	100
Socialt arbete, nivå 1	100
Socialt arbete, nivå 2	100
Svenska, nivå 3	100
eller	
Svenska som andraspråk, nivå 3	100
Tillämpad programmering, nivå 1	100
Vård, omvårdnad och omsorg, nivå 1	100
Vårdpedagogik och handledning, nivå 1	100

UTKAST

Engelska

Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom skilda områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv. Kunskaper i engelska kan dessutom ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper så att de kan, vill och vågar använda engelska i olika situationer och för skilda syften. Undervisningen ska i allt väsentligt bedrivas på engelska och bidra till att eleverna, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en allsidig kommunikativ förmåga.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av engelska i tal och skrift – reception. Därför ska eleverna få möta talad och skriven engelska av olika slag och få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter och kunskaper. Undervisningen ska vidare ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang – produktion och interaktion. Eleverna ska därför ges möjlighet att producera talat språk och texter, på egen hand och tillsammans med andra. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förmåga att använda olika strategier och verktyg för att stödja kommunikationen och förmåga att värdera och använda innehåll från olika källor i sin egen produktion och interaktion.

Undervisningen ska dra nytta av omvärlden som en resurs för kontakter, upplevelser och kunskaper. Eleverna ska på så sätt ges möjlighet att utveckla förståelse av livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla sin flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen.

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förståelse av engelska i tal och skrift.
- Förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift.
- Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- Förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Utkast

Nivåer i ämnet

Engelska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Engelska, nivå 2, 100 poäng.
Engelska, nivå 3, 100 poäng.

Engelska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B1.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och bekanta ämnesområden, även med anknytning till samhälls- och arbetsliv och till elevernas utbildning.
- Händelser och händelseförlopp.
- Åsikter, tankar och erfarenheter samt relationer och etiska frågor.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion.
- Aktuella händelser, sociala och kulturella företeelser och förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Engelska språkets ställning i världen.

Reception

- Talad engelska i varierande tempo, även med inslag av sociolektal och dialektal variation, och texter, däribland tydligt formulerade texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande. Till exempel intervjuer, reportage, manualer och enklare populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur och annan fiktion.
- Sånger och dikter.
- Strategier för att uppfatta detaljer och dra slutsatser om innehåll och budskap, till exempel genom att associera, återberätta, förutse innehåll och ställa sig frågor.
- Värdering av relevans och trovärdighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ord, fraser och kollokationer.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom ord och fraser som markerar till exempel orsakssammanhang, kontrast, talarens inställning, tidsaspekt och avslutning.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, i informella och något formella sammanhang, där eleverna berättar, sammanfattar, förklarar, motiverar sina åsikter, värderar och diskuterar.

Utkast

- Hur man skiljer mellan en källas innehåll och sina egna tankar i egen produktion och interaktion.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner och skriftlig interaktion, även digital, med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, formulera om, förklara och bidra med nya infallsvinklar.
- Hur man uttrycker sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär och stavning samt grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till samhälls- och arbetsliv samt elevernas utbildning.
- Åsikter, idéer och erfarenheter samt etiska och existentiella frågor.
- Teman, innehåll och form i olika typer av fiktion, däribland film och skönlitteratur.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i relativt snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av relativt komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande och redogörande. Till exempel föredrag, debatter, formella brev och populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur, även dikter och dramatik, såväl samtida som utdrag ur äldre verk.
- Hur attityder, synsätt och stilnivå kommer till uttryck i den engelska som eleverna möter.
- Strategier för att dra slutsatser om syfte, synsätt och underförstådd betydelse, även i större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att anteckna, ställa sig frågor och identifiera huvudbudskap.
- Värdering av relevans och tillförlitlighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ordbildning och val av ord, till exempel regionala varianter och kollokationer, i informella och formella sammanhang.

Utkast

- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer som uttrycker till exempel orsakssammanhang och jämförelse.
- Hur den muntliga och skriftliga engelska som eleverna möter är uppbyggd för att påverka en tänkt målgrupp.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och något formella sammanhang, där eleverna resonerar, argumenterar och ansöker samt sammanför innehåll från olika muntliga och skriftliga källor.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, förklara, bidra med nya infallsvinklar och anknyta till andras inlägg.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och med variation, tydlighet, struktur, ledighet och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av viss vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning och valt fördjupningsområde samt till samhälls- och arbetsliv.
- Åsikter, idéer och erfarenheter.
- Kulturyttringar i samtiden och historien.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt aktuella etiska och existentiella frågor i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, redogörande och utredande. Till exempel debatter, föreläsningar, avtalstexter och texter som används inom högre studier.
- Samtida och äldre skönlitteratur inom olika genrer, till exempel dramatik.
- Underförstådd betydelse i den talade engelska och de texter som eleverna möter.

Utkast

- Strategier för att överblicka och strukturera innehåll från större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att sortera, visualisera, sammanfatta och identifiera det bärande innehållet.
- Värdering av användbarhet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom komplex meningsbyggnad, ordbildning och stilnivå.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer, effektiv styckeindelning, tes och kärnmeningar.
- Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och formella sammanhang, där eleverna resonerar utifrån olika perspektiv, argumenterar, utreder, ansöker och förhandlar.
- Muntlig och skriftlig framställning inom valt fördjupningsområde.
- Användning av olika typer av källor, med källkritisk medvetenhet och vedertagna sätt att ange källor, inom valt fördjupningsområde och inom andra områden.
- Strategier för att medverka i och leda samtal med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att inleda, fördela ordet, förklara, sammanfatta och anknyta till andras inlägg.
- Användning av grundläggande stilistiska och retoriska grepp.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och välstrukturerat samt med variation, tydlighet, ledighet, precision och flexibilitet med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna och andras framställningar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassa**t till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **i viss utsträckning underlättar och förbättrar** interaktionen.

Utkast

Eleven diskuterar **översiktligt**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget C

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant och effektivt sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och **i huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och **i huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **språklig säkerhet** och **i huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar **utvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget A

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant, effektivt och problematiserande sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **välutvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Utkast

Historia

Historia är ett både humanistiskt och samhällsvetenskapligt ämne som behandlar individens villkor och samhällets förändringar över tid. Människors möjligheter och val inför framtiden är beroende av såväl kunskaper om handlingar och händelser i det förflutna som nutida tolkningar av dessa.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning genom kunskaper om det förflutna samt förståelse av historisk metod och hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv. Eleverna ska också ges möjlighet att leva sig in i det förflutna och utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse av historiska samhällsförändringar. Att arbeta med historisk metod ska ingå i undervisningen. Det innebär att eleverna ska ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor samt använda olika teorier, perspektiv och begrepp som förklarar och åskådliggör historiska förändringsprocesser.

Historia används både för att påverka samhället och för att skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning. På så vis ska eleverna också få möjlighet att utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån historiska begrepp och utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa utifrån historiska frågor.
- Förmåga att undersöka och förklara hur historia kan brukas i olika sammanhang.

UTKAST

Nivåer i ämnet

Historia, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.
Historia, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.
Historia, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1a1 eller historia, nivå 1a2.
Historia, nivå 2a, 100 poäng.
Historia, nivå 2b, 100 poäng.
Historia, nivå 3, 100 poäng.

Historia, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv samt valda förändringsprocesser.
- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige ur olika perspektiv, till exempel miljömässiga, genusmässiga och sociala.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, till exempel ideologiska och ekonomiska.
- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska sammanhang och för att forma identiteter.

UTKAST

Historia, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i olika delar av världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende till exempel ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Utvecklingen i någon del av världen efter avkoloniseringen, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter och folkmord.
- Exkludering och inkludering av urfolk och nationella minoriteter i Sverige under olika tidsperioder.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv. Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i Sverige och andra delar världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende exempelvis ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, däribland ideologiska och ekonomiska. Utvecklingen i någon del av

världen efter avkoloniseringen, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter eller folkmord.
- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter samt exkludering och inkludering i det svenska samhället under olika tidsperioder.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 2a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska strömningar under några epoker fram till mitten av 1900-talet, till exempel inom vetenskap och politik. Hur dessa strömningar kan kopplas till olika samhällsförändringar.
- Globaliseringsmönster och migration mot bakgrund av industrialisering, demokratisering och avkolonisering.
- Historiska perspektiv på situationen för urfolk i några olika delar av världen i jämförelse med urfolket samerna i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

UTKAST

Historia, nivå 2b - kultur, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Hur kulturella uttryck, till exempel inom bildkonst, litteratur och film, speglar olika samhällsförändringar under några epoker fram till mitten av 1900-talet.
- Kulturuttryck och kulturutövning mot bakgrund av industrialisering, demokratisering, avkolonisering, globalisering och migration ur ett maktperspektiv, till exempel i frågor om genus, frihet, förtryck, motstånd och kulturell dominans.
- Ett historiskt perspektiv på kopplingen mellan kulturella uttryck och identitet för urfolket samerna i Sverige och urfolk i några olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska perspektiv på efterkrigstiden, till exempel avseende frågor om jämställdhet, mänskliga rättigheter och ungdomskultur.
- Fördjupade studier om hur långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt avspeglas i regional eller lokal historia.
- Hur postkoloniala perspektiv kan påverka förståelsen av avkolonisering, globalisering, migration och situationen för urfolk i olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

UTKAST

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller samt analytiska begrepp, till exempel genus och klass, kan användas för att beskriva och förklara historisk förändring och kontinuitet i relation till några delar av det historiska innehållet.
- Urval, tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas, till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **enkla** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **viss säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **enkla** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **utvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **god säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

UTKAST

Idrott och hälsa

Motions-, idrotts- och friluftsaktiviteter har stor betydelse såväl för enskilda människors hälsa som för folkhälsan. Tilltro till sin kroppsliga förmåga och lust till rörelseaktiviteter är centralt för att människor ska vilja och kunna ta ansvar för sin hälsa och sitt välbefinnande. Ämnet idrott och hälsa förvaltar den del av det kulturella arvet som utgörs av rörelseaktiviteter och naturupplevelser. Det ger tillfälle att praktiskt uppleva och förstå betydelsen av hur livsvillkor och olika levnadsvanor påverkar hälsa och välbefinnande.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar sin kroppsliga förmåga samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera olika rörelseaktiviteter. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utifrån sina förutsättningar känna lust och nyfikenhet att använda olika rörelseaktiviteter, utemiljöer och naturen som källa till hälsa och välbefinnande. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att ta ansvar och göra val som främjar hållbara och sunda levnadsvanor.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa rörelseaktiviteter utifrån sina formulerade syften och mål samt ge utrymme för kreativitet och mångfald. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att relatera sina egna erfarenheter av rörelse- och friluftsaktiviteter till fakta och vetenskap samt att kommunicera om dessa.

Undervisningen ska därför bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om vilka konsekvenser olika levnadsvanor kan få för hälsan. På så vis ges eleverna möjlighet att lägga en grund för ett livslångt hälso- och rörelseintresse. Undervisningen ska dessutom bidra till att medvetandegöra eleverna om normer gällande könsmönster, jämställdhet, identitet och kroppsideal som relaterar till träning och idrottsutövande.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper i att agera säkert samt hantera risker vid nödsituationer i samband med rörelse- och friluftsaktiviteter. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om ergonomi och miljö och kan tillämpa detta i vardags-, arbets- och samhällsliv.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att planera, genomföra och utvärdera rörelseaktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga.
- Förmåga att anpassa rörelse- och friluftslivsaktiviteter utifrån olika förhållanden och miljöer.
- Kunskaper om levnadsvanor samt hur dessa påverkar människors hälsa.
- Förmåga att hantera säkerhet, risker och nödsituationer i samband med rörelse- och friluftsaktiviteter i olika miljöer.
- Förmåga att ergonomiskt anpassa rörelser till olika situationer och miljöer.

UTKAST

Nivåer i ämnet

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng.

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kroppslig förmåga

- Motions- och idrottsaktiviteter, däribland dans, samt friluftsaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Grundläggande anatomi och fysiologi i relation till rörelseaktiviteter.
- Träningsmetoder och deras effekter, däribland konditions-, styrke- och koordinationsträning.
- Planering och genomförande av rörelseaktivitet samt utvärdering av resultat.
- Digitala hjälpmedel för träning och hälsa, till exempel pulsmätare, stegräknare och träningsappar.
- Aktiviteter och rekreation i utemiljöer och natur.
- Metoder och redskap för friluftsliv.

Levnadsvanor och hälsa

- Olika hälsofaktorer som påverkar fysisk, psykisk och social hälsa, till exempel kost, sömn och stress.
- Kroppsideal och identitet.

Riskhantering

- Säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsaktiviteter.
- Åtgärder vid skador och nödsituationer, däribland HLR (Hjärt-lungräddning) och LABC (Livsfarligt läge, Andning, Blödning, psykisk Chock eller Cirkulationssvikt)
- Omhändertagande av vanligt förekommande skador i samband med rörelse- och friluftsaktiviteter.

Ergonomi

- Teknik för ergonomiskt utförda rörelser i olika situationer, till exempel kroppslig balans, hållning och lyftteknik.
- Arbets- och studiemiljöers påverkan på människan utifrån ergonomiska aspekter.

UTKAST

Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande innehåll:

Kroppslig förmåga

- Fördjupning i motions-, idrotts- och friluftsaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel vandring, paddling eller skidåkning.
- Planering, genomförande och utvärdering av rörelseaktiviteter utifrån uppsatta mål.
- Jämförelse av olika träningsmetoder, till exempel distans- och intervallträning.

Levnadsvanor och hälsa

- Frisk- och riskfaktorer i relation till utövande av rörelseaktiviteter, till exempel hur fysisk aktivitet och stillasittande påverkar människors hälsa. Etik och normer i samhället i relation till träning och idrottsutövande.
- Värdering av psykologiska effekter av träning och rörelseaktiviteter.

Riskhantering

- Riskbedömning i samband med planering och utövande av rörelse- och friluftsaktiviteter.
- Skadeförebyggande träning samt rehabilitering efter skada.

Ergonomi

- Konsekvenser för människokroppen vid felaktig teknik ur ett ergonomiskt perspektiv, till exempel förslitnings- och belastningsskador.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **enkla** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **viss säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **översiktligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **i huvudsak fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget C

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **utvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **säkerhet** aktiviteter för detta.

UTKAST

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget A

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **välutvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **god säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **god säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt och nyanserat** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **väl fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar **med god säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

UTKAST

Matematik

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Kommunikation med hjälp av matematikens språk är likartad över hela världen. I takt med att samhället digitaliseras används matematiken i alltmer komplexa situationer. Matematik är även ett verktyg inom vetenskaper och arbetsliv samt har en avgörande roll inom naturvetenskap. Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta matematiskt. Det innefattar att utveckla förståelse av matematikens begrepp och metoder samt att utveckla olika strategier för att kunna lösa problem och använda matematik i samhälls- och arbetslivet. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper i matematik samt utveckla sin nyfikenhet och kreativitet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om matematikens betydelse och användning inom andra ämnen samt i ett yrkesmässigt, samhälleligt och historiskt sammanhang.

Undervisningen ska innehålla varierade arbetsformer och arbetssätt, där undersökande aktiviteter utgör en del. När så är lämpligt ska undervisningen ske i relevant praxisnära miljö och med verktyg som används inom karaktärsämnena. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kommunicera med olika uttrycksformer. Vidare ska undervisningen utmana eleverna och ge dem erfarenheter av matematikens logik, generaliserbarhet, kreativa kvaliteter och mångfacetterade karaktär. Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang och ge utrymme åt problemlösning som både mål och medel. I undervisningen ska eleverna dessutom ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digitala verktyg för att lösa problem samt fördjupa sitt matematikkunnande och utvidga de områden där matematikkunnandet kan användas.

Undervisningen i ämnet matematik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp.
- Förmåga att hantera procedurer och utföra rutinuppgifter utan och med verktyg.
- Förmåga att analysera och lösa problem med hjälp av matematik.
- Förmåga att tillämpa, formulera och utvärdera matematiska modeller.
- Förmåga att föra och följa matematiska resonemang.
- Förmåga att kommunicera matematik muntligt, skriftligt och i handling.

UTKAST

Nivåer i ämnet

Matematik, nivå 1a, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1b eller nivå 1c. Nivån ska ingå i samtliga yrkesprogram.

Matematik, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1c. Nivån ska ingå i ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet.
Matematik, nivå 1c, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1b. Nivån ska ingå i naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.
Matematik, nivå 2a, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2b eller nivå 2c.
Matematik, nivå 2b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2c.
Matematik, nivå 2c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2b.
Matematik, nivå 3b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3c.
Matematik, nivå 3c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3b.
Matematik, nivå 4, 100 poäng.

Matematik, nivå 1a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Matematiska begrepp som är relevanta för arbetsliv, till exempel proportionalitet, skala, likformighet, vinklar, Pythagoras sats, procent och andelar, indexmått, vinstmarginal, jämvikt, felmarginaler, symmetrier, vektorer, trigonometriska funktioner och barns lärande inom matematik.
- Beräkningsmetoder som är relevanta för arbetsliv, till exempel uppskattningar, beräkningar på störningar eller mätfel, spill- och svinnberäkningar, överslagsräkning, avrundning, användning av kalkylprogram och metoder för kontrollberäkning.
- Hantering av formler som är relevanta för arbetsliv.
- Mätning och hantering av storheter och enheter som är relevanta för arbetsliv, till exempel enhetsbyten, mätning av vinklar, avrundningsprinciper, tidsuppskattningar,

UTKAST

beräkning av förbrukningsmaterial, kostnadsberäkningar, säkerhetsmarginaler, hantering av mätverktyg och hantering av mätosäkerheter.
- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv, till exempel formulär, mallar, tumregler, föreskrifter, manualer, referensverk och handböcker.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppet funktion. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen f(x) = a.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och arbetsliv, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbetsliv samt privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

UTKAST

Matematik, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen f(x) = a.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppet index.
- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.

UTKAST

- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 1c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen f(x) = a.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Trigonometri och vektorer

- Begreppen sinus, cosinus och tangens. Begreppet invers funktion i samband med arcusfunktioner. Metoder för att beräkna sträckor och vinklar i koordinatsystem och i rätvinkliga trianglar.
- Begreppet vektor. Representationer av vektorer i koordinatsystem och skrivna i koordinatform. Metoder för beräkningar med vektorer, däribland addition, subtraktion, beräkning av absolutbelopp och multiplikation med skalär.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

UTKAST

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Breddning eller fördjupning av matematiska begrepp och metoder som är relevanta för arbetsliv och utbildningens karaktär.
- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv och utbildningens karaktär.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet potensfunktion.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Digitala metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Metoder för att göra enklare beräkningar på normalfördelat material.

UTKAST

Logik och geometri

- Användning och motivering av Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbets- och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Hantering av räkneregler för logaritmer i samband med lösning av exponentialekvationer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

UTKAST

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Motivering och hantering av räkneregler för logaritmer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.
- Metoder för att lösa rotekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

UTKAST

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomekvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.
- Metoder för linjär optimering.
- Begreppet geometrisk summa. Metoder för att bestämma geometriska summor.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

UTKAST

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet absolutbelopp.
- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomekvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.

Trigonometri

- Begreppet enhetscirkeln. Definition av trigonometriska begrepp utifrån enhetscirkeln.
- Bevis och användning av cosinus-, sinus- och areasatsen.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

UTKAST

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 4, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppen imaginära enheten, komplexa tal och komplexa talplanet. Representation av komplexa tal i rektangulär och polär form. Metoder för beräkningar med komplexa tal, däribland beräkning av konjugat och absolutbelopp.
- Metoder för att faktorisera polynom. Användning av faktorsatsen för att lösa polynomekvationer.
- Metoder för att bestämma även komplexa lösningar till andragradsekvationer, potensekvationer och polynomekvationer.
- Fördjupning av funktionsbegreppet, däribland sammansatta funktioner, logaritmfunktioner, linjära asymptoter och skissning av grafer för hand.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för logaritmfunktioner, sammansatta funktioner samt produkt och kvot av funktioner.
- Användning av integraler i mer komplexa sammanhang, till exempel täthetsfunktioner, sannolikhetsfördelning, rotationsvolymer och beräkning av storheter.

Trigonometri

- Hantering av trigonometriska uttryck. Bevis och hantering av trigonometriska identiteter, däribland trigonometriska ettan och additionsformler.
- Egenskaper hos trigonometriska funktioner, däribland period, amplitud och fasförskjutning. Metoder för att bestämma trigonometriska funktioner. Metoder för att lösa trigonometriska ekvationer.
- Begreppet radian.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för sinus-, cosinus- och tangensfunktioner.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för sinus- och cosinusfunktioner.

UTKAST

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.
- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **godtagbar** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **godtagbar** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **enkla** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **enkla** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar.

Eleven för **delvis** underbyggda matematiska resonemang och följer **enkla** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Betyget C

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **relativt komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

UTKAST

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **relativt komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar.

Eleven för **relativt väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **relativt avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **till stor del tydligt och korrekt** sätt.

Betyget A

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **mycket god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **mycket god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar.

Eleven för **väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **tydligt och korrekt** sätt.

UTKAST

Naturkunskap

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet på omvärlden och är till sin karaktär både praktiskt undersökande och teoretiskt analyserande. Med kunskaper i naturvetenskap får människan redskap för att genom livet påverka sitt eget välbefinnande och för att främja hållbar utveckling. Ämnet naturkunskap utgår från naturvetenskap och behandlar sambanden mellan naturen, individen och samhället.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i naturvetenskap och förmåga att diskutera, kritiskt värdera och ta ställning i frågor som har ett naturvetenskapligt innehåll, däribland hållbar utveckling och hälsa. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas i såväl arbetsliv som vardagsnära situationer och för att göra personliga val och ställningstaganden. Dessutom ska undervisningen stimulera elevernas nyfikenhet, kreativitet och tilltro till den egna förmågan att påverka sitt liv och samhället. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om ämnesspecifika begrepp och uttrycksformer för att kommunicera om naturvetenskap.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om naturen och människokroppen, men även om naturvetenskapen i händelser som uppmärksammas i omvärlden. Därigenom kan eleverna utveckla förståelse av vad som kan förklaras med naturvetenskapen och lära sig skilja mellan vetenskap och icke-vetenskap.

Undervisningen ska behandla både aktuella och historiska framsteg inom naturvetenskapen. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse av vilken betydelse naturvetenskapen har och har haft för samhället i stort och inom olika yrkesområden.

I undervisningen ska eleverna även arbeta praktiskt i laboratorium och fält för att utveckla förmågan att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga metoder och olika typer av utrustning. På så sätt ges de möjlighet att förstå hur naturvetenskapliga kunskaper växer fram.

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda naturvetenskap för att diskutera, granska information och göra ställningstaganden i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa.
- Kunskaper om samband i naturen och människokroppen samt naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden.
- Förmåga att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga arbetsmetoder.
- Förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för samhällens framväxt och människors levnadsvillkor.

UTKAST

Nivåer i ämnet

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.
Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.
Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1a1 eller 1a2.
Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng.

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke och normer.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom uppmärksammade händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som påverkat utvecklingen inom något område. Naturvetenskap som tillämpas inom arbetslivet.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier och laborationer. Frågeställningar, planering, utförande, värdering och redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

UTKAST

Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till lust, relationer och identitet.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.
- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke, normer, lust, relationer och identitet.

UTKAST

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden och som tillämpas inom arbetsliv och forskning.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Olika ekosystems bärkraft. Biologisk mångfald, resursutnyttjande och miljömässig hållbarhet.
- Materians uppkomst och kretslopp. Organiska och oorganiska ämnen i naturen och industrin.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens reglering: nervsystemet och hormonsystemet.
- Fysisk och psykisk hälsa, infektioner och smittspridning. Förebyggande åtgärder, behandlingar och läkemedel, till exempel vaccin och skräddarsydd medicin.
- Användning av levande organismer inom biotekniken.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Naturvetenskapen i populärkulturen, till exempel i filmer och dataspel.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskapliga framsteg som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Formulering av frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

UTKAST

Betygskriterier

Betyget E

Eleven för **enkla** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **enkla** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **enkelt** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **i huvudsak systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Eleven för **enkla** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget C

Eleven för **utvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **utvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **utvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **fungerande** sätt.

Eleven för **utvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget A

Eleven för **välutvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **välutvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **välutvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt och genomarbetat** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

UTKAST

Religionskunskap

Ämnet religionskunskap har sin vetenskapliga förankring främst i religionsvetenskapen, men är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar hur religioner och andra livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. I ämnet behandlas trons och etikens betydelse för individers upplevelse av mening och tillhörighet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om religioner, livsåskådningar och etiska förhållningssätt samt olika tolkningar när det gäller dessa. Kunskaper om kristendomen har särskild betydelse i och med dess historiska roll i det svenska samhället. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglat av mångfald.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att resonera om hur människors identiteter kan påverkas av religion och livsåskådning. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kritiskt granska hur religion och livsåskådning både påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället. Det innefattar att eleverna ges möjlighet att diskutera hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas och uppfattas. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att resonera om hur religion kan förhålla sig till frågor om bland annat kön och sexualitet.

Undervisningen ska stimulera eleverna att diskutera och analysera etiska och existentiella frågor utifrån religion och livsåskådning samt etiska begrepp och modeller. Därigenom ska undervisningen ge verktyg för självständiga reflektioner och ställningstaganden i frågor som har betydelse för eleverna.

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa.
- Förmåga att resonera om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.
- Förmåga att resonera om relationen mellan religion och samhälle.
- Förmåga att analysera och reflektera över etiska och existentiella frågor.

Nivåer i ämnet

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng.

UTKAST

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Centrala begrepp, till exempel människosyn och transcendens, inom kristendom och några övriga världsreligioner och andra livsåskådningar.
- Tolkningar och varierande praktiker inom olika religioner och andra livsåskådningar och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden.
- Hur individers och gruppers identiteter kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen. Religion i relation till frågor om kön och sexualitet.
- Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor utifrån religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska begrepp och modeller. Etiska och moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.

Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Tolkningar av och uttryck för religiösa trosuppfattningar i ett samhälle präglat av mångfald, till exempel privatreligiositet och nyreligiösa rörelser och strömningar.
- Olika urfolks religiösa föreställningar och praktiker i Sverige och i omvärlden.
- Hur människors identiteter, tillhörigheter, gemenskaper och syn på jämlikhet och jämställdhet samt till exempel frihet och ansvar kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället utifrån religionshistoriska och religionssociologiska perspektiv.
- Etiska och existentiella frågor som är relevanta för utbildningens karaktär, till exempel inom biomedicinsk etik och miljöetik och frågor om människovärde och livsmening. Analys och reflektion utifrån etiska begrepp och modeller samt i förhållande till sådana föreställningar inom religioner och andra livsåskådningar.

UTKAST

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **enkla** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **enkla** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **enkla** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **enkla** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **utvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **utvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **utvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **välutvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

UTKAST

Samhällskunskap

Samhällskunskap är ett ämne som ger människor verktyg att orientera sig i en komplex värld, bidra till ett hållbart samhälle och ta ansvar för sitt handlande. Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi men även andra vetenskapliga discipliner ingår. Samhällskunskap är även ett tydligt aktualitetsämne där historiska perspektiv används för att förstå samhällsförändringar och aktuella händelser.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sina kunskaper om samhällsfrågor, vilket ska ge möjligheter till ett aktivt och meningsfullt deltagande i samhället. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämlikhet, jämställdhet, de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att formulera, uttrycka och pröva ställningstaganden i möten med andra uppfattningar och perspektiv. Därigenom ska eleverna stimuleras till nyfikenhet, engagemang och deltagande i öppna meningsutbyten om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge kunskaper om samhällens organisation och centrala institutioner, individers rättigheter och skyldigheter samt om hur människor kan delta i och påverka samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala samhällsfrågor i en globaliserad och digitaliserad värld. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av egna och andras levnadsvillkor och utveckla kunskaper om och perspektiv på frågor som berör hållbar samhällsutveckling.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor samt förmåga att söka, tolka, värdera och använda information. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att använda samhällsvetenskapernas begrepp, metoder, teorier och modeller. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt till samhällsfrågor samt få förståelse och erfarenhet av samhällsvetenskapligt arbete.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt demokratiska värden och mänskliga rättigheter.
- Kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor med hjälp av relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska, tolka och använda information från olika källor i arbetet med samhällsfrågor.

UTKAST

Nivåer i ämnet

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.
Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.
Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1a1 eller samhällskunskap, nivå 1a2.
Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng.
Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé och de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och skiljelinjer i svensk politik utifrån olika perspektiv.

Ekonomi och resursfördelning

- Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter i olika samhällen utifrån klass, genus och etnicitet.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

UTKAST

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska politiska system, i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden.
- Privatekonomiska frågor i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Sociala kategorier som klass, genus och etnicitet samt betydelsen av dessa för gemenskap och utanförskap i samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen samt de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och ideologiska skiljelinjer i svensk politik.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

UTKAST

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden. Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter utifrån olika kategorier som klass, genus och etnicitet.
- Betydelsen av sociala kategorier för gemenskap och utanförskap i olika samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Jämförande politik, politiska system och rättsprinciper i olika länder, till exempel avseende statsskick och mänskliga rättigheter samt mediernas roll och villkor.
- Politiska ideologiers utveckling och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdspolitik.
- Olika internationella samarbeten i Norden samt inom och utanför Europa.

Ekonomi och resursfördelning

- Prisbildning, marknadsformer och olika marknader, till exempel finansmarknaden och arbetsmarknaden.
- Nationalekonomiska teoriers framväxt och betydelse för ekonomisk politik.
- Samhällsekonomiska system i Sverige och internationellt utifrån frågor om fördelning och rättvisa, däribland olika välfärdsmodeller och skattesystem.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Social stratifiering och dess påverkan på samhället, till exempel i relation till sammanhållning och tillitsfrågor.
- Människors möjligheter och utmaningar utifrån varierande levnadsvillkor, till exempel i stad och på landsbygd, i samband med migration eller beroende på kön respektive socioekonomisk bakgrund.

UTKAST

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Internationella politiska system, däribland internationell rätt samt konflikter och konflikthantering.
- Samhällsutmaningar kopplade till inflytande och beslutsfattande i Sverige och internationellt.

Ekonomi och resursfördelning

- Globalisering utifrån politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, däribland resurs- och handelsfrågor.
- Samhällsutmaningar kopplade till ekonomi och resursfördelning.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Global ojämlikhet och utvecklingsfrågor ur olika perspektiv, till exempel olika förklaringsmodeller till socioekonomisk förändring i världen.
- Samhällsutmaningar kopplade till individer, grupper och sociala strukturer.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Fördjupad källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **enkla** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

UTKAST

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **godtagbar** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **enkla** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **utvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **utvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **välutvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **mycket god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **välutvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

UTKAST

Svenska som andraspråk

Kärnan i ämnet svenska som andraspråk är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv. Ämnet ska bidra till att eleverna stärker sin flerspråkighet och tillit till sin egen språkförmåga.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsintresse, personliga utveckling och vilja att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation, och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska utgå från ett andraspråksperspektiv och möta de behov som är förknippade med andraspråksutveckling. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett rikt och funktionellt andraspråk samt utveckla strategier som främjar språkutvecklingen. Vidare ska undervisningen synliggöra och dra nytta av elevernas flerspråkighet och ge eleverna möjlighet att reflektera över flerspråkigheten som en resurs i skolan och i samhället. Med utgångspunkt i sina språkliga erfarenheter, och genom att jämföra det svenska språket med

UTKAST

andra språk som eleven kan, ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om släktskapsförhållanden mellan språk och om olika typer av språklig variation.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng.
Svenska som andraspråk, nivå 3. 100 poäng.

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manusskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Strategier för att lyssna med olika syften samt att ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen. Svenska språkets uttal.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.

UTKAST

- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Hur flerspråkighet kan främjas och utvecklas. Språkinlärarstrategier för andraspråksutveckling. Att använda språkliga strategier för olika situationer och för olika syften. Reflektion över den egna strategianvändningen och språkinlärningen.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.
- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verkningsmedel. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.

UTKAST

- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i någon litterär epok samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid.
- Skönlitterära verkningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkinlärarstrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinlärningen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Faktorer som främjar utveckling av flerspråkighet.
- Språkförhållanden i Sverige. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandrarspråkens och teckenspråkets ställning.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

Svenska som andraspråk, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och debatter.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation i formella sammanhang.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. De skönlitterära texternas relation till de historiska och kulturella sammanhang de

UTKAST

tillkommit i. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.

- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Språkinlärarstrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinlärningen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Släktskapsförhållanden mellan språk och språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **i huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt anknyter till det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

UTKAST

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

UTKAST

Svenska

Kärnan i ämnet svenska är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet, och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsintresse, stärka deras tilltro till sin egen språkliga förmåga samt främja personlig utveckling och viljan att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt att skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språkets utveckling och uppbyggnad samt om släktskapsförhållanden mellan språk och olika typer av språklig variation. Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande.

UTKAST

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Svenska, nivå 2, 100 poäng.
Svenska, nivå 3, 100 poäng.

Svenska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manusskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik, författade av såväl kvinnor som män. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.

UTKAST

- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verkningsmedel.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i några litterära epoker samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid. Några författarskap från olika tider och från olika delar av världen.
- Skönlitterära verkningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkförhållanden i Sverige och övriga Norden. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandrarspråkens och teckenspråkets ställning. Dialekter.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

UTKAST

Svenska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige, övriga Norden och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Jämförande analys av litterära verk från olika tider och deras relation till de historiska och kulturella sammanhang de tillkommit i. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Litteraturvetenskapligt grundad analys av berättarteknik och litterära verkningsmedel med användning av litteraturvetenskapliga begrepp.
- Svenska språkets historiska utveckling, jämförelser av originaltexter från olika tider, släktskapsförhållanden mellan det svenska språket och andra språk samt språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **i huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

UTKAST

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket vä**l skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

UTKAST